

รายงานการวิจัย

เรื่อง

การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดสุราษฎร์ธานีเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน
Sustainable Cultural Tourism in Surat Thani

โดย

นายสุเทพ สุดเอี่ยม

ดร. สุภาภรณ์ โสภา

ดร. สุขอุษา นุ่นทอง

ดร. อำพล ปุญญา

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หอเรียนสุราษฎร์ธานี

พ.ศ. ๒๕๖๑

ได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยจากมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

MCU RS 610761339

รายงานการวิจัย

เรื่อง

การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดสุราษฎร์ธานีเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน
Sustainable Cultural Tourism in Surat Thani

โดย

นายสุเทพ สุดเอี่ยม

ดร. สุภาภรณ์ โสภา

ดร. สุขอุษา นุ่นทอง

ดร. อัมพล ปุญญา

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ห้องเรียนสุราษฎร์ธานี

พ.ศ. ๒๕๖๑

ได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยจากมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

MCU RS 610761339

(ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย)

Research Report

Sustainable Cultural Tourism in Surat Thani

By

Mr. Suthep Sudiam

Dr. Supaporn Sopa

Dr. Sukkusar Nuntong

Dr. Amphon Poonya

Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Surat Thani

Extended Classroom

B.E. 2561

Research Project Funded by Mahachulalongkornrajavidyalaya University

MCU RS 610761339

(Copyright Mahachulalongkornrajavidyalaya University)

ชื่อรายงานการวิจัย: การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดสุราษฎร์ธานีเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน
ผู้วิจัย: นายสุเทพ สุตเยี่ยม ดร.สุภาภรณ์ โสภา ดร.สุชอุษา นุ่นทอง และ ดร.อำพล ปุณญา
ส่วนงาน: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช
ห้องเรียนสุราษฎร์ธานี
ปีงบประมาณ: 2561
ทุนอุดหนุนการวิจัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้ใช้รูปแบบการวิจัยแบบผสมวิธี ระหว่างการวิจัยเชิงปริมาณ และการวิจัยเชิงคุณภาพ มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1. ศึกษาพฤติกรรมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดสุราษฎร์ธานี 2. ศึกษาการจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดสุราษฎร์ธานีเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน และ 3. การเสนอเส้นทางการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดสุราษฎร์ธานี กลุ่มตัวอย่าง คือนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จำนวน 206 คน และผู้ให้ข้อมูลในการสนทนากลุ่ม จำนวน 12 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือ แบบสอบถาม ผลการวิจัยพบว่า

พฤติกรรมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดสุราษฎร์ธานี โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก มีค่าเฉลี่ยสูงสุดในระดับมากที่สุด รองลงมาคือด้านความประทับใจ มีค่าเฉลี่ยในระดับมาก ส่วนด้านการแลกเปลี่ยนทางวัฒนธรรมมีค่าเฉลี่ยต่ำสุดระดับมาก

การจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดสุราษฎร์ธานีเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ประกอบด้วย 4 ด้าน คือ ด้านการสร้างสิ่งดึงดูดใจนักท่องเที่ยว ด้านการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยว ด้านการบริหารจัดการ และด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่น

การเสนอเส้นทางการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดสุราษฎร์ธานี ประกอบด้วย 6 ขั้นตอน คือ 1. ศึกษาข้อมูลพื้นฐานของแหล่งท่องเที่ยว 2. วางแผนการสร้างเส้นทางท่องเที่ยว 3. สำรวจเส้นทางการท่องเที่ยว และการศึกษาพฤติกรรมการท่องเที่ยว 4. ร่างเส้นทางการท่องเที่ยว 5. การยืนยันเส้นทางการท่องเที่ยว และ 6. ปรับปรุงแก้ไขเส้นทางการท่องเที่ยว ผลจากการนำเสนอเส้นทางการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดสุราษฎร์ธานี ได้เส้นทางการท่องเที่ยว 4 เส้นทาง คือ เส้นทางนวัตวิถีของดีรอบอ่าวบ้านดอน เส้นทางขอพรสิ่งศักดิ์สิทธิ์ เส้นทางคินซีพศรีวิชัย (อาณาจักรศรีวิชัย) และเส้นทางสายหลุดพัน ในแต่ละเส้นทางการท่องเที่ยวประกอบด้วย แผนที่ท่องเที่ยว และรายละเอียดของเส้นทางท่องเที่ยว เช่น แหล่งท่องเที่ยว ข้อมูลแหล่งท่องเที่ยว กิจกรรมการท่องเที่ยว จุดพักรับประทานอาหาร และจุดพักผ่อน

คำสำคัญ : พฤติกรรมการท่องเที่ยว, การจัดการแหล่งท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน, การนำเสนอเส้นทางการท่องเที่ยว.

Research Title: Sustainable Cultural Tourism in Surat Thani province
Researchers: Suthep Sudiam, Dr. Supaporn Sopa, Dr. Sukkusar Nuntong,
Dr. Amphon Poonya
Department: Mahachulalongkornrajavidyalaya University
Nakhon Si Thammarat campus Surat Thani Extended Classroom
Fiscal year: 2561/2018
Research Scholarship Sponsor: Mahachulalongkornrajavidyalaya University

ABSTRACT

This research used a combined research methodology. They were quantitative and qualitative research. The purposes of this research were: 1. to study cultural tourism behavior in Surat Thani Province 2. to study the management of cultural tourism for sustainability in Surat Thani and 3. present to build cultural tourism routes in Surat Thani Province. The sample group consisted of 206 tourists visiting the cultural tourism destination and 12 informants of a group discussion. Questionnaires were used in the research. The results showed that:

The overall of cultural tourism behavior in Surat Thani province was at a high level. When considering each aspect, it was found that facilities and impression at high levels. The average of cultural exchanges was at very lowest level.

The cultural tourism management in Surat Thani province for sustainable tourism consisted of 4 areas: creation of tourist attraction, tourism activities, management, and participation of local communities

Presentation of building cultural tourism routes in Surat Thani Province consists of 6 steps: 1. study the basic information of tourist attractions 2. plan the building of tourist routes 3. explore travel routes 4. draft travel routes 5. confirmation of tourist routes and 6 improve the travel route. The presented result of building cultural tourism routes in Surat Thani Province consisted of 4 routes: a path to the good way creation of life around Ban Don Bay, a path to blessing, Si Wichai revival route (Srivijaya Kingdom) and a released path of Phutthathat. Each route consisted of tourist maps. And details of tourist routes, such as tourist attractions, tourist information, tourism activities, dining and resting spots.

Key words: tourism behavior, management of cultural tourism for sustainability, presentation of building cultural tourism routes

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยฉบับนี้เรื่อง การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดสุราษฎร์ธานีเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี ด้วยความเมตตาอนุเคราะห์ จากที่ปรึกษางานวิจัย รองศาสตราจารย์ ดร. จำเริญ ชูช่วยสุวรรณ ที่ได้กรุณาให้คำปรึกษาแนะนำ ดูแลเอาใจใส่ให้ความช่วยเหลือ ในการปรับปรุงแก้ไขงานวิจัย สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี และผู้เชี่ยวชาญ ตรวจสอบเครื่องมือการวิจัย ประกอบด้วย รองศาสตราจารย์ ดร. จำเริญ ชูช่วยสุวรรณ รองศาสตราจารย์ ดร. ชูศักดิ์ เอกเพชร และอาจารย์อนุรัตน์ แพนสกุล

ขอขอบคุณ ผู้เชี่ยวชาญในการสนทนากลุ่มเฉพาะ ประกอบด้วย พระครูจิระเจติยาทร รองศาสตราจารย์ ดร. จำเริญ ชูช่วยสุวรรณ นายทศพล งานไพโรจน์ นางยุพาพรรณ คงชนะ นายกิตติ ชินเจริญธรรม นายเทพศิลป์ ผ่องแก้ว อาจารย์จารุ ทิพย์ศักดิ์ นางจรรย์ญา ศรีรักษ์ นายเศรษฐพงศ์ โพธิ์พัน นายสมชาย สินมา นายพรชัย มาลาสกุลชัย และนายธวัชชัย กลิ่นนาค และขอขอบคุณ กลุ่มตัวอย่าง ที่อนุเคราะห์ในการให้ข้อมูลสำหรับการวิจัย จนบรรลุตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้

ขอขอบคุณนิสิตรหัส 58 สาขารัฐประศาสนศาสตร์ ชั้นปีที่ 4 โครงการขยายห้องเรียน มหาวิทยาลัย มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช ห้องเรียนสุราษฎร์ธานี ในการเป็นผู้ช่วยวิจัยเก็บข้อมูลภาคสนาม

ขอขอบคุณ เพื่อนนักวิจัยในหน่วยงาน ที่คอยอำนวยความสะดวก ช่วยเหลือด้านต่าง ๆ ในการทำงานวิจัยครั้งนี้ ขอขอบคุณ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขต นครศรีธรรมราช ห้องเรียนสุราษฎร์ธานี ที่เอื้อเฟื้อสถานที่ ในการสนทนากลุ่มเฉพาะ งานงานวิจัย สำเร็จลุล่วงด้วยดี คุณประโยชน์จากงานวิจัยนี้ขอมอบแต่บิดามารดา และผู้มีอุปการคุณทั้งหลาย

สุเทพ สุตเอี่ยม และคณะ

30 กันยายน 2561

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ก
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	ข
กิตติกรรมประกาศ.....	ค
สารบัญ.....	ง
สารบัญตาราง.....	จ
สารบัญภาพ.....	ช
บทที่ 1 บทนำ.....	1
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	6
1.3 ขอบเขตการวิจัย.....	6
1.4 นิยามศัพท์ที่ใช้ในการวิจัย.....	7
1.5 ประโยชน์ที่จะได้จากการวิจัย.....	8
บทที่ 2 แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	9
2.1 แนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยว.....	10
2.2 แนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม.....	36
2.3 แนวคิดเกี่ยวกับมาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม.....	46
2.4 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	49
2.5 กรอบแนวคิดการวิจัย.....	53
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	55
3.1 รูปแบบการวิจัย.....	55
3.2 ผู้ให้ข้อมูลหลัก.....	56
3.3 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	57
3.4 การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	59
3.5 การวิเคราะห์ข้อมูล.....	59

บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	61
4.1 สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล.....	61
4.2 การนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	61
4.2.1 พฤติกรรมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดสุราษฎร์ธานี.....	61
4.2.2 การจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอย่างยั่งยืนในจังหวัดสุราษฎร์ธานี.....	75
4.3 การเสนอเส้นทางท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดสุราษฎร์ธานี.....	83
บทที่ 5 สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	131
5.1 สรุปผลการวิจัย.....	131
5.2 อภิปรายผล.....	135
5.3 ข้อเสนอแนะ.....	144
บรรณานุกรม.....	146
ภาคผนวก.....	152
ภาคผนวก ก บทควมวิจัย.....	153
ภาคผนวก ข ตารางกิจกรรมที่เกี่ยวกับนำผลงานวิจัยจากโครงการวิจัย ไปใช้ประโยชน์และแผนที่วางไว้.....	171
ภาคผนวก ค เครื่องมือวิจัย.....	173
ภาคผนวก ง รูปภาพกิจกรรมการดำเนินงานวิจัย.....	180
ภาคผนวก จ รายนามผู้ทรงคุณวุฒิ/ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ.....	183
ประวัติผู้วิจัย.....	186

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
4.1 แสดงจำนวนและร้อยละของข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง.....	62
4.2 แสดงความถี่ของประเทศที่สนใจการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในแต่ละประเภท.....	65
4.3 แสดงความถี่ของความสนใจการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดสุราษฎร์ธานีแยกประเทศ.....	68
4.4 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและพฤติกรรมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดสุราษฎร์ธานี.....	69
4.5 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและพฤติกรรมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมฯด้านการเรียนรู้.....	70
4.6 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและพฤติกรรมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมฯด้านการแลกเปลี่ยน.....	71
4.7 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและพฤติกรรมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมฯด้านความประทับใจ.....	72
4.8 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและพฤติกรรมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมฯด้านสิ่งอำนวยความสะดวก.....	73
4.9 แสดงค่าเฉลี่ย และพฤติกรรมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดสุราษฎร์ธานีเปรียบเทียบรายด้าน.....	74

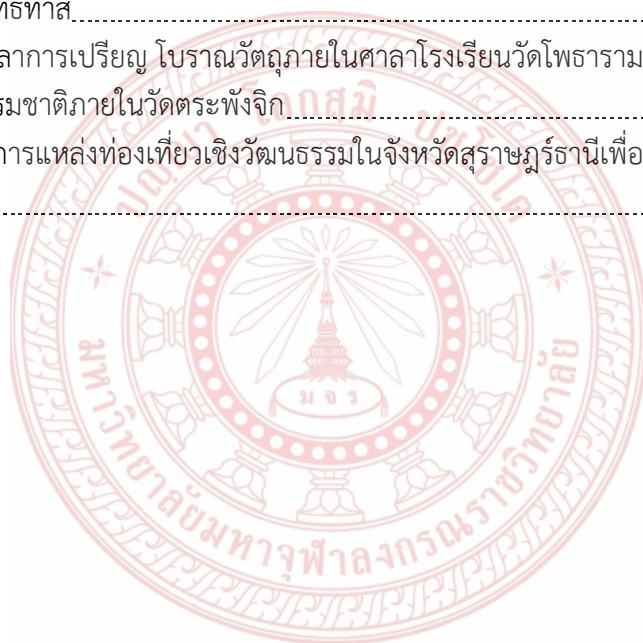

สารบัญภาพ

ภาพที่	หน้า
1. แสดงกรอบแนวคิดในการวิจัย.....	54
2. แผนที่ท่องเที่ยว “นวัตวิถีของดีรอบอ่าวบ้านดอน”.....	83
3. กลุ่มกิจกรรมกระจุกบ้านห้วยลึกแปรรูปผลิตภัณฑ์จากการสานกระจูด.....	85
4. ภาพเรือนไทย 4 ภาค.....	86
5. บรรยากาศตลาดน้ำประชารัฐบ้านดอน.....	87
6. ขบวนแห่เรือพนมพระบก – น้ำ การชักฟืมผ้าป่าออกพรรษา การแข่งเรือยาวขึ้นโขนชิงธง.....	88
7. บรรยากาศตลาดศาลเจ้าบ้านดอน.....	89
8. แหล่งท่องเที่ยววัดไทร.....	90
9. บรรยากาศชุมชนบางโป้ง.....	91
10. กลุ่มไข่เค็มอาสาสมัครชุมชน.....	92
11. การทอผ้าแบบโบราณของกลุ่มทอผ้าไหมพุมเรียง.....	93
12. แผนที่ท่องเที่ยวขอพรสิ่งศักดิ์สิทธิ์ 1.....	94
13. หลวงพ่อพัฒน์ นารโท.....	95
14. เจ้าแม่กวนอิม มุลินีภูมิทัศจิตธรรมสถาน.....	96
15. ศาลเจ้าหลวงปู่ไต้ฮงกง.....	97
16. ศาลเจ้าปึงเถกกง.....	98
17. ตำหนักอ่องฮกเกี้ยน.....	99
18. ศาลหลักเมืองสุราษฎร์ธานี.....	100
19. หลวงพ่อกล่อม นันโท.....	101
20. พระธาตุศรีสุราษฎร์.....	102
21. แผนที่ท่องเที่ยวขอพรสิ่งศักดิ์สิทธิ์ 2.....	103
22. วัดพระใหญ่.....	104
23. วัดปลายแหลมสุวรรณาราม.....	105
24. พระธาตุศิลาสูง.....	106
25. รูปปั้นเจ้าพ่อกวนอู.....	107
26. เจดีย์แหลมสอ.....	108
27. วัดสำเริง.....	109
28. มณฑปหลวงพ่อแดง ปิยะสีโล.....	111
29. แผนที่ท่องเที่ยวคันทรีศรีวิชัย.....	112
30. อุโบสถกลางน้ำวัดทุ่งเขียดรูปทรงและลวดลายศิลปะแบบศรีวิชัย.....	113
31. อุโบสถก่ออิฐถือปูน พระพุทธรูปแบบศรีวิชัย.....	114

32. โบราณสถานเขาพระนารายณ์ (เขาศรีวิชัย).....	115
33. พระบรมธาตุไชยา.....	116
34. พระพุทธรูปแบบศรีวิชัย.....	117
35. โบราณวัตถุภายในพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติไชยา.....	118
36. โบราณสถานวัดแก้ว.....	119
37. ฐานปราสาทโบราณสถานวัดหลง.....	120
38. แหลมโพนี.....	121
39. แผนที่ท่องเที่ยวทางสายหลุดพัน.....	122
40. อุโบสถแบบสวนโมกข์ โรงมหรสพทางวิญญาณ.....	124
41. พระอุโบสถ เจดีย์เก็บอัฐิอาจารย์สอบบาลีของท่านพุทธทาส.....	125
42. บ้านเกิดท่านพุทธทาส.....	126
43. พระอุโบสถ ศาลาการเปรียญ โบราณวัตถุภายในศาลาโรงเรียนวัดโพธาราม.....	127
44. ลานหินโค้ง ธรรมชาติภายในวัดตระพังจิก.....	128
45. รูปแบบการจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดสุราษฎร์ธานีเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน.....	129

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

อุตสาหกรรมท่องเที่ยวถือเป็นหนึ่งในอุตสาหกรรมหลักของโลกซึ่งในปี 2558 อุตสาหกรรมท่องเที่ยวทั่วโลก มีมูลค่ากว่า 7.86 ล้านล้านเหรียญสหรัฐ หรือร้อยละ 9.8 ของผลิตภัณฑ์มวลรวมของประเทศทั่วโลก (Gross Domestic Product: GDP) ในส่วนของอุตสาหกรรมท่องเที่ยวของไทยนั้นได้สร้างรายได้กว่า 2.23 ล้านล้านบาท มีมูลค่าอุตสาหกรรม ท่องเที่ยวกว่าร้อยละ 17 ของผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ ซึ่งถือได้ว่าเป็นหนึ่งในอุตสาหกรรมสำคัญที่ช่วยขับเคลื่อน

เศรษฐกิจโดยรวมของประเทศ กอปรกับอุตสาหกรรมท่องเที่ยวที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลาตามสภาวะการณ์โลกและพฤติกรรมของผู้บริโภค อุตสาหกรรมท่องเที่ยวของไทยจึงต้องมีการปรับตัวตามกระแสโลกที่เปลี่ยนแปลงไป และวางแผนการพัฒนาให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาด เพื่อรักษาและพัฒนาขีดความสามารถด้านการท่องเที่ยวของประเทศ¹

ประเทศไทยมีทรัพยากรท่องเที่ยวจำนวนมากเป็นที่รู้จักของนักท่องเที่ยวทั่วโลกว่ามีแหล่งท่องเที่ยวที่มีความสวยงามหลากหลายทั้งทะเล ภูเขา น้ำตก แหล่งปะการังตลอดจนขนบธรรมเนียมประเพณี ศิลปวัฒนธรรมที่มีความโดดเด่นเป็นเอกลักษณ์น่าประทับใจ มีแหล่งท่องเที่ยวที่สามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวทั้งในประเทศและต่างประเทศมากมาย เนื่องจากมีปัจจัยต่าง ๆ ภายในประเทศที่เอื้อต่อการพัฒนาการท่องเที่ยว ในด้านความอุดมสมบูรณ์ของภูมิอากาศ ภูมิประเทศ ด้านวัตถุดิบของอาหารและการปรุง ด้านอรรถาธิบายของคนในท้องถิ่น ด้านศิลปวัฒนธรรมประเพณี และสัญลักษณ์ของท้องถิ่นและประเทศแต่ละภูมิภาคมากมาย อีกทั้งมีแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติและแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม²

ประเทศไทยมีรายได้จากการท่องเที่ยวซึ่งอยู่ในรูปแบบของธุรกิจบริการและสินค้าที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว ซึ่งเป็นตัวขับเคลื่อนเศรษฐกิจที่สำคัญให้กับประเทศ จะเห็นได้จากรายได้รวมของภาคการท่องเที่ยวในปี 2559 ซึ่งมีรายได้ประมาณ 2.51 ล้านล้านบาท เป็นการสร้างมูลค่าเพิ่มแก่เศรษฐกิจไทยหรือมีความสำคัญคิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 17.7 ของผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ (GDP) โดยภาคธุรกิจที่ได้รับประโยชน์จากการใช้จ่ายซื้อ สินค้า/บริการ ของนักท่องเที่ยวมากที่สุด 5 อันดับแรก ประกอบด้วย ธุรกิจสถานพักผ่อน ประมาณ 580,000 ล้านบาท ธุรกิจอาหาร/เครื่องดื่ม ประมาณ 448,000 ล้านบาท ธุรกิจการขนส่งโดยสารทางบก ประมาณ 136,000 ล้านบาท ธุรกิจการ

¹มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี, แผนพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติ ฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2560 – 2564) [ออนไลน์], แหล่งที่มา : http://www.ubu.ac.th/web/files_up/03f2017052216244626.pdf (28 พฤษภาคม 2561)

² วรพร ฉายกี, “ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติที่มีต่อการเข้าชมอุทยานประวัติศาสตร์ศรีสัชนาลัย จังหวัดสุโขทัย”, รายงานวิจัย, (บัณฑิตวิทยาลัย :มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 2556), หน้า 2.

ขนส่งโดยสารทางอากาศ ประมาณ 122,000 ล้านบาท และธุรกิจบริการกีฬา/นันทนาการ ประมาณ 100,000 ล้านบาท ตามลำดับ นอกจากนี้ ธุรกิจในการท่องเที่ยวส่วนใหญ่เป็นธุรกิจบริการและกระจายตัวตามภูมิภาคต่าง ๆ ภาคการท่องเที่ยวจึงเป็นแหล่งสร้างการจ้างงานที่สำคัญกว่า 4,230,000 คน สร้างรายได้ภาษีแก่รัฐ ประมาณ 64,200 ล้านบาท และก่อให้เกิดมูลค่าการลงทุนในประเทศอีก ประมาณ 93,600 ล้านบาท ทั้งนี้ ภาคการท่องเที่ยวยังมีบทบาทสำคัญในการกระจายประโยชน์ทางเศรษฐกิจสู่ภูมิภาคต่าง ๆ โดยในปีที่ผ่านมา ภาคการท่องเที่ยวได้สร้างมูลค่าเพิ่ม (ทั้งตรงและทางอ้อม) ในเขตพัฒนาการท่องเที่ยวทั้ง 8 แห่ง รวมประมาณ 407,000 ล้านบาท โดยเขตพัฒนาการท่องเที่ยวที่มีมูลค่าเพิ่มจากการท่องเที่ยวสูงสุด 2 อันดับแรกเป็นเขตพัฒนาการท่องเที่ยวทางทะเล/ชายฝั่ง คือ เขตพัฒนาการท่องเที่ยวอันดามัน และเขตพัฒนาการท่องเที่ยวฝั่งทะเลตะวันออก นอกจากนี้ เมื่อพิจารณาจากสัดส่วนมูลค่าเพิ่มจากการท่องเที่ยวต่อมูลค่าเพิ่มทั้งหมดในแต่ละพื้นที่ พบว่า เขตพัฒนาการท่องเที่ยวที่ภาคการท่องเที่ยวมีบทบาทสำคัญต่อการเติบโตทางเศรษฐกิจในพื้นที่มากที่สุด 2 อันดับแรก คือ เขตพัฒนาการท่องเที่ยวอันดามันซึ่งมีสัดส่วนสูงถึงร้อยละ 43.3 และเขตพัฒนาการท่องเที่ยวอารยธรรมล้านนา ร้อยละ 10.5 ตามลำดับ สถานการณ์ท่องเที่ยวรวมกราคม ปี 2560 มีนักท่องเที่ยวต่างชาติเดินทางมาท่องเที่ยวประเทศไทยจำนวน 3.19 ล้านคน ขยายตัวร้อยละ 6.52 จากช่วงเวลาเดียวกันของปีที่ผ่านมา ซึ่งเป็นผลจากการเพิ่มขึ้นของนักท่องเที่ยวจากเกือบทุกภูมิภาค โดยเฉพาะภูมิภาคอเมริกาและเอเชียใต้ที่ขยายตัวกว่าร้อยละ 16.87 และ 14.31 จากช่วงเวลาเดียวกันของปีที่ผ่านมา ตามลำดับ สำหรับภูมิภาคเอเชียตะวันออกและยุโรป ซึ่งเป็นตลาดนักท่องเที่ยวหลักขยายตัวเช่นเดียวกัน³

ปี พ.ศ. 2561 รัฐบาลมีนโยบายในการส่งเสริมการท่องเที่ยวตั้งเป้าสร้างรายได้เพิ่มขึ้นจากปี 2560 อีกร้อยละ 10 หรือคิดเป็นตัวเลขประมาณ 3.03 ล้านล้านบาท โดยการเน้นการท่องเที่ยวเชิงคุณภาพที่มุ่งให้นักท่องเที่ยวใช้เวลาพำนักอยู่ในประเทศไทยนานขึ้นผ่านมาตรการต่าง ๆ พร้อมทั้งอาศัยแรงเสริมจากผลการสำรวจของต่างประเทศที่จัดอันดับให้ไทยเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่สามารถใช้เวลาท่องเที่ยวระยะยาวแต่คุ้มค่ามากที่สุด ปี 2561 จะเป็นปีแห่งการท่องเที่ยววิถีไทย เก๋ไก๋อย่างยั่งยืน หรือ Amazing Thailand Year 2018 โดยรัฐบาลขอความร่วมมือจากหน่วยงานภาครัฐ เอกชน กลุ่มผู้ประกอบการอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว ห้างสรรพสินค้า และสายการบิน ร่วมมือกันจัดกิจกรรม และใช้ตราสัญลักษณ์ประชาสัมพันธ์เพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยว

การอนุรักษ์ประเพณีวัฒนธรรมดั้งเดิม กำลังได้รับความนิยมจากนักท่องเที่ยว และมีแนวโน้มมากขึ้น แนวคิดการพัฒนาอย่างยั่งยืนได้ถูกเปลี่ยนเข้าสู่อุตสาหกรรมท่องเที่ยวโดยรวมอย่างเป็นลำดับและกำลังปรับเปลี่ยนสภาพไปสู่การจัดการที่คำนึงถึงขีดความสามารถรองรับของธรรมชาติ ชุมชนชนบทธรรมนิยม ประเพณีวัฒนธรรม และวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของชุมชน และมุ่งเน้นสิ่งแวดล้อมและฐานทรัพยากรของพื้นที่ท่องเที่ยวเป็นสำคัญ ดังนั้น จึงเป็นโอกาสในการสร้างเอกลักษณ์และตราสัญลักษณ์สินค้าทางการท่องเที่ยว วัฒนธรรมและธรรมชาติของประเทศไทยให้เป็นที่รู้จักและได้รับการยอมรับในระดับสากล รูปแบบวิถีชีวิตของคนในสังคมในทุก ๆ สังคม จะมีการพัฒนาเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา จะซ้ำ

³ กรุงเทพธุรกิจ, ภาคท่องเที่ยวปี 59 ดันรายได้ 17% ของจีดีพี, [ออนไลน์], แหล่งที่มา : <http://www.bangkokbiznews.com /news/detail/740824> (28 พฤษภาคม 2561)

หรือเร็วก็ขึ้นอยู่กับปัจจัยจากทั้งภายนอกและภายในมาเป็นตัวกระตุ้น จะพัฒนาไปในทางที่ดีหรือไม่ก็ขึ้นอยู่กับปัจจัยทั้งสองนั้นตลอดจนสภาพสังคมนั้นเช่นเดียวกับการที่สังคมใดต้องการเปลี่ยนแปลงจากสังคมเดิมตามปกติมาเป็นสังคมที่เปิดกว้างพร้อมรับการเข้ามาของอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว สังคมนั้นก็จะยิ่งมีการพัฒนาเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วเป็นหลายเท่าตัว เนื่องจากการท่องเที่ยวต้องเกี่ยวข้องกับภาคธุรกิจหลายฝ่าย ต้องเกี่ยวข้องกับคนหลายคน ต้องเกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมความต้องการของคนที่หลากหลาย ผลของการท่องเที่ยวอาจไม่ได้ส่งผลต่อการทำให้วัฒนธรรมของท้องถิ่นต้องเปลี่ยนแปลงอย่างทันทีทันใด แต่อาจค่อย ๆ ซึมซับอย่างช้า ๆ ธุรกิจหรือผู้ที่เกี่ยวข้องในอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวภาคต่าง ๆ ที่มีความล่อแหลมต่อความรับผิดชอบในวัฒนธรรมท้องถิ่นนั้น ๆ จึงควรตระหนัก สังเกตติดตาม พัฒนา นำวัฒนธรรมในสิ่งที่ดี และวัฒนธรรมภายนอกที่แตกต่างจากของตนมาปรับใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุดแต่ต้องไม่ลืมคุณค่าวัฒนธรรมเดิมของตนด้วย ซึ่งในปัจจุบันได้มีการกระจายอำนาจและเปิดโอกาสให้ชุมชนและท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการมากขึ้น รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 ให้สิทธิชุมชน ในการอนุรักษ์หรือฟื้นฟูจารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น ศิลปวัฒนธรรมอันดีของท้องถิ่นและของชาติและมีส่วนร่วมในการจัดการ การบำรุงรักษา และการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติสิ่งแวดล้อม⁴

ภาคใต้ นับเป็น 1 ใน 4 ภูมิภาคหลักของประเทศไทย มีพื้นที่ 70,715.2 ตารางกิโลเมตร ความยาวจากเหนือจดใต้ประมาณ 750 กิโลเมตร ประกอบด้วย 14 จังหวัด ได้แก่ ชุมพร ระนอง กระบี่ ภูเก็ต นครศรีธรรมราช สุราษฎร์ธานี พังงา พัทลุง ตรัง สงขลา สตูล ปัตตานี นราธิวาส และยะลา ในด้านประวัติศาสตร์การตั้งถิ่นฐานนั้น มีหลักฐานบ่งบอกว่านานกว่า 20,000 ปี มีวิวัฒนาการทางด้านความเป็นอยู่ รวมถึงวิถีวัฒนธรรมที่มีการผสมผสานจนกลมกลืนเป็นเอกลักษณ์ของชาวไทย ทั้งภาษา การนับถือศาสนา การแต่งกาย อาหาร ประเพณีต่าง ๆ โดยการผสมผสานส่วนใหญ่นั้นสัมพันธ์แนบแน่นกับขบวนการรวมตัวกันของชนเผ่าต่าง ๆ โดยมีการผสมผสานส่วนใหญ่ที่สัมพันธ์แนบแน่นกับขบวนการรวมตัวกันของชนเผ่าต่าง ๆ โดยมีการผสมผสานส่วนใหญ่ที่สัมพันธ์แนบแน่นกับขบวนการรวมตัวกันของชนเผ่าต่าง ๆ โดยมีการผสมผสานส่วนใหญ่ที่สัมพันธ์แนบแน่นกับขบวนการรวมตัวกันของชนเผ่าต่าง ๆ โดยมีการผสมผสานส่วนใหญ่ที่สัมพันธ์แนบแน่นกับขบวนการรวมตัวกันของชนเผ่าต่าง ๆ

ชีวิตของจีนกลมกลืนเข้ามาบ้าง เห็นได้ชัดเจนในแถบอันดามัน คือ ระนอง พังงา และภูเก็ต สำหรับทางด้านกายภาพ บนพื้นที่ประมาณ 513,115 ตารางกิโลเมตรของแผ่นดินไทย ซึ่งมีรูปร่างคล้ายขวานโบราณ หรือที่นักการทหารมองว่าคล้ายหัวช้างนั้น ได้รับการแบ่งออกเป็นภูมิภาคต่าง ๆ ตามลักษณะภูมิประเทศ ภูมิอากาศ เศรษฐกิจ และวิถีทางวัฒนธรรม เพื่อให้สะดวกต่อการปกครองและการพัฒนาในด้านต่าง ๆ โดยภาคใต้เปรียบดั่งด้ามขวาน หรือวงช้างในแผนที่ประเทศไทยนั่นเอง ลักษณะทางกายภาพที่โดดเด่นของภาคใต้คือ มีรูปร่างเรียวยาวแหลมและถูกขนาบด้วยทะเล โดยฝั่งตะวันออกติดอ่าวไทย ส่วนฝั่งตะวันตกติดทะเลอันดามัน ทุกจังหวัดในภาคใต้มีพื้นที่ติดชายฝั่งทะเล ยกเว้นจังหวัดยะลา ในส่วนของชายหาดฝั่งอ่าวไทยนั้นเกิดจากการที่เปลือกโลกยกตัวขึ้นสูง ทำให้เกิดที่ราบชายฝั่งทะเลยาว เรียบ กว้าง และน้ำตื้น ชายหาดสวยงามทางฝั่งอ่าวไทยมีมากมาย เช่น หาดทุ่งวัว หาดอรุณทัย จังหวัดชุมพร หาดขนอม จังหวัดนครศรีธรรมราช แหลมสมิหลา จังหวัดสงขลา ฯลฯ ส่วนพื้นที่ฝั่งทะเลอันดามันเกิดการยุบตัวของเปลือกโลก ชายฝั่งจึงยุบต่ำลง มีที่ราบน้อยชายหาดเว้าแหว่ง เป็นโขดหิน มีหน้าผาสูง มีอ่าวและเกาะมากมาย เช่น เกาะภูเก็ต เกาะตะรุเตา เกาะลันตา เกาะลิบง เกาะสมุย ฯลฯ อีกทั้งยังมีชายป่าชายเลนขึ้นอยู่หนาแน่นตั้งแต่อ่าวพังงาลงไปถึงจังหวัดสตูล ส่วนพื้นที่ที่สองฝั่งทะเลของภาคใต้มีความแตกต่างเช่นนี้ นับเป็นข้อดีที่ทำให้นักท่องเที่ยวมีโอกาสเลือกเดินทางไปเยือนได้ตลอดทั้งปี ยกเว้นการลงเรือไปยังหมู่เกาะต่าง ๆ ต้องดูคืนฟ้าอากาศเป็นสำคัญ โดยช่วงเดือนพฤษภาคม-ตุลาคม ซึ่งเป็นช่วงที่ลมมรสุมตะวันตกเฉียงใต้พัดปกคลุมประเทศไทย ก็ควรเลือกไปเที่ยว

⁴ กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา, [ออนไลน์] แหล่งที่มา : <https://tourismatbuu.wordpress.com> (21 ก.พ. 2561)

ทะเลฝั่งตะวันออก คืออ่าวไทย ส่วนช่วงมรสุมตะวันออกเฉียงเหนือพัดผ่านประเทศไทย เดือน พฤศจิกายน-มกราคม ก็ควรไปเที่ยวทะเลฝั่งตะวันตก คือด้านอันดามัน แต่สำหรับแหล่งท่องเที่ยวมากมายบนบกและชายฝั่ง สามารถท่องเที่ยวได้ตลอดทั้งปี สำหรับลักษณะทางกายภาพบนบก ส่วนใหญ่เป็นที่ราบ มีเทือกเขาสำคัญ คือเทือกเขาภูเก็ต อยู่ในเขตจังหวัดชุมพร ระนอง สุราษฎร์ธานี พังงา และภูเก็ต เทือกเขานครศรีธรรมราช ซึ่งทั้งหมดคือแหล่งต้นน้ำสำคัญของภาคใต้ โดยสายน้ำย่อย ๆ ได้ไหลลงไปรวมกันเป็นแม่น้ำสายสำคัญ ได้แก่ แม่น้ำตาปี (จังหวัดนครศรีธรรมราชและสุราษฎร์ธานี) แม่น้ำคีรีรัฐ (สุราษฎร์ธานี) แม่น้ำปากพนัง (จังหวัดนครศรีธรรมราช) แม่น้ำสายบุรี (จังหวัดยะลา ปัตตานี และนราธิวาส) และแม่น้ำกระบือ (จังหวัดระนอง) นอกจากนี้ ความลุ่มค่าของภาคใต้อยู่ที่พรรณพืชและสรรพสัตว์มากมาย ทั้งบนบกและใต้ทะเล ซึ่งล้วนแล้วแต่เป็นทรัพยากรทางธรรมชาติที่ทรงคุณค่า หลายชีวิตนับเป็นทรัพยากรทางการท่องเที่ยว เช่น ดอกบัวผุดแห่งเขาสก ฉลามวาฬ กระเบนราหูใต้ทะเลอันดามัน ปลาหมอตะเล และสิ่งมีชีวิตใต้ห้วงน้ำอ่าวไทย ฯลฯ ซึ่งควรดูแลรักษาไว้ให้คงอยู่เป็น Amazing Thailand และ Unseen Thailand สืบต่อไป⁵

จังหวัดสุราษฎร์ธานีตั้งอยู่บนฝั่งตะวันออกของภาคใต้ห่างจากกรุงเทพฯโดยทางรถยนต์ประมาณ 645 กิโลเมตรและอยู่ห่างจากจังหวัดสงขลาและภูเก็ต ซึ่งเป็นจังหวัดสำคัญในภาคใต้ 400 และ 300 กิโลเมตร ตามลำดับ มีเนื้อที่ประมาณ 13,079.61 ตารางกิโลเมตรหรือ 8,174,758.61 ไร่ มีเนื้อที่มากเป็นอันดับ 6 ของประเทศและมีพื้นที่มากที่สุดในภาคใต้ฝั่งทะเลด้านอ่าวไทยในจังหวัดสุราษฎร์ธานี มีความยาวประมาณ 156 กิโลเมตรมีเกาะขนาดใหญ่เป็นที่รู้จักในระดับประเทศ เช่น เกาะสมุย เกาะพะงัน และหมู่เกาะอ่างทอง มีลักษณะภูมิประเทศประมาณร้อยละ 49 ของพื้นที่เป็นภูเขา ภูเขาสำคัญของจังหวัดสุราษฎร์ธานีได้แก่เทือกเขาบรรทัด เทือกเขาตะนาวศรี ซึ่งทอดยาวผ่านเนื้อที่จังหวัดใกล้เคียงหลายจังหวัดและทอดเปิดสู่อ่าวไทยเทือกเขาภูเก็ตด้านตะวันตกเป็นต้นกำเนิดลุ่มน้ำใหญ่น้อยรวม 14 ลุ่มน้ำ จนได้ชื่อว่าเป็นเมืองแห่งลุ่มน้ำแม่น้ำลำคลองทุกสายล้วนไหลลงสู่อ่าวไทย จากฝั่งตะวันตกพื้นที่ลาดเอียงไปทางทิศตะวันออกซึ่งมีลักษณะคล้ายกระทงหงาย ภูมิประเทศของจังหวัดสุราษฎร์ธานี โดยสรุปมีลักษณะดังต่อไปนี้ 1. ภูมิประเทศเป็นที่ราบสูงภูเขาสลับซับซ้อนได้แก่พื้นที่ในเขตอำเภอคีรีรัฐนิคม พระแสง พนม ท่าฉาง ไชยา ท่าชนะ เวียงสระ ชัยบุรี และวิภาวดี 2. ภูมิประเทศเป็นที่ราบสูงด้านตะวันออกได้แก่พื้นที่อำเภอ เมืองสุราษฎร์ธานี ดอนสัก กาญจนดิษฐ์ เวียงสระ และบ้านนาสาร 3. ภูมิประเทศที่เป็นที่ราบสูงตอนกลางส่วนใหญ่อยู่ในอำเภอ พุนพิน เคียนซาพระแสง พนม บ้านนาเดิม ท่าชนะ ท่าฉาง และไชยา 4. ภูมิประเทศเป็นที่ราบชายฝั่งทะเลได้แก่พื้นที่อำเภอเมือง และพุนพิน 5. ลักษณะภูมิประเทศเป็นเกาะในอ่าวไทยได้แก่พื้นที่อำเภอ เกาะสมุย เกาะพะงัน หมู่เกาะอ่างทอง และเกาะบริวารรวม 42 เกาะ⁶

สำนักงานท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดสุราษฎร์ธานี⁷ ได้สำรวจจำนวนนักท่องเที่ยวในจังหวัด สุราษฎร์ธานี ประจำปี 2558 พบว่าจำนวนนักท่องเที่ยวชาวไทย จำนวน 1,475,361 และ

⁵ Dooasia ข้อมูลท่องเที่ยว, รู้จักภาคใต้ก่อนไปเที่ยว, [ออนไลน์] แหล่งที่มา : <http://www.dooasia.com/south/> (28 พ.ค. 2561)

⁶ องค์การบริหารส่วนจังหวัดสุราษฎร์ธานี, **แผนพัฒนาจังหวัดสุราษฎร์ธานี พ.ศ. 2558-2560**, (สุราษฎร์ธานี), หน้า 5.

⁷ สำนักงานท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดสุราษฎร์ธานี, **สถิติการท่องเที่ยวจังหวัดสุราษฎร์ธานี ปี 2556-2558**, 2559, หน้า 3

ชาวต่างชาติ จำนวน 1,097,994 คน รวมจำนวนทั้งสิ้น 2,573,355 คน รายได้จากการท่องเที่ยวในจังหวัด สุราษฎร์ธานี ประจำปี 2558 ประมาณ 24,746.11 ล้านบาท

ด้านแผนพัฒนาจังหวัดสุราษฎร์ธานีกำหนดวิสัยทัศน์ว่า “เมืองเกษตรคุณภาพการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนสังคมเป็นสุข” ได้กำหนดประเด็นยุทธศาสตร์ด้านการท่องเที่ยวเป็นประเด็นยุทธศาสตร์ ยุทธศาสตร์ที่ 2 การส่งเสริมการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน โดยมีเป้าประสงค์เชิงยุทธศาสตร์ว่า จังหวัดมีการจัดการศึกษาภาพทางการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนสอดคล้องกระแสโลก และกลยุทธ์คือ พัฒนาแหล่งท่องเที่ยวและกิจกรรมการท่องเที่ยวอันเป็นเอกลักษณ์จังหวัดให้ตอบรับกระแสการท่องเที่ยวโลก⁸ การท่องเที่ยวในปัจจุบันถือเป็นอุตสาหกรรมบริการ (Service industry) อย่างหนึ่งที่เกี่ยวข้องกับผู้คนเป็นจำนวนมาก และก่อให้เกิดรายได้สำคัญแก่ประเทศที่เป็นแหล่งท่องเที่ยว บางประเทศอาจมีรายได้จากอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวเท่ากับหรือมากกว่ามูลค่าของสินค้าออกที่สำคัญของประเทศนั้น จนถือกันว่าอุตสาหกรรมท่องเที่ยวเป็นสินค้าอย่างหนึ่ง แต่เป็นสินค้าประเภทที่มองไม่เห็นหรือสินค้าออกจางับ (Invisible export) โดยประเทศจะมีรายได้จากนักท่องเที่ยวจากสิ่งต่าง ๆ ที่นำเงินเข้ามาจับจ่ายเป็นค่าเดินทาง ค่าที่พัก ค่าอาหาร ค่าพักผ่อนหย่อนใจ และค่าซื้อสินค้าพื้นเมืองทำนองเดียวกับรายได้จากสินค้าอื่น ๆ ที่มองเห็นและจับต้องได้ เช่น การส่งออกข้าว ยางพารา เสื้อผ้าเครื่องนุ่งห่ม ซึ่งเป็นสินค้าส่งออกสำคัญของประเทศไทย⁹

จะเห็นได้ว่า ทริพยากรท่องเที่ยวของจังหวัดสุราษฎร์ธานีนั้นมียุทธศาสตร์กระจายอยู่ทุกอำเภอ จากการศึกษาด้านศักยภาพของการท่องเที่ยวในจังหวัดสุราษฎร์ธานี มีศักยภาพในแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ และแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม จากการที่กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬาได้ให้จังหวัดต่าง ๆ ทำแผนยุทธศาสตร์ด้านการท่องเที่ยวของจังหวัด เพื่อใช้เป็นแนวทางในการปฏิบัติงานระยะ 5 ปี และสอดคล้องกับยุทธศาสตร์การพัฒนาจังหวัด ยุทธศาสตร์ที่ 2 การส่งเสริมการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนเป้าประสงค์เชิงยุทธศาสตร์คือจังหวัดมีการจัดการศึกษาภาพทางการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนสอดคล้องกระแสโลก จากการศึกษาสถิติของนักท่องเที่ยวที่ผ่านมาย้อนหลัง พบว่า อำเภอต่าง ๆ ในจังหวัดสุราษฎร์ธานี เป็นทางผ่าน ภาพลักษณ์การรับรู้ของนักท่องเที่ยวมีเพียง เกาะสมุย เกาะพะงัน เกาะเต่า อุทยานแห่งชาติเขาสก ทั้ง ๆ ที่จังหวัดสุราษฎร์ธานีมีแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมและธรรมชาติอื่น ๆ ที่น่าสนใจอีกมาก ดังนั้นในแนวคิดในการเขียนยุทธศาสตร์ที่สำคัญจึงต้องส่งเสริมให้การจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมและเชิงนิเวศ พฤติกรรมของนักท่องเที่ยวที่กล่าวถึงข้างต้น ทำให้อำเภอต่าง ๆ ไม่ได้รับผลประโยชน์เท่าที่ควร ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะทำการศึกษาวิจัยการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดสุราษฎร์ธานีเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดสุราษฎร์ธานีให้ได้รับประโยชน์จากการท่องเที่ยวให้มากขึ้นต่อไป

⁸ องค์การบริหารส่วนจังหวัดสุราษฎร์ธานี, แผนพัฒนาจังหวัดสุราษฎร์ธานี พ.ศ. 2558-2560, (สุราษฎร์ธานี : 2558), หน้า 5.

⁹ จิรายุ พินจันทร์ประสงค์ และก่องกานดา ชยามฤต, สารานุกรมไทยสำหรับเยาวชน โดยพระราชประสงค์ในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ฉบับเสริมการเรียนรู้ เล่ม 5 (กรุงเทพมหานคร : บริษัท ด้านสุทธาการพิมพ์ จำกัด, 2553), หน้า 15.

1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาพฤติกรรมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดสุราษฎร์ธานี
2. เพื่อศึกษาการจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดสุราษฎร์ธานีเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน
3. เพื่อเสนอเส้นทางการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดสุราษฎร์ธานี

1.3 ขอบเขตของการวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ใช้ซึ่งใช้รูปแบบการวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Methods Research) ระหว่างการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) และการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research)

1.3.1 ขอบเขตด้านเนื้อหา

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตเนื้อหา โดยทบทวนเอกสาร ตำรา หนังสือ บทความวิชาการ และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง (documentary research) ที่เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดสุราษฎร์ธานีเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ประกอบด้วย

- 1) พฤติกรรมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดสุราษฎร์ธานี ประกอบด้วย 4 ด้าน คือ ด้านการเรียนรู้วัฒนธรรม ด้านการแลกเปลี่ยนวัฒนธรรม ด้านความประทับใจ และด้านสิ่งแวดล้อม
- 2) การจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดสุราษฎร์ธานีเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ประกอบด้วย 4 ด้าน คือ ด้านการสร้างสิ่งดึงดูดใจ ด้านการสร้างกิจกรรมการท่องเที่ยว ด้านการบริหารจัดการ และด้านการมีส่วนร่วม
- 3) การเสนอเส้นทางการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดสุราษฎร์ธานีเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ประกอบด้วย การสร้างเส้นทางการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม แบบร่างและการสร้างเส้นทางการท่องเที่ยวแบบสมบูรณ์

1.3.2 ขอบเขตประชากร และกลุ่มตัวอย่าง

การวิจัยเชิงปริมาณ

1. ประชากรในงานวิจัยการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากประชากรที่เป็นนักท่องเที่ยวรวมจำนวนทั้งสิ้น 2,573,355 คน
2. กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยได้จากการคำนวณหาขนาดกลุ่มตัวอย่างของ ทาโร่ ยามาเน่ (Taro Yamane) โดยใช้ความคลาดเคลื่อน 7 % ได้จำนวนกลุ่มตัวอย่างจำนวน 206 คน ที่เป็นนักท่องเที่ยวคนไทย จำนวน 103 คน และคนต่างประเทศ จำนวน 103 คน รวมจำนวนทั้งสิ้น 206 คน ทำการเลือกตัวอย่างแบบตามความสะดวก (Convenient sampling)

การวิจัยเชิงคุณภาพ

การวิจัยเชิงคุณภาพ การสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion) โดยประกอบด้วย ผู้นำชุมชน ตัวแทนภาครัฐ นักวิชาการ และผู้ประกอบการในพื้นที่ 4 แห่ง ๆ ละ 3 คน รวม 12 คน โดยกำหนดกลุ่มเป้าหมายแบบเฉพาะเจาะจง

1.3.3 ขอบเขตด้านสถานที่

ขอบเขตด้านสถานที่ 4 อำเภอ โดยการคัดเลือกแบบเจาะจง จำนวน 4 แห่ง ประกอบด้วย อำเภอไชยา, อำเภอเกาะสมุย อำเภอพุนพิน และอำเภอเมืองสุราษฎร์ธานี

1.3.4 ขอบเขตเวลา

ในรอบปีงบประมาณ 2561 (1 ตุลาคม 2560–30 กันยายน 2561)

1.4 นิยามศัพท์ที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยได้กำหนดนิยามศัพท์เฉพาะสำหรับการวิจัยเรื่องการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัด สุราษฎร์ธานีเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน มีรายละเอียดดังนี้

การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม หมายถึง การท่องเที่ยวที่มุ่งเดินทางไปท่องเที่ยวยังแหล่งท่องเที่ยวที่มนุษย์สร้างขึ้นเพื่อให้ได้รับความสนุกสนาน เพลิดเพลิน เป็นการท่องเที่ยวที่เน้นการพัฒนาด้านภูมิปัญญาสร้างสรรค์เคารพต่อสิ่งแวดล้อมวัฒนธรรมศักดิ์ศรีและวิถีชีวิตผู้คนเป็นจุดหมายปลายทางของการเดินทางท่องเที่ยวที่นักท่องเที่ยวจะสนใจ ภูมิปัญญาท้องถิ่น วิถีชีวิต เสื้อผ้าเครื่องประดับ อาหาร ศิลปกรรมและหัตถกรรม ประวัติศาสตร์ โบราณคดี และพิพิธภัณฑ์ สถาปัตยกรรมเก่าแก่ การละเล่น ดนตรี และกีฬา ศาสนาและพิธีกรรมทางศาสนา ประเพณีวัฒนธรรมพื้นบ้าน (ช่วงเทศกาลต่าง ๆ) ภาษาและวรรณกรรม

การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดสุราษฎร์ธานี หมายถึง การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดสุราษฎร์ธานี ประกอบด้วย 4 อำเภอ คือ อำเภอเมืองสุราษฎร์ธานี อำเภอพุนพิน อำเภอไชยา และอำเภอเกาะสมุย

การจัดการแหล่งท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน หมายถึง การบริหารแหล่งท่องเที่ยวเพื่อให้เกิดผลสัมฤทธิ์ ใน 4 ด้าน คือ 1. ด้านการสร้างสิ่งดึงดูดการท่องเที่ยว 2. ด้านการสร้างกิจกรรมการท่องเที่ยว 3. ด้านการบริหารจัดการ และ 4 ด้านการสร้างควมมีส่วนร่วมของชุมชนและท้องถิ่น

การเสนอเส้นทางทางการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม หมายถึง การสร้างเส้นทางทางการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม แล้วนำเสนอเป็นเส้นทางทางการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดสุราษฎร์ธานี ประกอบด้วย 6 ขั้นตอน คือ 1. ขั้นการศึกษาข้อมูลพื้นฐานแหล่งท่องเที่ยว 2. การวางแผนการสร้างเส้นทางทางการท่องเที่ยว 3. ขั้นการสำรวจแหล่งท่องเที่ยวและการสำรวจพฤติกรรมการท่องเที่ยว 4. ขั้นร่างเส้นทางทางการท่องเที่ยว 5. ขั้นยืนยันเส้นทางทางการท่องเที่ยว 6. ขั้นปรับปรุงแก้ไขเส้นทางทางการท่องเที่ยวเพื่อให้ได้เส้นทางทางการท่องเที่ยวที่สมบูรณ์

แผนที่ท่องเที่ยว หมายถึง แผนภาพที่แสดงเส้นทางเดินทางไปยังแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดสุราษฎร์ธานี ประกอบด้วย ถนน แหล่งท่องเที่ยว จุดพักรับประทานอาหาร และจุดพักผ่อน

เส้นทางทางการท่องเที่ยว หมายถึง รายละเอียดเกี่ยวกับเส้นทางทางการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดสุราษฎร์ธานี ประกอบด้วย ข้อมูลแหล่งท่องเที่ยว กิจกรรมการท่องเที่ยว จุดพักรับประทานอาหาร และจุดพักผ่อน

เส้นทางการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดสุราษฎร์ธานี หมายถึง เส้นทางการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดสุราษฎร์ธานี ประกอบด้วย 4 เส้นทาง คือ 1. เส้นทางนวัตวิถีของดีรอบอ่าวบ้านดอน 2. เส้นทางขอพรสิ่งศักดิ์สิทธิ์ 3. เส้นทางคืนชีพศรีวิชัย และ 4. เส้นทางสายหลุดพ้น

1.5 ประโยชน์ที่จะได้จากการวิจัย

1. ได้ข้อมูลพฤติกรรมกรรมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดสุราษฎร์ธานี
2. ได้ข้อมูลการจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดสุราษฎร์ธานีเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน
3. ได้เส้นทางการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดสุราษฎร์ธานี
4. ได้ข้อมูลสำคัญในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดสุราษฎร์ธานีให้เกิดความยั่งยืนในอนาคต

บทที่ 2

แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ทฤษฎีที่ใช้ในการศึกษาวิจัยเรื่อง การท่องเที่ยววัฒนธรรมในจังหวัดสุราษฎร์ธานีเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องดังนี้

2.1 แนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยว

- 2.1.1 ความหมายของการท่องเที่ยว
- 2.1.2 ความสำคัญของการท่องเที่ยว
- 2.1.3 องค์ประกอบของการท่องเที่ยว
- 2.1.4 พฤติกรรมการท่องเที่ยว
- 2.1.5 ทรัพยากรการท่องเที่ยว
- 2.1.6 แนวคิดด้านศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยว
- 2.1.7 แนวคิดเกี่ยวกับจุดสนใจเพื่อการท่องเที่ยว
- 2.1.8 การส่งเสริมและพัฒนการท่องเที่ยว
- 2.1.9 การสร้างเส้นทางการท่องเที่ยว
- 2.1.10 การท่องเที่ยวโดยชุมชน
- 2.1.11 การพัฒนการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน
- 2.1.12 แหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

2.2 แนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

- 2.2.1 ความหมายของวัฒนธรรม
- 2.2.2 ประเภทของวัฒนธรรม
- 2.2.3 องค์ประกอบของการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม
- 2.2.4 ประเภทของการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม
- 2.2.5 หลักการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม
- 2.2.6 แนวคิดเกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

2.3 แนวคิดเกี่ยวกับมาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม

- 2.3.1 ความหมายของมาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม
- 2.3.2 มาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม

2.4 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.5 กรอบแนวคิดในการวิจัย

2.1 แนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยว

2.1.1 ความหมายของการท่องเที่ยว

การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ได้ให้ความหมายการท่องเที่ยวว่าเป็นการเดินทางเพื่อผ่อนคลายความเครียด แสวงหาประสบการณ์แปลกใหม่โดยมีเงื่อนไขว่าการเดินทางนั้นเป็นการเดินทางเพียงชั่วคราว ผู้เดินทางจะต้องไม่ถูกบังคับให้เดินทาง¹⁰

มูลนิธิสิ่งแวดล้อมไทย กล่าวว่า การท่องเที่ยวหมายถึงกิจกรรมเพื่อการผ่อนคลายความตึงเครียดจากกิจการงานประจำของมนุษย์ โดยเป็นการเดินทางด้วยความสมัครใจในการไปสถานที่อื่นเป็นการชั่วคราว และมีจุดมุ่งหมายของการเดินทางที่ไม่ใช่การประกอบอาชีพหรือหารายได้ แต่เป็นการเดินทางไปเพื่อวัตถุประสงค์ต่อไปนี้คือ การพักผ่อนหย่อนใจ เพื่อวัฒนธรรมหรือศาสนา เพื่อการศึกษา เพื่อการกีฬาและบันเทิง เพื่อชมประวัติศาสตร์ เพื่องานอดิเรก เพื่อเยี่ยมญาติมิตร และเพื่อวัตถุประสงค์ทางธุรกิจ รวมทั้งการเข้าประชุมหรือสัมมนา¹¹

รชพร จันทรสว่าง ได้ให้นิยามการท่องเที่ยวว่าเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมการเดินทางของนักท่องเที่ยวที่มีวัตถุประสงค์ที่แตกต่างกันทั้งที่เป็นการเดินทางเพื่อพักผ่อนประกอบกิจกรรมตามความสนใจ หรือเพื่อประกอบธุรกิจซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการทำงานแต่ไม่ได้เป็นการเดินทางเพื่อไปทำงานหรือประกอบอาชีพเป็นหลัก¹²

รุ่งตะวัน เกิดโศคา กล่าวว่า การท่องเที่ยว หมายถึง การเดินทางจากสถานที่พักอาศัยหรือที่ทำงานในปัจจุบันเพื่อไปยังสถานที่ท่องเที่ยวโดยสมัครใจ ซึ่งกิจกรรมต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในแหล่งท่องเที่ยวก็เพื่อพักผ่อนและพักอาศัยในแหล่งท่องเที่ยวโดยใช้เวลาเพียงชั่วคราว¹³

จากที่กล่าวมาการท่องเที่ยวเป็นการเดินทางเพื่อการพักผ่อน จากการประกอบอาชีพประจำวัน เป็นการเดินทางในสถานที่ท่องเที่ยวต่าง ๆ ทั้งด้านนิเวศและวัฒนธรรม โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อการคลายความเครียด และแสวงหาประสบการณ์แปลกใหม่ในสถานที่ใหม่ ๆ โดยไม่มีการบังคับในการเดินทางท่องเที่ยวและการเดินทางนั้นเป็นการเดินทางเพียงชั่วคราว

¹⁰ การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, แผนปฏิบัติการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ, (กรุงเทพฯ : กองอนุรักษ์การท่องเที่ยวฯ, 2544), หน้า 15.

¹¹ มูลนิธิสิ่งแวดล้อมไทย, แผนแม่บทเพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวกรุงเทพมหานคร ฉบับที่ 1, (กรุงเทพฯ : มูลนิธิสิ่งแวดล้อมไทย, 2549), หน้า ค-6.

¹² รชพร จันทรสว่าง, ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับการท่องเที่ยว, (เอกสารชุดฝึกอบรมทางไกลหลักสูตรการจัดการท่องเที่ยวชุมชนอย่างยั่งยืน, (กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, 2546), หน้า 15.

¹³ รุ่งตะวัน เกิดโศคา, “แนวทางพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศอย่างยั่งยืนของจังหวัดอุทัยธานี”, รายงานวิจัย, สาขาวิชาการจัดการสิ่งแวดล้อม, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, 2553), หน้า 11.

2.1.2 ความสำคัญของการท่องเที่ยว

การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ได้กล่าวถึงความสำคัญของการท่องเที่ยวซึ่งสรุปได้ดังนี้¹⁴

1. ความสำคัญของการท่องเที่ยวต่อเศรษฐกิจของประเทศ
  - 1) เป็นแหล่งที่มาของรายได้ในรูปแบบเงินตราต่างประเทศ
  - 2) ช่วยลดปัญหาการขาดดุลการชำระเงินระหว่างประเทศ
  - 3) ช่วยสร้างอาชีพและการจ้างงาน
  - 4) ก่อให้เกิดการกระจายรายได้
  - 5) ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างทางเศรษฐกิจของท้องถิ่น
  - 6) การท่องเที่ยวก่อให้เกิดการกระตุ้นการผลิต
2. ความสำคัญของการท่องเที่ยวต่อสังคมของประเทศ
  - 1) ช่วยยกมาตรฐานการครองชีพของคนในท้องถิ่น
  - 2) ช่วยสร้างความเจริญทางสังคมให้แก่ท้องถิ่น
  - 3) ช่วยอนุรักษ์ฟื้นฟูวัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อม
  - 4) ก่อให้เกิดประโยชน์ด้านการศึกษา
  - 5) ช่วยลดปัญหาการอพยพย้ายถิ่นของชุมชนท้องถิ่น
  - 6) ช่วยกระตุ้นให้มีการคิดค้นนำทรัพยากรท้องถิ่นมาประดิษฐ์เป็นสินค้าที่ระลึก
  - 7) ช่วยสร้างสันติภาพและความสามัคคี

2.1.3 องค์ประกอบของการท่องเที่ยว

สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย กล่าวว่า การท่องเที่ยวมีองค์ประกอบหลักที่สำคัญ 3 ส่วน คือ ทรัพยากรการท่องเที่ยว การบริการการท่องเที่ยว และตลาดการท่องเที่ยว แต่ละองค์ประกอบมีองค์ประกอบย่อย ๆ ที่มีความสัมพันธ์กันเป็นเหตุเป็นผลซึ่งกันและกันดังนี้¹⁵

1) แหล่งท่องเที่ยว เป็นทรัพยากรที่สำคัญจัดเป็นอุปทานการท่องเที่ยว (Tourism Supply) ซึ่งแหล่งท่องเที่ยวอาจเป็นทรัพยากรทางธรรมชาติสิ่งที่มีมนุษย์สร้างขึ้น ตลอดจนวัฒนธรรมของท้องถิ่น โดยทั่วไปมักแบ่งออกเป็น 3 ประเภทใหญ่ ๆ คือ แหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติ แหล่งท่องเที่ยวทางศาสนา ประวัติศาสตร์ และโบราณคดี และแหล่งท่องเที่ยววิถีชีวิต วัฒนธรรมท้องถิ่น ทรัพยากรแหล่งท่องเที่ยวเป็นแหล่งดึงดูดใจที่สำคัญ มักเป็นแหล่งสำคัญด้านประวัติศาสตร์ ศาสนา วัฒนธรรม หรือแหล่งธรรมชาติสวยงามและความพร้อมในกิจกรรมการท่องเที่ยวและการพักผ่อนหย่อนใจ

2) บริการท่องเที่ยว (Tourism Services) บริการที่รองรับการท่องเที่ยวเป็นอุปทานประเภทหนึ่ง ถึงแม้ไม่ได้เป็นจุดหมายปลายทางหลักของนักท่องเที่ยว แต่เป็นบริการที่รองรับให้เกิดความสะดวกสบายและความบันเทิงแก่นักท่องเที่ยว ซึ่งบางครั้งอาจเป็นตัวดึงดูดนักท่องเที่ยวได้

¹⁴ การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, นโยบายการท่องเที่ยวไทย, (กรุงเทพฯ : กองอนุรักษ์การท่องเที่ยวฯ, 2540), หน้า 24-25.

¹⁵ สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย, 2540, อ้างถึง ศรายุทธ ผลโพธิ์, “การพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวทางน้ำ : กรณีศึกษาเส้นทางแม่น้ำเจ้าพระยาระหว่างกรุงเทพมหานครถึงพระนครศรีอยุธยา”, รายงานวิจัย, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2549), หน้า 10-11.

เช่นกัน บริการท่องเที่ยวที่สำคัญ ได้แก่ ที่พัก อาหาร แหล่งจำหน่ายสินค้า แหล่งบันเทิง แหล่งกิจกรรม และบริการอื่น ๆ

3) ตลาดการท่องเที่ยว (Tourism Market) เป็นการศึกษาถึงความต้องการของนักท่องเที่ยวหรืออุปสงค์ของการท่องเที่ยว (Tourism Demand) ตลาดการท่องเที่ยวคือ ปริมาณของการจัดการที่มุ่งเน้นไปสู่ความต้องการของนักท่องเที่ยว โดยอาศัยการวิจัยตลาด การพยากรณ์ การคัดเลือกทรัพยากรการท่องเที่ยวที่กำลังอยู่ในความต้องการเพื่อให้ธุรกิจได้รับประโยชน์สูงสุดในการเสนอบริการแก่นักท่องเที่ยวตามเป้าหมายที่กำหนดไว้

2.1.4 พฤติกรรมการท่องเที่ยว

พฤติกรรมการท่องเที่ยว (Travel Behaviors) เป็นการกระทำทุกอย่างของนักท่องเที่ยว ไม่ว่าจะเป็นการกระทำนั้นนักท่องเที่ยวจะรู้ตัวหรือไม่รู้ตัวก็ตาม และบุคคลอื่นจะสังเกตการกระทำนั้นได้หรือไม่ก็ตามก็เพื่อมุ่งตอบสนองสิ่งใดสิ่งหนึ่งในสภาพการณ์ใดสภาพการณ์หนึ่ง โดยพฤติกรรมภายนอกของนักท่องเที่ยว (Tourist's Overt Behavior) เป็นพฤติกรรมที่ผู้อื่นสังเกตได้โดยอาศัยประสาทสัมผัสส่วนพฤติกรรมภายในของนักท่องเที่ยว (Tourist's Covert Behavior) เป็นการทำงานของอวัยวะต่าง ๆ ภายในร่างกายรวมทั้งความรู้สึกนึกคิดและอารมณ์ที่ถูกควบคุมอยู่ภายในจะมีความสัมพันธ์กันโดยพฤติกรรมภายในจะเป็นตัวกำหนดพฤติกรรมภายนอกเป็นส่วนใหญ่

1) องค์ประกอบของพฤติกรรมนักท่องเที่ยว

นิรันดร ทัพไชย¹⁶ กล่าวว่าองค์ประกอบของพฤติกรรมนักท่องเที่ยวนั้นมีองค์ประกอบสำคัญ 7 ประการ คือ

1. เป้าหมาย หมายถึง พฤติกรรมนักท่องเที่ยวทุก ๆ พฤติกรรมจะต้องมีเป้าหมายในการกระทำ เช่น นักท่องเที่ยวกลุ่มอนุรักษ์ต้องการเกียรติยศ โดยการแสดงให้ผู้อื่นเห็นว่าตนเดินทางท่องเที่ยวโดยที่สภาพแวดล้อมในสถานที่ตนเดินทางยังคงสภาพความสมบูรณ์ของระบบนิเวศดั้งเดิม

2. ความพร้อม หมายถึง ความมีวุฒิภาวะและความสามารถในการทำกิจกรรมเพื่อตอบสนองต่อความต้องการ เช่น นักท่องเที่ยวกลุ่มที่รักความผจญภัย นิยมไต่เขา ปีนหน้าผาต้องมีความพร้อมทั้งสภาพร่างกายและจิตใจแล้วสามารถจะทำกิจกรรมที่ตนชอบได้

3. สถานการณ์ หมายถึง เหตุการณ์หรือโอกาสที่เอื้ออำนวยให้เลือกกระทำกิจกรรม เพื่อตอบสนองความต้องการ เช่น การท่องเที่ยวตามหมู่เกาะ ควรกระทำในยามคลื่นลมสงบไม่ควรทำในขณะที่มีพายุฝนฟ้าคะนอง

4. การแปลความหมาย หมายถึง วิธีการคิดแบบต่าง ๆ เพื่อตอบสนองต่อความต้องการที่พอใจมากที่สุด สถานการณ์หนึ่ง ๆ เช่น เวลาสิบสองนาฬิกา เป็นเวลาที่นักท่องเที่ยวควรหยุดพักรับประทานอาหารกลางวัน

5. การตอบสนอง คือ การตัดสินใจกระทำกิจกรรมตามที่ตนได้ตัดสินใจเลือกสรรแล้ว เพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่ต้องการ เช่น นักท่องเที่ยวได้ตัดสินใจที่จะเดินทางท่องเที่ยวในวันหยุด เพื่อพักผ่อน ดังนั้นนักท่องเที่ยวจะต้องวางแผนการเดินทาง และจัดการดำเนินการล่วงหน้า

¹⁶ นิรันดร ทัพไชย, พฤติกรรมนักท่องเที่ยว, (นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, 2548) หน้า 17.

ในการกระทำกิจกรรมเพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ ตั้งแต่กิจกรรมการกำหนดสถานที่ท่องเที่ยว กิจกรรมการเดินทาง กิจกรรมการจองที่พัก เพื่อตอบสนองความต้องการของตนเอง

6. ผลลัพธ์ที่ตามมา คือ ผลจากการกระทำหนึ่ง ๆ อาจได้ผลตามที่คาดหมายไว้ หรืออาจตรงกันข้ามกับความคาดหวังที่ตั้งใจไว้ เช่น นักท่องเที่ยวได้มีกำหนดการเดินทางไว้เพื่อมาพักผ่อนวันหยุดในประเทศไทย แต่ปรากฏว่าในเวลานั้นเกิดการชุมนุมที่สนามบิน และทำให้สนามบินต้องปิดทำการ เครื่องบินไม่สามารถลงจอดได้ มีผลลัพธ์ทำให้นักท่องเที่ยวไม่สามารถบรรลุผลตามที่คาดหมายไว้ได้

7. ปฏิกริยาต่อความผิดหวัง คือ ความรู้สึกที่เกิดขึ้นเมื่อสิ่งที่กระทำลงไปไม่บรรลุเป้าหมายตามที่ต้องการ จึงต้องกลับมาแปลความหมาย ไตร่ตรอง เพื่อเลือกหาวิธีใหม่ ๆ มาตอบสนองความต้องการหรืออาจจะเลิกความต้องการไป เพราะเห็นว่าเป็นสิ่งที่เกินความสามารถ

เพอร์โวลท์ และดอร์เดน¹⁷ ได้เสนอรูปแบบพฤติกรรมนักท่องเที่ยวออกเป็น 4 รูปแบบ ได้แก่

1. นักท่องเที่ยวแบบประหยัด (Budget Travelers) โดยทั่วไปแล้วนักท่องเที่ยวประเภทนี้มีรายได้ปานกลาง แต่แสวงหาการหยุดพักผ่อนหรือท่องเที่ยวที่ใช้ค่าใช้จ่ายต่ำ

2. นักท่องเที่ยวชอบผจญภัย (Adventurous Travelers) เป็นนักท่องเที่ยวที่มีการศึกษาดีและมีรายได้ปานกลางถึงสูง มีความชื่นชอบในกิจกรรมระหว่างการหยุดพักผ่อนหรือการท่องเที่ยวแบบผจญภัย

3. นักท่องเที่ยวประเภทเดินทางระหว่างวันหยุด (Vacationers Travelers) เป็นนักท่องเที่ยวกลุ่มเล็ก ๆ ซึ่งมักใช้เวลาในการคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยวหรือการเดินทางในครั้งต่อไปว่าจะไปที่ไหน อย่างไร นักท่องเที่ยวกลุ่มนี้ค่อนข้างมีความกระตือรือร้นแต่มีรายได้ค่อนข้างน้อย

4. นักท่องเที่ยวแบบชอบเดินทางโดยใช้ระยะเวลาเดินทางยาวนาน (Moderates Travelers) เป็นนักท่องเที่ยวที่มีใจรักการท่องเที่ยวเดินทางอย่างมาก แต่ไม่สนใจการท่องเที่ยวในระหว่างวันหยุดสุดสัปดาห์หรือการใช้เวลากับการเล่นกีฬา แต่จะชอบการเดินทางที่ใช้ระยะเวลานานมากกว่า

โคเฮน¹⁸ ได้เสนอรูปแบบพฤติกรรมนักท่องเที่ยวไว้ ดังนี้

1. นักท่องเที่ยวแบบนันทนาการ (Recreational Tourists) เป็นนักท่องเที่ยวซึ่งเน้นความสำคัญในกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการนันทนาการหรือการพักผ่อนทางร่างกาย

2. นักท่องเที่ยวแบบปลีกตัวหาความเพลิดเพลิน (The Diversionary Tourists) เป็นนักท่องเที่ยวที่พยายามทางแนวทางเพื่อลืมความจำเจในชีวิตประจำวัน

3. นักท่องเที่ยวมุ่งหาประสบการณ์ (The Experiential Tourists) เป็นนักท่องเที่ยวที่เดินทางเพื่อแสวงหาประสบการณ์ที่แท้จริง นักท่องเที่ยวประเภทนี้สนใจศึกษาและได้รับประสบการณ์ที่แท้จริงของแหล่งท่องเที่ยวที่ได้ไปสัมผัส ตัวอย่างเช่น เมื่อเดินทางไปประเทศสเปน ก็ต้องการสัมผัสวิถีชีวิตของผู้คนท้องถิ่นหรือวัฒนธรรมต่าง ๆ ที่แท้จริงเป็นของสเปน

¹⁷ Perreault, W.D., & Dorden, W.R. A psychological classification of vacation lifestyles. *Journal of Leisure Research*, 9, 1979, p. 208 – 224.

¹⁸ Cohen, E. A phenomenology of tourist experience. *Sociology*, 13(2), 1977, p.179 –201.

4. นักท่องเที่ยวแบบชอบทดลอง (The Experimental Tourists) มีลักษณะที่เห็นเด่นชัดคือชอบติดต่อกับคนท้องถิ่นเพื่อเรียนรู้และทำความเข้าใจในชีวิตความเป็นอยู่ การปรับตัวให้เข้ากับสิ่งแวดล้อมของคนท้องถิ่น

5. นักท่องเที่ยวที่ใช้ชีวิตแบบคนท้องถิ่น (The Existential Tourists) นักท่องเที่ยวประเภทนี้ต้องการผจญภัยหรือใช้ชีวิตภายใต้วัฒนธรรมและวิถีชีวิตเดียวกับคนท้องถิ่น นักท่องเที่ยวประเภทนี้จะใช้เวลาอยู่ในแหล่งท่องเที่ยวอันเป็นเวลานาน ตัวอย่างเช่น นักท่องเที่ยวที่มาใช้เวลาอยู่ในแหล่งท่องเที่ยวบางแห่งในประเทศไทย เช่น พัทยาหรือเชียงใหม่ และพยายามใช้ชีวิตเช่นเดียวกับคนท้องถิ่น ไม่ว่าจะเป็นการปฏิบัติตัว การรับประทานอาหาร การพยายามพูดภาษาท้องถิ่น เป็นต้น

2) พฤติกรรมนักท่องเที่ยวกลุ่มอาเซียน

นักท่องเที่ยวกลุ่มอาเซียนแต่ละประเทศมีลักษณะพฤติกรรมดังนี้¹⁹

1. ประเทศสิงคโปร์ : นักท่องเที่ยวสิงคโปร์มองว่าประเทศไทยเป็นแหล่งท่องเที่ยวยอดนิยมแห่งหนึ่งของชาวสิงคโปร์ เพราะค่าใช้จ่ายในการเดินทางท่องเที่ยวประเทศไทยเมื่อพิจารณาแล้วมีความคุ้มค่ากับราคา

2. ประเทศเมียนมาร์ : นักท่องเที่ยวชาวเมียนมาร์ให้ความสำคัญกับศาสนาเป็นอย่างมาก ชอบใช้ชีวิตแบบสงบเรียบง่ายและยึดมั่นตามระบบประเพณีปฏิบัติเดิมที่สืบทอดกันมา

3. ประเทศเวียดนาม : นักท่องเที่ยวชาวเวียดนามมีวิถีการดำเนินชีวิตแบบอนุรักษ์นิยม เน้นการทำตามและรักษาไว้ซึ่งแนวปฏิบัติ ส่วนการท่องเที่ยวของชาวเวียดนามที่ชื่นชอบ คือการชมสถานที่ วิถีชีวิต และการจัดงานแต่งงาน

4. ประเทศบรูไน : นักท่องเที่ยวชาวบรูไน เป็นนักท่องเที่ยวที่มีศักยภาพสูงและมีกำลังซื้อมากกว่ากลุ่มนักท่องเที่ยวประเทศอื่นในกลุ่มอาเซียน

5. ประเทศกัมพูชา : กัมพูชานับเป็นประเทศที่มีอัตราการใช้จ่ายเงินเพื่อการเดินทางท่องเที่ยวที่น้อยที่สุด เพราะนักท่องเที่ยวไม่นิยมเดินทางไปต่างประเทศสำหรับประเทศไทยชาวกัมพูชาส่วนใหญ่จะเดินทางมาแบบเข้าไปเยือนกลับ

6. ประเทศมาเลเซีย : นักท่องเที่ยวชาวมาเลเซียให้ประเทศไทยเป็นประเทศท่องเที่ยวที่ได้รับความนิยมสูงมากจากชาวมาเลเซีย เพราะเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีค่าใช้จ่ายไม่แพง นอกจากนี้ในการเดินทางท่องเที่ยวของชาวมาเลเซียจะเน้นรายการโปรโมชั่นเป็นหลัก เนื่องจากราคาไม่สูง

7. ประเทศฟิลิปปินส์ : ชาวฟิลิปปินส์ส่วนใหญ่นับถือศาสนาคริสต์ ทำให้วัฒนธรรมและประเพณีแตกต่างจากประเทศอื่น ๆ ในกลุ่มอาเซียน ส่วนการเดินทางท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวฟิลิปปินส์เน้นการสัมผัสวิถีชีวิตท้องถิ่น

8. ประเทศอินโดนีเซีย : ชาวอินโดนีเซียส่วนใหญ่มีแนวคิดอนุรักษ์นิยมระมัดระวังเรื่องการใช้จ่าย นักท่องเที่ยวกลุ่มนี้ให้ความสำคัญกับการเยี่ยมชมแหล่งท่องเที่ยวที่เกี่ยวกับความเป็นมา ประวัติศาสตร์ และอารยธรรมของชาวท้องถิ่นมากกว่าแสงสียามค่ำคืน

¹⁹ ศูนย์วิจัยด้านตลาดการท่องเที่ยว, การศึกษาตลาดนักท่องเที่ยวกลุ่มอาเซียน. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา : <http://marketingdatabase.tat.or.th> (20 ธันวาคม 2560)

9. ประเทศลาว : ประเทศไทยและลาวมีความคล้ายคลึงกัน เช่นภาษาอาหารการกิน ศาสนา และวัฒนธรรม นับว่าเป็นข้อได้เปรียบสำหรับการท่องเที่ยว ไทยอย่างหนึ่ง นักท่องเที่ยวชาว ลาวไม่จำเป็นต้องปรับตัวมากนักเมื่อมาประเทศไทย ประเทศลาวให้คุณค่ากับแหล่งท่องเที่ยวทาง ทะเลของไทยมาก เพราะประเทศลาวไม่มีพรมแดนที่ติดกับทะเล

2.1.5 ทรัพยากรการท่องเที่ยว

ทรัพยากรการท่องเที่ยวมีความสำคัญในฐานะที่ช่วยดึงดูดนักท่องเที่ยวให้เดินทางเข้ามา ท่องเที่ยว เป็นจุดเริ่มต้นให้เกิดธุรกิจอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องทั้งทางตรงและทางอ้อมในอุตสาหกรรม การท่องเที่ยว การบริหารจัดการ การสร้าง ตลอดจนการปรับปรุงและพัฒนาทรัพยากรการท่องเที่ยวจึง ต้องมีการพิจารณาวางแผนอย่างรอบคอบ จะเห็นได้ว่าแหล่งท่องเที่ยวจัดเป็นองค์ประกอบสำคัญ ประการหนึ่งของทรัพยากรการท่องเที่ยว การศึกษาเกี่ยวกับทรัพยากรการท่องเที่ยวจึงมีความสำคัญ อย่างยิ่ง ได้มีผู้กล่าวถึงประเภทของทรัพยากรการท่องเที่ยวไว้ดังนี้

บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา²⁰ ได้ให้รายละเอียดเกี่ยวกับประเภทของทรัพยากรท่องเที่ยวไว้ดังนี้

1. ทรัพยากรท่องเที่ยวประเภทธรรมชาติ เป็นสถานที่ท่องเที่ยวที่เกิดขึ้นเองตาม ธรรมชาติ โดยเกิดจากสภาพแวดล้อมทางกายภาพตามธรรมชาติที่มีความสวยงามน่าสนใจต่อการ เดินทางไปเยี่ยมชม ซึ่งรวมถึงบริเวณที่มนุษย์เข้าไปปรุงแต่งเพิ่มเติมจากสภาพธรรมชาติในบางส่วน สามารถแบ่งทรัพยากรท่องเที่ยวประเภทธรรมชาติออกได้เป็น 3 ประเภทย่อย คือ

1.1 ทรัพยากรท่องเที่ยวประเภทภูมิอากาศ เป็นสถานที่ที่มีลักษณะอากาศที่ เกิดขึ้นตามธรรมชาติของแต่ละภูมิภาคของโลก ซึ่งลักษณะอากาศที่ปรากฏในพื้นที่หนึ่ง ๆ มัก ประกอบด้วยองค์ประกอบเบื้องต้น 4 ชนิด คือ อุณหภูมิ ความกด ลม และความชื้นในบรรยากาศ โดยภูมิอากาศของแต่ละพื้นที่ กระจายน้ำ และพายุ จึงทำให้ประเทศต่าง ๆ มีความสวยงามของ ธรรมชาติตามลักษณะภูมิอากาศแตกต่างกันในแต่ละช่วงฤดูกาล เป็นเหตุให้ประชาชนที่อาศัยอยู่เขต ภูมิอากาศหนึ่งอยากเดินทางไปเยี่ยมชมเยือนภูมิอากาศเขตอื่น เพื่อสัมผัสกับภูมิอากาศที่แตกต่างกัน

1.2 ทรัพยากรท่องเที่ยวประเภททิวทัศน์สวยงาม เป็นสถานที่ที่มีทิวทัศน์ทาง ธรรมชาติสวยงามและแปลกประหลาด สามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวให้เดินทางเข้าไปเยี่ยมชมเยือน เช่น ป่า เขา เกาะ แก่ง ชายหาด ถ้ำ ทะเล แม่น้ำ ทะเลสาบ อ่างเก็บน้ำ กว๊าน น้ำตก น้ำพุร้อน ฟุ้งหญ้า ฟุ้งดอกไม้ ลานหิน เสาหิน ธารน้ำแข็ง เป็นต้น

1.3 ทรัพยากรท่องเที่ยวประเภทสัตว์ป่า เป็นสถานที่ที่มีความงดงามตาม ธรรมชาติสามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวได้มากเช่นกัน เพราะนักท่องเที่ยวจำนวนมากมีความคิดว่าสัตว์ ป่าเป็นสิ่งมีชีวิตตามธรรมชาติที่น่าศึกษาหาความรู้ และนับว่าจะสูญหายไปหมด แต่ยังคงมีที่ให้ ท่องเที่ยวหาได้ตามแหล่งอนุรักษ์สัตว์ป่าและสวนสัตว์เปิด ในขณะที่นักท่องเที่ยวบางกลุ่มกลับเห็นว่า สัตว์ป่าเป็นเกมที่น่าตื่นเต้นในการล่า นอกจากนี้นักท่องเที่ยวบางกลุ่มยังถูกดึงดูดใจให้เดินทางไปชม แหล่งที่มีสัตว์อาศัยอยู่เองตามธรรมชาติจำนวนมาก เช่น เดินทางไปชมนกปากห่างที่วัดไผ่ล้อม

²⁰บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา, การพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน, (กรุงเทพมหานคร : เพรสแอนด์ไซน์, 2548), หน้า 46-50.

เดินทางไปชมฝูงนกเพนกวินที่บริเวณทวีปแอนตาร์กติกา เดินทางไปชมหมีขาวขั้วโลกในเขตอาร์กติก
เดินทางไปชมสัตว์บางชนิดในถ้ำอุยพพ เป็นต้น

2. ทรัพยากรการท่องเที่ยวประเภทประวัติศาสตร์ โบราณสถาน และโบราณวัตถุ เป็นทรัพยากรการท่องเที่ยวที่มนุษย์สร้างขึ้นตามประโยชน์ของมนุษย์เองทั้งที่เป็นมรดกในอดีต และได้สร้างเสริมขึ้นในสมัยปัจจุบัน ซึ่งมีความสำคัญทางประวัติศาสตร์ โบราณคดี และศาสนา เป็นสิ่งที่แสดงถึงความอารยธรรมและความเจริญก้าวหน้าของท้องถิ่นนั้นว่าในสมัยโบราณมีความเจริญด้านใดบ้าง และเหลือเป็นมรดกตกทอดมายังชนรุ่นหลังอย่างไรบ้าง จึงมีผลดึงดูดให้นักท่องเที่ยวไปเยือนพื้นที่นั้น สามารถแบ่งทรัพยากรการท่องเที่ยวประเภทนี้ออกเป็น 7 ประเภท คือ

2.1 โบราณสถานสัญลักษณ์แห่งชาติ หมายถึง โบราณสถานที่มีความสำคัญสูงสุด หากชาติขาดซึ่งโบราณสถานนั้นไปจะเป็นการสูญเสียอย่างใหญ่หลวง เช่น พระบรมมหาราชวัง พระธาตุอภัยสุเทพ พระธาตุพนม เป็นต้น

2.2 อนุสาวรีย์แห่งชาติ หมายถึง อนุสรณ์สถานที่ได้สร้างเพื่อบุคคลหรือเรื่องราวที่สำคัญยิ่งในประวัติศาสตร์ หรือเป็นที่เคารพอย่างสูงในชาติ ซึ่งประชาชนจะต้องร่วมรำลึกถึงด้วยกัน เช่น ศาลหลักเมือง เจดีย์ยุทธหัตถี พระบรมรูปทรงม้า เป็นต้น

2.3 อาคารสถาปัตยกรรมแห่งชาติ หมายถึง อาคารสิ่งปลูกสร้างทางสถาปัตยกรรมและวิศวกรรมอันทรงไว้ซึ่งคุณค่าอย่างสูงทางศิลปะ อันแสดงถึงการประดิษฐ์คิดค้นใหม่ๆ ในยุคอดีตที่มีผลต่อการดำรงชีวิตในปัจจุบัน หรือเกี่ยวพันกับบุคคลสำคัญ หรือเหตุการณ์สำคัญของชาติ เช่น พระที่นั่งอนันตสมาคม สะพานพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก สนามหลวง เป็นต้น

2.4 ย่านประวัติศาสตร์ หมายถึง พื้นที่ที่มีความหนาแน่นทางสถาปัตยกรรมเรื่องราวทางประวัติศาสตร์ การวางผังเมือง และสภาพแวดล้อมที่มนุษย์สร้างขึ้นโดยอาคารสิ่งก่อสร้าง ถนนหนทาง และองค์ประกอบอื่น ๆ ในพื้นที่รวมอยู่ด้วย ทำให้พื้นที่ที่นั้นจัดอยู่ได้หนึ่งในลักษณะต่อไปนี้ คือ ย่านประวัติศาสตร์สถาปัตยกรรม ย่านประวัติศาสตร์การพาณิชย์ ย่านประวัติศาสตร์อุตสาหกรรม ย่านประวัติศาสตร์ท้องถิ่น และย่านโบราณคดี เช่น ย่านประวัติศาสตร์สถาปัตยกรรมเกาะรัตนโกสินทร์ ย่านประวัติศาสตร์การพาณิชย์ภูเก็ต ย่านโบราณคดีแห่งภาพเขียนสีที่อ่าวพังงา เป็นต้น

2.5 อุทยานประวัติศาสตร์แห่งชาติ หมายถึง พื้นที่ที่มีเนื้อหาทางประวัติศาสตร์ องค์ประกอบทางสถาปัตยกรรมและวิศวกรรม รวมทั้งสภาพแวดล้อมทั้งที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติและที่มนุษย์สร้างขึ้น อันทำให้สาระทางประวัติศาสตร์ยังคงดำรงไว้ได้ เช่น อุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย อุทยานประวัติศาสตร์กำแพงเพชร เป็นต้น

2.6 นครประวัติศาสตร์แห่งชาติ หมายถึง เมืองหรือนครที่มีแบบอย่างทางวัฒนธรรม การวางผังเมือง สาระสำคัญทางประวัติศาสตร์ และองค์ประกอบของเมือง สถาปัตยกรรม วิศวกรรม และหรือชีวิตความเป็นอยู่ เช่น เมืองสุโขทัย เมืองอยุธยา เมืองเชียงใหม่ เมืองเชียงแสน เป็นต้น

2.7 ซากโบราณสถานและแหล่งโบราณคดีประวัติศาสตร์แห่งชาติ หมายถึง แหล่งโบราณคดีประวัติศาสตร์และซากโบราณ ซึ่งเป็นหลักฐานแสดงถึงประวัติศาสตร์อันสำคัญยิ่งของชาติในอดีต เช่น ซากโบราณสถานเวียงกุมกาม เป็นต้น

2.8 ประเภทโบราณวัตถุ เป็นวัตถุโบราณไม่ว่าจะเป็นสิ่งประดิษฐ์หรือสิ่งที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติ หรือที่เป็นส่วนหนึ่งส่วนใดของโบราณสถาน ซึ่งโดยอายุหรือโดยลักษณะแห่งการ

ประดิษฐ์หรือโดยหลักฐานเกี่ยวกับประวัติของวัตถุนั้นเป็นประโยชน์ในทางประวัติศาสตร์หรือโบราณคดี ในแต่ละจังหวัดหรือแต่ละประเทศอาจเก็บสะสมไว้ในพิพิธภัณฑ์หรือสถานที่เก็บแบบอื่น ๆ เพื่อให้ประชาชนเข้าชม อันเป็นเครื่องชี้ให้เห็นถึงประวัติศาสตร์อันยาวนานของประเทศและเป็นความภาคภูมิใจของประชาชนในท้องถิ่นที่ได้พบโบราณวัตถุล้ำค่าเหล่านั้น เช่น ภาพเขียนโบราณ วัตถุโบราณ สมบัติโบราณ รูปปั้นโบราณ เป็นต้น

3. ทรัพยากรท่องเที่ยวประเภทศิลปวัฒนธรรม ประเพณี และกิจกรรม เป็นทรัพยากรท่องเที่ยวที่มนุษย์สร้างขึ้นในรูปแบบของการดำรงชีวิตของผู้คนในสังคมแต่ละกลุ่มชนที่มีความแตกต่างกันไปตามสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ โดยยึดถือปฏิบัติสืบต่อกันมาตลอดจนกิจกรรมต่าง ๆ ของสังคมที่มีผลต่อการดึงดูดให้นักท่องเที่ยวเดินทางไปเยือน อาจแยกออกเป็นประเภทย่อยที่สำคัญไว้ 3 ประเภท ดังต่อไปนี้

3.1 ประเภทศิลปวัฒนธรรม ได้แก่ หมู่บ้าน เรือนแพ ตลาดน้ำ ศูนย์วัฒนธรรม การละเล่นพื้นบ้าน ดนตรีพื้นเมือง สินค้าพื้นเมือง ไร่สวน หมอเมือง วิถีชีวิต อัยาศัยไมตรีของประชาชน เป็นต้น

3.2 ประเภทประเพณี ได้แก่ ประเพณีสงกรานต์ ประเพณีแห่เทียนพรรษา เทศกาลกินเจ ประเพณีลอยกระทง งานบุญบั้งไฟ งานพิธีโยนบัว ประเพณีอินทิล เป็นต้น

3.3 ประเภทกิจกรรม ได้แก่ กิจกรรมแข่งขันกีฬา กิจกรรมบันเทิง สวนสนุก สวนสาธารณะเฉพาะทาง สนามกอล์ฟ สนามรถแข่ง เขื่อนพลังงานไฟฟ้า เป็นต้น สำหรับกิจกรรมการท่องเที่ยว ควรเป็นกิจกรรมที่เน้นการศึกษาหาความรู้ในแหล่งธรรมชาติและวัฒนธรรมท้องถิ่นควบคู่ไปกับการได้รับความเพลิดเพลิน ซึ่งมีกิจกรรมการท่องเที่ยวอยู่หลายกิจกรรม เช่น การเดินป่า การศึกษาธรรมชาติ การเลี้ยงสัตว์ การดูนก การพายเรือ การดำน้ำ การตั้งแคมป์ การล่องแพ การขี่ช้าง การถ่ายรูป การขี่จักรยาน การไต่เขา การตกปลา การแสวงบุญ การนมัสการสิ่งศักดิ์สิทธิ์ เป็นต้น

2.1.6 แนวคิดด้านศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยว

ศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวคือความพร้อมของแหล่งท่องเที่ยวที่เอื้ออำนวยต่อการพัฒนาการปรับปรุงหรือการทำให้เกิดความเปลี่ยนแปลงรวมถึงความน่าสนใจของท้องถิ่นนั้นว่ามีเพียงพอที่จะดึงดูดใจนักท่องเที่ยวให้ตัดสินใจเดินทางไปยังแหล่งท่องเที่ยวนั้นหรือไม่

ธรรมศักดิ์ โจรจนสุนทร ได้แบ่งองค์ประกอบที่นำมาเป็นเครื่องบ่งชี้ศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยว ดังนี้²¹

1. ปัจจัยจูงใจหลักของการท่องเที่ยว พิจารณาจากสถานที่ตั้งและลักษณะของแหล่งท่องเที่ยวนั้นต่อความต้องการของนักท่องเที่ยวหลายด้าน เช่น ความต้องการในด้านความสงบในการพักผ่อน ความสนุกสนาน การหาประสบการณ์ ซึ่งปัจจัยจูงใจหลักแบ่งได้ 3 ชนิด ได้แก่ ปัจจัยจูงใจด้านธรรมชาติ ปัจจัยจูงใจด้านประวัติศาสตร์และศาสนา และปัจจัยจูงใจด้านกิจกรรมที่มนุษย์สร้างขึ้น

2. ปัจจัยประกอบ ได้แก่ คุณค่าดึงดูดใจจากสภาพแวดล้อม ภูมิอากาศ ภูมิประเทศ และลักษณะภูมิทัศน์ที่เป็นเอกลักษณ์ ความปลอดภัยต่อชีวิตและทรัพย์สิน สภาพเศรษฐกิจและสังคม ภัยธรรมชาติ และการเมือง

²¹ธรรมศักดิ์ โจรจนสุนทร, *สรุปผลการสัมมนาการพัฒนาการท่องเที่ยวภาคเหนือ*, (กรุงเทพฯ : การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2542), หน้า 43-44.

3. ปัจจัยสนับสนุนและสิ่งอำนวยความสะดวก ได้แก่ สิ่งอำนวยความสะดวกที่ได้มาตรฐานด้านที่พักและอาหาร การสื่อความหมาย ข้อมูลข่าวสาร การให้ข่าวสารประชาสัมพันธ์ ตลอดจนสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ เช่น ร้านจำหน่ายของที่ระลึก เป็นต้น

4. ปัจจัยด้านโครงสร้างพื้นฐานและการคมนาคม ต้องพิจารณาถึงโครงข่ายการคมนาคมทางบก ทางน้ำ และทางอากาศ บริการสาธารณะ เช่น ไฟฟ้า น้ำ การระบายน้ำ การกำจัดขยะ ตลอดจนระบบการสื่อสารโทรคมนาคม

จารุจน์ กลิ่นดีป्ली²² ได้กล่าวถึงองค์ประกอบการท่องเที่ยวทั้ง 4 ด้านดังนี้

1. ด้านพื้นที่คือการดึงดูดนักท่องเที่ยวด้วยทรัพยากรทางธรรมชาติที่มีลักษณะเฉพาะหรือมีความเป็นเอกลักษณ์ประวัติศาสตร์โบราณวัตถุสถานที่มีความเกี่ยวเนื่องกับระบบนิเวศวัฒนธรรมประเพณีในท้องถิ่นรวมทั้งต้องมีปัจจัยอื่นที่ดึงดูดให้นักท่องเที่ยวเข้ามาท่องเที่ยวในพื้นที่ได้แก่ลักษณะภูมิทัศน์ความสะดวกในการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวเช่นสภาพของเส้นทางฤดูกาลระยะทางจากจุดศูนย์กลางการท่องเที่ยวในพื้นที่ เป็นต้น

2. ด้านการจัดการคือความปลอดภัยในการท่องเที่ยวในพื้นที่และบริเวณใกล้เคียง การจัดการสิ่งอำนวยความสะดวกในการเข้าถึงเช่นถนนไฟฟ้าแหล่งน้ำการจัดการควบคุมจำนวนนักท่องเที่ยวในพื้นที่ท่องเที่ยวไม่ให้เกินขีดความสามารถในการรองรับการจัดการควบคุมกิจการท่องเที่ยวในพื้นที่

3. ด้านกิจกรรมและกระบวนการคือการพิจารณาถึงความหลากหลายของกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในพื้นที่โอกาสในการสร้างจิตสำนึกและการให้การศึกษาด้านสิ่งแวดล้อม

4. ด้านการมีส่วนร่วมคือการพิจารณาว่าองค์กรท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการควบคุมดูแลแหล่งท่องเที่ยวในรูปแบบใดบ้างและประชาชนในท้องถิ่นมีความพอใจหรือสนใจที่จะให้แหล่งท่องเที่ยวในท้องถิ่นของตนได้รับการพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวหรือไม่ทั้งนี้ในการพิจารณาศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวเพื่อการพัฒนาเป็นสิ่งสำคัญอย่างหนึ่งในการศึกษาทรัพยากรที่มีอยู่ก่อนที่จะวางแผนพัฒนาหรือส่งเสริมใด ๆ เพื่อให้การดำเนินงานนั้นบรรลุวัตถุประสงค์เป้าหมายและได้รับผลประโยชน์ตอบแทนอย่างมีประสิทธิภาพ

สรุปได้ว่าองค์ประกอบที่นำมาเป็นเครื่องบ่งชี้ศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยว คือ สถานที่ท่องเที่ยว การจัดการแหล่งท่องเที่ยว ความสะดวกปลอดภัย และโครงสร้างพื้นฐานของแหล่งท่องเที่ยว ทั้งหมดนี้จะต้องมีความพร้อมทำให้ดึงดูดใจนักท่องเที่ยวให้ตัดสินใจเดินทางไปยังแหล่งท่องเที่ยวนั้น

²² จารุจน์ กลิ่นดีป्ली, “การประเมินศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวสำหรับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศกรณีศึกษา : อุทยานแห่งชาติไทรโยค จังหวัดกาญจนบุรี”, รายงานวิจัย, (สำนักพัฒนาบัณฑิตศึกษา : สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, 2541), หน้า 23.

2.1.7 แนวคิดเกี่ยวกับจุดสนใจเพื่อการท่องเที่ยว

จุดสนใจเพื่อการท่องเที่ยว เป็นศูนย์กลางในด้านการจัดกิจกรรมสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตมีรูปแบบที่น่าสนใจ หรือเรียกว่า “จุดสนใจเพื่อการท่องเที่ยว (Tourism attraction)” ที่หลากหลายมีผู้ที่กล่าวไว้ถึงประเด็นนี้ไว้น่าสนใจดังนี้

สมบัติ กาญจนกิจ²³ ได้กล่าวสรุปเกี่ยวกับจุดสนใจเพื่อการท่องเที่ยวไว้ดังนี้

1) กิจกรรมทางวัฒนธรรม

ประเพณีวัฒนธรรมและกิจกรรมที่ส่งเสริมทางวัฒนธรรม เป็นสิ่งที่ถ่ายทอดการแสดงออกทางวัฒนธรรมและอารยธรรมทางมวลมนุษยกลุ่มต่าง ๆ แบ่งออกได้เป็น

1. เทศกาล (Festivals) นักท่องเที่ยวสนใจเทศกาลต่าง ๆ เพื่อความสนุกสนานตื่นเต้น เล่นเกม เช่น เทศกาลสงกรานต์ ลอยกระทง แห่บั้งไฟ ปีใหม่ งานฉลอง มาติกราส์ ในกรุงนิวยอร์ก เทศกาลอ็อกโทเบอร์เฟสตีในมิวนิค เทศกาลคริสต์มาสของชาวคริสต์ เทศกาลไหว้พระจันทร์ของชาวจีน เป็นต้น

2. ศิลปะ (Arts) นักท่องเที่ยวให้ความสนใจเดินทางท่องเที่ยวเพื่อชมศิลปะ เช่น ภาพวาด รูปปั้นและสลัก ภาพเขียน สถาปัตยกรรม หรือแหล่งผลิตทางศิลปหัตถกรรม โดยจัดเทศกาลศิลปหัตถกรรม เพื่อดึงดูดความสนใจ เช่น ในยุโรป สหรัฐอเมริกาและไทย เช่น เทศกาลศิลปเอติเบอระในสกอตแลนด์ เทศกาลดนตรีในนครเวียนนา สัปดาห์แห่งศิลปะหัตถกรรมศิลปะปาซิฟ เป็นต้น

3. งานหัตถกรรม (Handicrafts) เช่นงานหัตถกรรมของชาวเกาะชาวเขา เครื่องปั้นดินเผาของชาวอินเดียแดง งานแกะสลัก เครื่องเฟอร์นิเจอร์ เครื่องเงิน เครื่องหนัง เครื่องประดับ อัญมณี ซึ่งสิ่งเหล่านี้ทำให้ประเทศไทยมีชื่อเสียงไปทั่วโลก เพราะมีช่างงานหัตถกรรมที่มีความละเอียดอ่อนวิจิตรพิสดาร ดังนั้น งานทางด้านหัตถกรรม จึงเป็นกิจกรรมวัฒนธรรมที่เป็นจุดดึงดูดความสนใจของนักท่องเที่ยวที่สำคัญประเภทหนึ่ง

4. ดนตรีและการเต้นรำ (Music and Dance) ดนตรีและเต้นรำ เป็นจุดดึงดูดความสนใจ สำหรับนักท่องเที่ยวไม่แพ้กิจกรรมวัฒนธรรมประเภทอื่น ๆ เช่น การฟ้อนรำและรำวงของไทย การเต้นแบบโพลินีเซียนของฮาวาย การเต้นบัลเลต์ โอเปร่า การเต้นรำนานาชาติของชาวเกาหลี ญี่ปุ่น และชาวยุโรป เป็นสิ่งดึงดูดใจนักท่องเที่ยวนานาชาติ เป็นต้น

5. ประเพณีและวิถีชีวิตพื้นบ้าน (Native live and customs) นักท่องเที่ยวต่างชาติและในประเทศมีความสนใจเป็นพิเศษ เกี่ยวกับวิถีชีวิตและการแต่งกายของชาวบ้านในท้องถิ่นหรืออาจเรียกว่า ประเพณีและชีวิตพื้นบ้าน ตัวอย่างเช่น กรุงเทพมหานคร ในอดีตเคยมีคูคลองมากมายการคมนาคมก็ต้องสัญจรกันทางน้ำ นักท่องเที่ยวจึงสนใจชีวิตชาวบ้านริมคลอง หรือสนใจวิถีชีวิตการแต่งกายของชาวเขา ชาวเล ชาวเกาะ ในต่างประเทศก็เช่นเดียวกัน นักท่องเที่ยวที่มีความสนใจชีวิตพื้นบ้านตามชนบท หรือ กลุ่มชนกลุ่มน้อยที่มีอยู่ร่วมกันในสหรัฐอเมริกาก่อตัวเป็น Chaina Town, Little Tokyo, Korea Town, และ Solwang ของชาวต่างชาติ เป็นต้น

²³ สมบัติ กาญจนกิจ, *นันทนาการชุมชนและโรงเรียน*, (กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2533), หน้า 92-95.

6. ภาษา (Language) นักท่องเที่ยวที่มีความสนใจจุดหมายปลายทางว่าประเทศนั้นสามารถสื่อสารความเข้าใจกันได้ดีหรือไม่ ดังนั้น ภาษากลาง เช่น ภาษาอังกฤษ จีน สเปน และญี่ปุ่นจึงมีบทบาทสำคัญและเป็นตัวแปรในการเลือกจุดหมายปลายทางด้วย นอกเหนือจากเรื่องความมั่นคงและปลอดภัยปัจจุบันสถาบันการศึกษาต่าง ๆ ได้จัดโปรแกรมพิเศษหรือปิดภาคฤดูร้อนไปศึกษาด้านภาษา ศิลปะ และวัฒนธรรม ในประเทศต่าง ๆ เช่นกัน จึงเป็นการเปิดโอกาสการท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้และประสบการณ์ชีวิต

2) สิ่งแวดล้อมที่สร้างขึ้น (The Built environment)

หมายถึงสิ่งดึงดูดความสนใจ ที่มนุษย์สร้างขึ้นจากแรงบันดาลใจ ทั้งในอดีตจนถึงปัจจุบันซึ่งศูนย์กลางสถานที่ หรือสิ่งประดิษฐ์ ตลอดจนวัฒนธรรม ความเชื่อ สามารถจำแนกออกเป็นรูปแบบต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

1. สิ่งประดิษฐ์ทางอุตสาหกรรม (Industrial archeology) ซึ่งถือเป็นจุดเด่นสำหรับนักท่องเที่ยว ทศนศึกษาทั้งในและต่างประเทศ ได้แก่ เขื่อนเก็บน้ำ อุตุเรือ โรงงานผลิตน้ำตาล นิคมอุตสาหกรรม เป็นต้น

2. สิ่งดึงดูดใจทางประวัติศาสตร์ (Historical attraction) ได้แก่ พระบรมมหาราชวัง พระราชวังจักรพรรดิ ราชวงศ์หมิง อุทยานประวัติศาสตร์อยุธยา กรุงวอชิงตันดีซี เป็นต้น

3. พิพิธภัณฑ์สถาน (Museums) เป็นสถานที่ที่แสดงให้ความรู้ ความเข้าใจ ทั้งในอดีตปัจจุบันและอนาคตกาลแก่ประชาชนโดยมีวัตถุประสงค์รวมและเฉพาะที่แตกต่างกันเช่น พิพิธภัณฑ์สถานทางประวัติศาสตร์ โบราณคดี ทางศิลปวัฒนธรรม ทางอุตสาหกรรมวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี

4. วัฒนธรรมพื้นบ้าน (Folk way customs) เป็นวิถีชีวิตและระเบียบประเพณีของท้องถิ่นที่มีเสน่ห์และมีรูปแบบเอกลักษณ์เป็นที่สนใจของนักท่องเที่ยว ได้แก่ เทศกาลสงกรานต์ การแต่งกายของภาคต่าง ๆ ของไทย

5. จุดสนใจทางการเมือง (Political attractions) เมืองหลวง หรือนครเก่าแก่ที่มีความสำคัญบทบาททางการเมือง ก็เป็นจุดดึงดูดความสนใจของนักท่องเที่ยวรวมถึงสถานที่สำคัญทางการเมืองเช่น กรุงวอชิงตัน ดีซี ทำเนียบขาว กรุงมอสโก พระราชวังแวร์ซายส์ นครปักกิ่ง เป็นต้น

6. จุดสนใจทางศาสนา (Religion attractions) ศาสนาเป็นที่พึ่งและยึดเหนี่ยวทางจิตใจของมวลมนุษยโลก คือ สถานที่สำคัญทางศาสนา จึงได้มีการก่อสร้างสถานที่ด้วยงานศิลปะ สถาปัตยกรรม ที่สวยงาม เป็นที่สนใจและดึงดูดใจนักท่องเที่ยว เช่น วัดพระศรีรัตนศาสดาราม กรุงวาติกัน โบสถ์ กรุงเยรูซาเลม นครเมกกะ โบสถ์นอร์ท-ดาม ประเทศฝรั่งเศส เป็นต้น

7. สถาปัตยกรรม (Architecture) สิ่งก่อสร้างที่เป็นที่พิกอาศัย หรืองานศิลปะ งานสถาปัตยกรรม เป็นจุดสนใจของนักท่องเที่ยวได้เป็นอย่างดี เช่น ตึกสูงระฟ้าของนครหลวงต่าง ๆ นครซานฟรานซิสโก นิวยอร์ก ฮองกง สิงคโปร์ สถาปัตยกรรมตามยุคสมัยของแต่ละประเทศ เช่น สถาปัตยกรรมไทย โรมันร่วมสมัย โกธิค เรเนซองส์ เป็นต้น

8. ศูนย์การค้า (Shopping Centre) การซื้อสินค้าที่นิยมของที่ระลึก สินค้าพื้นเมืองก็เป็นจุดดึงดูดความสนใจมากแก่นักท่องเที่ยว ซึ่งปัจจุบันได้รับความนิยมค่อนข้างสูงทำให้ตลาดท่องเที่ยวต่าง ๆ ได้สร้างศูนย์การค้าที่มีความทันสมัย มีสินค้าที่หลากหลายมาบริการแก่นักท่องเที่ยว เช่น กรุงเทพมหานคร ฮองกง สิงคโปร์ นครปารีส นิวยอร์ก ซิดนีย์ เป็นต้น

3) จุดสนใจทางศาสนา (Religion attractions)

ปัจจุบันนักท่องเที่ยวจำนวนมาก เดินทางไปสถานที่สำคัญทางศาสนาในแต่ละปีมีจำนวนมาก ทั้งนี้เพราะต้องการมีโอกาสชม สัมผัสกับสถานที่สำคัญ ที่เป็นจุดเริ่มต้น การเผยแพร่ทางศาสนา หรือเป็นต้นกำเนิดของศาสนาต่าง ๆ เช่น เมืองเมกกะ เป็นศูนย์กลางศาสนาอิสลาม เมืองเยรูซาเลมของศาสนายิว และศาสนาคริสต์ กรุงวาติกัน ที่สำคัญของคริสต์ศาสนานิกายโรมันคาทอลิก หรือไปอินเดียและเนปาล เพื่อไปสถานที่สำคัญทางพุทธศาสนา เช่นเดียวกับการมาประเทศไทย เพราะเป็นประเทศที่ยังมีความเจริญรุ่งเรืองทางพุทธศาสนามากกว่าที่อื่นใดทั่วโลก ปัจจุบัน นอกจากนี้นักท่องเที่ยวยังได้เลือกที่จะใช้เวลาว่างขณะท่องเที่ยว ณ ประเทศจุดมุ่งหมายปลายทางเยี่ยมชมสถานที่สำคัญทางศาสนา เช่น วัด โบสถ์ เพื่อการศึกษาเรียนรู้เปรียบเทียบกับสิ่งที่ตนเองชอบศรัทธาอีกด้วย

4) จุดสนใจทางการเมือง (Political attractions)

การเมืองการปกครองเป็นสิ่งสำคัญและทำให้มนุษย์มีความคิด วิถีชีวิต ความเชื่อ และวัฒนธรรมที่แตกต่างกัน นักท่องเที่ยวจำนวนมากมีความสนใจเป็นพิเศษที่อยากจะรู้ถึงวัฒนธรรมความเป็นอยู่ของประชากรที่มีระบบการปกครองสามระบบการปกครองได้แก่ โลกเสรี ประชาธิปไตย คอมมิวนิสต์และสังคมนิยม ซึ่งก็เป็นไปด้วยความลำบาก ครั้นกลุ่มประเทศคอมมิวนิสต์แตกสลายลงไป ประเทศกลุ่มเสรีประชาธิปไตยต่างก็นิยมสนใจที่จะไปท่องเที่ยวในยุโรปตะวันตก รัสเซียและรวมถึงสาธารณรัฐประชาชนจีนในกรณีประเทศฮ่องกง ซึ่งตกอยู่ในการปกครองของอังกฤษมากกว่า 150 ปี และในวันที่ 30 มิถุนายน พ.ศ. 2540 ได้มีการโอนอำนาจการปกครองคืนจีน จึงเกิดเป็นความสนใจของคนทั่วโลกและก่อให้เกิดการท่องเที่ยวอย่างมหาศาลในตนเองเดียวกัน ประเทศที่มีความไม่มั่นคง ปลอดภัยทางการเมืองกลับเป็นปัจจัยที่สำคัญ ที่ทำให้นักท่องเที่ยวมีความลี้ภัย หรือเล็งเห็นไม่เข้าไปท่องเที่ยวที่นครศึกษา เช่น พม่า กัมพูชา เป็นต้น

5) จุดสนใจทางวิทยาศาสตร์ (Science attractions)

ในทางวิทยาศาสตร์เมื่อดูเกี่ยวกับผังเมือง พบว่า เมืองที่มีชื่อเสียงในด้านความเจริญก้าวหน้าทางด้านวิทยาศาสตร์ หรือมหาวิทยาลัยที่มีชื่อเสียงทางด้านนี้ ก็จะเรียกความสนใจให้กับนักท่องเที่ยวได้มากทีเดียว เช่น ยูซีแอลเอ มหาวิทยาลัยในแคลิฟอร์เนีย หรือ แทจอน เมืองวิทยาศาสตร์ในเกาหลี เป็นต้น

6) ธรรมชาติทางกายภาพ (Physical nature attractions)

สิ่งที่เป็นธรรมชาติในด้านกายภาพ ส่วนใหญ่เป็นสถานที่ ที่เกิดขึ้นโดยธรรมชาติที่นำมาพัฒนา ปรับปรุง เช่น อุทยานแห่งชาติแกรนด์แคนยอน เบลโลว์สโตน อุทยานแห่งชาติ หรือ ไดโนเสาร์ เนชั่นปาร์ค ในมลรัฐโคโลราโด หรือเมืองโรโตแก้ว ที่มีทัศนียภาพพิเศษ มีน้ำพุร้อน โคลนร้อน ทำให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวของนิวซีแลนด์ เช่นเดียวกับ หาดดำ ในอุทยานแห่งชาติตะรุเตา แพะเมืองผีจังหวัดแพร่ ที่มีการกัดเซาะหินและดิน ทำให้เป็นแกรนแคนยอน สำหรับนักท่องเที่ยวได้

7) จุดสนใจทางภูมิอากาศ (Climate attractions)

ภูมิอากาศมีส่วนช่วยในการตัดสินใจให้เกิดการท่องเที่ยวเป็นอย่างมาก ตัวอย่างเช่น ฤดูร้อนเป็นการสร้างบรรยากาศให้นักท่องเที่ยวทั้งในและต่างประเทศ ผู้อยู่ในโซนอากาศหนาวจะท่องเที่ยวไปยังประเทศที่มีอุณหภูมิอบอุ่น หรือเขตเมดิเตอร์เรเนียน หรือเอเชียตะวันออกเฉียงใต้

8) จุดสนใจทางทัศนียภาพ (Scenery attractions)

ทัศนียภาพเป็นธรรมชาติที่งดงาม เกิดขึ้นโดยธรรมชาติ หรือสิ่งที่มนุษย์สร้างขึ้นที่มีส่วนช่วยในการตัดสใจของนักท่องเที่ยว ตัวอย่างเช่น นักท่องเที่ยวเลือกประเทศสวีเดนและออสเตรเลียและนิวซีแลนด์ เพราะอยากชมทัศนียภาพที่ประทับใจ เช่นเดียวกับนักท่องเที่ยวต่างชาติชอบสรรค้อันดามัน ภูเก็ต กระบี่ เพราะทัศนียภาพที่งดงามในขณะที่นักท่องเที่ยวชาวไทยชอบทัศนศึกษาภูกระดึง ภูเรือและภูหลวงของจังหวัดเลย เพราะได้เพลิดเพลินกับทัศนียภาพเมืองทะเล ภูเขา ที่งดงามตระการตา

9) จุดสนใจทางชีวิตสัตว์ป่า (Wildlife attraction)

การดำรงชีวิตของสัตว์ป่าในเชิงนิเวศวิทยา ทำให้ดูเป็นระบบที่มีศิลปะน่าประทับใจโดยเฉพาะประเทศกลุ่มทวีปแอฟริกาหลาย ๆ ประเทศจะทำให้นึกถึงจินตภาพชีวิตสัตว์ป่า (Wildlife) หรือซาฟารีปาร์ค เพราะบรรยากาศของสัตว์ป่ายังมีวิถีชีวิตที่ดูร้ายจำนวนมากกว่าที่เห็นที่อื่นก็จะเป็นสิ่งดึงดูดใจของนักท่องเที่ยว

10) จุดสนใจทางกิจกรรมนันทนาการกลางแจ้ง และกีฬา (Outdoor recreation and sport attractions)

กีฬาและกิจกรรมนันทนาการกลางแจ้ง เป็นจุดดึงดูดนักท่องเที่ยวที่ชอบผจญภัยหรือใกล้ชิดธรรมชาติ หรือเลือกกิจกรรมที่ท้าทายความสามารถของตนเอง โดยอาศัยธรรมชาติแวดล้อมตัวอย่างเช่น ประเทศนิวซีแลนด์และออสเตรเลีย จะมีกิจกรรมนันทนาการกลางแจ้ง ให้เลือกพักผ่อนตากอากาศและเล่นเกม กีฬาที่ท้าทาย เป็นจำนวนมาก

11) จุดสนใจทางการบันเทิง มหรสพ (Entertainment attractions)

กิจกรรมการบันเทิงและมหรสพ เป็นกิจกรรมที่สนองความต้องการ เพื่อคลายเครียดและปรับอารมณ์ให้มีความสุขสบายใจ ซึ่งมีหลายประเทศจัดอย่างเป็นระบบ เช่น เมืองลาสเวกัส แอตแลนติกซิตี หรือมิวนิค ในยุโรปได้รับการยอมรับจากนักท่องเที่ยวว่ามีแหล่งบันเทิงที่มีความหลากหลาย เหมาะที่จะไปท่องเที่ยวพักผ่อน

2.1.8 การส่งเสริมและพัฒนาการท่องเที่ยว

กรมประชาสัมพันธ์ได้กล่าวถึง การพัฒนาการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนไว้ว่า การพัฒนาการท่องเที่ยวที่สนองต่อความต้องการของคนในปัจจุบันให้ยืนยาวไปจนถึงรุ่นลูกหลานที่จะเกิดขึ้นในอนาคต ทั้งนี้ต้องไม่เป็นการเพิ่มภาระหรือสร้างเงื่อนไขที่ยากลำบากให้แก่คนในยุคต่อไปต้องขบคิดหาทางแก้ไข ความยั่งยืนควรมีอย่างน้อย 3 ประการ กล่าวคือ²⁴

1. ความยั่งยืนด้านเศรษฐกิจ (Economic sustainability)

1) การเติบโตต้องอยู่ในอัตราที่บริหารจัดการได้อย่างมีประสิทธิภาพ หากโตเร็วไปอาจทำให้สิ่งที่รองรับนักท่องเที่ยวด้านต่าง ๆ ไม่เพียงพอ เช่น โครงสร้างพื้นฐาน คุณภาพของ

²⁴ กรมประชาสัมพันธ์, 2541, อ่างใน ศิราภรณ์ ภิญญูโชโต, “รูปแบบการจัดการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพโดยความร่วมมือขององค์กรท้องถิ่นและชุมชนบ้านช่วงบุก ตำบลห้วยไร่ อำเภอเด่นชัย จังหวัดแพร่”, รายงานการวิจัย, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์, 2550), หน้า 23-25.

แรงงานและการให้บริการอาจมีผลทำให้นักท่องเที่ยวหงุดหงิดไม่พอใจ ขาดความนิยมไม่เดินทางมาท่องเที่ยวทำให้เศรษฐกิจตกต่ำในระยะยาว

2) การเติบโตของการท่องเที่ยวอาจทำให้คนหันมาประกอบอาชีพเกี่ยวกับการท่องเที่ยวหมดเกิดผลกระทบต่อเศรษฐกิจในภาคอื่น ๆ เช่น ภาคเกษตร การกสิกรรม

3) การเติบโตที่ต้องอาศัยวัสดุอุปกรณ์ แรงงาน และผู้เชี่ยวชาญจากต่างประเทศเป็นผลให้เงินตรารั่วไหลออกนอกประเทศ

2. ความยั่งยืนทางสังคม (Social sustainability)

1) การหลั่งไหลของนักท่องเที่ยวต่างประเทศมากเกินไปและเร็วเกินไปมีผลกระทบต่อชุมชนที่มีความเป็นเอกลักษณ์ในท้องถิ่น

2) การใช้เงินอย่างง่ายตายของนักท่องเที่ยว ซึ่งมีกำลังสูงกว่าคนในท้องถิ่นการใช้ชีวิตหรูหรา หรืออย่างอิสระ ซึ่งทะลักเข้าสู่ชุมชนหนึ่ง ๆ อาจกลายเป็นแม่เหล็กดึงดูดใจให้คนหนุ่มสาวในท้องถิ่นหลงใหลมัวเมาต่อเงินทองหรือความสำราญที่หาได้ง่าย ๆ ทำให้เกิดปัญหาสังคมติดตามมากมาย

3) อาชีพขายตัวทั้งหญิงชาย การขายยาเสพติด การละทิ้งคุณค่าทางวัฒนธรรมของท้องถิ่นอาจนำไปสู่ความล่มสลายทางโครงสร้างวัฒนธรรมดั้งเดิมของชุมชน ซึ่งอาจมีผลทำให้ชุมชนมีทัศนคติที่ไม่ดีต่อนักท่องเที่ยวว่าเป็นตัวทำให้สังคมเสื่อม ซึ่งบางครั้งอาจสะท้อนออกมาในรูปแบบการกระทำที่รุนแรงต่อนักท่องเที่ยว

3. ความยั่งยืนทางด้านสิ่งแวดล้อม (Environmental sustainability)

1) การพัฒนาการท่องเที่ยวที่ขาดการควบคุม อาจกลายเป็นสิ่งที่ทำลายสิ่งแวดล้อมซึ่งเป็นคุณค่าหรือความเป็นตัวตนกำเนิดของกิจกรรมการท่องเที่ยว นั้น ๆ เสียเอง เช่น จำนวนนักท่องเที่ยวที่ล้นหลามความแออัดยัดเยียด ความสกปรกรกรุงรัง ฯลฯ

2) การเร่งรัดพัฒนาโดยใช้เทคนิคก่อสร้างที่ไม่เหมาะสม ทำให้เกิดการพังทลายอย่างถาวรของหน้าดิน หาดทราย ชายทะเล การสูญเสียสภาพภูมิทัศน์

3) การก่อสร้างอาคารหรือสิ่งก่อสร้างในตำแหน่งที่ผิดปลาย อาจทำให้เกิดวงจรทางธรรมชาติ เกิดความแปรปรวน

4) การเก็บเอาพันธุ์ไม้ไปจากพื้นที่ อาจทำลายระบบนิเวศวิทยาที่เปราะบางของพื้นที่บางแห่งไป

5) กิจกรรมของนักท่องเที่ยวจำนวนมากทำให้เกิดปริมาณของเสียอย่างมหาศาล เช่น ของเสียน้ำเสีย อาหารเหลือ ขยะ ฯลฯ ทำให้เกิดมลภาวะต่อสิ่งแวดล้อมได้อย่างมากมาย

ไศรยา สิ่งชูวงศ์²⁵ ได้ให้ความหมายของการพัฒนาการท่องเที่ยวคือการดำเนินงานพัฒนาสภาพชุมชนด้านต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นสิ่งอำนวยความสะดวกหรือโครงสร้างพื้นฐานโดยมีการวางแผนการจัดการจากภาครัฐทั้งนี้เพื่อให้เกิดความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวอันจะทำให้เกิดการขยายตัวของอุตสาหกรรมท่องเที่ยวซึ่งจะควบคู่ไปกับการรักษาทรัพยากรให้คงความดึงดูดใจทั้งนี้

²⁵ไศรยา สิ่งชูวงศ์, วิวัฒนาการแหล่งท่องเที่ยว : กรณี เกาะช้าง จังหวัดตราด, (กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยมหิดล, 2546), หน้า 17

จำเป็นต้องสอดคล้องกับสภาพและความต้องการของชุมชนและเกิดการกระจายผลประโยชน์จากการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างเป็นธรรม

บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา กล่าวว่างค์ประกอบของการพัฒนาการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน มี 6 ประการ คือ²⁶

- 1) การพัฒนาทรัพยากรการท่องเที่ยว
- 2) การพัฒนาสิ่งแวดล้อมในแหล่งท่องเที่ยว
- 3) การพัฒนาธุรกิจท่องเที่ยว
- 4) การพัฒนาตลาดการท่องเที่ยว
- 5) การพัฒนาการมีส่วนร่วมของชุมชน
- 6) การพัฒนาจิตสำนึกทางการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน

สรุปจากข้างต้นที่กล่าวมาเกี่ยวกับการพัฒนาการท่องเที่ยวมีองค์ประกอบที่สำคัญ 5 ส่วนคือการพัฒนาใน แหล่งท่องเที่ยวสิ่งแวดล้อม ตลาดการท่องเที่ยว การมีส่วนร่วมของชุมชน และสุดท้ายคือการพัฒนาจิตสำนึกของนักท่องเที่ยว เพื่อให้การท่องเที่ยวเกิดความยั่งยืนในที่สุด

2.1.9 การสร้างเส้นทางการท่องเที่ยว

1) ขั้นตอนการตัดสินใจเดินทางท่องเที่ยว

บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา กล่าวว่าการตัดสินใจเดินทางท่องเที่ยวมีขั้นตอนสำคัญดังต่อไปนี้คือ²⁷

1. ส่งเสริมการตลาดท่องเที่ยว เป็นการให้ข้อมูลท่องเที่ยวกับนักท่องเที่ยว
2. ความต้องการของนักท่องเที่ยวแต่ละคน
3. สิ่งจูงใจสำหรับนักท่องเที่ยว เป็นแรงกระตุ้นให้อยากท่องเที่ยว
4. การตัดสินใจของนักท่องเที่ยว
5. การวางแผนค่าใช้จ่ายการท่องเที่ยว
6. การเตรียมการเดินทาง
7. การเดินทางท่องเที่ยว เป็นการเดินทางตั้งแต่เริ่มต้นจนกระทั่งกลับบ้าน
8. ประสบการณ์การท่องเที่ยว การเปรียบเทียบความคาดหวังกับสิ่งที่ได้รับ

หากการเปรียบเทียบออกมาเป็นลบแปลว่าไม่พึงพอใจ

9. ทศนคติของนักท่องเที่ยว เป็นการเกิดทัศนคติจากการท่องเที่ยวครั้งนี้ที่ส่งผลให้ต่อการกลับมาท่องเที่ยวอีกครั้ง

2) การสร้างเส้นทางนำเที่ยว

บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา²⁸ ได้กล่าวถึงการสร้างเส้นทางการท่องเที่ยวหรือทางธุรกิจก็เรียกว่าการจัดรายการนำเที่ยว ซึ่งผู้นำเที่ยวแต่ละแห่งจะต้องมี 3 ขั้นตอนคือ

²⁶บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา, การพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน, (เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2542), หน้า 45.

²⁷บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา, การพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน, (กรุงเทพมหานคร : เพรสแอนด์ไชน์, 2548), หน้า 49.

²⁸บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา, การพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน, (เชียงใหม่ : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2542), หน้า 25.

1. ขั้นการวางแผนการจัดรายการนำเที่ยว

1) การวางแผนกำหนดกลุ่มเป้าหมาย ในการวางแผนการจัดรายการนำเที่ยวจำเป็นต้องกำหนดลูกค้ำกลุ่มเป้าหมายให้แน่นอนว่าเป็นใคร ในการกำหนดกลุ่มเป้าหมายอาจกำหนดจากอาชีพ อายุ การศึกษา รายได้ ฯลฯ

2) การวางแผนกำหนดสถานที่นำชม เป็นการวางแผนกำหนดประเภททรัพยากรการท่องเที่ยวที่ต้องการจะเข้าชมให้เหมาะสมกับกลุ่มลูกค้ำเป้าหมาย โดยต้องทำการศึกษาว่าทรัพยากรท่องเที่ยวประเภทใดที่กำลังอยู่ในความนิยมซึ่งอาจจะเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา ในการวางแผนเลือกแหล่งท่องเที่ยวเพื่อนำชมนั้นควรเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีลักษณะสำคัญ ดังต่อไปนี้ คือ

ต้องกำลังอยู่ในความนิยม

มีสิ่งอำนวยความสะดวกพร้อมพอสมควร

มีสิ่งดึงดูดอย่างกว้างขวางแก่คนทุกกลุ่ม

มีระยะทางไกลพอสมควร เนื่องจากระยะทางไกลจะดึงดูดนักท่องเที่ยวมากกว่าและให้รายได้แก่ธุรกิจนำเที่ยวได้ดีกว่าด้วย

มีฤดูกาลท่องเที่ยวในช่วงที่เหมาะสม

มีตัวแทนหรือลูกค้ำแนะนำให้กำหนดไว้ในรายการท่องเที่ยว

3) การวางแผนกำหนดวันเดินทาง เป็นการวางแผนกำหนดจำนวนวันเดินทางท่องเที่ยวแต่ไม่ควรนานเกินไป และควรกำหนดวันเดินทางในวันหยุดหรือเทศกาล จะทำให้นักท่องเที่ยวสามารถไปได้สะดวก แต่จะมีปัญหาเรื่องที่พักในช่วงวันหยุด

4) การวางแผนกำหนดค่าใช้จ่ายในการเดินทาง เป็นการวางแผนกำหนดค่าใช้จ่ายการท่องเที่ยวต่อคนแบบเหมาจ่าย ซึ่งจะต้องกำหนดว่าจะรวมค่าใช้จ่ายอะไรไว้บ้าง และค่าใช้จ่ายอะไรไม่รวมไว้บ้าง เช่น ค่าอาหารจะให้มีกี่มื้อ แต่ละมื้อจะกินดีขนาดไหน เป็นต้น

5) การวางแผนการส่งเสริมการตลาด เป็นการวางแผนส่งเสริมการตลาดเพื่อกระตุ้นหรือเร่งเร้าให้นักท่องเที่ยวตัดสินใจเลือกซื้อรายการนำเที่ยวของเรา แม้ว่าเราจะมีการจัดรายการนำเที่ยวที่ดีแต่ถ้าไม่เป็นที่รู้จักย่อมไร้ประโยชน์ จึงต้องใช้การส่งเสริมการตลาดเป็นเครื่องมือช่วยนอกจากนั้นยังเป็นที่ยอมรับกันว่าแม้รายการนำเที่ยวที่มีคุณภาพเท่าเทียมกันนักท่องเที่ยวจะเลือกซื้อรายการนำเที่ยวที่มีระบบส่งเสริมการตลาดที่มีประสิทธิภาพมากกว่า

2. ขั้นการดำเนินการจัดรายการนำเที่ยว

การเขียนข้อมูลเกี่ยวกับการเดินทาง เป็นการศึกษาข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับเส้นทางการจัดรายการนำเที่ยวที่ได้วางแผนไว้แล้ว โดยข้อมูลที่ใช้ประกอบการเขียนรายละเอียดการจัดรายการนำเที่ยว ประกอบด้วย

1) แผนที่แสดงที่ตั้งและระยะทางจากสถานที่ท่องเที่ยวหนึ่งไปยังอีกที่หนึ่ง ทำให้สามารถคำนวณระยะเวลาในการเดินทางได้อย่างคร่าว ๆ

2) เอกสารที่เกี่ยวข้องกับสถานที่ท่องเที่ยวที่จะไป เช่น แผนที่ วารสาร หรือ สิ่งตีพิมพ์อื่น ๆ ที่มีประวัติและข้อมูลอื่น ๆ ของสถานที่ท่องเที่ยวนั้น ๆ

3) รายละเอียดของผู้ประกอบอุตสาหกรรมที่เกี่ยวข้อง เช่น ผู้ประกอบธุรกิจขนส่ง ผู้ประกอบธุรกิจที่พักแรม ผู้ประกอบธุรกิจอาหาร ผู้ประกอบธุรกิจสินค้าที่ระลึก เป็นต้น

4) รายละเอียดเกี่ยวกับการเดินทาง เช่น ประเภทของการขนส่งที่จะเดินทาง ตารางการเดินทางของการขนส่ง ค่าโดยสาร ที่ตั้งโรงพยาบาล ที่ตั้งสถานีตำรวจ เป็นต้น

3. ขั้นการสำรวจเส้นทางรายการนำเที่ยว

เป็นการเดินทางไปสำรวจของรายการนำเที่ยวที่ได้วางแผนไว้ โดยจะกำหนดเส้นทางสำรวจไว้หลาย ๆ ดังนี้

- 1) ยานพาหนะที่จะใช้ในการเดินทาง
- 2) ระยะเวลาในการเดินทางจากจุดต่าง ๆ
- 3) ความยากง่ายในการเดินทาง
- 4) จุดท่องเที่ยว จุดหยุดพัก จุดพักรับประทานอาหาร จุดพักแรม จุดซื้อสินค้าที่ระลึก
- 5) มาตรฐาน ศักยภาพและคุณภาพของบริการ ณ จุดต่าง ๆ ในข้อ 4
- 6) กิจกรรมการท่องเที่ยว

2.1.10 การท่องเที่ยวโดยชุมชน (Community Based Tourism)

1) ความหมายของการท่องเที่ยวโดยชุมชน

รชพร จันท์สว่าง²⁹ ได้ให้ความหมายของการท่องเที่ยวโดยชุมชนว่า หมายถึง การท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวที่มีลักษณะเป็นชุมชน พื้นฐานสำคัญ คือ การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการท่องเที่ยวของพื้นที่ การท่องเที่ยวชุมชนมีส่วนช่วยกระตุ้นเศรษฐกิจของท้องถิ่นด้วยการสร้างงานและกระจายรายได้ ขณะเดียวกันก็ช่วยในการอนุรักษ์วัฒนธรรม และขนบธรรมเนียม ประเพณี

มิ่งสรรพ์ ขาวสะอาด³⁰ กล่าวว่า การท่องเที่ยวโดยชุมชนคือ การท่องเที่ยวที่มีชุมชนเป็นองค์ประกอบสำคัญทั้งในด้านการดำเนินการ การบริหารจัดการ การตัดสินใจ และการจัดการผลประโยชน์ โดยอาศัยปัจจัยเกื้อหนุนจากสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ ประเพณีวัฒนธรรม และกิจกรรมที่ชุมชนจัดขึ้น

เทิดชาย ช่วยบำรุง³¹ ได้ให้ความหมายของการท่องเที่ยวโดยชุมชนว่า การท่องเที่ยวโดยชุมชน หมายถึงการท่องเที่ยวที่เป็นการส่งเสริมการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมทรัพยากรธรรมชาติ วัฒนธรรม และสถานที่ให้ดำรงอยู่ โดยผนวกการท่องเที่ยวไว้เป็นส่วนหนึ่งของระบบนิเวศในชุมชน หรืออาจกล่าวได้ว่าการท่องเที่ยวชุมชนเป็นการท่องเที่ยวที่ไม่ก่อให้เกิดมลพิษต่อสิ่งแวดล้อม ไม่รบกวนหรือทำลายทรัพยากรธรรมชาติ วัฒนธรรมและสถานที่

สรุปได้ว่าการท่องเที่ยวโดยชุมชน เป็นการท่องเที่ยวที่ชุมชนเป็นฐานสำคัญในการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวในชุมชน และชุมชนจะต้องมีส่วนได้ส่วนเสียต่อผลประโยชน์จากแหล่งท่องเที่ยวในชุมชน

²⁹ รชพร จันท์สว่าง, เอกสารชุดฝึกอบรมทางไกลหลักสูตรการจัดการการท่องเที่ยวชุมชนอย่างยั่งยืน, (กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช), 2546, หน้า 24.

³⁰ มิ่งสรรพ์ ขาวสะอาด, การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงบูรณาการที่ยั่งยืนในกลุ่มแม่น้ำโขง, (เชียงใหม่ : สถาบันวิจัยสังคม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2548), หน้า 90.

³¹ เทิดชาย ช่วยบำรุง, การท่องเที่ยวโดยใช้ชุมชนเป็นฐาน จุดเริ่มต้นของการพัฒนาอย่างยั่งยืนในการประชุมเทศกาลการท่องเที่ยวไทย, (กรุงเทพฯ: การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2550), หน้า 110.

2) ลักษณะสำคัญของการท่องเที่ยวโดยชุมชน

พจนา สวนศรี³² กล่าวว่าสิ่งสำคัญของการท่องเที่ยวโดยชุมชนคือ ผลจากการดำเนินการท่องเที่ยว ก่อให้เกิดผลประโยชน์ตามมาทั้งทางตรงและทางอ้อม นั่นคือ ทางตรง ก่อให้เกิดการสร้างงาน สร้างรายได้กับคนในชุมชน ในทางอ้อม ก่อให้เกิดการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน คงเอกลักษณ์และวัฒนธรรมของท้องถิ่นและก่อให้เกิดการพัฒนาสาธารณประโยชน์ของชุมชน

สินธุ์ สโรบล³³ กล่าวถึงลักษณะของการท่องเที่ยวโดยชุมชนว่า การนำเอาทรัพยากรการท่องเที่ยวในท้องถิ่นมาใช้ นั้น จะต้องพัฒนาศักยภาพของคนในชุมชนให้มีความรู้ความสามารถ และมีบทบาทสำคัญในการดำเนินงานตั้งแต่การตัดสินใจ การวางแผน และมุ่งเน้นให้เกิดความยั่งยืนสู่คนรุ่นลูกหลานและเกิดประโยชน์ต่อท้องถิ่น โดยคำนึงถึงความสามารถในการรองรับของธรรมชาติเป็นสำคัญ

เทิดชาย ช่วยบำรุง³⁴ กล่าวว่าลักษณะการท่องเที่ยวโดยชุมชนนั้นเป็นกิจกรรมการท่องเที่ยวขนาดเล็กที่ให้ความสำคัญต่อการมีส่วนร่วมของผู้คนในท้องถิ่นในฐานะเจ้าของชุมชน มีการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม วัฒนธรรมและสถานที่ในพื้นที่ สิ่งปลูกสร้างต้องยึดถือสอดคล้องกับท้องถิ่นเป็นพื้นฐาน และการท่องเที่ยวโดยชุมชนนั้นต้องทำให้สิ่งสามัญธรรมดาเป็นสิ่งที่พิเศษสำหรับนักท่องเที่ยว

3) คุณสมบัติที่สำคัญของการท่องเที่ยวโดยชุมชน

คุณสมบัติที่สำคัญของการท่องเที่ยวโดยชุมชนจะคำนึงถึงผลประโยชน์และสิ่งที่ชุมชนจะได้รับในฐานะที่เป็นเจ้าของทรัพยากรท่องเที่ยว เป็นผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียจากการพัฒนาการท่องเที่ยว

เทิดชาย ช่วยบำรุง³⁵ ได้กล่าวถึงคุณสมบัติที่สำคัญของการท่องเที่ยวโดยชุมชนไว้ดังนี้

1. ต้องเป็นการท่องเที่ยวที่มีผลกำไรตอบแทนมายังสมาชิกของชุมชนในฐานะของการเป็นเจ้าของที่เปิดโอกาสให้นักท่องเที่ยวเข้ามาท่องเที่ยวในชุมชน ซึ่งการแบ่งปันผลประโยชน์ไม่ต้องผ่านนายหน้าอันเป็นการจัดสรรรายได้ทางตรงให้แก่คนในชุมชน
2. ต้องเป็นการท่องเที่ยวที่ชุมชนได้รับผลประโยชน์โดยรวมอย่างแท้จริง การสร้างสาธารณูปโภค และการยกระดับความเป็นอยู่ที่ยั่งยืนสร้างสิ่งอำนวยความสะดวกให้แก่สมาชิกในชุมชน
3. ต้องเป็นการท่องเที่ยวที่ไม่ก่อให้เกิดผลกระทบทางด้านสังคมและวัฒนธรรมในชุมชนเนื่องจากความพยายามนำวิทยาการสมัยใหม่แบบตะวันตก เข้ามาสู่ชุมชนเพื่ออำนวยความสะดวกแก่นักท่องเที่ยว พร้อมทั้งต้องมีการสร้างสำนึกร่วมกับชุมชนให้มีความรู้สึกผูกพันกับชุมชนของตนเอง
4. ต้องเป็นการท่องเที่ยวเพื่อสร้างจิตสำนึกในการเคารพและช่วยรักษาสิ่งแวดล้อมทรัพยากรธรรมชาติ สังคม ตลอดจนวัฒนธรรมในชุมชนให้เกิดกับนักท่องเที่ยว

³² พจนา สวนศรี, คู่มือการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน (Community Based Tourism Handbook). (กรุงเทพฯ : โครงการท่องเที่ยวเพื่อชีวิตและธรรมชาติ. 2546), หน้า 24.

³³ สินธุ์ สโรบล, การจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน : แนวคิดและประสบการณ์, (เชียงใหม่ : โครงการประสานงานวิจัยและพัฒนาเครือข่ายการท่องเที่ยวโดยชุมชน สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สำนักงานภาค), 2545), หน้า 17.

³⁴ เรื่องเดียวกัน, หน้า 110.

³⁵ อ้างแล้ว, หน้า 111.

5. ต้องเป็นการท่องเที่ยวที่สร้างจิตสำนึกให้นักท่องเที่ยวมีความเคารพในวัฒนธรรมท้องถิ่น ไม่มองว่าใครเจริญหรือด้อยกว่า และที่สำคัญ การท่องเที่ยวโดยชุมชนต้องก่อให้เกิดการเรียนรู้เกิดสติ เกิดปัญญา ทั้งผู้เที่ยวและผู้ต้อนรับ

4) หลักการท่องเที่ยวโดยชุมชน

อุษาวดี พูนพิพัฒน์³⁶ ได้สรุปหลักการท่องเที่ยวโดยชุมชน (Community Based Tourism) โดยแบ่งได้ 3 มิติ ดังนี้

1. มิติทางด้านทรัพยากรท่องเที่ยว ควรให้ความสำคัญแก่ทรัพยากรท่องเที่ยว ทั้งที่เป็นธรรมชาติ ประวัติศาสตร์ และวัฒนธรรมในการเป็นสิ่งดึงดูดความสนใจนักท่องเที่ยวมากกว่า การปรับเปลี่ยนพื้นที่ เพื่อสร้างสิ่งอำนวยความสะดวก ถ้าชุมชนไม่ได้เป็นเจ้าของทรัพยากรท่องเที่ยว ความรับผิดชอบในการดูแลรักษาไม่เกิดขึ้น ดังนั้นควรได้รับความเห็นชอบจากเจ้าของหรือผู้ดูแลรับผิดชอบทรัพยากรท่องเที่ยวเสียก่อน

2. มิติด้านชุมชน การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมโดยชุมชน ต้องมาจากความต้องการของชุมชนท้องถิ่น ที่ไม่ใช่ต้องการเพียงแค่ว่าเงินที่จะได้จากการท่องเที่ยวแต่เป็นความต้องการที่จะให้มีการท่องเที่ยวเกิดขึ้นในชุมชน ชุมชนต้องมีความพร้อมในการบริหารจัดการ มีแผนงาน มาตรการที่นำไปสู่การปฏิบัติ มีทักษะในการจัดการท่องเที่ยว รวมถึงมาตรการในการประเมินผล ป้องกันผลกระทบและกฎระเบียบที่ชุมชนให้การยอมรับ โดยเน้นการมีส่วนร่วมอย่างจริงจัง สุดท้ายคือควรมีการกระจายผลประโยชน์อย่างเป็นธรรม และคืนส่วนหนึ่งให้กับการดูแลรักษาแหล่งท่องเที่ยว

3. มิติด้านนักท่องเที่ยว ซึ่งถือเป็นส่วนหนึ่งของตลาดการท่องเที่ยว นักท่องเที่ยวควรได้รับประสบการณ์จากการเรียนรู้วัฒนธรรม การจัดการกิจกรรมท่องเที่ยวที่ดีย่อมส่งผลต่อประสบการณ์ของนักท่องเที่ยวและนักท่องเที่ยวควรได้รับการบริการที่เหมาะสม มีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน

2.1.11 การพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

กองอนุรักษ์การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย³⁷ กล่าวถึงการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนว่า ในช่วงที่อุตสาหกรรมท่องเที่ยวทั่วโลกอยู่ในขั้นเติบโตอย่างรวดเร็ว แม้ประเทศไทยในช่วงปี พ.ศ. 2530 ททท. ได้ประกาศให้เป็นปีท่องเที่ยวไทยโดยใช้คำโฆษณาว่า “Visit Thailand Year’1987” ช่วงนั้นธุรกิจท่องเที่ยวทั้งหลายมีการปรับปรุงขยายตัวกันมาก นับแต่ธุรกิจบริการขนส่งรถโดยสารประจำทาง มีรถปรับอากาศบริการจากสถานีขนส่งกรุงเทพออกไปทั่วประเทศ มีบริการเครื่องบินบนรถแวนรับประทานอาหารกลางทางโดยบริการของบริษัท ส่วนธุรกิจโรงแรมมีโรงแรมที่มีห้องประชุม ห้องจัดเลี้ยง ในระดับจังหวัดเพิ่มขึ้น มีที่พักเรียกว่า รีสอร์ท เพิ่มขึ้น นับเป็นช่วงที่ธุรกิจท่องเที่ยวโหมใช้ทรัพยากรธรรมชาติกันมาก ต่อมาเริ่มมีปัญหาด้านการทำลายสิ่งแวดล้อมเกิดเป็นเงาตามตัว ฝ่ายพัฒนาการท่องเที่ยวได้รับรู้ ศัพท์เทคนิคจากนักวิชาการ Green Tourism และ Ecotourism ว่าเป็นการท่องเที่ยวที่รักษาสิ่งแวดล้อมไม่ทำลายทรัพยากรธรรมชาติจะทำอย่างไรที่จะให้ชาวไทยทุกระดับมี

³⁶ อุษาวดี พูนพิพัฒน์, การท่องเที่ยวแบบยั่งยืน : กรณีศึกษาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยชุมชนในประเทศไทย, ในเอกสารสัมมนาทางวิชาการ ครั้งที่ 1 (สาขาอุทยานและนันทนาการ) มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2544.

³⁷ กองอนุรักษ์การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, นโยบายและแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์. (กรุงเทพฯ : อัมรินทร์พริ้นติ้งพับลิชชิ่ง, 2545), หน้า 94-96.

ความเข้าใจว่า การพัฒนาการท่องเที่ยวในทุกกิจกรรมต้องไม่ทำลายทรัพยากรทั้งที่เป็นธรรมชาติและวัฒนธรรมท้องถิ่น

ดังนั้น รองผู้ว่าการ ททท. เสรี วังสีไพจิตร ได้แต่งตั้งคณะกรรมการท่องเที่ยวที่รักษาสิ่งแวดล้อมขึ้นมา 1 คณะ ต่อมาที่ประชุมคณะทำงานฯ ได้ลงมติแปลความหมายคำว่า GreenTourism หรือ Ecotourism คือ การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ เพื่อจะสื่อความหมายว่าการจัดการท่องเที่ยวทุกประเภทต้องเป็นแบบการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม คำศัพท์นี้จึงแพร่หลายในสังคมไทยหรือเรียกกันสั้น ๆ ว่า การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ หมายถึง อนุรักษ์ธรรมชาติและวัฒนธรรมท้องถิ่นต่อมา พ.ศ. 2535 มีการประชุมสุดยอดแห่งสหประชาชาติที่นครริโอเดอจาเนโร เมืองหลวงของประเทศบราซิล ที่เรียกกันว่า Rio Summit หรือ Earth Summit มีสัญญา 1 ใน 5 ฉบับคือ Agenda 21 หมายถึง แผนแม่บทของโลก คือ “การพัฒนาที่ยั่งยืน” ซึ่งศัพท์คำนี้ได้เข้ามาในประเทศไทยที่เห็นกันตามสื่อมวลชน การประชุมในหน่วยงานทุกกระทรวง ทบวง กรม เช่น การเกษตรที่ยั่งยืน การพัฒนาการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน (Sustainable tourism development) ซึ่งมีหลักการสำคัญโดยคำนึงถึง

1. ชีตความสามารถในการรองรับของพื้นที่ทั้งระบบนิเวศ สังคม เศรษฐกิจ และวัฒนธรรมท้องถิ่น
2. ประชาชนในท้องถิ่นต้องมีส่วนร่วมในการจัดการ
3. การท่องเที่ยวที่ให้ความรู้และประสบการณ์ต่อนักท่องเที่ยวด้วยความปลอดภัยและสุขอนามัย
4. การมีจิตสำนึกต่อการรักษาสิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรมท้องถิ่นการท่องเที่ยวที่อย่างยั่งยืน (Sustainable tourism) จึงหมายถึง การพัฒนาทรัพยากรการท่องเที่ยว เพื่อตอบสนองความจำเป็นทางเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และสุนทรียภาพ โดยใช้ทรัพยากรอันทรงคุณค่าอย่างชาญฉลาด สามารถรักษาเอกลักษณ์ของธรรมชาติและวัฒนธรรมไว้นานที่สุด เกิดผลกระทบน้อยที่สุด และใช้ประโยชน์ได้ตลอดกาลยาวนานที่สุดดังนั้นการท่องเที่ยวที่แบบ/อย่างยั่งยืน จึงเป็นเป้าหมายสูงสุดของการพัฒนาอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม เป็นกิจกรรมหรือรูปแบบหนึ่งของการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน

1) การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (Sustainable tourism)

แนวคิดเริ่มต้นเกี่ยวกับการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ได้เกิดขึ้นพร้อมกับแนวคิดการพัฒนาแบบยั่งยืน ตั้งแต่ พ.ศ. 2508 ต่อมาใน พ.ศ. 2519 รัฐบาลแคนาดาได้สนองตอบในเรื่องการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนโดยได้ประกาศเขตการท่องเที่ยวเชิงนิเวศการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนมีหลักการพื้นฐาน ดังนี้³⁸

1. ต้องเป็นการใช้ทรัพยากรอย่างยั่งยืน (Using resource sustainable) หมายถึงการอนุรักษ์และใช้ทรัพยากรอย่างพอดีทั้งทรัพยากรธรรมชาติ สังคม และวัฒนธรรม เพื่อเป็นแนวทางในการทำธุรกิจการท่องเที่ยวในระยะยาว

³⁸ ประพัทธ์ชัย ไชยนอก, แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม: กรณีศึกษาบ้านด่านซ้ายอำเภอด่านซ้าย จังหวัดเลย, รายงานวิจัย, (สาขายุทธศาสตร์การพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย, 2548), หน้า 41-43.

2. ลดการบริโภคที่มากเกินไป และลดปริมาณของเสียที่ปล่อยออกสู่ระบบนิเวศ (Reducing over-consumption and waste) จะช่วยลดค่าใช้จ่ายในการทำนุบำรุงสิ่งแวดล้อมที่ถูกทำลายในระยะยาว และเป็นการเพิ่มคุณภาพของการท่องเที่ยว

3. การรักษาและส่งเสริมความหลากหลายของธรรมชาติ สังคม และวัฒนธรรม(Maintaining diversity) มีความสำคัญต่อการท่องเที่ยวในระยะยาวและช่วยขยายฐานของอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว

4. ต้องประสานการพัฒนาการท่องเที่ยวเข้ากับกรอบแผนกลยุทธ์การพัฒนาแห่งชาติการพัฒนาท้องถิ่น (Integration tourism into planning) และการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมจะช่วยขยายศักยภาพการท่องเที่ยวในระยะยาว

5. เป็นการท่องเที่ยวที่รองรับกิจกรรมทางเศรษฐกิจของท้องถิ่น (Supporting local economy) โดยพิจารณาด้านราคาและคุณค่าของสิ่งแวดล้อมไว้ ไม่เพียงแต่ทำให้เกิดการประหยัดแต่ยังป้องกันสิ่งแวดล้อมไม่ให้ถูกทำลายอีกด้วย

6. การมีส่วนร่วมอย่างเต็มที่ของท้องถิ่น (Involving local communities) ในสาขาการท่องเที่ยว ไม่เพียงแต่สร้างผลตอบแทนแก่ประชากรและสิ่งแวดล้อมโดยรวมแต่ยังช่วยยกระดับคุณภาพการจัดการการท่องเที่ยวอีกด้วย

7. มีการปรึกษาหารือกันอย่างสม่ำเสมอ ระหว่างผู้ประกอบการ ประชาชน ท้องถิ่น องค์กร และสถาบันที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว (Consulting stakeholders and the public) ซึ่งมีความจำเป็นในการที่จะร่วมงานไปในทิศทางเดียวกัน รวมทั้งร่วมแก้ปัญหาและลดข้อขัดแย้งในผลประโยชน์ที่แตกต่างกัน

8. มีการฝึกอบรมบุคลากร (Training staff) โดยสอดแทรกแนวคิดและวิธีปฏิบัติในการพัฒนาแบบยั่งยืนต่อบุคลากรในท้องถิ่นทุกระดับ จะช่วยยกระดับบริการการท่องเที่ยว

9. การตลาดที่จัดเตรียมข้อมูลข่าวสารอย่างพร้อมมูล (Marketing tourism responsibly) จะทำให้นักท่องเที่ยวเข้าใจและเคารพในสิ่งแวดล้อมของแหล่งท่องเที่ยว และจะช่วยยกระดับความพอใจของนักท่องเที่ยวด้วย

10. การวิจัยและการติดตามตรวจสอบอย่างมีประสิทธิภาพ (Undertaking research) จำเป็นต่อการช่วยแก้ปัญหาและเพิ่มผลประโยชน์ต่อแหล่งท่องเที่ยว นักท่องเที่ยว และนักลงทุน

บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา³⁹ ได้ให้แนวคิดด้านการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนเอาไว้เป็นการพัฒนาที่ควบคู่ไปกับการรักษาระบบนิเวศวิทยาที่มีอยู่แต่เดิม ให้คงอยู่หรือดีขึ้นโดยเป็นการพัฒนาทั้งทางเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อม ตลอดจนการให้ชุมชนเจ้าของพื้นที่ได้เข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมและผลประโยชน์จากการท่องเที่ยว อย่างเหมาะสมเสมอภาคเท่าเทียมกันทุกส่วน กลุ่มบุคคลที่เกี่ยวกับการท่องเที่ยว อย่างเหมาะสมเสมอภาคเท่าเทียมกันทุกส่วน กลุ่มบุคคลที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน ประกอบด้วย 5 ฝ่าย คือ กลุ่มนักท่องเที่ยว กลุ่มเจ้าของแหล่ง

³⁹ บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา.. การวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน. (เชียงใหม่ : คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. 2542), หน้า 1-3.

ท่องเที่ยว ผู้ประกอบการธุรกิจท่องเที่ยว กลุ่มชุมชนท้องถิ่นในแหล่งท่องเที่ยว กลุ่มเจ้าหน้าที่ของรัฐที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว

การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย⁴⁰ (2545 : 12) ได้กำหนดแผนแม่บทเกี่ยวกับการพัฒนาการท่องเที่ยวปี 2544-2553 โดยมีกลยุทธ์ที่ส่งเสริมและสนับสนุนการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนดังนี้

1. กลยุทธ์ในการพัฒนาสมรรถนะการบริหารการท่องเที่ยวส่วนท้องถิ่น

1.1 เตรียมความพร้อมและพัฒนาศักยภาพด้านการจัดการท่องเที่ยวให้แก่ผู้บริหารและผู้ปฏิบัติการในส่วนท้องถิ่น

1.2 จัดตั้งคณะกรรมการอำนวยการพัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยวระดับจังหวัดเพื่อให้เกิด Tourism Fast Track ระดับจังหวัด

1.3 จัดทำแผนนำร่องด้านการพัฒนาการท่องเที่ยวร่วมกับท้องถิ่น

1.4 สนับสนุนและให้รางวัลท่องเที่ยวท้องถิ่นดีเด่น

1.5 สนับสนุนการจัดตั้งศูนย์ฝึกอบรมและศูนย์ข้อมูลทางวิชาการมอบให้แก่องค์กรปกครองท้องถิ่น

2. กลยุทธ์การท่องเที่ยวยั่งยืน

2.1 เร่งรัดการควบคุมคุณภาพสิ่งแวดล้อมและลดมลภาวะปรับปรุงสภาพภูมิทัศน์

2.2 ประกาศนโยบายที่ชัดเจนเกี่ยวกับการใช้พื้นที่บริการในเขตอุทยานแห่งชาติ ประชาสัมพันธ์ แผนบริการ กฎระเบียบ เวลาที่ให้บริการ อัตราค่าบริการให้ทราบโดยทั่วกัน

2.3 ผลักดันให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องนำแผนปฏิบัติการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศแห่งชาติ ซึ่งจัดทำโดยคณะกรรมการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศแห่งชาติ ไปเป็นแนวทางในการปฏิบัติ

2.4 กำหนดเขตพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวในแต่ละจังหวัดให้มีพื้นที่สีเขียวและพื้นที่เปิดโล่งสำหรับประชาชนทั่วไปให้มากขึ้น

2.5 ประกาศใช้หลักเกณฑ์และมาตรฐานเพื่อป้องกันระบบนิเวศสำหรับธุรกิจท่องเที่ยว ที่มีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม

2.6 ขยายกำลังรองรับสาธารณูปโภคเพิ่มเติมจากความต้องการเดิมของท้องถิ่นเพื่อให้สอดคล้องกับการขยายตัวด้านการท่องเที่ยว

2.7 ให้ความรู้แก่นักท่องเที่ยว นักเรียน นักศึกษา ประชาชนทั่วไปเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ สนับสนุนให้มีส่วนร่วมในการรักษาสิ่งแวดล้อมในแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติประวัติศาสตร์ และวัฒนธรรมประเพณี โดยสร้างเป็นเครือข่ายกระจายอยู่ทั่วประเทศ

2.8 จัดทำศูนย์ข้อมูลเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

2.9 จัดทำทำเนียบแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ รวบรวมกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ และแหล่งท่องเที่ยว พร้อมทั้งรายละเอียดอื่น ๆ เช่น สิ่งอำนวยความสะดวก การเข้าถึง ลักษณะเด่น สภาพปัญหาที่มีในแหล่งท่องเที่ยว

⁴⁰ การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, ฝ่ายสถิติและการวิจัย Thailand Tourism Statistics December 2000,. เอกสารประกอบการประชุมเพื่อหาแนวทางพัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยวแห่งชาติ. 20-21 เมษายน 2544. ณ โรงแรมเชียงใหม่พลาซ่า (อัสสัมชัญ), 2545, หน้า 12.

2.10 จัดตั้งระบบติดตามสภาพทรัพยากรท่องเที่ยวที่ ททท. ได้ริเริ่มแล้ว ให้สมบูรณ์ เพื่อให้สามารถส่งข้อมูลเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมที่วิกฤติมายัง สกอ.พสท. และให้กลุ่มอนุรักษ์ท้องถิ่นเป็นเครือข่ายเผยแพร่ข้อมูลผ่านสื่อมวลชน เพื่อสร้างแรงกดดันทางสังคมให้มีความรับผิดชอบต่อทรัพยากรการท่องเที่ยวของชาติ

3. กลยุทธ์การท่องเที่ยวเพื่อสังคมปัญญา เป็นการท่องเที่ยวเพื่อกระตุ้นให้เยาวชนและประชาชนหันมาสนใจองค์ความรู้ท้องถิ่น ประวัติศาสตร์และมรดกทางวัฒนธรรมและยังเป็นช่องทางการเรียนรู้ทางวิชาการและวิชาชีพอย่างต่อเนื่องให้กับประชาชน กระตุ้นให้เกิดความเข้าใจความรักมรดกของชาติ การท่องเที่ยวเป็นวิธีการหนึ่งที่จะช่วยยกระดับความรู้และจิตสำนึกของประชาชน มาตรการภายใต้กลยุทธ์การท่องเที่ยวเพื่อสังคมปัญญามีดังนี้

3.1 สนับสนุนลงทุนในการสืบค้นประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมของแหล่งท่องเที่ยว สนับสนุนการสร้างข้อมูลสำหรับการท่องเที่ยวเชิงพุทธ

3.2 สร้างสาระบันเชิงและสาระสร้างสรรค์เพื่อการท่องเที่ยวเป็นวิธีการหนึ่งของการให้การศึกษาแก่เยาวชนและก่อให้เกิดโอกาสเรียนรู้อย่างต่อเนื่องของประชาชน

3.3 สร้างโครงการ E-tourism สำหรับนักเรียนที่เน้น “เที่ยวให้รู้ ดูให้เกิดปัญญา”

3.4 ให้กิจกรรมขนส่งมวลชนของรัฐ และที่พักของหน่วยราชการ คิดค่าบริการสำหรับนักเรียน นักศึกษา ร้อยละ 40 ของราคาปกติในช่วงวันปกติเมื่อมีการเดินทางเป็นหมู่คณะไปทัศนศึกษาออกสถานที่

3.5 กลยุทธ์การพัฒนาสมรรถนะการบริหารการท่องเที่ยว

บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา⁴¹ ได้สรุปแนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน (Sustainable tourism) หมายถึง การท่องเที่ยวกลุ่มใหญ่และกลุ่มเล็กที่มีการจัดการอย่างดีเยี่ยมเพื่อสามารถดำรงไว้ซึ่งทรัพยากรท่องเที่ยวให้มีความดึงดูดใจอย่างไม่เสื่อมคลาย ธุรกิจท่องเที่ยวมีการปรับปรุงคุณภาพให้มีผลกำไรอย่างเป็นธรรม ชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมได้รับผลประโยชน์ตอบแทนอย่างเหมาะสม โดยมีนักท่องเที่ยวเข้ามาเยี่ยมชมสม่ำเสมออย่างเพียงพอ แต่มีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมน้อยที่สุด หรือไม่มีเลยอย่างยั่งยืนยาวนานดังนั้นการท่องเที่ยวจึงมีลักษณะที่สำคัญอยู่ 6 ประการคือ

1. เป็นการท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวทุกประเภท ทั้งแหล่งท่องเที่ยวประเภทธรรมชาติ แหล่งท่องเที่ยวประเภทประวัติศาสตร์ โบราณสถานวัตถุ และแหล่งท่องเที่ยวประเภทศิลปวัฒนธรรม ประเพณี

2. เป็นการท่องเที่ยวที่เน้นคุณค่าและความเป็นเอกลักษณ์ของแต่ละแหล่งท่องเที่ยว

3. เป็นการท่องเที่ยวที่มีความรับผิดชอบต่อทรัพยากรท่องเที่ยวและสิ่งแวดล้อมในแหล่งท่องเที่ยว

4. เป็นการท่องเที่ยวที่ให้นักท่องเที่ยวได้สัมผัส เรียนรู้ และได้รับประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องกับธรรมชาติและวัฒนธรรม

5. เป็นการท่องเที่ยวที่ให้ผลตอบแทนแก่ผู้ประกอบการธุรกิจท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนยาว

⁴¹ บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา, อุตสาหกรรมการท่องเที่ยว, (กรุงเทพฯ: เพรส แอนด์ ดีไซน์, 2548), หน้า 7.

6. เป็นการท่องเที่ยวที่ให้ประโยชน์ต่อชุมชนท้องถิ่น และคืนประโยชน์กลับสู่ทรัพยากรท่องเที่ยวและสิ่งแวดล้อมท้องถิ่นด้วย

2) การพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน

แนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน หมายถึง การท่องเที่ยวที่ตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวและผู้เป็นเจ้าของแหล่งท่องเที่ยว โดยเน้นการจัดการทางด้านทรัพยากรทางธรรมชาติ วัฒนธรรมและวิถีชีวิตของชุมชนเพื่อให้เกิดประโยชน์ทั้งในปัจจุบันและอนาคตในสถานการณ์ปัจจุบันแนวโน้มของการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนกำลังเป็นสิ่งที่ทุกฝ่ายให้ความสนใจดังนั้นการที่จะผลักดันให้เกิดการพัฒนาอย่างยั่งยืนนั้นจำเป็นต้องมีการดำเนินงานอย่างจริงจังและให้อยู่ภายใต้กรอบแนวคิดของการพัฒนาอย่างยั่งยืนซึ่งประกอบด้วยหลักการ ดังนี้⁴²

1. การพัฒนาการท่องเที่ยวต้องดำเนินการภายใต้ขีดความสามารถในการรองรับของธรรมชาติ ชุมชน ขนบธรรมเนียม ประเพณี วิถีชีวิตที่มีต่อขบวนการท่องเที่ยว
2. ตระหนักถึงการมีส่วนร่วมของชุมชน
3. ต้องยอมให้คนในชุมชนได้รับประโยชน์ทางเศรษฐกิจ ที่เกิดจากการจัดการการท่องเที่ยวอย่างเสมอภาคเท่าเทียมกัน
4. ต้องชี้้นำภายใต้ความปรารถนาของคนในท้องถิ่นนั้น ๆ
5. ให้นักท่องเที่ยวได้เรียนรู้และเข้าใจเกี่ยวกับพื้นที่ ทรัพยากรและชีวิตของท้องถิ่นแนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนนี้ผู้ศึกษาจะนำมาใช้ประกอบในการศึกษาด้านการพัฒนาการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมให้กับชุมชนเพื่อให้เกิดการพัฒนาอย่างยั่งยืนสำหรับความเป็นไปได้ในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในบ้านด่านซ้าย อำเภอด่านซ้าย จังหวัดเลย ซึ่งใช้หลักแนวคิดนี้เป็นพื้นฐานและเป็นแนวทางในการศึกษา

บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา⁴³ ได้กล่าวถึงแนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนมี 3 มิติ ดังนี้

1. มิติด้านการสร้างจิตสำนึกการอนุรักษ์ทรัพยากรท่องเที่ยวและสิ่งแวดล้อมให้แก่ผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย ซึ่งในการพัฒนาต้องมีแนวคิดที่จะให้ความรู้ ความเข้าใจและสร้างจิตสำนึกแก่ผู้เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวทุกฝ่ายในการปกป้องรักษาทรัพยากรท่องเที่ยวและสิ่งแวดล้อมเป็นอันดับแรก เพื่อให้คงไว้ซึ่งความสวยงามและคุณค่าทรัพยากรท่องเที่ยว ซึ่งวิธีการสร้างจิตสำนึกในการอนุรักษ์ทรัพยากรท่องเที่ยวมีหลายรูปแบบ อาทิ การเน้นวิธีการจัดทำโปรแกรมสื่อความหมายธรรมชาติหรือวัฒนธรรมในแหล่งท่องเที่ยว การจัดให้มีนิทรรศการ/แผ่นป้ายบรรยายตามบริเวณจุดท่องเที่ยวต่าง ๆ การจัดเส้นทางเดินเท้าที่ให้ประสบการณ์ในการเรียนรู้ธรรมชาติหรือวัฒนธรรมแก่ผู้มาเยือน รวมถึงการฝึกอบรมมัคคุเทศก์และเจ้าหน้าที่ของที่รับผิดชอบแหล่งท่องเที่ยวให้สามารถชี้แนะและอธิบายเกี่ยวกับธรรมชาติและวัฒนธรรมที่นักท่องเที่ยวพบเห็น

⁴² ประพัทธ์ชัย ไชยนอก, แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม: กรณีศึกษาบ้านด่านซ้าย อำเภอด่านซ้าย จังหวัดเลย, รายงานวิจัย, (สาขายุทธศาสตร์การพัฒนา : มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย, 2548), หน้า 47.

⁴³ บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา, อุตสาหกรรมการท่องเที่ยว, (กรุงเทพฯ : เพรส แอนด์ ดีไซน์, 2548), หน้า 19-20.

2. มิติด้านการสร้างความพึงพอใจให้แก่นักท่องเที่ยว ในการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนต้องมีแนวคิดให้นักท่องเที่ยวที่มีความปรารถนาหรือสนใจที่จะศึกษาเรียนรู้เกี่ยวกับธรรมชาติและวัฒนธรรม เช่น การส่งเสริมการท่องเที่ยวด้วยการจัดให้มีสื่อความหมายธรรมชาติเพื่อให้ความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับธรรมชาติ เพื่อเป็นการเพิ่มพูนความรู้ประสบการณ์แก่นักท่องเที่ยวให้ได้รับความพึงพอใจกลับไป

3. มิติด้านการสร้างความมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ให้แก่ชุมชนท้องถิ่น ในการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนต้องมีแนวคิดในการมีบทบาทสำคัญต่อการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของชุมชนท้องถิ่น ด้วยการเปิดโอกาสให้ชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนและช่วยให้ชุมชนท้องถิ่นได้รับผลประโยชน์จากการท่องเที่ยวทั้งทางตรงและทางอ้อม เช่น การลงทุนด้านสิ่งอำนวยความสะดวกขนาดเล็ก การเป็นมัคคุเทศก์ การนำสินค้าหัตถกรรมพื้นบ้านมาขาย การจ้างงานในธุรกิจท่องเที่ยว

2.1.12 แหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

1.1 แหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์และศาสนสถาน

1.1.1 สวนโมกขพลาราม	อำเภอไชยา
1.1.2 พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติไชยา	อำเภอไชยา
1.1.3 วัดบรมธาตุไชยาราชวรวิหาร	อำเภอไชยา
1.1.4 โบราณสถานวัดแก้ว	อำเภอไชยา
1.1.5 โบราณสถานวัดหลง	อำเภอไชยา
1.1.6 วัดโพธิ์ธาราม	อำเภอไชยา
1.1.7 วัดจำปา	อำเภอไชยา
1.1.8 พิพิธภัณฑสถานพื้นบ้านวัดเวียง	อำเภอไชยา
1.1.9 ศูนย์วัฒนธรรมศึกษา 4 ภาค	อำเภอเมือง
1.1.10 วัดพัฒนาราม (พระอารามหลวง)	อำเภอเมือง
1.1.11 พระธาตุศรีสุราษฎร์	อำเภอเมือง
1.1.12 วัดถ้ำคูหา	อำเภอกาญจนดิษฐ์
1.1.13 วัดถ้ำน้ำทิพย์	อำเภอกาญจนดิษฐ์
1.1.14 วัดเขาสวรรณประดิษฐ์	อำเภอกาญจนดิษฐ์
1.1.15 วัดเขาพระนimbang	อำเภอกาญจนดิษฐ์
1.1.16 พระพุทธรูปใหญ่เจดีย์แหลมสอ	อำเภอเกาะสมุย
1.1.17 วัดพระใหญ่	อำเภอเกาะสมุย
1.1.18 ศูนย์วัฒนธรรมเกาะสมุย	อำเภอเกาะสมุย
1.1.19 วัดสำเร็จ	อำเภอเกาะสมุย
1.1.20 พระพุทธรูปบาทเขาเลห์	อำเภอเกาะสมุย
1.1.21 วัดเขาพระอนัน	อำเภอพุนพิน
1.1.22 เขาพระนารายณ์	อำเภอพุนพิน
1.1.23 วัดอุทยานธรรมเขานาโน	อำเภอพนม
1.1.24 วัดถ้ำสิงขร	อำเภอคีรีรัฐนิคม

1.2 แหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมและหัตถกรรม

1.2.1	ฟาร์มหอยนางรม	อำเภอกาญจนดิษฐ์
1.2.2	ศูนย์ฝึกกลิง	อำเภอกาญจนดิษฐ์
1.2.3	หมู่บ้านทำไข่เค็มไชยา	อำเภอไชยา
1.2.4	หมู่บ้านทอผ้าไหมพุมเรียง	อำเภอไชยา
1.2.5	กลุ่มผลิตภัณฑ์จักสานกระจูดบ้านห้วยลึก	อำเภอพุนพิน
1.2.6	หมู่บ้านผ้าทำกระจาย	อำเภอท่าชนะ
1.2.7	ศูนย์ฝึกกลิงบ้านคลองไทร	อำเภอท่าฉาง

1.3 แหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมและวิถีชุมชน

1.3.1	ตลาดน้ำบ้านดอน	อำเภอเมือง
1.3.2	ตลาดน้ำประชารัฐบางใบไม้	อำเภอเมือง
1.3.3	ชุมชนโบราณบางใบไม้	อำเภอเมือง
1.3.4	ชุมชนซอยกลางบ้านหน้าทอน	อำเภอเกาะสมุย
1.3.5	ชุมชนแหลมโพธิ์	อำเภอไชยา
1.3.6	กลุ่มชุมชนลีเล็ด	อำเภอพุนพิน

2. แหล่งท่องเที่ยวตามธรรมชาติ

2.1	อำเภอไชยา	คือ บ่อน้ำพุร้อนธารน้ำไหล แหลมโพธิ์
2.2	อำเภอดอนสัก	คือ น้ำตกวิภาวดี
2.3	อำเภอคีรีรัฐนิคม	คือ คลองธารน้ำใส บ่อน้ำพุร้อนถ้ำสิงขร
2.4	อำเภอเมือง	คือ เขตห้ามล่าสัตว์ป่าเขาท่าเพชร สวนหลวง ร.9 บึงขุนทะเล เกาะลำพู
2.5	อำเภอเกาะสมุย	คือ อุทยานแห่งชาติหมู่เกาะอ่างทอง ชายหาดเฉวง หาดละไม อ่าวท้องตะเคียน อ่าวบางรัก น้ำตกหินลาด น้ำตกหน้าเมือง หินตาหินยาย เกาะฟาน ทะเลใน เกาะแตน
2.6	อำเภอกาญจนดิษฐ์	คือ น้ำตกภูริน น้ำตกหนานซ้อฟ้า บ่อน้ำพุร้อนตำบลกรูด
2.7	อำเภอเกาะพะงัน	คือ เกาะเต่า เกาะนางยวน แหลมหาดรี้น อ่าวศรีธนู อ่าว ท้องนายปาน น้ำตกแพง น้ำตกธารเสด็จ น้ำตกจอมทอง สระมโนราห์ บ่อน้ำพุร้อนต้นยวน
2.8	อำเภอบ้านตาขุน	คือ เขื่อนรัชชประภา สะพานแขวนภูเขาเรูบหัวใจ
2.9	อำเภอพนม	คือ อุทยานแห่งชาติเขาสก อุทยานแห่งชาติคลองพนม บ่อน้ำต้นทรายคูด
2.10	อำเภอบ้านนาสาร	คือ โครงการจุฬารณณ์ 8 น้ำตกดาตฟ้า น้ำตกเหมืองทวด อุทยานแห่งชาติใต้ร่มเย็น ถ้ำขมิ้น บ่อน้ำพุร้อน ค่ายลูกเสือ อนุสรณ์สถานบ้านช่องซ้าง สวนสละพระอาทิตย์
2.11	อำเภอเคียนซา	คือ เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าหนองทุ่งทอง บ่อน้ำพุร้อนเขาตอก
2.12	อำเภอท่าชนะ	คือ หาดสำเร็จ ภูเขาประสงค์ ถ้ำใหญ่
2.13	อำเภอพุนพิน	คือ บ่อน้ำพุร้อนรัตนโกสัย (ต.ท่าสะทอน)
2.14	อำเภอวิภาวดี	คือ อุทยานแห่งชาติแก่งกรุง เขตอนุรักษ์พันธุ์สัตว์ป่าคลอง เย็น น้ำตกวิภาวดี

จากแนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยวทำให้ทราบว่าแหล่งท่องเที่ยวที่มีประโยชน์หลาย
ด้าน เช่น ด้านสังคม ด้านนันทนาการ ด้านการศึกษา ด้านเศรษฐกิจ ฯลฯ การท่องเที่ยวประกอบด้วย

แหล่งท่องเที่ยว บริการท่องเที่ยว และตลาดการท่องเที่ยว นอกจากนี้แหล่งท่องเที่ยวยังมีทรัพยากรที่มีลักษณะที่เป็นอัตลักษณ์ในแต่ละแหล่ง ในส่วนที่เป็นทรัพยากรท่องเที่ยวประเภทธรรมชาติ เป็นประวัติศาสตร์ โบราณสถาน และโบราณวัตถุ ศิลปวัฒนธรรม ประเพณี และกิจกรรม สถานที่ท่องเที่ยวต่าง ๆ เหล่านี้รื้อให้นักท่องเที่ยวให้ไปเยี่ยมชม รอให้ความสุขแก่ผู้คนที่นักท่องเที่ยวและชาวบ้านที่อาศัยอยู่ในบริเวณแหล่งท่องเที่ยว

2.2 แนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

2.2.1 ความหมายของวัฒนธรรม

คำว่า “วัฒนธรรม” มาจากภาษาอังกฤษ คำว่า “Culture” คำนี้มีรากศัพท์มาจาก “Cultura” ในภาษาละติน มีความหมายว่า การเพาะปลูกหรือการปลูกฝัง⁴⁴ ซึ่งอธิบายได้ว่ามนุษย์เป็นผู้ปลูกฝังอบรมป้อนนิสัยให้เกิดความเจริญงอกงาม ในด้านภาษาศาสตร์ “วัฒนธรรม” เป็นคำที่ได้มาจากการรวบรวมคำ 2 คำเข้าด้วยกัน ได้แก่

วัฒนธรรม หรือ วัฒนธรรม หมายถึง ความเจริญงอกงาม รุ่งเรือง
 ธรรมะ หรือ ธรรม หมายถึง กฎ ระเบียบ หรือข้อปฏิบัติ
 ฉะนั้นเมื่อพูดถึงวัฒนธรรมตามความหมายนี้จึงหมายถึง ความเป็นระเบียบ การมีวินัย เช่น เมื่อกล่าวถึงบุคคลหนึ่งว่าเป็นคนมีวัฒนธรรมก็มักจะหมายความว่า มีระเบียบวินัย เป็นต้น

ในด้านสังคมศาสตร์ วัฒนธรรมมีความหมายกว้างขวางมาก กล่าวคือ วัฒนธรรมหมายถึง วิถีชีวิต (WAY OF LIFE) ของมนุษย์ในสังคมและแบบแผนในการดำเนินชีวิตของมนุษย์ทุก ๆ อย่างรวมทั้งบรรดาผลงานทั้งหมดที่มนุษย์ได้สร้างสรรค์ขึ้น ตลอดจนความคิด ความเชื่อ ค่านิยม และความรู้ต่าง ๆ เป็นต้น

ในด้านนิติศาสตร์แบบไทย พระราชบัญญัติวัฒนธรรมแห่งชาติพุทธศักราช 2483 กล่าวไว้ดังนี้⁴⁵

“วัฒนธรรม หมายถึง ลักษณะที่แสดงออกถึงความเจริญงอกงาม ความเป็นระเบียบ ความกลมเกลียวก้าวหน้าของชาติ และศีลธรรมอันดีงามของประชาชน”

อารีลักษณ์ อุดมแก้ว⁴⁶ กล่าวว่า วัฒนธรรมมีความหมายครอบคลุมถึงทุกสิ่งทุกอย่าง ที่แสดงออกถึงวิถีชีวิตของมนุษย์ในสังคมของกลุ่ม ๆ หนึ่ง หรือสังคมใดสังคมหนึ่งซึ่งมนุษย์ได้สร้างระเบียบ กฎเกณฑ์วิธีปฏิบัติ รวมทั้งการจัดระเบียบ ตลอดจนระบบความเชื่อ ค่านิยม ความรู้ เทคโนโลยีต่าง ๆ โดยได้วิวัฒนาการสืบทอดกันมาอย่างมีแบบแผน

⁴⁴ อานันท์ อาภากริม, 2519 : 99, อ้างถึง อารีลักษณ์ อุดมแก้ว, วัฒนธรรมบ้านไทย, (นนทบุรี : วันชิคส์ดี เอช จำกัด, 2558), หน้า 2.

⁴⁵ บรรจง สกฤษชาติ, 2526 : 56, อ้างถึง อารีลักษณ์ อุดมแก้ว, วัฒนธรรมบ้านไทย, (นนทบุรี : วันชิคส์ดี เอช จำกัด, 2558), หน้า 2-3.

⁴⁶ อารีลักษณ์ อุดมแก้ว, วัฒนธรรมบ้านไทย, (นนทบุรี : วันชิคส์ดี เอช จำกัด, 2558), หน้า 2-3.

พระครูกล้วยานสิทธิวัฒน์⁴⁷ (สมาน กล้วยานธมโม) กล่าวว่า วัฒนธรรม คือ

ก. ปัญญา ความคิด ความรู้สึกและ ฎิยาอาการที่มนุษย์แสดงออกให้เห็นเป็นนิสัย ความประพฤติในส่วนรวม และสร้างสรรค์ในสิ่งต่าง ๆ ซึ่งมีได้เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ แต่มีขึ้นเพราะมนุษย์คิดประดิษฐ์ขึ้นมา

ข. การที่มนุษย์ปรับปรุงสิ่งต่าง ๆ ให้ดีขึ้น ประณีตขึ้นกว่าเดิม โดยการศึกษาฝึกหัด แล้วถ่ายทอดกันต่อ ๆ ไป

ค. สภาพจิตใจที่ละเอียดอ่อน ซึ่งแสดงออกทางรสนิยมและจริตอัธยาศัย ก่อให้เกิดความเจริญงอกงามทางสุนทรียารมณ์

ง. จารีตประเพณี ที่มนุษย์รับช่วงสืบทอดกันมาอย่างไม่ขาดสายเป็นมรดกทางสังคม ซึ่งเป็นส่วนแห่งวิถีชีวิตของมนุษย์ในแต่ละสังคม

ในส่วนของคนไทย ก่อนที่จะนำคำว่า “วัฒนธรรม” มาใช้เป็นภาษาไทยนั้น มิใช่ว่าคนไทยไม่มีวัฒนธรรม แต่คนไทยได้นำคำอื่นมาใช้ในความหมายนี้ เช่น ใช้คำว่า นิสัย ประเพณี ขนบธรรมเนียม จรรยา มารยาท และฝีมือการช่างแขนงต่าง ๆ เป็นต้น

วัฒนธรรม เป็นวิถีชีวิตมนุษย์แต่ละกลุ่มแต่ละสังคม ซึ่งรวมถึงความคิด ศิลปะ วรรณคดี ดนตรี ปรัชญา ศีลธรรม กฎหมาย ภาษา จรรยา มารยาท ความเชื่อ และขนบธรรมเนียม ประเพณี ตลอดจนสิ่งต่าง ๆ ที่มนุษย์สร้างขึ้น และอนุชนรุ่นหลัง ได้รับช่วงกันต่อ ๆ มาด้วยการพิจารณาเห็นว่าสิ่งใดดีก็สงวนรักษาไว้ สิ่งใดไม่เหมาะสมกับกาลสมัยก็เลิกหรือปรับปรุงให้ดีขึ้นให้เหมาะสมขึ้น เพื่อส่งเสริมให้เป็นลักษณะที่ดีประจำชาติต่อไป

2.2.2 ประเภทของวัฒนธรรม

โดยทั่วไปแล้วมักจะแบ่งวัฒนธรรมออกเป็น 2 ประเภทใหญ่ คือ⁴⁸

1. วัฒนธรรมที่เป็นวัตถุ (Material Culture) ซึ่งได้แก่สิ่งประดิษฐ์และเทคโนโลยีต่าง ๆ ที่มนุษย์คิดค้นขึ้นมา เช่น สิ่งก่อสร้าง อาคาร บ้านเรือน อาวุธยุทโธปกรณ์ เครื่องอำนวยความสะดวกต่าง ๆ เป็นต้น

2. วัฒนธรรมที่ไม่ใช่วัตถุ (Non-material Culture) ซึ่งหมายถึง อุดมการณ์ ค่านิยม แนวคิด ภาษา ความเชื่อทางศาสนา ขนบธรรมเนียมประเพณี ลัทธิการเมือง กฎหมาย วิธีการกระทำ และแบบแผนในการดำเนินชีวิต ซึ่งมีลักษณะเป็นนามธรรม (Abstract) ที่มองเห็นไม่ได้

การแบ่งประเภทของวัฒนธรรมออกเป็น 2 ประเภท ดังกล่าวข้างต้น นักสังคมวิทยาบางท่านเห็นว่าแนวคิดที่เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมที่ไม่ใช่วัตถุ นั้นคลุมเครือ จึงได้แบ่งวัฒนธรรมออกเป็น 3 ประเภท ดังนี้ คือ⁴⁹

⁴⁷ พระครูกล้วยานสิทธิวัฒน์, วัฒนธรรมไทย, พิมพ์ครั้งที่ 4, (กรุงเทพฯ : บริษัทเคล็ดไทย จำกัด, 2558), หน้า 8-9

⁴⁸ สุพัตรา สุภาพ, 2518 : 119-120, อ้างถึง อารีย์ลักษณ์ อุดมแก้ว, วัฒนธรรมบ้านไทย, (นนทบุรี : วัน ชิกซ์ดี เอท จำกัด, 2558), หน้า 4.

⁴⁹ เรื่องเดียวกัน, หน้า 5-6

1. วัฒนธรรมทางวัตถุ (Material) ได้แก่ วัตถุสิ่งของเครื่องใช้ต่าง ๆ ที่มนุษย์สร้างขึ้น เพื่อนำมาใช้ในสังคม เช่น ที่อยู่อาศัย อาหาร เสื้อผ้า ยารักษาโรค

2. วัฒนธรรมความคิด (Idea) หมายถึง วัฒนธรรมที่เกี่ยวกับความรู้สึกรู้สึกนึกคิด ทักษะคิด ความเชื่อต่าง ๆ เช่น ความเชื่อในเรื่องตายแล้วเกิดใหม่ ความเชื่อเรื่องกฎแห่งกรรม การเชื่อ โชคลาง ตลอดจนเรื่องลึกลับ นิยายปรัมปรา วรรณคดี สุภาษิต และอุดมการณ์ต่าง ๆ เป็นต้น

3. วัฒนธรรมด้านบรรทัดฐาน (Norm) เป็นเรื่องของการประพฤติปฏิบัติตามระเบียบแบบแผนที่สังคมกำหนดเอาไว้ไม่ว่าจะเป็นลายลักษณ์อักษรหรือไม่ใช่ลายลักษณ์ อักษรก็ตาม ซึ่งแบ่งออกเป็นประเภทย่อย ๆ ดังนี้

3.1 วัฒนธรรมทางสังคม (Social Culture) เป็นวัฒนธรรมที่เกี่ยวกับความประพฤติหรือ มารยาททางสังคม เช่น การไหว้ การจับมือทักทาย การเข้าแถว การแต่งชุดดำไปงานศพ เป็นต้น

3.2 วัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับกฎหมาย (Legal Culture) เป็นวัฒนธรรมที่ก่อให้เกิด ความเป็นระเบียบและกฎเกณฑ์เพื่อให้คนในสังคมอยู่ด้วยกันอย่างมีความสุข

3.3 วัฒนธรรมที่เกี่ยวกับจิตใจและศีลธรรม (Moral Culture) วัฒนธรรมประเภทนี้ ใช้เป็นแนวทางในการดำเนินชีวิตในสังคม เช่น ความซื่อสัตย์สุจริต ความเมตตากรุณา ความ เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ เป็นต้น

ตามพระราชบัญญัติวัฒนธรรมแห่งชาติ ปีพุทธศักราช 2485 ได้แบ่งประเภทของ วัฒนธรรมออกเป็น 4 ประเภท⁵⁰

1. ศีลธรรม (Moral) คือวัฒนธรรมที่เกี่ยวกับหลักในการดำรงชีวิตส่วนใหญ่เป็น เรื่องของจิตใจ และได้มาจากศาสนา ใช้เป็นแนวทางในการดำเนินชีวิตของสังคม เช่น ความเสียสละ ความขยันหมั่นเพียร การประหยัดอดออม ความกตัญญู ความอดทน ทำดีได้ดี เป็นต้น

2. เนติธรรม (Legal) คือวัฒนธรรมทางกฎหมาย รวมทั้งระเบียบประเพณีที่ยอมรับ นึกถือกันว่ามีค่าสำคัญพอ ๆ กับกฎหมาย เพื่อให้คนในสังคมอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข

3. สหธรรม (Social) คือวัฒนธรรมทางสังคม รวมทั้งมารยาทต่าง ๆ ที่จะติดต่อ เกี่ยวข้องกับสังคม เช่น มารยาทในการรับประทานอาหารมารยาทในการติดต่อกับบุคคลต่าง ๆ ในสังคม

4. วัตถุธรรม (Material) คือ วัฒนธรรมทางวัตถุ เช่น เครื่องนุ่งห่ม ยารักษาโรค บ้านเรือน อาคารสิ่งก่อสร้าง สะพาน ถนน รถยนต์ เครื่องคอมพิวเตอร์ เป็นต้น

สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ ได้แบ่งออกเป็น 5 สาขา คือ⁵¹

1. สาขามนุษย์ศาสตร์ ได้แก่ ขนบธรรมเนียม ประเพณี คุณธรรม ศีลธรรม ศาสนา ปรัชญา ประวัติศาสตร์ โบราณคดี มารยาทในสังคม การปกครอง กฎหมาย

2. สาขาศิลปะ ได้แก่ ภาษา วรรณคดี คนตรี นาฏศิลป์ วิจิตรศิลป์ สถาปัตยกรรม ประติมากรรม จิตรกรรม เป็นต้น

3. สาขาช่างฝีมือ ได้แก่ การเย็บปักถักร้อย การแกะสลัก การทอผ้า การจักสาน การทำเครื่องเงิน การทำเครื่องทอง การจัดดอกไม้ การประดิษฐ์ การทำเครื่องปั้นดินเผา เป็นต้น

⁵⁰ อ้างแล้ว, หน้า 6-7.

⁵¹ อ้างแล้ว, หน้า 7

4. สาขาศิลปะกรรมศิลป์ ได้แก่ ความรู้เรื่องอาหาร การประกอบอาหาร ความรู้เรื่อง การแต่งกาย การอบรมเลี้ยงดูเด็ก การดูแลบ้านเรือนที่อยู่อาศัย ความรู้เรื่องบ้าน การรู้จักใช้ยา ความรู้ในการอยู่ร่วมกันในครอบครัว เป็นต้น

5. สาขากีฬาและนันทนาการ ได้แก่ การละเล่น มวยไทย ฟันดาบสองมือ กระบี่ กระบอง การเลี้ยงนกเขา ไม้ตัดต่าง ๆ เป็นต้น

2.2.3 การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

วัฒนธรรมเป็นวิถีชีวิตหรือแนวทางประเพณีปฏิบัติที่คนในสังคมได้กระทำสืบต่อกันมา ในประเทศต่าง ๆ ได้ยึดถือเอาวัฒนธรรมมาเป็นเอกลักษณ์ประจำชาติของตนเองและแพร่หลายไปทั่วโลกจนเป็นที่รู้จักอย่างแพร่หลาย มีผู้ให้ความหมายของวัฒนธรรมหลากหลายที่ขณะดังนี้

คำว่า “วัฒนธรรม” ตามพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิต ฉบับ พ.ศ. 2525 ได้ให้ความหมายไว้ว่า “วัฒนธรรม” คือสิ่งที่ทำให้เจริญงอกงามแก่หมู่คณะวิถีชีวิตของหมู่คณะลักษณะที่แสดงถึงความเจริญงอกงาม ความเป็นระเบียบเรียบร้อย ความกลมกลืนก้าวหน้าของชาติ และศีลธรรมอันดีงามของประชาชน พฤติกรรมและสิ่งที่คนในหมู่คณะผลิตสร้างขึ้นด้วยการเรียนรู้จากกันและกันและร่วมกันใช้อยู่ในหมู่ของพวกเขา⁵²

เฟนเนล (Fennell) กล่าวว่า การท่องเที่ยวเชิงสังคมวัฒนธรรม (Socio-Cultural Tourism) เป็นการท่องเที่ยวที่เน้นให้สัมผัสกับทรัพยากรการท่องเที่ยวด้านวัฒนธรรม แต่ไม่ทำลายสิ่งแวดล้อมพื้นที่แหล่งท่องเที่ยวอาจเป็นธรรมชาติ ในเมือง หรือในหมู่บ้านชนบทก็ได้ การท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมต้องให้การศึกษาแก่นักท่องเที่ยวและกิจกรรมจากการท่องเที่ยวเกื้อหนุนให้เกิดการกระจายรายได้แก่ประชาชนในท้องถิ่นแต่ต้องไม่ทำให้เกิดการซื้อขายวัฒนธรรมโดยคนในท้องถิ่นผลิตวัฒนธรรมขายให้แก่ นักท่องเที่ยว⁵³

บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนาได้กล่าวถึงการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมไว้ว่าการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมเป็นรูปแบบหนึ่งของการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน ที่มุ่งเดินทางไปท่องเที่ยวยังแหล่งท่องเที่ยวที่มนุษย์สร้างขึ้นเพื่อให้ได้รับความสนุกสนาน เพลิดเพลิน และได้รับความรู้จากการศึกษาความเข้าใจ สภาพสังคมและวัฒนธรรม มีประสบการณ์ใหม่ ๆ เพิ่มขึ้น⁵⁴

ชาญวิทย์ เกษตรศิริได้ให้แนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมไว้ว่าเป็นวิธีการศึกษาประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมผ่านการเดินทางท่องเที่ยวเป็นการท่องเที่ยวที่เน้นการพัฒนาด้านภูมิปัญญาสร้างสรรค์เคารพต่อสิ่งแวดล้อมวัฒนธรรมศักดิ์ศรีและวิถีชีวิตผู้คนหรือสามารถกล่าวได้อีกนัยหนึ่งว่าการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมคือการท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้ผู้อื่นและย้อนกลับมาตนเองอย่างเข้าใจความเกี่ยวพันของสิ่งต่าง ๆ ในโลกที่มีความเกี่ยวโยงพึ่งพาไม่สามารถแยกออกจากกันได้⁵⁵

⁵² ประพัทธ์ชัย ไชยนอก, “แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม : กรณีศึกษาบ้านด่านซ้าย อำเภอด่านซ้าย จังหวัดเลย”, รายงานวิจัย, (สาขาวิชายุทธศาสตร์การพัฒนา : มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย, 2553) หน้า 33.

⁵³ Fennell, *Ecotourism and Introduction*, (London :Routledge), page 26 – 27.

⁵⁴ บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา, *การพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน*, (กรุงเทพมหานคร :เพรสแอนด์ไชน์, 2548), หน้า 282.

⁵⁵ ชาญวิทย์ เกษตรศิริ, *วิถีไทย :การท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม*, (กรุงเทพมหานคร : อมรินทร์ติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง, 2540), หน้า 1-3.

พะยอม ธรรมบุตร ได้ให้ความหมายว่า การท่องเที่ยวซึ่งให้ความสำคัญกับวัฒนธรรมของแหล่งท่องเที่ยวและสถานที่ที่เป็นจุดหมายปลายทางของการเดินทางท่องเที่ยวนักท่องเที่ยวจะสนใจวิถีชีวิต มรดกวัฒนธรรม ศิลปะมรดกกรรมและงานแสดงสินค้าหัตถกรรม พิพิธภัณฑ์ทุกประเภท ศิลปะการแสดงและทัศนศิลป์ ตลอดจนมรดกต่าง ๆ⁵⁶

รสิกา อังกูร ได้ให้คำจำกัดความว่า การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นการท่องเที่ยวที่ให้ความรู้เกี่ยวกับชีวิต และความงามศิลปวัฒนธรรมไทยที่มีความวิจิตรอลังการและแตกต่างจากชาติอื่น เป็นรูปแบบการท่องเที่ยวที่กำลังได้รับความนิยมในหมู่นักท่องเที่ยว⁵⁷

กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา สรุปว่า การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม หมายถึง การท่องเที่ยวเพื่อชมสิ่งๆ ที่แสดงความเป็นวัฒนธรรม เช่น ปราสาท พระราชวัง วัด โบราณสถาน โบราณวัตถุ ขนบธรรมเนียมประเพณี วิธีการดำเนินชีวิต ศิลปะทุกแขนง และสิ่งต่าง ๆ ที่แสดงถึงความเจริญรุ่งเรืองที่มีการพัฒนาให้เหมาะสมกับสภาพแวดล้อม การดำเนินชีวิตของบุคคลในแต่ละยุคแต่ละสมัย นักท่องเที่ยวจะได้รับทราบประวัติความเป็นมา มุมมองความคิดเห็นศรัทธา ความนิยมของบุคคลในอดีตที่สืบทอดมาจนถึงคนรุ่นปัจจุบัน⁵⁸

นียบรรณ วรณศิริ⁵⁹ ได้ทำการศึกษาวัฒนธรรมทั่วโลกและพบว่าทั้งวัฒนธรรมทางวัตถุ (Material Culture) และวัฒนธรรมทางจิตใจ (Non material) มีใช้อยู่ทุกสังคมทั่วโลก ซึ่งเรียกว่าเป็นระบบวัฒนธรรมสากล อันประกอบด้วย 10 ประการ คือ

1. ภาษาอันได้แก่ภาษาพูด ภาษาเขียน การสื่อสารทางท่าทาง นิทาน นิยาย และสิ่งที่เกี่ยวข้องกับภาษาทุกอย่าง
2. วัฒนธรรมประเภทรูปธรรม เป็นวัฒนธรรมที่เกี่ยวกับ อาหาร ที่อยู่อาศัย การแต่งกาย ภาชนะสิ่งของ เครื่องมือเครื่องใช้ การประกอบอาชีพ เป็นต้น
3. ศิลปะ คือทุกอย่างที่เกี่ยวข้องกับศิลปะ เช่น การแกะสลัก การปั้น การวาดรูป การเล่นดนตรี การขับร้อง เป็นต้น
4. ระบบและรูปแบบของศาสนา ได้แก่ พิธีกรรมที่เกี่ยวข้องกับศาสนาและพิธีกรรมที่เกี่ยวข้องกับเรื่องของความศักดิ์สิทธิ์
5. ระบบครอบครัว ได้แก่ ครอบครัวการแต่งงาน การนับญาติ การสืบตระกูล และ การใช้ศัพทในการนับญาติ
6. ระบบเศรษฐกิจและทรัพย์สิน คือทรัพย์สินส่วนรวม และทรัพย์สินส่วนตัว ทั้งสังหาริมทรัพย์ และอสังหาริมทรัพย์ กฎเกณฑ์ กฎหมาย มาตรฐานการแลกเปลี่ยน และระบบการค้า เงินตรา การผลิต การจำหน่าย การแจกแจง การบริโภค เป็นต้น

⁵⁶ พะยอม ธรรมบุตร, เอกสารประกอบการเรียนการสอนเรื่องหลักการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์, (กรุงเทพฯ :สถาบันพัฒนาการท่องเที่ยวเพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อม มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 2548), หน้า 1.

⁵⁷ รสิกา อังกูร, การพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงศิลปวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น, (วารสารการวิจัย มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, 2549), หน้า 80.

⁵⁸ กระทรวงท่องเที่ยวและกีฬา, การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม, (กรุงเทพฯ :สำนักพัฒนาการท่องเที่ยว, 2553), หน้า 22.

⁵⁹ นียบรรณ วรณศิริ, มานุษยวิทยา สังคม และวัฒนธรรม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. 2540, หน้า 47-48.

7. ระบบการปกครองและรัฐบาล ได้แก่ระบบการเมือง ระบบนิติบัญญัติ ระบบตุลาการ และระบบควบคุมทางสังคมอื่น ๆ

8. การศึกษาสงคราม มีความหมายรวมถึงสงครามระหว่างคนต่างสังคม คนในสังคมเดียวกัน หรือสงครามระหว่างเครือญาติ

9. การกีฬาและการละเล่น คือการออกกำลังกายและนันทนาการที่เกี่ยวข้อง

10. ระบบความรู้ การศึกษา วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี รวมถึงนิทานปรัมปราซึ่งให้ความรู้แก่คนในสังคมทางอ้อม

จากที่กล่าวมาสรุปได้ว่าการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม คือ การท่องเที่ยวที่มุ่งเดินทางไปท่องเที่ยวยังแหล่งท่องเที่ยวที่มนุษย์สร้างขึ้นเพื่อให้ได้รับความสนุกสนาน เพลิดเพลิน เป็นการท่องเที่ยวที่เน้นการพัฒนาด้านภูมิปัญญาสร้างสรรค์เคารพต่อสิ่งแวดล้อมวัฒนธรรมศักดิ์ศรีและวิถีชีวิตผู้คนเป็นจุดหมายปลายทางของการเดินทางท่องเที่ยวที่นักท่องเที่ยวจะสนใจวิถีชีวิต มรดกวัฒนธรรม ศิลปะมหรหรรรมและงานแสดงสินค้าหัตถกรรม พิพิธภัณฑสถานทุกประเภท ศิลปะการแสดงและทัศนศิลป์ ตลอดจนมรดกต่าง ๆ ซึ่งเป็นรูปแบบการท่องเที่ยวที่กำลังได้รับความนิยมในหมู่นักท่องเที่ยว

2.3.4 องค์ประกอบของการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา⁶⁰ ได้กล่าวถึงองค์ประกอบของการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ครมมี 6 ด้านดังนี้

1. องค์ประกอบด้านการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม เป็นการท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่มีเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น อันประกอบด้วยสิ่งดึงดูดใจ 10 ประการ คือ

1.1 ประวัติศาสตร์และร่องรอยทางประวัติศาสตร์ที่ยังปรากฏให้เห็น

1.2 โบราณคดีและพิพิธภัณฑสถานต่าง ๆ

1.3 งานสถาปัตยกรรมเก่าแก่ดั้งเดิมในท้องถิ่นและสิ่งปลูกสร้าง ผังเมือง รวมทั้ง

ซากปรักหักพัง

1.4 ศิลปะ หัตถกรรม ประติมากรรม ภาพวาด รูปปั้นและแกะสลัก

1.5 ศาสนารวมถึงพิธีกรรมต่าง ๆ ทางศาสนา

1.6 ดนตรี การแสดงละคร ภาพยนตร์ มหรสพต่าง ๆ

1.7 ภาษาและวรรณกรรม รวมถึงระบบการศึกษา

1.8 วิถีชีวิต เครื่องแต่งกาย การทำอาหาร ธรรมเนียมการรับประทานอาหาร

1.9 ประเพณี วัฒนธรรมพื้นบ้าน ขนบธรรมเนียมและเทศกาลต่าง ๆ

1.10 ลักษณะงานหรือเทคโนโลยีต่าง ๆ ที่มีการนำมาใช้เฉพาะถิ่น

2. องค์ประกอบด้านการศึกษาสิ่งแวดล้อม เป็นการท่องเที่ยวที่มีกระบวนการศึกษา สิ่งแวดล้อมโดยมีการศึกษาเรียนรู้สภาพแวดล้อมและระบบนิเวศในแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม เพื่อปลูกจิตสำนึกที่ถูกต้องในการอนุรักษ์สภาพแวดล้อมให้แก่ผู้เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว

⁶⁰บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา, การพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน, (กรุงเทพมหานคร :เพรสแอนด์ไชน์, 2548), หน้า 285-290.

3. องค์ประกอบด้านธุรกิจท่องเที่ยว เป็นการท่องเที่ยวที่มีการให้บริการท่องเที่ยวท่องเที่ยวโดยผู้ประกอบการธุรกิจท่องเที่ยว เพื่ออำนวยความสะดวกแก่นักท่องเที่ยว และได้รับผลตอบแทนในกำไรธุรกิจท่องเที่ยว ซึ่งผู้ประกอบการธุรกิจท่องเที่ยวจะต้องมีความรู้เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม ศึกษา อีกทั้งช่วยอนุรักษ์ทรัพยากรท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อม

4. องค์ประกอบด้านการตลาดท่องเที่ยว เป็นการท่องเที่ยวที่มีการคำนึงถึงการตลาดท่องเที่ยวคุณภาพ โดยแสวงหานักท่องเที่ยวคุณภาพให้เดินทางเข้ามาท่องเที่ยวยังแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม เพื่อให้ นักท่องเที่ยวคุณภาพได้รับความรู้และได้ประสบการณ์จากการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอย่างพึงพอใจ อีกทั้งช่วยอนุรักษ์ทรัพยากรท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อม

5. องค์ประกอบด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่น เป็นการตลาดท่องเที่ยวที่มีการคำนึงถึงการมีส่วนร่วมของชุมชน โดยให้ชุมชนท้องถิ่นในแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมนั้นมีส่วนร่วมในการพัฒนาหรือการจัดการการท่องเที่ยวอย่างเต็มรูปแบบ และได้รับประโยชน์ตอบแทนเพื่อกระจายรายได้สู่ท้องถิ่น และยกระดับคุณภาพชีวิตของคนในชุมชนท้องถิ่น

6. องค์ประกอบด้านการสร้างจิตสำนึกแก่ผู้เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว เป็นการท่องเที่ยวที่ต้องคำนึงถึงการปลูกฝังจิตสำนึกที่ถูกต้องทางการท่องเที่ยวแก่ผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย โดยมีการให้ความรู้และสื่อความหมายในการอนุรักษ์ทรัพยากรท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อม เพื่อให้ทุกฝ่ายเกิดความรักความหวงแหนทรัพยากรท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อม

2.3.5 ประเภทของการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย⁶¹ ได้กล่าวถึงประเภทการท่องเที่ยวไว้ดังนี้

1. การท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ (Historical tourism) หมายถึง การเดินทางท่องเที่ยวไปยังแหล่งท่องเที่ยวทางโบราณคดีและประวัติศาสตร์ เพื่อชื่นชมและเพลิดเพลินในสถานที่ท่องเที่ยวได้ความรู้มีความเข้าใจต่อประวัติศาสตร์และโบราณคดีในท้องถิ่น บนพื้นฐานของความรับผิดชอบและมีจิตสำนึกต่อการรักษามรดกทางวัฒนธรรมและคุณค่าของสภาพแวดล้อม โดยที่ประชาคมในท้องถิ่นมีส่วนร่วมต่อการจัดการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน

2. การท่องเที่ยวชมงานวัฒนธรรมและประเพณี (Cultural and traditional tourism) หมายถึง การเดินทางท่องเที่ยวเพื่อชมงานประเพณีต่าง ๆ ที่ชาวบ้านในท้องถิ่นนั้น ๆ จัดขึ้น ได้รับความเพลิดเพลินตื่นตาตื่นใจในสุนทรียภาพ เพื่อศึกษาความเชื่อ การยอมรับนับถือการเคารพ พิธีกรรมต่าง ๆ เพิ่มขึ้นบนพื้นฐานของการจัดการอย่างมีความรับผิดชอบและมีจิตสำนึกต่อการรักษาสภาพแวดล้อมและมรดกทางวัฒนธรรมโดยประชาคมในท้องถิ่นมีส่วนร่วมต่อการจัดการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน กิจกรรมการท่องเที่ยวงานประเพณี ได้แก่ งานเทศกาลงานบุญอยู่ เป็นงานเทศกาลสงกรานต์ล้านนา งานประเพณีจองพารา พิธีทำบุญสืบชะตา เป็นต้น

3. การท่องเที่ยวชมวิถีชีวิตในชนบท (Rural tourism) หมายถึง การเดินทางท่องเที่ยวในหมู่บ้านชนบทที่มีลักษณะวิถีชีวิต ภูมิปัญญาและผลงานสร้างสรรค์ที่มีเอกลักษณ์พิเศษ มีความโดดเด่นเพื่อความเพลิดเพลิน ได้ความรู้ ศึกษางานสร้างสรรค์และภูมิปัญญาพื้นบ้าน มีความเข้าใจ

⁶¹การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, นโยบายและแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์, 2553, หน้า 74.

ในวัฒนธรรมท้องถิ่น บนพื้นฐานของความรับผิดชอบและมีจิตสำนึกต่อการรักษามรดกทางวัฒนธรรม และคุณค่าของสภาพแวดล้อม โดยประชาชนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมต่อการจัดการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน

4. การท่องเที่ยวเพื่อศึกษากลุ่มชาติพันธุ์หรือวัฒนธรรมกลุ่มน้อย (Ethnic tourism) หมายถึงการเดินทางท่องเที่ยวเพื่อเรียนรู้วิถีชีวิตความเป็นอยู่ วัฒนธรรม ประเพณี ความเชื่อ ของชาวบ้านกลุ่มชาติพันธุ์ หรือชนเผ่าต่าง ๆ เช่น หมู่บ้านไทยลื้อ หมู่บ้านไทยพวน หมู่บ้านกะเหรี่ยง หมู่บ้านชาวจีนฮ่อ ฯลฯ เพื่อมีประสบการณ์และความรู้ใหม่เพิ่มขึ้น มีคุณค่าและคุณภาพชีวิตที่ดีเพิ่มขึ้น มีจิตสำนึกต่อการรักษาสิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรมท้องถิ่น โดยประชาชนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมต่อการจัดการการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน

5. การท่องเที่ยวเชิงทัศนศึกษาและศาสนา (Edu-meditation tourism) หมายถึงการเดินทางเพื่อทัศนศึกษา และเปลี่ยนเรียนรู้จากปรัชญาทางศาสนา หาความรู้ สัจธรรมแห่งชีวิตมีการฝึกสมาธิ เพื่อมีประสบการณ์และความรู้ใหม่เพิ่มขึ้น มีคุณค่าและคุณภาพชีวิตที่ดีเพิ่มขึ้นมีจิตสำนึกต่อการรักษาสิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรมท้องถิ่น โดยประชาชนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมต่อการจัดการการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน ลักษณะของนักท่องเที่ยวเชิงทัศนศึกษาและศาสนา คือ กลุ่มบุคคลที่สนใจต่อการเรียนรู้ด้านปรัชญาทางศาสนา หาความรู้สัจธรรมแห่งชีวิต มีการฝึกสมาธิ เพื่อมีประสบการณ์และความรู้ใหม่เพิ่มขึ้น มีคุณค่าและคุณภาพชีวิตที่ดีเพิ่มขึ้น มีจิตสำนึกต่อการรักษาสิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรมท้องถิ่น

6. การท่องเที่ยวแบบโฮมสเตย์ ฟาร์มสเตย์ (Home stay and Farm stay Tourism) หมายถึง การจัดการเพื่อให้บริการนักท่องเที่ยวที่มีความสนใจอยากรู้ อยากพักผ่อนในหมู่บ้านชนบทในสวนเกษตรหรือฟาร์ม เพื่อความเพลิดเพลินและได้โอกาสได้สัมผัสชีวิตในหมู่บ้านนั้น ๆ โดยมีระบบการจัดการที่มีความรับผิดชอบต่อความปลอดภัยแก่นักท่องเที่ยวและรักษาสภาพแวดล้อมในท้องถิ่น

บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา⁶² กล่าวการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมการท่องเที่ยวชมโบราณสถาน ศิลปวัฒนธรรม ประเพณีของท้องถิ่นต่าง ๆ เพื่อได้รับความสนุกสนานเพลิดเพลินอีกทั้งศึกษาความเชื่อ พิธีกรรมต่าง ๆ เพิ่มขึ้น ในขณะเดียวกันก็มีจิตสำนึกต่อการรักษาสภาพแวดล้อมและวัฒนธรรม โดยให้ชุมชนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมต่อการจัดการท่องเที่ยวด้วยโดยแบ่งการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมเป็นประเภทได้ 5 ประเภท คือ

1. การท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ (Historical Tourism) หมายถึง การเดินทางท่องเที่ยวไปยังแหล่งท่องเที่ยวทางโบราณคดีและประวัติศาสตร์ เพื่อชื่นชมและเพลิดเพลินในสถานที่ท่องเที่ยว โดยได้รับความรู้และความเข้าใจต่อประวัติศาสตร์และโบราณคดีในท้องถิ่นบนพื้นฐานของความรับผิดชอบต่อรักษามรดกทางวัฒนธรรมและคุณค่าของสภาพแวดล้อมโดยที่ชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยว

⁶²บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา, อ้างใน จุฑาภรณ์ ทองเพ็ญ, ความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวที่มีต่อการจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของวัดโสธรวรารามวิหาร จังหวัดฉะเชิงเทรา, รายงานวิจัย, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยบูรพา, 2554) , หน้า 18-19.

2. การท่องเที่ยวงานวัฒนธรรมและประเพณี (Cultural Traditional Tourism) หมายถึง การเดินทางท่องเที่ยวเพื่อชมงานศิลปวัฒนธรรมประเพณีต่าง ๆ ที่ชาวบ้านในท้องถิ่นนั้น ๆ จัดขึ้น เพื่อให้ได้รับความเพลิดเพลินตื่นตาตื่นใจในสุนทรียศิลป์และศึกษาความเชื่อการยอมรับนับถือ การเคารพพิธีกรรมต่าง ๆ อีกทั้งได้รับความรู้ความเข้าใจต่อสภาพสังคมและวัฒนธรรม มีประสบการณ์ใหม่ ๆ เพิ่มขึ้น บนพื้นฐานของความรับผิดชอบและมีจิตสำนึกต่อการรักษามรดกทาง วัฒนธรรมและคุณค่าของสภาพแวดล้อม โดยชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยว

3. การท่องเที่ยวเชิงวิถีชีวิตชนบท (Rural Tourism/Village Tourism) หมายถึง การท่องเที่ยวในหมู่บ้านชนบทที่มีลักษณะวิถีชีวิต และผลงานสร้างสรรค์ที่มีเอกลักษณ์พิเศษโดดเด่น เพื่อให้ได้รับความเพลิดเพลิน ได้ความรู้ดูผลงานสร้างสรรค์ และภูมิปัญญาพื้นบ้านอีกทั้งมีความเข้าใจ ในวัฒนธรรมท้องถิ่น บนพื้นฐานของความรับผิดชอบและมีจิตสำนึกต่อการรักษามรดกทางวัฒนธรรม และคุณค่าของสภาพแวดล้อม โดยชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยว

4. การท่องเที่ยวเชิงกีฬา (Sport Tourism) หมายถึง การเดินทางท่องเที่ยวไปยัง สถานที่ออกกำลังกายหรือเล่นกีฬาหรือแข่งขันการกีฬา โดยมีกิจกรรมการท่องเที่ยวในรูปแบบการจัดการรายการกีฬาตามเส้นทางที่มีแหล่งท่องเที่ยวที่น่าสนใจ เพื่อให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมกีฬาได้ สนุกสนานเพลิดเพลินกับการออกกำลังกายหรือเล่นกีฬา ทำให้ได้รับความรู้ความเข้าใจและ ประสบการณ์ใหม่ ๆ เพิ่มขึ้น บนพื้นฐานของความรับผิดชอบและมีจิตสำนึกต่อการรักษามรดกทาง วัฒนธรรมและคุณค่า

5. การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพทางวัฒนธรรม (Cultural Health Tourism) หมายถึง การเดินทางท่องเที่ยวไปเยี่ยมชมแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม โดยมีกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพหรือ ฟื้นฟูสุขภาพทางวัฒนธรรม เช่น การนวดตัว นวดฝ่าเท้า การอบสมุนไพร การประคบสมุนไพร การ ฝึกกายบริหาร การฝึกสมาธิ เป็นต้น เพื่อเสริมสร้างสุขภาพและคุณภาพชีวิตของนักท่องเที่ยวบน พื้นฐานของความรับผิดชอบและมีจิตสำนึกต่อการรักษามรดกทางวัฒนธรรมและคุณค่าของ สภาพแวดล้อม โดยชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยว

2.3.6 หลักการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

จุฑาภรณ์ ทองเพ็ญ⁶³ ได้สรุปหลักการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมไว้ดังนี้

1. เป็นการท่องเที่ยวที่มีการศึกษารวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับความสำคัญคุณค่า ประวัติศาสตร์ ความเป็นมาของทรัพยากรวัฒนธรรมในแหล่งท่องเที่ยวนั้น เพื่อเป็นข้อมูลให้แก่ นักท่องเที่ยวในการเพิ่มคุณค่าของประสบการณ์ในการเข้าชม ในขณะที่เดียวกันก็จะก่อให้เกิดความ ภาคภูมิใจในมรดกทางวัฒนธรรมของชุมชนท้องถิ่น

2. เป็นการท่องเที่ยวที่มีการปลูกฝังสร้างจิตสำนึกของคนในชุมชนท้องถิ่นให้เกิด ความรัก ห่วงแหน รักษา และดึงชุมชนท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการทรัพยากรของตน ด้วย และได้รับประโยชน์ตอบแทนจากการท่องเที่ยวในรูปแบบต่าง ๆ เช่น การจ้างงาน การบริการนำ เที่ยว การให้บริการขนส่ง การให้บริการที่พัก การขายสินค้าที่ระลึก เป็นต้น

⁶³จุฑาภรณ์ ทองเพ็ญ, ความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวที่มีต่อการจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของวัดโสธรวรารามวิหาร จังหวัดฉะเชิงเทรา, รายงานวิจัย (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยบูรพา, 2554) , หน้า 15-16.

3. เป็นการท่องเที่ยวที่มีการให้ความรู้แก่นักท่องเที่ยว เพื่อให้เกิดความเข้าใจในวัฒนธรรมและได้รับความเพลิดเพลิน พร้อมทั้งสร้างจิตสำนึกในการอนุรักษ์ทรัพยากรท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อม

4. เป็นการท่องเที่ยวที่มีการเคารพวัฒนธรรมของเพื่อนบ้าน หรือของชุมชนอื่น รวมทั้งเคารพในวัฒนธรรม ศักดิ์ศรี และผู้คนของตนเองด้วย

ชาญวิทย์ เกษตรศิริ⁶⁴ ได้ให้แนวคิดเกี่ยวกับหลักการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมไว้ว่า เป็นวิธีการศึกษาประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมผ่านการเดินทางท่องเที่ยว เป็นการท่องเที่ยวที่เน้นการพัฒนาด้านภูมิปัญญา สร้างสรรค์ เคารพต่อสิ่งแวดล้อม วัฒนธรรม ศักดิ์ศรีและวิถีชีวิตผู้คน หรือสามารถกล่าวได้อีกนัยหนึ่งว่า การท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม คือ การท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้ผู้อื่นและย้อนกลับมามองตนเอง อย่างเข้าใจความเกี่ยวพันของสิ่งต่าง ๆ ในโลกที่มีความเกี่ยวโยงพึ่งพาไม่สามารถแยกออกจากกันได้

2.3.7 แนวคิดเกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ⁶⁵ กล่าวว่าวัฒนธรรมเป็นเรื่องที่ทุกคนในชาติควรได้ร่วมมือกันทำนุบำรุงรักษา ส่งเสริมและเผยแพร่ให้ดำเนินไปอย่างได้ผลและมีประสิทธิภาพ เพื่อให้วัฒนธรรมของชาติได้คงอยู่สืบไปอีกนานเท่านาน พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้ทรงพระราชทานพระบรมราโชวาทไว้ว่า “งานด้านการศึกษา ศิลปะและวัฒนธรรม นั้นเป็นงานสร้างสรรค์ความเจริญทางปัญญาและทางจิตใจ ซึ่งเป็นทั้งต้นเหตุและองค์ประกอบที่ขาดไม่ได้ของความเจริญด้านอื่นทั้งหมด และเป็นปัจจัยที่จะช่วยให้เรารักษาและดำรงความเป็นไทยไว้ได้สืบไป” ในแนวทางในการศึกษาส่งเสริมและพัฒนาวัฒนธรรม พ.ศ. 2539 ตามนโยบายวัฒนธรรมแห่งชาติได้กล่าวถึงความสำคัญของวัฒนธรรมไว้ 3 ลักษณะ คือ

1. วัฒนธรรมเป็นทั้งพื้นฐานและเครื่องมือสำหรับสร้างเสริมความสามัคคีกลมเกลียว และความเป็นปึกแผ่นในหมู่ประชาชน วัฒนธรรมจะช่วยชักนำให้คนประพฤติดี ปฏิบัติธรรม และพร้อมที่จะเผชิญชีวิตร่วมกับบนผืนแผ่นดินเดียวกันทั้งในยามสุขและยามทุกข์

2. วัฒนธรรมเป็นกรองและเป็นแนวทางในการดำเนินชีวิตที่เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมจึงถือได้ว่าวัฒนธรรมเป็นหลักในการประพฤติปฏิบัติของสมาชิกของสังคม ซึ่งอาจจะช่วยป้องกันและแก้ไขปัญหา ตลอดจนทั้งตอบสนองความต้องการของสมาชิกและของสังคมได้

3. วัฒนธรรมเป็นเอกลักษณ์ เป็นลักษณะเด่นประจำชาติ หรือประจำหมู่คณะซึ่งมีส่วนช่วยให้ชนในชาติมีความรู้สึกเป็นพวกเดียวกัน อันจะทำให้บังเกิดความรักสามัคคีกันและจะส่งผลต่อการรวมพลังของหมู่คณะและธำรงไว้ซึ่งความมั่นคงของชาติ

⁶⁴ชาญวิทย์ เกษตรศิริ, แนวคิดและหลักการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม, (กรุงเทพฯ : วัฒนาพานิช, 2540), หน้า 1 – 10..

⁶⁵สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ, แนวคิดเกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม, (กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ, 2513), หน้า 1.

2.3 แนวคิดเกี่ยวกับมาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม

ความสำคัญของมาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม แหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมมีความแตกต่างจากแหล่งท่องเที่ยวประเภทอื่น ๆ เนื่องจากวัฒนธรรมเป็นมรดกแห่งสังคม มีทั้งส่วนจับต้องได้และจับต้องไม่ได้เช่น ศิลปะ ขนบธรรมเนียมประเพณีรูปแบบการดำรงชีวิตการแต่งกายเครื่องมือเครื่องใช้อาหารการกิน งานเทศกาล ประเพณี เป็นต้น นอกจากนี้วัฒนธรรมยังเป็นการสั่งสม ประสบการณ์ความรู้ความสามารถและภูมิปัญญาทั้งหมดที่ได้ช่วยให้มนุษย์ในสังคมนั้น ๆ อยู่รอดและเจริญสืบต่อได้และเป็นอยู่มาจนถึงปัจจุบัน และสามารถเจริญงอกงามต่อไป ประเทศไทยมีวัฒนธรรมที่มีความหลากหลายและมีเอกลักษณ์เฉพาะในแต่ละท้องถิ่น ซึ่งเป็นจุดดึงดูดสำคัญด้านการท่องเที่ยว แต่การเปิดพื้นที่ทางวัฒนธรรมเพื่อ เป็นแหล่งท่องเที่ยวอย่างรู้เท่าไม่ถึงการณ์หรือขาดการจัดการที่ดีทำให้คุณค่า ทางวัฒนธรรมและสภาพแวดล้อมทางวัฒนธรรมเกิดการเปลี่ยนแปลง ซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของชุมชนท้องถิ่นจนขาดความเป็นเอกลักษณ์ดั้งเดิมของพื้นที่ และส่งผลกระทบต่อการท่องเที่ยวในที่สุด ดังนั้น การกำหนดกรอบ หรือเกณฑ์มาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวที่ชัดเจนสำหรับให้หน่วยงานและผู้ที่มี ส่วนเกี่ยวข้องในการดูแลแหล่งท่องเที่ยวได้นำไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว และเป็นเครื่องมือในการตรวจสอบมาตรฐานแหล่งท่องเที่ยวเพื่อยกระดับมาตรฐานในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว จึงเป็นสิ่งสำคัญต่อการจัดการ การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของประเทศไทยและยังสามารถใช้เป็นสิ่งบ่งบอกให้นักท่องเที่ยว รับรู้ในคุณภาพของแหล่งท่องเที่ยว และมีส่วนสำคัญในการตัดสินใจเลือกใช้บริการ ซึ่งหมายถึงการเพิ่มขึ้นของรายได้ทางการท่องเที่ยวด้วย รวมทั้งเป็นการเพิ่มมาตรฐาน แหล่งท่องเที่ยวของประเทศไทยให้เป็นที่ยอมรับทั้งในและต่างประเทศเพิ่มมากขึ้น

2.3.1 ความหมายของมาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม (Cultural Attraction Standard)

กรมการท่องเที่ยว⁶⁶ ให้ความหมายของมาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม หมายถึง แหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมที่มี องค์ประกอบ 4 ประการ คือ ศักยภาพในการดึงดูดใจด้านการท่องเที่ยว ศักยภาพในการรองรับด้านการท่องเที่ยว การบริหารจัดการ และปรับปรุงเพิ่มเติมคือ ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน ทั้งนี้ในแต่ละองค์ประกอบจะมีหลักเกณฑ์ และดัชนีชี้วัดในการพิจารณาความมีศักยภาพ ความมีประสิทธิภาพ และความมีคุณภาพ เพื่อใช้ในการประเมินมาตรฐานของแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมนั้นด้วย

ดัชนี (Index) หมายถึง ปัจจัยหรือตัวแปรที่ถูกกำหนดขึ้นมาเพื่อใช้กำหนดคุณลักษณะขององค์ประกอบของแหล่งท่องเที่ยว

ตัวชี้วัด (Indicator) หมายถึง ปัจจัยหรือตัวแปรที่กำหนดขึ้นเพื่อแสดงถึงคุณสมบัติของแต่ละดัชนี ซึ่งตัวชี้วัดในการประเมินมาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมมีทั้งที่อยู่ในรูปของค่าเชิงคุณภาพหรือในรูปของค่าเชิงปริมาณ

⁶⁶ กรมการท่องเที่ยว, คู่มือการตรวจประเมินมาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์, พิมพ์ครั้งที่ 2, (กรุงเทพฯ : สำนักงานกิจการโรมพิมพ์องค์การสงเคราะห์ทหารผ่านศึก ในพระบรมราชูปถัมภ์, 2557), หน้า 5-7.

2.4.2 มาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม

กรมการท่องเที่ยว⁶⁷ ได้กำหนดมาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม มีองค์ประกอบ 4 องค์ประกอบ คือ

องค์ประกอบที่ 1 ศักยภาพในการดึงดูดใจด้านการท่องเที่ยว

ศักยภาพในการดึงดูดใจด้านการท่องเที่ยว หมายถึง การที่แหล่งท่องเที่ยวมีจุดดึงดูดความสนใจหรือมีคุณค่าทางศิลปวัฒนธรรม ซึ่งสามารถสร้างความประทับใจและความพึงพอใจให้แก่นักท่องเที่ยว เช่น มีความโดดเด่นและมีเอกลักษณ์ของวิถีชีวิตและภูมิปัญญา มีความงดงามทางศิลปวัฒนธรรม และจากการที่วัฒนธรรมเป็นมรดกทางสังคมของมนุษย์ที่สั่งสมมาแต่อดีตและมีความเป็นเอกลักษณ์เฉพาะในแต่ละท้องถิ่น ดังนั้น ความสามารถในการสืบทอดทางวัฒนธรรม ความต่อเนื่องของการจัดกิจกรรมทางวัฒนธรรม ความผูกพันต่อท้องถิ่น และความเข้มแข็งในการรักษาวัฒนธรรม จึงมีความสำคัญในการรักษาวัฒนธรรมให้คงอยู่ ซึ่งเป็นจุดเสริมศักยภาพในการดึงดูดใจด้านการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่สำคัญ อีกทั้งศักยภาพในทางกายภาพและการจัดกิจกรรมด้านการท่องเที่ยว ได้แก่ การเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว ความปลอดภัย และความหลากหลายของกิจกรรมการท่องเที่ยวก็เป็นอีกส่วนหนึ่งที่มีความสำคัญในการดึงดูดใจให้นักท่องเที่ยวเข้าไปเยือนแหล่งท่องเที่ยวด้วยสำหรับองค์ประกอบด้านศักยภาพในการดึงดูดใจด้านการท่องเที่ยวของแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมมีหลักเกณฑ์ในการพิจารณา 2 ด้าน ได้แก่

1. ด้านคุณค่าทางศิลปวัฒนธรรม ประกอบด้วย 7 ดัชนีชี้วัด ได้แก่
  - 1) ความเป็นเอกลักษณ์ด้านวิถีชีวิต ภูมิปัญญา และองค์ความรู้
  - 2) ความต่อเนื่องของการสืบสานวัฒนธรรมประเพณี
  - 3) ความงดงามทางศิลปวัฒนธรรม
  - 4) ความสามารถในการสืบทอดภูมิปัญญาและองค์ความรู้อย่างต่อเนื่อง
  - 5) ความเป็นมาทางประวัติศาสตร์ วัฒนธรรมประเพณีที่สืบค้นได้
  - 6) ความผูกพันต่อท้องถิ่น
  - 7) ความเข้มแข็งในการรักษาเอกลักษณ์
2. ด้านศักยภาพทางกายภาพและการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยว ประกอบด้วย 3

ดัชนีชี้วัด ได้แก่

- 1) การเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว
- 2) ความปลอดภัยด้านการท่องเที่ยว
- 3) ความหลากหลายของกิจกรรมการท่องเที่ยว

องค์ประกอบที่ 2 ศักยภาพในการรองรับด้านการท่องเที่ยว

ศักยภาพในการรองรับด้านท่องเที่ยว หมายถึง องค์ประกอบต่าง ๆ ที่มีส่วนช่วยเสริมแหล่งวัฒนธรรมนั้น ๆ ให้มีความสำคัญ มีความเหมาะสมในการจัดการท่องเที่ยว ตัวอย่างเช่น แหล่งวัฒนธรรมอาจมีความดึงดูดใจด้านการท่องเที่ยวสูงแต่มีข้อจำกัดสูงในการพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกขั้นพื้นฐาน ทำให้นักท่องเที่ยวไม่นิยมเข้าไปท่องเที่ยว ทำให้ศักยภาพในการจัดการด้านการ

⁶⁷ เรื่องเดียวกัน, หน้า 4-7, 75-77.

ท่องเที่ยวลดลงไปด้วยสำหรับศักยภาพในการรองรับด้านการท่องเที่ยว มีหลักเกณฑ์ในการพิจารณา 2 ด้าน ได้แก่

1. ด้านศักยภาพในการพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกขั้นพื้นฐาน
2. ด้านศักยภาพในการพัฒนาการท่องเที่ยวจากปัจจัยภายนอก

องค์ประกอบที่ 3 การบริหารจัดการ

การบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยว หมายถึง ความสามารถในการควบคุมดูแล การดำเนินงาน การจัดการแหล่งท่องเที่ยว โดยมีองค์ประกอบที่เกี่ยวข้อง ได้แก่

1. ด้านการจัดการท่องเที่ยวเพื่อให้เกิดความยั่งยืน ประกอบด้วย การจัดการด้านการอนุรักษ์แหล่งท่องเที่ยว และการจัดการด้านการท่องเที่ยว

2. ด้านการจัดการด้านการให้ความรู้และการสร้างจิตสำนึก โดยพิจารณาจากการดำเนินงานขององค์กรที่ดูแลรับผิดชอบพื้นที่ในการสร้างเสริมจิตสำนึกและการเรียนรู้ในเรื่องคุณค่าของแหล่งวัฒนธรรมแก่นักท่องเที่ยว เจ้าหน้าที่ดูแลพื้นที่ ผู้ประกอบการและชุมชนท้องถิ่นที่อยู่โดยรอบแหล่งท่องเที่ยว

3. ด้านการจัดการเศรษฐกิจและสังคม พิจารณาจากการมีส่วนร่วมของชุมชนในกิจกรรมการท่องเที่ยว โดยการเปิดโอกาสให้ประชาชนหรือชุมชน ได้มีส่วนร่วมในการคิด การพิจารณาตัดสินใจ การดำเนินการและร่วมรับผิดชอบในการเรื่องต่าง ๆ ที่จะมีผลกระทบต่อประชาชนหรือชุมชนนั้น ๆ รวมทั้งการกระจายรายได้หรือผลประโยชน์สู่ท้องถิ่นเกณฑ์ประเมินด้านการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม มี 2 ด้าน ได้แก่

3.1. การจัดการด้านการอนุรักษ์แหล่งท่องเที่ยว ประกอบด้วย 3 ดัชนีชี้วัด ได้แก่

- 3.1.1 การจัดการด้านการรักษาสภาพและฟื้นฟูแหล่งท่องเที่ยว
- 3.1.2 การจัดการด้านการใช้ประโยชน์พื้นที่
- 3.1.3 การจัดการด้านการติดตามและการประเมินการเปลี่ยนแปลงอัน

เนื่องมาจากการท่องเที่ยว

3.2. การจัดการด้านการท่องเที่ยว ประกอบด้วย 5 ดัชนีชี้วัด ได้แก่

- 3.2.1 การจัดการด้านการบริการและสาธารณูปโภคแก่นักท่องเที่ยว
- 3.2.2 การจัดการด้านกิจกรรมการท่องเที่ยว
- 3.2.3 การจัดการด้านการให้ความรู้และการสร้างจิตสำนึก
- 3.2.4 ชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการการท่องเที่ยว
- 3.2.5 ชุมชนมีรายได้จากการท่องเที่ยว

องค์ประกอบที่ 4 การมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่น (เพิ่มเติม) ประกอบด้วย

2 ด้าน ได้แก่

4.1 ชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการการท่องเที่ยว ประกอบด้วย 3 ตัวชี้วัด

4.1.1 ชุมชนท้องถิ่นเป็นส่วนหนึ่งของกิจกรรมการท่องเที่ยว เช่น การนำเที่ยว การให้บริการต่าง ๆ

4.1.2 ชุมชนมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นต่อการจัดการแหล่งท่องเที่ยวในท้องถิ่นของตน

4.1.3 ชุมชนมีส่วนร่วมในการวางแผนหรือบริหารจัดการ โดยการจัดตั้งองค์กรในท้องถิ่นเพื่อให้มีบทบาทในการจัดการแหล่งท่องเที่ยว

4.2 ชุมชนมีส่วนร่วมเชิงเศรษฐกิจจากกิจกรรมการท่องเที่ยว ประกอบด้วย

4.2.1 ชุมชนมีรายได้จากการจ้างงานที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว

4.2.2 ชุมชนมีรายได้จากการเป็นผู้นำเที่ยว หรือให้บริการการท่องเที่ยว

4.2.3 ชุมชนมีรายได้จากการขายอาหาร ของที่ระลึก หรือสินค้าพื้นเมือง

4.2.4 ชุมชนมีรายได้จากการแสดงศิลปพื้นเมือง

4.2.5 ส่งเสริมโอกาสการจ้างงานในชุมชนที่มีความเท่าเทียมกัน ทั้งสตรี ผู้สูงอายุ ผู้พิการและชนกลุ่มน้อย

4.2.6 ส่งเสริมให้มีการใช้ผลิตภัณฑ์ในท้องถิ่น

จากที่กล่าวมาสรุปได้ว่าความหมายของมาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม หมายถึง แหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมที่มี องค์ประกอบ 4 ประการ คือ ศักยภาพในการดึงดูดใจด้านการท่องเที่ยว ศักยภาพในการรองรับด้านการท่องเที่ยว การบริหารจัดการ และปรับปรุงเพิ่มเติมคือด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน โดยมาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบ คือ ศักยภาพในการดึงดูดใจด้านการท่องเที่ยว ศักยภาพในการรองรับด้านการท่องเที่ยว การบริหารจัดการ และการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่น

2.4 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยเรื่องการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดสุราษฎร์ธานีเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ผู้วิจัยได้ศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องไว้ดังนี้

คุณากรณ์ ชื่นวิเศษ⁶⁸ ศึกษาเรื่อง การจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในอำเภอไชยา จังหวัดสุราษฎร์ธานี การวิจัยในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ศึกษาปัจจัยสภาพแวดล้อมการจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม เปรียบเทียบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยสภาพแวดล้อมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม และ การจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ในอำเภอไชยา จังหวัดสุราษฎร์ธานี และศึกษาความคิดเห็นและข้อเสนอแนะการจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม อำเภอไชยา จังหวัดสุราษฎร์ธานี กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ ประชาชนในอำเภอไชยา จังหวัดสุราษฎร์ธานี จำนวน 400 คน ใช้วิธีสุ่มตัวอย่างแบบสะดวก เครื่องมือที่ใช้คือแบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ทดสอบสมมติฐานโดยใช้สถิติที (t-test) สถิติเอฟ (F-test) และวิเคราะห์หาความสัมพันธ์โดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์ด้วยสหสัมพันธ์เพียร์สัน ผลการวิจัยพบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นชาย อายุ 25-44 ปี ระดับการศึกษาปริญญาตรี อาชีพเกษตรกร เป็นประชากรในท้องถิ่น มีภูมิลำเนาอยู่ในอำเภอไชยา จังหวัดสุราษฎร์ธานี และพักอาศัยอยู่ในอำเภอไชยา จังหวัดสุราษฎร์ธานี มากกว่า 20 ปี ความสำคัญของปัจจัยสภาพแวดล้อมที่มีผลต่อการจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในอำเภอไชยา จังหวัดสุราษฎร์ธานี โดยรวมและรายด้าน พบว่าอยู่ในระดับ

⁶⁸ คุณากรณ์ ชื่นวิเศษ, “การจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในอำเภอไชยา จังหวัดสุราษฎร์ธานี”, รายงานวิจัย, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี, 2557), หน้า 17.

ปานกลาง ระดับการจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในอำเภอไชยา จังหวัดสุราษฎร์ธานี โดยรวม และรายด้าน พบว่า มีความคิดเห็นในระดับปานกลาง การเปรียบเทียบการจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในอำเภอไชยา จังหวัดสุราษฎร์ธานี อายุ อาชีพ สถานภาพ ทางสังคม และระยะเวลา การพักอาศัยอยู่ในอำเภอไชยา แตกต่างกัน ทำให้ความคิดเห็นต่อการจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในอำเภอไชยา จังหวัด สุราษฎร์ธานี การเปรียบเทียบการจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในอำเภอไชยา จังหวัดสุราษฎร์ธานี จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล โดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ได้แก่ อายุ การศึกษา อาชีพ สถานภาพทางสังคม และระยะเวลาพักอาศัยอยู่ในอำเภอไชยา ส่วนเพศ ภูมิฐานะ ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 อายุ อาชีพ สถานภาพทางสังคม และระยะเวลา การพักอาศัยในอำเภอไชยา แตกต่างกัน ทำให้ความคิดเห็นต่อการจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในอำเภอไชยา จังหวัดสุราษฎร์ธานี แตกต่างกันทุกด้าน ส่วนระดับการศึกษาสูงสุดที่แตกต่างกันทำให้ความคิดเห็นต่อการจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในอำเภอไชยา จังหวัด สุราษฎร์ธานี แตกต่างกันได้แก่ ด้านการรวมข้อมูลสำคัญทางประวัติศาสตร์ ด้านการปลูกสร้างจิตสำนึกของคนในท้องถิ่น ด้านการมีส่วนร่วมในการจัดการทรัพยากรของท้องถิ่น และด้านการจัดการความรู้แก่นักท่องเที่ยว ข้อเสนอแนะของประชาชนในอำเภอไชยาจังหวัดสุราษฎร์ธานี คือควรมีการจัดระเบียบสถานที่จำหน่ายสินค้า ควรเผยแพร่ข้อมูลที่ได้เก็บรวบรวมไว้ ควรให้ทั้งภาครัฐและประชาชนร่วมกันจัดการทรัพยากรของท้องถิ่นให้คงอยู่ต่อไป

นันทรัตน์ ทองมีเพชร⁶⁹ ศึกษาเรื่องแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์กรณีศึกษาชุมชนลีเล็ดตำบลลีเล็ดอำเภอพุนพินจังหวัดสุราษฎร์ธานีพบว่าความแตกต่างของเพศของประชาชนในท้องถิ่นมีผลต่อระดับความคิดเห็นของประชาชนในท้องถิ่นต่อศักยภาพของทรัพยากรท่องเที่ยวของชุมชนด้านสิ่งดึงดูดใจด้านเส้นทางที่สามารถเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวและด้านสิ่งอำนวยความสะดวกที่แตกต่างกันความแตกต่างของอาชีพของประชาชนในท้องถิ่นมีผลต่อระดับความคิดเห็นของประชาชนในท้องถิ่นต่อศักยภาพของทรัพยากรท่องเที่ยวของชุมชนด้านสิ่งดึงดูดใจด้านเส้นทางที่สามารถเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวและด้านสิ่งอำนวยความสะดวกที่แตกต่างกันและมีผลต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนด้านร่วมคิดด้านร่วมตัดสินใจด้านร่วมปฏิบัติการและด้านร่วมติดตามและประเมินผลที่ต่างกันความแตกต่างของอายุการศึกษาและรายได้ต่อเดือนของประชาชนในท้องถิ่นไม่มีผลต่อระดับความคิดเห็นของประชาชนในท้องถิ่นต่อศักยภาพของทรัพยากรท่องเที่ยวของชุมชนและการมีส่วนร่วมของชุมชนด้านร่วมคิดด้านร่วมตัดสินใจด้านร่วมปฏิบัติการและด้านร่วมติดตามและประเมินผลและความแตกต่างของเพศและอาชีพของประชาชนในท้องถิ่นไม่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนด้านร่วมคิดด้านร่วมตัดสินใจด้านร่วมปฏิบัติการและด้านร่วมติดตามและประเมินผล

บุญพิเชษฐ์ จันทร์เมือง⁷⁰ ศึกษาการจัดการการท่องเที่ยวในพระอารามหลวงชั้นเอกในเกาะรัตนโกสินทร์มีวัตถุประสงค์เพื่อสำรวจและประเมินศักยภาพด้านทรัพยากรการท่องเที่ยวและการ

⁶⁹ นันทรัตน์ ทองมีเพชร, “แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์กรณีศึกษาชุมชนลีเล็ดตำบลลีเล็ดอำเภอพุนพินจังหวัดสุราษฎร์ธานี”, รายงานวิจัย, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยนเรศวร, 2552), หน้า 13.

⁷⁰ บุญพิเชษฐ์ จันทร์เมือง, “ศึกษาการจัดการการท่องเที่ยวในพระอารามหลวงชั้นเอก ในเกาะรัตนโกสินทร์”, วารสารศรีนครินทรวิโรฒวิจัยและพัฒนาสาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์, ปีที่ 2 ฉบับพิเศษ 2553, หน้า 96.

จัดการการท่องเที่ยวของพระอารามหลวงชั้นเอกในเกาะรัตนโกสินทร์ 7 วัดศึกษาระดับความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวเกี่ยวกับการจัดการท่องเที่ยวและนำเสนอแนวทางการจัดการการท่องเที่ยวในพระอารามหลวงชั้นเอกในเกาะรัตนโกสินทร์ ผลการศึกษาพบว่าแนวทางการจัดการการท่องเที่ยวภายในพระอารามหลวงชั้นเอกในเกาะรัตนโกสินทร์ ผลการศึกษาพบว่าแนวทางการจัดการการท่องเที่ยวภายในพระอารามหลวงชั้นเอกในเกาะรัตนโกสินทร์ ควรเน้นการชื่นชมศิลปกรรมต่าง ๆ การนมัสการไหว้พระและสิ่งศักดิ์สิทธิ์ การฝึกสมาธิภาวนาในวันหยุดและวันพักผ่อน สิ่งที่นักท่องเที่ยวควรได้รับในการมาท่องเที่ยว คือ ความเพลิดเพลิน คติธรรม เกิดความรู้ทางศาสนาที่ประกอบด้วยประวัติศาสตร์ที่ละเอียดลึกซึ้ง และควรปรับปรุงด้านการบริการท่องเที่ยวของวัดที่ยังไม่เป็นที่ดึงดูดใจ เพื่อมาตรฐานแรงจูงใจ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการจัดการสาธารณสุขภาค

กฤษดา ชูอายุ ⁷¹ ศึกษาเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม : กรณีศึกษาบ้านลวงเหนือ ตำบลลวงเหนือ อำเภอดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่ ผลการศึกษาพบว่า ปัญหาภายนอกชุมชน ได้แก่ ปัญหาเศรษฐกิจ ปัญหาการเมือง ปัญหาภายในชุมชน เช่น การขาดความเข้มแข็งของชุมชนในเรื่องวัฒนธรรมท้องถิ่น ปัญหาการขาดแคลนบุคลากรและภาษาอังกฤษ เป็นต้น ปัญหาจากภาครัฐคือการขาดการสนับสนุนที่ดีจากภาครัฐเท่าที่ควร สำหรับผลกระทบจากการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมสามารถแบ่งออกได้เป็นสองส่วนคือผลกระทบด้านบวกทำให้เกิดความเข้มแข็งของชุมชน ส่วนผลกระทบด้านลบคือ อาจเกิดปัญหาด้านอาชญากรรม ยาเสพติด และโรคระบาด เป็นต้น แนวทางที่เหมาะสมในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมบ้านลวงเหนือ คือ การพัฒนาในรูปแบบของโฮมสเตย์ และการสร้างแหล่งความรู้ชุมชน

พรทิพย์ ทวีพงษ์ ⁷² ศึกษาเรื่องการสำรวจศักยภาพของคนท้องถิ่นไชยา จังหวัดสุราษฎร์ธานี ในการจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ศรีวิชัย มีวัตถุประสงค์เพื่อสำรวจศักยภาพของคนไชยาในการจัดการท่องเที่ยว โดยวัดจากระดับความรู้ความเข้าใจความสามารถของคนไชยา เพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของความรู้ความเข้าใจและความสามารถของคนไชยาในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล เก็บข้อมูลจากประชาชนที่อาศัยอยู่ในอำเภอไชยา จังหวัดสุราษฎร์ธานี และสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างผู้ที่เกี่ยวข้องและเจ้าหน้าที่ของแต่ละแห่งที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ผลการศึกษาระดับศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมด้านความรู้ความเข้าใจและความสามารถของผู้ตอบแบบสอบถามในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม วัฒนธรรมศรีวิชัย จังหวัดสุราษฎร์ธานี พบว่าศักยภาพด้านความรู้ความสามารถด้านการต้อนรับความสามารถด้านการจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอยู่ในระดับปานกลางทุกด้าน

ศุภโชค เพชรรัตน์ ⁷³ ศึกษาการจัดการทรัพยากรธรรมชาติเพื่อการท่องเที่ยวตำบลอ่าวนาง อำเภอมืองกระบี่ จังหวัดกระบี่ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยการจัดการทรัพยากรธรรมชาติเพื่อการท่องเที่ยว วิธีการจัดการทรัพยากรธรรมชาติเพื่อการท่องเที่ยว ผลกระทบจากการจัดการ

⁷¹ กฤษดา ชูอายุ, “ศึกษาเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม : กรณีศึกษาบ้านลวงเหนือ ตำบลลวงเหนือ อำเภอดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่”, *รายงานวิจัย*, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2552), หน้า 20.

⁷² พรทิพย์ ทวีพงษ์, “ศึกษาเรื่องการสำรวจศักยภาพของคนท้องถิ่นไชยา จังหวัด สุราษฎร์ธานี ในการจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมศรีวิชัย”, *รายงานวิจัย*, (กรุงเทพมหานคร : สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ, 2551) หน้า 15.

⁷³ ศุภโชค เพชรรัตน์, “ศึกษาการจัดการทรัพยากรธรรมชาติเพื่อการท่องเที่ยวตำบลอ่าวนาง อำเภอมืองกระบี่ จังหวัดกระบี่”, *รายงานวิจัย*, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยทักษิณ, 2547).

ทรัพยากรธรรมชาติเพื่อการท่องเที่ยวผลการศึกษพบว่าการจัดการทรัพยากรธรรมชาติเพื่อการท่องเที่ยวตำบลอ่าวนางอำเภอเมืองกระบี่จังหวัดกระบี่ปัจจัยการจัดการทรัพยากรธรรมชาติเพื่อการท่องเที่ยวที่สำคัญ ๆ ได้แก่ปัจจัยด้านสภาพพื้นที่ด้านนโยบายของรัฐและท้องถิ่นด้านสิ่งแวดล้อมและด้านจำนวนนักท่องเที่ยวซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นปัจจัยที่เอื้อต่อการจัดการทรัพยากรธรรมชาติเพื่อการท่องเที่ยวที่ตำบลอ่าวนางในส่วนของวิธีการจัดการทรัพยากรธรรมชาติเพื่อการท่องเที่ยวมีวิธีดำเนินการอย่างมีขั้นตอนเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อการท่องเที่ยวทางธรรมชาติได้แก่การประชาสัมพันธ์การจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติการอำนวยความสะดวก การกำหนดกฎระเบียบและการดูแลรักษาความสะอาดจากการจัดการในลักษณะต่าง ๆ ดังกล่าวได้ส่งผลกระทบในด้านที่สำคัญ ๆ คือผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อมผลกระทบด้านเศรษฐกิจและผลกระทบด้านสังคมและวัฒนธรรมผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อมนั้นจำแนกได้เป็นผลกระทบต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและระบบนิเวศในท้องถิ่นและผลกระทบต่อการป้องกันและกำจัดมลภาวะของท้องถิ่นผลกระทบด้านเศรษฐกิจนั้นจำแนกได้เป็นผลกระทบต่อการอาชีพผลกระทบต่อการครองชีพและผลกระทบต่อการหมุนเวียนและแลกเปลี่ยนสินค้าภายในท้องถิ่นและระหว่างท้องถิ่นส่วนผลกระทบด้านสังคมและวัฒนธรรมนั้นจำแนกได้เป็นผลกระทบต่อการความสัมพันธ์ทางสังคมผลกระทบต้อปัญหาสังคมและผลกระทบต่อวัฒนธรรม

ธฤชวรรณ นนทพุท⁷⁴ ศึกษาการพัฒนากระบวนการเรียนรู้โดยชุมชนในการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศกรณีศึกษาป่าชุมชนเขาหัวช้างตำบลตะโหนดจังหวัดพัทลุงพบว่าการเรียนรู้ของสมาชิกในชุมชนเกิดจากเงื่อนไข 3 ประการตามลำดับได้แก่ทุนของชุมชนได้แก่ทุนระบบนิเวศทุนคนทุนระบบสังคมและวัฒนธรรมทุนสติปัญญาและทุนเงินตราพลวัตของปัจจัยภายนอกที่ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงทุนของชุมชนและการเรียนรู้ของสมาชิกในชุมชนการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศให้แก่สมาชิกในชุมชนโดยสามารถแบ่งการเรียนรู้ได้เป็น 2 ประเภทคือการเรียนรู้ของสมาชิกในชุมชนที่พัฒนาจากทุนเดิมและการเรียนรู้ของสมาชิกในชุมชนเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยการเรียนรู้ของสมาชิกในชุมชนตะโหนดเกิดขึ้นกับกลุ่มบุคคล 3 กลุ่มคือคณะกรรมการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ คณะกรรมการป่าชุมชนเขาหัวช้างและสมาชิกในชุมชนตามลำดับ

รุ่งตะวัน เกิดโสภา⁷⁵ ได้เสนอแนวทางพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศอย่างยั่งยืนของจังหวัดอุทัยธานีโดยจัดทำเป็นแผนพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ 3 ระยะ ได้แก่ ระยะสั้น ระยะกลาง และระยะยาว แผนระยะสั้น (1-3 ปี) ได้แก่ แผนการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว แผนการอนุรักษ์และส่งเสริมศิลปวัฒนธรรมและประเพณีท้องถิ่น และแผนการเผยแพร่ความรู้และการประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยว แผนระยะกลาง (5 ปี) ได้แก่ กำหนดให้มียุทธศาสตร์เดิม เน้นให้มีการดำเนินงานจริงภายในช่วงเวลาที่กำหนด และกำหนดกลยุทธ์เพิ่มเติมให้ครอบคลุมองค์ประกอบของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

⁷⁴ ธฤชวรรณ นนทพุท, “ศึกษาการพัฒนากระบวนการเรียนรู้โดยชุมชนในการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ กรณีศึกษาป่าชุมชนเขาหัวช้าง ตำบลตะโหนด จังหวัดพัทลุง”, รายงานวิจัย, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์, 2545).

⁷⁵ รุ่งตะวัน เกิดโสภา, “แนวทางพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศอย่างยั่งยืนของจังหวัดอุทัยธานี”, รายงานวิจัย, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, 2553).

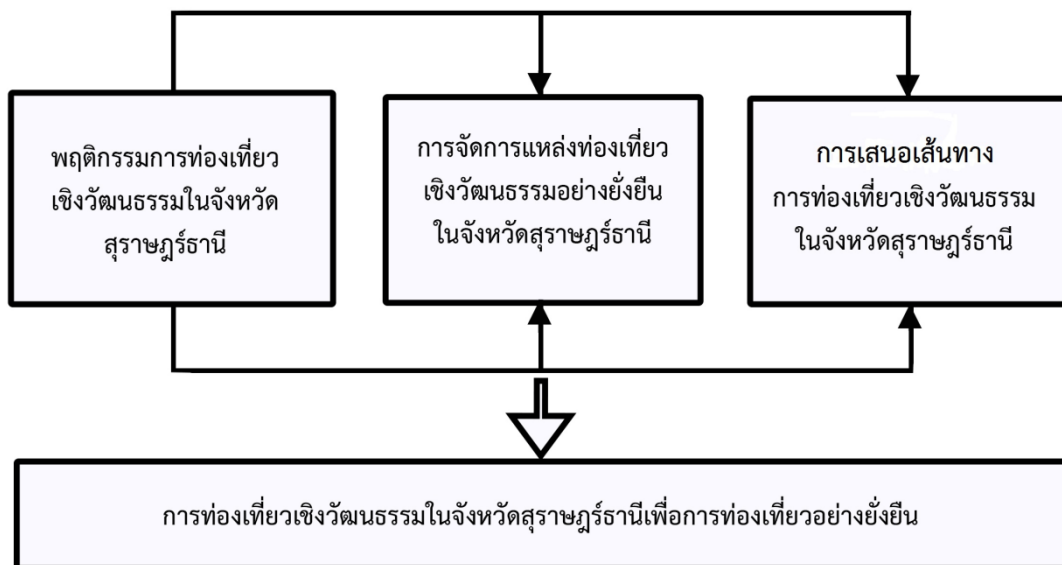
ส่งเสริมผู้ประกอบการด้านการท่องเที่ยวในการพัฒนาผลิตภัณฑ์และบริการให้มีมาตรฐานมากขึ้น ประชาสัมพันธ์ข้อมูลการท่องเที่ยวทุกด้านและใช้สื่อประชาสัมพันธ์อย่างหลากหลายและจัดเส้นทางท่องเที่ยวเชื่อมโยงระหว่างกลุ่มจังหวัด ระยะยาว (10 ปี) ได้แก่จัดให้มีบริการรถโดยสารสาธารณะไปยังแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญ และกำหนดให้มีการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นที่มีอยู่ภายในจังหวัดบรรจุในหลักสูตรการเรียนการสอนของเยาวชน

2.5 กรอบแนวคิดในการวิจัย

จากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องที่ได้นำเสนอมาเป็นตัวอย่างข้างต้นนี้ สรุปได้ว่าจะเห็นได้ว่า ทรัพยากรท่องเที่ยวของจังหวัดสุราษฎร์ธานีนั้นมียุทธศาสตร์กระจายอยู่ทุกอำเภอ จากการศึกษาด้านศักยภาพของการท่องเที่ยวในจังหวัดสุราษฎร์ธานี มีศักยภาพในแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ และแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม จากการที่กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬาได้ให้จังหวัดต่าง ๆ ทำแผนยุทธศาสตร์ด้านการท่องเที่ยวของจังหวัด เพื่อใช้เป็นแนวทางในการปฏิบัติงานระยะ 5 ปี และสอดคล้องกับยุทธศาสตร์การพัฒนาจังหวัด ยุทธศาสตร์ที่ 2 การส่งเสริมการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน เป้าประสงค์เชิงยุทธศาสตร์คือจังหวัดมีการจัดการศักยภาพทางการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนสอดคล้องกระแสโลก จากการศึกษาสถิติของนักท่องเที่ยวที่ผ่านมาย้อนหลัง พบว่า อำเภอต่าง ๆ ในจังหวัดสุราษฎร์ธานีเป็นทางผ่าน ภาพลักษณ์การรับรู้ของนักท่องเที่ยวมีเพียง เกาะสมุย เกาะพะงัน เกาะเต่า อุทยานแห่งชาติเขาสก ทั้ง ๆ ที่จังหวัดสุราษฎร์ธานีมีแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมและธรรมชาติอื่น ๆ ที่น่าสนใจอีกมาก ดังนั้นในแนวคิดในการเขียนยุทธศาสตร์ที่สำคัญจึงต้องส่งเสริมให้การจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมและเชิงนิเวศ พฤติกรรมของนักท่องเที่ยวที่กล่าวถึงข้างต้น ทำให้อำเภอต่าง ๆ ไม่ได้รับผลประโยชน์เท่าที่ควร การพัฒนาเส้นทางทางการท่องเที่ยวเพื่อเป็นคู่มือการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวและบริษัทนำเที่ยวจะเป็นแนวทางหนึ่งให้การท่องเที่ยวกระจายไปยังแหล่งท่องเที่ยวต่าง ๆ และมีการพักค้างคืนมากขึ้น ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะทำการศึกษาวิจัยการจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดสุราษฎร์ธานีเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนขึ้นเพื่อเป็นประโยชน์ต่อการท่องเที่ยวในจังหวัดสุราษฎร์ธานีและประเทศต่อไป

ดังนั้น ในการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องจึงกำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัยดังนี้

ภาพที่ 1 แสดงกรอบแนวคิดในการวิจัย

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัยเรื่อง “การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดสุราษฎร์ธานีเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน” มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1. ศึกษาพฤติกรรมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม 2. ศึกษาการจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดสุราษฎร์ธานีเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน และ 3. เพื่อเสนอเส้นทางการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดสุราษฎร์ธานี ซึ่งใช้รูปแบบการวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Methods Research) ระหว่างการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) และการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยและขั้นตอนในการดำเนินการวิจัยดังนี้

- 3.1 รูปแบบการวิจัย
- 3.2 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
- 3.3 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
- 3.4 การเก็บรวบรวมข้อมูล
- 3.5 การวิเคราะห์ข้อมูล

3.1 รูปแบบการวิจัย

การวิจัยใช้รูปแบบการวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Methods Research) โดยใช้การวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) และการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ผู้วิจัยได้กำหนดรูปแบบการวิจัย ดังนี้

3.1.1 การวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research)

การวิจัยเชิงปริมาณเป็นการศึกษาเชิงสำรวจ (Survey Research) เพื่อศึกษาในวัตถุประสงค์ที่ 1 เพื่อศึกษาพฤติกรรมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดสุราษฎร์ธานี เก็บข้อมูลกับนักท่องเที่ยวที่เดินทางเข้ามาเที่ยวในจังหวัดสุราษฎร์ธานี ทั้งชาวไทยและต่างประเทศ ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2556 ถึง พ.ศ. 2558 จำนวนทั้งหมด 206 คน ซึ่งผู้วิจัยได้กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่าง โดยการใช้สูตรของ ทาโร ยามาเน่ (Taro Yamane) ที่ระดับความคลาดเคลื่อนเท่ากับร้อยละ 7 ใช้วิธีการเลือกตัวอย่างแบบสะดวก (Convenient Sampling)⁷⁶

3.1.2 การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research)

การวิจัยเชิงคุณภาพผู้วิจัยใช้ศึกษาในวัตถุประสงค์ที่ 2 เพื่อศึกษาการจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดสุราษฎร์ธานีเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน และวัตถุประสงค์ที่ 3 เพื่อเสนอเส้นทางการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดสุราษฎร์ธานี

---

⁷⁶ สุรพงษ์ โสธนเสถียร, *หลักการและทฤษฎีการวิจัยทางสังคมศาสตร์*, พิมพ์ครั้งที่ 3, (กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ประสิทธิ์ภักดิ์แอนด์พริ้นติ้ง, 2549), หน้า 140.

วัตถุประสงค์ที่ 2 เพื่อศึกษาการจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดสุราษฎร์ธานี เพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ใช้วิธีการสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion) โดยประกอบด้วยตัวแทนภาคประชาชน ภาครัฐ นักวิชาการ และผู้ประกอบการ ในพื้นที่ จำนวน 3 คน รวมจำนวนทั้งสิ้น 12 คน โดยกำหนดกลุ่มเป้าหมายแบบเฉพาะเจาะจง

วัตถุประสงค์ที่ 3 เพื่อเสนอเส้นทางการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดสุราษฎร์ธานี ประกอบด้วย 6 ขั้นตอน คือ ขั้นที่ 1 การศึกษาข้อมูลพื้นฐานจากแหล่งท่องเที่ยว ขั้นที่ 2 วางแผนการสร้างเส้นทางการท่องเที่ยว ขั้นที่ 3 สำรวจเส้นทางการท่องเที่ยว และการศึกษาพฤติกรรมนักท่องเที่ยว ขั้นที่ 4 การร่างเส้นทางการท่องเที่ยว ขั้นที่ 5 การยืนยันเส้นทางการท่องเที่ยว ขั้นที่ 6 การปรับปรุงแก้ไขเส้นทางการท่องเที่ยว และการเสนอเส้นทางการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม โดยแต่ละเส้นทางประกอบด้วย 1. แผนที่ท่องเที่ยว และ 2. รายละเอียดเกี่ยวกับเส้นทางการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดสุราษฎร์ธานี

3.2 ผู้ให้ข้อมูลหลัก

3.2.1 การวิจัยเชิงปริมาณ

ประชากร ได้แก่ นักท่องเที่ยว ที่เดินทางเข้ามาเที่ยวในจังหวัดสุราษฎร์ธานี ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2556 ถึง พ.ศ. 2558 จำนวนทั้งหมด 2,573,355 คน

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักท่องเที่ยวที่เดินทางเข้ามาเที่ยวในจังหวัดสุราษฎร์ธานี ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2556 ถึง พ.ศ. 2558 ประกอบด้วยนักท่องเที่ยวชาวไทย จำนวน 103 คน นักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศ จำนวน 103 คน รวมจำนวนทั้งสิ้น 206 คน ซึ่งผู้วิจัยได้กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรของ ทาโรยามาเน่ (Taro Yamane) ที่ระดับความคลาดเคลื่อนเท่ากับร้อยละ 7 ใช้วิธีการเลือกตัวอย่างแบบสะดวก (Convenient Sampling)⁷⁷

3.2.2 การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research)

ผู้วิจัยเก็บข้อมูลโดยการสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion) โดยประกอบด้วยตัวแทน ภาคประชาชน ภาครัฐ นักวิชาการ และผู้ประกอบการในพื้นที่ จำนวน 3 คน รวม 12 คน โดยกำหนดกลุ่มเป้าหมายแบบเฉพาะเจาะจง มีรายชื่อและตำแหน่งดังนี้

1. พระครูจิริเจติยาทร ผู้ช่วยเจ้าอาวาสวัดพระบรมธาตุไชยาราชวรวิหาร
2. รองศาสตราจารย์ ดร.จำเริญ ชูช่วยสุวรรณ ข้าราชการบำนาญ นักวิชาการอิสระ ด้านมนุษยศาสตร์และสังคม
3. นายทศพล งานไพโรจน์ อดีตนายยกเทศมนตรีเมืองท่าข้าม
4. นางยุพาพันธ์ คงชนะ ผู้อำนวยการกองการท่องเที่ยวและกีฬา องค์การบริหารส่วนจังหวัดสุราษฎร์ธานี
5. นายกิตติ ชินเจริญธรรม หัวหน้าพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติไชยา อำเภอไชยา จังหวัดสุราษฎร์ธานี
6. นายเทพศิลป์ ผ่องแก้ว การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สำนักงานสุราษฎร์ธานี

⁷⁷ เรื่องเดียวกัน, หน้า 140.

7. อาจารย์จารุ ทิพย์ศักดิ์ ที่ปรึกษานวัตกรรมและเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตสุราษฎร์ธานี

8. นางจรูญญา ศรีรักษ์ กำนันตำบลบางใบไม้ อำเภอเมือง จังหวัดสุราษฎร์ธานี 9 . นายเศรษฐพงศ์ โพธิ์พันธ์ เจ้าหน้าที่ศูนย์บริการนักท่องเที่ยวป่าในเมืองไม้ในเมืองบ้านห้วยทรัพย์ อำเภอเมือง จังหวัดสุราษฎร์ธานี

10. นายสมชาย สินมา รองประธานหอการค้าจังหวัดสุราษฎร์ธานี

11. นายพรชัย มาลาสกุลชัย ผู้จัดการบริษัทพันทิพย์ 1970 จำกัด

12. นายธวัชชัย กลิ่นนาค ประธานกรรมการบริษัทดีเอิร์ธการท่องเที่ยว

3.3 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

3.3.1 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเชิงปริมาณ

1) ลักษณะเครื่องมือในการวิจัย

การวิจัยเชิงปริมาณ ผู้วิจัยใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) ซึ่งผู้วิจัยได้สร้างขึ้นมาจากการศึกษาค้นคว้าแนวคิดและทฤษฎีต่าง ๆ รวมทั้งเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องตามวัตถุประสงค์ของงานวิจัยเพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล ประกอบด้วย 3 ตอน คือ

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง ประกอบด้วย เพศ อายุ การศึกษา ประเทศ การเดินทางไปยังแหล่งท่องเที่ยว สินค้าที่ท่านชื่นชอบ และการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่ท่านสนใจ

ตอนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับพฤติกรรมกรท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดสุราษฎร์ธานี ประกอบด้วย 4 ด้าน คือ ด้านการเรียนรู้วัฒนธรรม ด้านการแลกเปลี่ยนทางวัฒนธรรม ด้านความประทับใจ และด้านสิ่งอำนวยความสะดวก ในแต่ละด้าน มี 5 ข้อ รวมทั้งสิ้นจำนวน 20 ข้อ แบบสอบถามมีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด

ตอนที่ 3 ข้อมูลเกี่ยวกับข้อเสนอแนะการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดสุราษฎร์ธานีเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

2) การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือในการวิจัย

การตรวจสอบคุณภาพแบบสอบถาม ผู้วิจัยได้ดำเนินการดังนี้

1) นำแบบสอบถามเกี่ยวกับการเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดสุราษฎร์ธานีเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ให้ที่ปรึกษางานวิจัยตรวจสอบ แนะนำเพิ่มเติม ปรับปรุงแก้ไขสำนวนภาษาและตัดข้อความที่สื่อความหมาย ไม่ชัดเจนหรือไม่จำเป็นออกไป เพื่อให้ได้ข้อความที่สื่อความหมายชัดเจนเข้าใจง่ายตรงตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย

2) นำแบบสอบถามที่ได้ตรวจสอบมาปรับแก้ตามข้อเสนอแนะของที่ปรึกษางานวิจัย

3) นำแบบสอบถามที่ได้รับการปรับปรุงแก้ไขแล้ว ไปให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 คน พิจารณาตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) โดยเกณฑ์ในการคัดเลือกผู้เชี่ยวชาญ คือ วุฒิการศึกษาระดับปริญญาเอก หรือมีความรู้ความเชี่ยวชาญทางด้านเชิงวัฒนธรรมและทางด้านเครื่องมือวิจัยเป็นอย่างดี เพื่อเป็นการตรวจสอบเนื้อหาความชัดเจนของแบบสอบถามและให้ข้อเสนอแนะเพื่อให้ดีขึ้น ประกอบด้วย 3 ท่าน ดังนี้

1. รศ.ดร.จำเริญ ชูช่วยสุวรรณ ตำแหน่ง นักวิชาการอิสระ ผู้เชี่ยวชาญด้านมนุษยกับสังคม

2. รศ.ดร.ชูศักดิ์ เอกเพชร ตำแหน่ง รักษาการอธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานีผู้เชี่ยวชาญด้านการท่องเที่ยว

3. อาจารย์อนุรัตน์ เพนสกุล ตำแหน่ง ผู้อำนวยการสำนักศิลปะและวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี ผู้เชี่ยวชาญด้านศิลปะและวัฒนธรรม

4) นำแบบสอบถามที่ได้รับการตรวจสอบแก้ไขความถูกต้องจากผู้เชี่ยวชาญมาคำนวณหาค่าของความสัมพันธ์ระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ (Index of Item Objective Congruence: IOC) ของแบบสอบถาม ค่าความสัมพันธ์ (IOC) ของแบบสอบถามมีค่าตั้งแต่ 0.5 ขึ้นไป จำนวน 20 ข้อ ซึ่งชี้ให้เห็นว่าคำถามแต่ละข้อมีความตรงเชิงเนื้อหา และสามารถนำไปหาค่าความเชื่อมั่น (Try Out) ได้

5) การหาความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม (Reliability)

ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบและเสนอแนะ มาปรับปรุงแก้ไข แล้วนำเสนอปรึกษางานวิจัยเพื่อตรวจสอบอีกครั้ง ต่อจากนั้นนำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วนำไปทดลองใช้ (Try Out) กับการหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่ผ่านการปรับปรุงจากผู้เชี่ยวชาญมาทดสอบความเชื่อมั่น โดยการขออนุญาตนำไปทดลองใช้ (Try Out) กับนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดสุราษฎร์ธานี จำนวน 30 คน แล้วนำผลที่ได้ไปวิเคราะห์ หาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟาของ “ครอนบาค” (Cronbach’s Alpha Coefficient)⁷⁸ ได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามเท่ากับ 0.89 ซึ่งค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม “มีค่าระหว่าง 0.70-1.00”⁷⁹ จากคำถามที่อยู่ในเกณฑ์จำนวน 20 ข้อ ซึ่งบ่งชี้ให้เห็นว่าค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามดังกล่าวมีค่ามากกว่า 0.70 จึงเป็นเครื่องมือที่มีความเหมาะสม มีคุณภาพและมีความเชื่อถือได้สูง

3.3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเชิงคุณภาพ

ในการวิจัยเชิงคุณภาพผู้วิจัยเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลในวัตถุประสงค์ที่ 2 ศึกษาการจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดสุราษฎร์ธานีเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน โดยใช้วิธีการสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion) การสร้างแนวคำถามในการสนทนากลุ่ม ผู้วิจัยดำเนินการดังนี้ 1) ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดสุราษฎร์ธานีเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนจาก บทความ ตำรา รายงานวิจัย 2) นำข้อมูลที่ได้จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยมาสร้างประเด็นคำถามที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์แล้วให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความสัมพันธ์ระหว่างประเด็นคำถามและวัตถุประสงค์ในการสนทนากลุ่มเฉพาะ และ วัตถุประสงค์ที่ 3 เพื่อเสนอเส้นทางการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดสุราษฎร์ธานี ในวัตถุประสงค์นี้ผู้วิจัยดำเนินการสร้างเส้นทางการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดสุราษฎร์ธานี

⁷⁸ J. Cronbach Lee, *Essential of Psychological Testing*. 3rd ed., (New York : Harper & Row Publishers, 1974), p.161.

⁷⁹ สุจินต์ ธรรมชาติ, *การวิจัยภาคปฏิบัติ*, (กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย, 2544), หน้า 172.

(ฉบับร่าง) และให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 12 คน ยืนยันเส้นทาง เพื่อนำเสนอเส้นทางที่ท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดสุราษฎร์ธานีต่อไป

3.4 การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลผู้วิจัยได้ ศึกษาข้อมูลเบื้องต้น วางแผน ติดต่อผู้ที่เกี่ยวข้องกับพื้นที่และผู้ให้ข้อมูลหลัก และลงพื้นที่เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลมีรายละเอียดดังนี้

3.4.1 การเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณ

การเก็บรวบรวมเชิงปริมาณเป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลในวัตถุประสงค์ที่ 1 เพื่อศึกษาพฤติกรรมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดสุราษฎร์ธานี ผู้วิจัยได้กำหนดการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยขอหนังสือเพื่อขอความร่วมมือเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 206 คน ประกอบด้วย 1. นักท่องเที่ยวชาวไทย จำนวน 103 คน 2. นักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศ จำนวน 103 คน

3.4.2 การเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพ

การเก็บรวบรวมเชิงคุณภาพเป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลในวัตถุประสงค์ที่ 2 เพื่อศึกษาการจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดสุราษฎร์ธานีเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน และวัตถุประสงค์ที่ 3 การเสนอเส้นทางท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดสุราษฎร์ธานี ผู้วิจัยได้กำหนดการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยขอหนังสือเพื่อขอความร่วมมือเก็บข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลหลักจำนวน 12 คน เพื่อเข้าร่วมการสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion)

3.5 การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูลผู้วิจัยแบ่งออกเป็น การวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยเชิงปริมาณ และการวิจัยเชิงคุณภาพ ดังนี้

3.5.1 การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ เป็นการวิเคราะห์ข้อมูลในวัตถุประสงค์ที่ 1 เพื่อศึกษาพฤติกรรมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดสุราษฎร์ธานี หลังจากได้รับแบบสอบถามแล้ว ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้ทั้งหมดไปทำการตรวจสอบความถูกต้อง การลงรหัส และประมวลผลข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อทำการคำนวณค่าสถิติต่าง ๆ ดังนี้

ตอนที่ 1 การวิเคราะห์ปัจจัยส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามเพศ อายุ ประเทศ แหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่สนใจ การเดินทางไปยังแหล่งท่องเที่ยวจากจังหวัดสุราษฎร์ธานี วิเคราะห์โดยใช้ค่าสถิติร้อยละ (Percentage) และค่าความถี่ (Frequency)

ตอนที่ 2 การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับพฤติกรรมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดสุราษฎร์ธานีเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน วิเคราะห์โดยใช้การหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

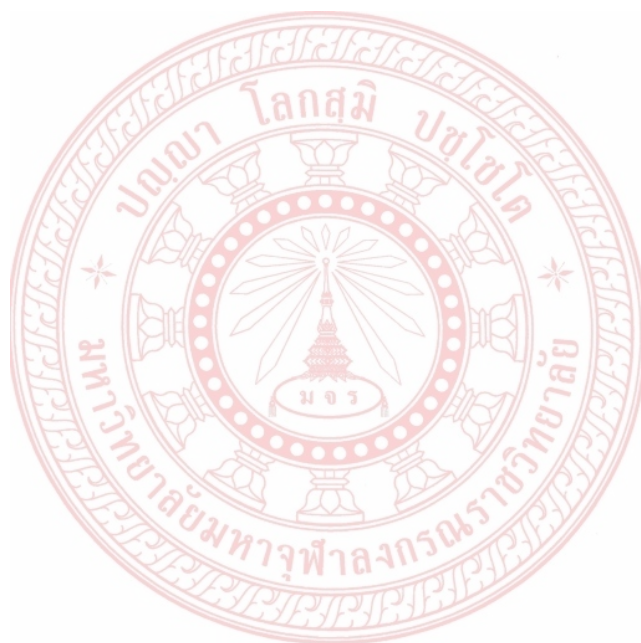
เกณฑ์การวิเคราะห์และแปลความ

ค่าเฉลี่ย 4.50 – 5.00	มีคุณภาพในการจัดการศึกษาระดับมากที่สุด
ค่าเฉลี่ย 3.50 – 4.49	มีคุณภาพในการจัดการศึกษาระดับมาก
ค่าเฉลี่ย 2.50 – 3.49	มีมีคุณภาพในการจัดการศึกษาระดับปานกลาง
ค่าเฉลี่ย 1.50 – 2.49	มีคุณภาพในการจัดการศึกษาระดับน้อย
ค่าเฉลี่ย 1.00 – 1.49	มีคุณภาพในการจัดการศึกษาระดับน้อยที่สุด

ตอนที่ 3 การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับข้อเสนอแนะการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในจังหวัดสุราษฎร์ธานี วิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

3.5.2 การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ

ผู้วิจัยได้กำหนดการวิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ ทำการวิเคราะห์ข้อมูลแบบอุปนัย (Inductive analysis) คือสร้างข้อสรุปของข้อมูลจากสิ่งที่ปรากฏขึ้นจากการ สันทนา กลุ่มและนำเสนอผลการวิเคราะห์ในรูปแบบรายงานเชิงพรรณนาวิเคราะห์ (Descriptive Analysis)

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยเรื่องการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดสุราษฎร์ธานีเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัย ได้เสนอผลการวิเคราะห์แบ่งเป็น 4 ส่วน ดังนี้

4.1 สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

4.2 การนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล

4.2.1 ข้อมูลเกี่ยวกับพฤติกรรมกรรมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดสุราษฎร์ธานี

4.2.2 ข้อมูลเกี่ยวกับการจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดสุราษฎร์ธานีเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

4.2.3 ข้อมูลเกี่ยวกับการเสนอเส้นทางกรรมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดสุราษฎร์ธานี

4.3 องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย

4.1 สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

n แทน จำนวนผู้ตอบแบบสอบถาม

$\bar{X}$ แทน ค่าเฉลี่ย

S.D. แทน ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

4.2 การนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้นำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดสุราษฎร์ธานีเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน แบ่งเป็น ส่วน ดังนี้

4.2.1 พฤติกรรมกรรมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดสุราษฎร์ธานี ประกอบด้วย 2 ส่วนดังนี้

4.2.1.1) ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม รายละเอียดดังแสดงในตารางที่ 4.1

ตารางที่ 4.1 แสดงจำนวนและร้อยละ ของข้อมูลทั่วไปกลุ่มตัวอย่าง (n = 206)

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน	ร้อยละ
1. เพศ	206	100.00
ชาย	88	42.72
หญิง	118	57.28
2. อายุ	206	100.00
15-24 ปี	41	19.90
25-34 ปี	64	31.07
35-44 ปี	46	22.33
45-54 ปี	28	13.59
55 ปีขึ้นไป	27	13.11
3. วุฒิการศึกษา	206	100.00
ต่ำกว่าปริญญาตรี	67	32.52
ปริญญาตรี	113	54.85
ปริญญาโท	23	11.17
สูงกว่าปริญญาโท	3	1.46
4. ประเทศ	206	100.00
ไทย (Thai)	103	50.00
จีน (China)	18	8.74
ออสเตรเลีย (Australia)	13	6.31
แอฟริกาใต้ (South Africa)	11	5.34
ญี่ปุ่น (Japan)	10	4.85
อังกฤษ (England)	9	4.37
สหรัฐอเมริกา (USA)	8	3.88
เยอรมนี (Germany)	6	2.91
แคนาดา (Canada)	5	2.43
อิตาลี (Italy)	4	1.94
อิสราเอล (Israel)	4	1.94
ฟินแลนด์ (Finland)	2	0.97
ฝรั่งเศส (France)	2	0.97
เดนมาร์ก (Denmark)	2	0.97
โปแลนด์ (Poland)	1	0.49
ออสเตรีย (Austria)	1	0.49
สโลวาเกีย (Slovakia)	1	0.49
ไต้หวัน (Taiwan)	1	0.49

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน	ร้อยละ
นอร์เวย์ (Norway)	1	0.49
ฟิลิปปินส์ (Philippines)	1	0.49
ฮอลแลนด์ (Holland)	1	0.49
เนเธอร์แลนด์ (Netherland)	1	0.49
รัสเซีย (Russia)	1	0.49
5. การเดินทางมายังแหล่งท่องเที่ยว (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)	366	100.00
เครื่องบิน	117	31.97
เรือ	53	14.48
รถยนต์ส่วนบุคคล	66	18.03
รถโดยสารประจำทาง	39	10.66
รถจักรยานยนต์	31	8.47
รถจักรยาน	24	6.56
รถไฟ	18	4.92
เดินเท้า	18	4.92
6. การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่ท่านสนใจ (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)	432	100.00
ภูมิปัญญาท้องถิ่น	83	19.21
วิถีชีวิต เสื้อผ้าเครื่องประดับ อาหาร	64	14.81
ศิลปกรรมและหัตถกรรม	44	10.19
ประวัติศาสตร์ โบราณคดี และพิพิธภัณฑ์	31	7.18
สถาปัตยกรรมเก่าแก่	60	13.89
การละเล่น ดนตรี และกีฬา	76	17.59
ศาสนาและพิธีกรรมทางศาสนา	29	6.71
ประเพณีวัฒนธรรมพื้นบ้าน (ช่วงเทศกาลต่าง ๆ)	23	5.32
ภาษาและวรรณกรรม	22	5.09
7. สินค้าในแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่ท่านชื่นชอบ (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)	446	100.00
อาหารพื้นเมือง	139	31.17
ของฝากพื้นเมือง	77	17.26
ผลไม้ประจำถิ่น	91	20.40
สินค้าหัตถกรรม	55	12.33
เครื่องนุ่งห่ม	48	10.76
เครื่องประดับ	36	8.07

จากตารางที่ 4.1 พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 118 คน คิดเป็น ร้อยละ 57.28 รองลงมาคือเพศชาย จำนวน 88 คน คิดเป็นร้อยละ 42.72 กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่อายุ 25-34 ปี จำนวน 64 คน คิดเป็นร้อยละ 31.07 รองลงมาคืออายุ 35-44 ปี จำนวน 46 คน คิดเป็น ร้อยละ 22.33 ส่วนอายุ 55 ปีขึ้นไป มีจำนวนน้อยที่สุด จำนวน 27 คน คิดเป็นร้อยละ 13.11 กลุ่ม ตัวอย่างส่วนใหญ่มีวุฒิการศึกษาระดับปริญญาตรี จำนวน 113 คน คิดเป็นร้อยละ 54.85 รองลงมาคือ วุฒิการศึกษาระดับต่ำกว่าปริญญาตรี จำนวน 67 คน คิดเป็นร้อยละ 32.52 ส่วนวุฒิการศึกษาระดับสูง กว่าปริญญาโท มีจำนวนน้อยที่สุด จำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 1.46 กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เดินทาง มาจากประเทศไทย จำนวน 103 คน คิดเป็นร้อยละ 50.00 รองลงมาคือประเทศจีน จำนวน 18 คน คิดเป็นร้อยละ 8.74 ส่วนประเทศโปแลนด์ ออสเตรีย สโลวาเกีย ใต้หวัน นอร์เวย์ ฟิลิปินส์ ฮอลแลนด์ เนเธอร์แลนด์ และรัสเซีย มีจำนวนน้อยที่สุด ประเทศละจำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 0.49 กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เดินทางยังแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมโดยเครื่องบิน จำนวน 117 ความ คิดเห็น คิดเป็นร้อยละ 31.97 รองลงมาคือการเดินทางโดยรถยนต์ส่วนบุคคล จำนวน 66 คน คิดเป็นร้อย ละ 18.03 ส่วนการเดินทางที่น้อยที่สุดคือการเดินทางโดยรถไฟ และการเดินเท้า มีจำนวนความคิดเห็น เท่ากัน จำนวน 18 ความคิดเห็น คิดเป็นร้อยละ 4.92 กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่สนใจการท่องเที่ยวเชิง วัฒนธรรมประเภทภูมิปัญญาท้องถิ่น จำนวน 83 ความคิดเห็น คิดเป็นร้อยละ 19.21 รองลงมาคือ การละเล่น ดนตรี และกีฬา จำนวน 76 คน คิดเป็นร้อยละ 17.59 ส่วนภาษาและวรรณกรรม มีจำนวน ความคิดเห็นน้อยที่สุด จำนวน 22 ความคิดเห็น คิดเป็นร้อยละ 5.09 กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ชื่นชอบ สินค้าประเภทอาหารพื้นเมือง จำนวน 139 ความคิดเห็น คิดเป็นร้อยละ 31.17 รองลงมาคือผลไม้ ประจำถิ่น จำนวน 91 ความคิดเห็น คิดเป็นร้อยละ 20.40 ส่วนเครื่องประดับ มีจำนวนความคิดเห็น น้อยที่สุด จำนวน 36 ความคิดเห็น คิดเป็นร้อยละ 8.07 ตามลำดับ

4.2.1.2 ข้อมูลความสนใจต่อการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดสุราษฎร์ธานีแยก ประเทศ และประเภทการท่องเที่ยว รายละเอียดดังแสดงตารางที่ 4.2

ตารางที่ 4.2 แสดงความถี่ของประเทศที่สนใจการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในแต่ละประเภท (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

วัฒนธรรม ประเทศ	ภูมิปัญญา ท้องถิ่น	วิถีชีวิต เสื้อผ้าและ อาหาร	ศิลปะและ หัตถกรรม	ประวัติศาสตร์ โบราณคดีและ พิพิธภัณฑ์	สถาปัตยกรรม เก่าแก่	การละเล่น ดนตรี และกีฬา	ศาสนาและ พิธีกรรมทาง ศาสนา	ประเพณี และ วัฒนธรรม พื้นบ้าน	ภาษาและ วรรณกรรม
	(ความถี่)	(ความถี่)	(ความถี่)	(ความถี่)	(ความถี่)	(ความถี่)	(ความถี่)	(ความถี่)	(ความถี่)
ไทย	29	32	27	17	31	39	12	12	9
ต่างประเทศ	54	32	17	14	29	37	17	11	13
1. ญี่ปุ่น	6	2	-	-	2	2	3	-	-
2. จีน	4	3	4	2	2	1	-	3	1
3. ไต้หวัน	1	-	-	-	1	-	1	-	-
4. ฟิลิปปินส์	-	1	-	-	-	1	-	-	-
5. อิสราเอล	1	-	2	-	3	-	1	1	-
6. อิตาลี	2	-	-	-	1	-	-	-	1
7. นอร์เวย์	1	-	-	-	1	1	-	-	-
8. เนเธอร์แลนด์	1	1	-	-	-	1	-	-	-
9. โปแลนด์	-	-	-	-	1	-	-	-	-
10. ฟินแลนด์	2	-	-	-	2	1	-	1	-
11. ออสเตรเลีย	1	-	-	1	-	1	-	-	-

วัฒนธรรม ประเทศ	ภูมิปัญญา ท้องถิ่น	วิถีชีวิต เสื้อผ้าและ อาหาร	ศิลปะและ หัตถกรรม	ประวัติศาสตร์ โบราณคดีและ พิพิธภัณฑ์	สถาปัตยกรรม เก่าแก่	การละเล่น ดนตรี และกีฬา	ศาสนาและ พิธีกรรมทาง ศาสนา	ประเพณี และ วัฒนธรรม พื้นบ้าน	ภาษาและ วรรณกรรม
	(ความถี่)	(ความถี่)	(ความถี่)	(ความถี่)	(ความถี่)	(ความถี่)	(ความถี่)	(ความถี่)	(ความถี่)
12. เยอรมนี	2	1	2	-	3	3	-	-	-
13. ฝรั่งเศส	1	1	1	-	-	1	1	-	-
14. เดนมาร์ก	1	-	-	-	1	1	-	-	-
15. สโลวาเกีย	-	1	-	-	-	-	-	-	-
16. อังกฤษ	7	3	-	2	-	4	-	1	2
17. รัสเซีย	-	-	-	-	-	-	-	-	1
18. สหรัฐอเมริกา	6	3	1	3	1	3	2	-	-
19. แคนาดา	5	3	4	2	2	4	2	2	2
20. ออสเตรเลีย	3	4	1	3	4	6	4	1	4
21. แอฟริกาใต้	10	9	2	1	5	7	3	2	2
รวม	83	64	44	31	60	76	29	23	22

จากตารางที่ 4.2 พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่เป็นนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและต่างประเทศ ส่วนใหญ่สนใจการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมประเภท ภูมิปัญญาท้องถิ่น ความถี่เท่ากับ 83 รองลงมาคือ การละเล่นดนตรีและกีฬา ความถี่เท่ากับ 76 ส่วนที่นักท่องเที่ยวสนใจน้อยที่สุดคือ ภาษาและวรรณกรรม ความถี่เท่ากับ 22 เมื่อแยกเป็นกลุ่มตัวอย่างที่เป็นนักท่องเที่ยวชาวไทยส่วนใหญ่สนใจการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมประเภทการละเล่นดนตรีและกีฬา ความถี่เท่ากับ 39 รองลงมาคือวิถีชีวิต เสื้อผ้าและอาหาร ความถี่เท่ากับ 32 ส่วนน้อยที่สุดคือภาษาและวรรณกรรม มีความถี่เท่ากับ 9 ส่วนกลุ่มตัวอย่างที่เป็นนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศส่วนใหญ่สนใจการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมประเภทภูมิปัญญาท้องถิ่น ความถี่เท่ากับ 54 รองลงมาคือการละเล่น ดนตรี และกีฬา ความถี่เท่ากับ 37 ส่วนน้อยที่สุดคือประเพณีและวัฒนธรรมพื้นบ้าน มีความถี่เท่ากับ 11 ตามลำดับ

4.2.1.3 ข้อมูลความสนใจต่อการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดสุราษฎร์ธานีแยกประเทศ และประเภทสินค้าที่ชื่นชอบในแหล่งท่องเที่ยว รายละเอียดดังแสดงตารางที่ 4.3

ตารางที่ 4.3 แสดงความถี่ของความสนใจต่อการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดสุราษฎร์ธานี
แยกประเทศ และประเภทสินค้าที่ชื่นชอบในแหล่งท่องเที่ยว (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

สินค้า ประเทศ	อาหาร พื้นบ้าน	ของฝาก พื้นเมือง	ผลไม้ ประจำถิ่น	สินค้า หัตถกรรม	เครื่องนุ่ง ห่ม	เครื่องปร ระดับ
	(ความถี่)	(ความถี่)	(ความถี่)	(ความถี่)	(ความถี่)	(ความถี่)
ไทย	66	49	38	26	18	14
ต่างประเทศ	73	28	53	29	30	22
1. ญี่ปุ่น	7	2	2	3	1	2
2. จีน	9	7	8	6	6	1
3. ไต้หวัน	1	-	1	-	-	-
4. อิสราเอล	2	2	1	-	3	1
5. ฟิลิปปินส์	1	1	-	-	-	-
6. อิตาลี	4	-	1	-	-	-
7. นอร์เวย์	1	-	-	1	-	-
8. เนเธอร์แลนด์	1	-	-	-	1	1
9. โปแลนด์	1	-	1	1	1	1
10. ฟินแลนด์	2	-	1	-	1	1
11. ออสเตรเลีย	-	-	-	1	1	1
12. เยอรมนี	3	1	3	-	1	2
13. ฝรั่งเศส	2	-	-	2	1	1
14. เดนมาร์ก	1	1	1	-	-	1
15. สโลวาเกีย	1	-	1	-	-	-
16. อังกฤษ	9	2	8	3	1	1
17. รัสเซีย	-	-	1	-	-	-
18. สหรัฐอเมริกา	7	1	6	1	-	2
19. แคนาดา	4	2	4	3	4	3
20. ออสเตรเลีย	9	6	5	5	3	2
21. แอฟริกาใต้	8	3	9	3	6	2
รวม	139	77	91	55	48	36

จากตารางที่ 4.3 พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่เป็นนักท่องเที่ยวชาวไทยส่วนใหญ่ชื่นชอบสินค้าในแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมประเภทอาหารพื้นบ้าน ความถี่เท่ากับ 66 รองลงมาคือของฝากพื้นเมือง ความถี่เท่ากับ 49 ส่วนชื่นชอบน้อยที่สุดคือเครื่องประดับ มีความถี่เท่ากับ 14 ส่วนกลุ่มตัวอย่างที่เป็นนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศส่วนใหญ่ชื่นชอบสินค้าในแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมประเภทอาหารพื้นบ้าน ความถี่เท่ากับ 73 รองลงมาคือผลไม้ประจำถิ่น ความถี่เท่ากับ 53 ส่วนชื่นชอบน้อยที่สุดคือเครื่องประดับ มีความถี่เท่ากับ 22 ตามลำดับ

4.2.1.4 ข้อมูลเกี่ยวกับพฤติกรรมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดสุราษฎร์ธานี รายละเอียดแสดงในตารางที่ 4.4 -4.9

ตารางที่ 4.4 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และพฤติกรรมการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวในการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดสุราษฎร์ธานี โดยสรุป (n = 206)

ข้อความ	พฤติกรรมการท่องเที่ยว		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. ด้านการเรียนรู้วัฒนธรรม	3.68	0.66	มาก
2. ด้านการแลกเปลี่ยนทางวัฒนธรรม	3.66	0.70	มาก
3. ด้านความประทับใจ	3.72	0.63	มาก
4. ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก	3.99	0.59	มาก
เฉลี่ย	3.76	0.49	มาก

จากตารางที่ 4.4 พบว่าพฤติกรรมการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวในการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดสุราษฎร์ธานีโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.76$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก มีค่าเฉลี่ยสูงสุดในระดับมาก ($\bar{x} = 3.99$) รองลงมาคือด้านความประทับใจ มีค่าเฉลี่ยในระดับมาก ($\bar{x} = 3.72$) ส่วนด้านการแลกเปลี่ยนทางวัฒนธรรมมีค่าเฉลี่ยต่ำสุดในระดับมาก ($\bar{x} = 3.66$) ตามลำดับ

ตารางที่ 4.5 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และพฤติกรรมทางท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวในการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดสุราษฎร์ธานี ด้านการเรียนรู้ทางวัฒนธรรม (n = 206)

ข้อความ	พฤติกรรมทางท่องเที่ยว		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. มีการให้ความรู้จากมัคคุเทศก์เจ้าหน้าที่ ในพื้นที่ท่องเที่ยว	3.78	0.96	มาก
2. มีป้ายติดบอกประจำวัตถุที่สำคัญ ๆ	3.61	0.77	มาก
3. นักท่องเที่ยวสามารถเข้าไปมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ประเพณี วัฒนธรรมของสถานที่ท่องเที่ยว นั้น ๆ	3.83	0.65	มาก
4. มีส่วนร่วมในการเรียนรู้ในแหล่งท่องเที่ยว ด้านประวัติศาสตร์และโบราณสถาน โบราณวัตถุ	3.64	0.72	มาก
5. ท่านเข้าใจในขนบธรรมเนียมประเพณีไทย	3.56	1.08	มาก
เฉลี่ย	3.68	0.66	มาก

จากตารางที่ 4.5 พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีพฤติกรรมในการท่องเที่ยวด้านการเรียนรู้วัฒนธรรม โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.68$) เมื่อพิจารณาเป็นรายประเด็นพบว่า ประเด็นที่ 3 นักท่องเที่ยวสามารถเข้าไปมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ประเพณี วัฒนธรรมของสถานที่ท่องเที่ยว นั้น ๆ มีค่าเฉลี่ยสูงสุดในระดับมาก ($\bar{x} = 3.83$) รองลงมาคือประเด็นที่ 1 มีการให้ความรู้จากมัคคุเทศก์เจ้าหน้าที่ ในพื้นที่ท่องเที่ยว มีค่าเฉลี่ยในระดับมาก ($\bar{x} = 3.78$) ส่วนประเด็นที่ 5 ท่านเข้าใจในขนบธรรมเนียมประเพณีไทย มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดระดับมาก ($\bar{x} = 3.56$) ตามลำดับ

ตารางที่ 4.6 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และพฤติกรรมทางท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยว
ในการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดสุราษฎร์ธานี ด้านการแลกเปลี่ยนวัฒนธรรม
(n = 206)

ข้อความ	พฤติกรรมทางท่องเที่ยว		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. มีส่วนร่วมในการเล่นพื้นบ้าน กีฬาพื้นบ้าน	3.53	0.84	มาก
2. มีการชิมหรือรับประทานอาหารท้องถิ่น	3.78	0.96	มาก
3. มีการบันทึกภาพเกี่ยวกับวัฒนธรรมไว้เป็นที่ระลึก	3.86	0.90	มาก
4. มีการนำวัฒนธรรมประจำถิ่นไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน	3.56	0.81	มาก
5. มีการพูดคุยและแลกเปลี่ยนประสบการณ์ด้านวัฒนธรรม	3.56	0.81	มาก
เฉลี่ย	3.66	0.70	มาก

จากตารางที่ 4.6 พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีพฤติกรรมในการท่องเที่ยวด้านการแลกเปลี่ยนวัฒนธรรม โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.66$) เมื่อพิจารณาเป็นรายประเด็นพบว่า ประเด็นที่ 3 มีการบันทึกภาพเกี่ยวกับวัฒนธรรมไว้เป็นที่ระลึก มีค่าเฉลี่ยสูงสุดในระดับมาก ($\bar{X} = 3.86$) รองลงมาคือประเด็นที่ 2 มีการชิมหรือรับประทานอาหารท้องถิ่น มีค่าเฉลี่ยในระดับมาก ($\bar{X} = 3.78$) ส่วนประเด็นที่ 1 มีส่วนร่วมในการเล่นพื้นบ้าน กีฬาพื้นบ้าน มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดระดับ ($\bar{X} = 3.53$) ตามลำดับ

ตารางที่ 4.7 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และพฤติกรรมทางท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวใน การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดสุราษฎร์ธานี ด้านความประทับใจ (n = 206)

ข้อความ	พฤติกรรมทางท่องเที่ยว		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. ความสวยงามของศิลปะ และ สถาปัตยกรรม ประจำถิ่น	3.89	0.95	มาก
2. หัตถกรรมประจำถิ่น	3.64	0.90	มาก
3. การละเล่น การแสดงประจำถิ่น	3.67	0.76	มาก
4. ขนบธรรมเนียมประเพณีประจำถิ่น	3.72	0.85	มาก
5. มีความประทับใจในวิถีชุมชนในท้องถิ่น	3.67	0.72	มาก
เฉลี่ย	3.72	0.63	มาก

จากตารางที่ 4.7 พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีพฤติกรรมในการท่องเที่ยวด้านการเรียนรู้ วัฒนธรรม ด้านความประทับใจ โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.72$) เมื่อพิจารณา เป็นรายประเด็นพบว่า ประเด็นที่ 1 ความสวยงามของศิลปะ และสถาปัตยกรรม ประจำถิ่น มีค่าเฉลี่ย สูงสุดในระดับมาก ($\bar{X} = 3.89$) รองลงมาคือประเด็นที่ 4 ขนบธรรมเนียมประเพณีประจำถิ่น มี ค่าเฉลี่ยในระดับมาก ($\bar{X} = 3.72$) ส่วนประเด็นที่ 2 หัตถกรรมประจำถิ่น มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดระดับมาก ($\bar{X} = 3.64$) ตามลำดับ

ตารางที่ 4.8 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และพฤติกรรมการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวในการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดสุราษฎร์ธานี ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก (n = 206)

ข้อความ	พฤติกรรมการท่องเที่ยว		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. แผนที่หรือข้อมูลการท่องเที่ยวมีความเหมาะสม	4.03	0.81	มาก
2. การคมนาคมเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวมีความสะดวกปลอดภัย	3.97	0.84	มาก
3. ร้านอาหารและเครื่องดื่มมีความเหมาะสม	3.97	0.77	มาก
4. ที่พัก ห้องน้ำ สะอาดถูกหลักอนามัย	3.81	0.92	มาก
5. เจ้าหน้าที่ให้บริการด้วยความเหมาะสม	4.17	0.65	มาก
เฉลี่ย	3.99	0.59	มาก

จากตารางที่ 4.8 พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีพฤติกรรมในการท่องเที่ยวด้านสิ่งอำนวยความสะดวก มีค่าเฉลี่ยโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.99$) เมื่อพิจารณาเป็นรายประเด็นพบว่า ประเด็นที่ 5 เจ้าหน้าที่ให้บริการด้วยความเหมาะสม มีค่าเฉลี่ยสูงสุดในระดับมาก ($\bar{x} = 4.17$) รองลงมาคือประเด็นที่ 1 แผนที่หรือข้อมูลการท่องเที่ยวมีความเหมาะสม มีค่าเฉลี่ยในระดับมาก ($\bar{x} = 4.03$) ส่วนประเด็นที่ 4 ที่พัก ห้องน้ำ สะอาดถูกหลักอนามัย มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดระดับมาก ($\bar{x} = 3.81$) ตามลำดับ

ตารางที่ 4.9 แสดงค่าเฉลี่ย และพฤติกรรมกรท่งเที่ยวของนักท่งเที่ยวในการท่งเที่ยว
เชิงวัฒนธรรมในจังหวัดสุราษฎร์ธานี เปรียบเทียบประเทศกับรายด้าน (n = 206)

พฤติกรรมกร ท่งเที่ยว ประเทศ	ด้านการ เรียนรู้ วัฒนธรรม	ด้านการ แลกเปลี่ยน วัฒนธรรม	ด้านความ ประทับใจ	ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก	ภาพรวม
ไทย	3.83	3.91	4.02	3.97	3.93
ต่างประเทศ	3.67	3.72	3.83	3.87	3.77
1. ญี่ปุ่น	3.58	3.80	3.74	3.80	3.73
2. จีน	3.87	3.56	3.66	3.60	3.67
3. ไต้หวัน	3.00	3.40	4.20	4.00	3.65
4. ฟิลิปปินส์	3.80	4.20	4.00	3.60	3.90
5. อิสราเอล	3.45	3.75	3.65	4.25	3.78
6. อิตาลี	3.75	3.95	3.80	3.45	3.74
7. นอร์เวย์	4.00	3.60	4.40	3.80	3.95
8. เนเธอร์แลนด์	2.80	3.40	3.60	3.80	3.40
9. โปแลนด์	3.80	2.40	4.00	3.80	3.50
6. ฟินแลนด์	3.70	4.40	2.90	4.40	3.85
7. ออสเตรีย	3.40	3.00	3.00	4.00	3.35
8. เยอรมนี	3.73	3.87	3.47	3.60	3.67
9. ฝรั่งเศส	4.40	4.30	4.00	4.30	4.25
10. เดนมาร์ก	3.40	3.70	4.00	3.60	3.68
11. สโลวาเกีย	3.40	4.00	3.60	3.20	3.55
12. อังกฤษ	3.58	3.96	4.27	4.02	3.96
13. รัสเซีย	3.60	3.20	4.20	2.80	3.45
14. สหรัฐอเมริกา	3.40	3.73	3.73	4.23	3.77
15. แคนาดา	4.28	4.16	4.24	4.48	4.29
16. ออสเตรเลีย	3.83	3.66	3.88	3.85	3.80
17. แอฟริกาใต้	3.87	3.84	3.96	4.09	3.94

จากตารางที่ 4.9 พบว่ากลุ่มตัวอย่างที่เป็นนักท่องเที่ยวชาวไทยมีพฤติกรรมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.93$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านความประทับใจ มีค่าเฉลี่ยสูงสุดในระดับมาก ($\bar{x} = 4.02$) รองลงมาคือด้านสิ่งอำนวยความสะดวก มีค่าเฉลี่ยในระดับมาก ($\bar{x} = 3.97$) ส่วนด้านการเรียนรู้วัฒนธรรม มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดในระดับมาก ($\bar{x} = 3.83$) ตามลำดับ

ส่วนกลุ่มตัวอย่างที่เป็นนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศมีพฤติกรรมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.77$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก มีค่าเฉลี่ยสูงสุดในระดับมาก ($\bar{x} = 3.87$) รองลงมาคือด้านความประทับใจ มีค่าเฉลี่ยในระดับมาก ($\bar{x} = 3.83$) ส่วนด้านการเรียนรู้วัฒนธรรม มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดในระดับมาก ($\bar{x} = 3.67$) ตามลำดับ

4.2.2 ผลการวิเคราะห์เกี่ยวกับข้อมูลการจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัด สุราษฎร์ธานีเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

การจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดสุราษฎร์ธานีเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนผู้วิจัยเก็บข้อมูลโดยการสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion) โดยประกอบด้วยตัวแทน ภาคประชาชน ภาครัฐ นักวิชาการ และผู้ประกอบการในพื้นที่ กำหนดหน่วยงานละ 3 คน รวม 12 คน โดยกำหนดกลุ่มเป้าหมายแบบเฉพาะเจาะจงโดยมี รองศาสตราจารย์ ดร.จำเริญ ชูช่วยสุวรรณ นักวิชาการอิสระผู้เชี่ยวชาญด้านมนุษยและสังคม เป็นผู้ดำเนินการสนทนากลุ่ม

4.2.2.1 รายชื่อและตำแหน่งของผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่ม

1. พระครูจิริเจติยาทร ผู้ช่วยเจ้าอาวาสวัดพระบรมธาตุไชยาราชวรวิหาร
2. รองศาสตราจารย์ ดร.จำเริญ ชูช่วยสุวรรณ นักวิชาการอิสระผู้เชี่ยวชาญด้านมนุษยและสังคม
3. นายทศพล งานไพโรจน์ อดีตนายยกเทศมนตรีเมืองท่าข้าม
4. นางยุพาพันธ์ คงชนะ ผู้อำนวยการกองการท่องเที่ยวและกีฬา องค์การบริหารส่วนจังหวัดสุราษฎร์ธานี
5. นายกิตติ ชินเจริญธรรม หัวหน้าพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติไชยา อำเภอยาไชย จังหวัดสุราษฎร์ธานี
6. นายเทพศิลป์ ผ่องแก้ว การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สำนักงานสุราษฎร์ธานี
7. อาจารย์จากรุ ทิพย์ศักดิ์ ที่ปรึกษานวัตกรรมและเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตสุราษฎร์ธานี
8. นางจรัญญา ศรีรักษ์ กำนันตำบลบางใบไม้ อำเภอมะนัง จังหวัดสุราษฎร์ธานี
9. นายเศรษฐพงศ์ โพธิ์โพธิ์ เจ้าหน้าที่ศูนย์บริการนักท่องเที่ยวป่าในเมืองไม้ในเมืองบ้านห้วยทรัพย์ อำเภอมะนัง จังหวัดสุราษฎร์ธานี
10. นายสมชาย สีนมา รองประธานหอการค้าจังหวัดสุราษฎร์ธานี
11. นายนายพรชัย มาลาสกุลชัย ผู้จัดการบริษัทพันทิพย์ 1970 จำกัด
12. นายธวัชชัย กลิ่นนาค ประธานกรรมการบริษัทดีเออีการท่องเที่ยว

4.2.2.2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลการจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดสุราษฎร์ธานี

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลการจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดสุราษฎร์ธานี เก็บข้อมูลโดยการสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus group Discussion) ผู้วิจัยสร้างข้อสรุปข้อมูลจากการสนทนากลุ่มเฉพาะและนำเสนอผลการวิเคราะห์ในรูปแบบรายงานเชิงพรรณนาวิเคราะห์ ประกอบด้วย 4 ด้าน คือ ด้านการสร้างสิ่งดึงดูดใจการท่องเที่ยว ด้านการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยว ด้านการบริหารจัดการ และด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนและท้องถิ่น มีรายละเอียดดังนี้

1. ด้านการสร้างสิ่งดึงดูดใจการท่องเที่ยว

ผู้เชี่ยวชาญเห็นว่าการจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดสุราษฎร์ธานี เพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน เกี่ยวกับด้านการสร้างสิ่งดึงดูดใจนักท่องเที่ยว ประกอบด้วย 3 ประการดังนี้

1.1 การค้นหาคุณค่าและอัตลักษณ์ของศิลปวัฒนธรรมในแต่ละชุมชน

ในแต่ละชุมชนมีวิถีชีวิต ที่เหมือนกันบ้างแตกต่างกันบ้าง ขึ้นอยู่กับปัจจัยต่าง ๆ ที่เป็นองค์ประกอบ ไม่ว่าจะเป็นด้านสังคมศาสตร์ ด้านภูมิศาสตร์ ด้านประวัติศาสตร์ จึงทำให้แต่ละชุมชนในแต่ละภูมิภาคเหล่านั้นมีศิลปะและวัฒนธรรมที่แตกต่างกันไป สัมผัสกันมาจากรุ่นสู่รุ่น ดังนั้นชุมชนใดสามารถค้นหาคุณค่าและอัตลักษณ์ของตนเองเจอ ก็จะเกิดประโยชน์มหาศาลแก่ชุมชนนั้น เช่น ทำให้เกิดธุรกิจการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมนำมาซึ่งรายได้สู่ชุมชน ทำให้ประชาชนในชุมชนมีรายได้เพิ่มขึ้น มาตรฐานดีขึ้น ชุมชนเข้มแข็งขึ้น ประเทศก็พัฒนาขึ้น จากการแสดงความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับการจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของจังหวัดสุราษฎร์ธานี เพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนเกี่ยวกับการค้นหาคุณค่าและอัตลักษณ์ของศิลปะในแต่ละชุมชน ผู้เชี่ยวชาญเห็นว่าควรมีการค้นหาคุณค่าและอัตลักษณ์ของศิลปะในแต่ละชุมชนให้เจอ จังหวัดสุราษฎร์ธานีมีศิลปะวัฒนธรรมที่น่าสนใจเช่นศิลปะแบบศรีวิชัย เช่น พระอวโลตเถศวร พระพุทธรูป เจดีย์ มีวัฒนธรรมด้านภูมิปัญญา เช่น กลุ่มทอผ้าของบ้านพุมเรียง กลุ่มไข่เค็ม อำเภอยะยา ชุมชนโบราณในบาง ด้านจิตใจมีท่านพุทธทาสภิกขุที่เป็นตัวอย่างของเมืองที่ได้ชื่อว่าเมืองคนดี ด้านจารีตประเพณี มีประเพณีชักพระ ช่วงออกพรรษา การค้นหาคุณค่าและอัตลักษณ์ของศิลปะและวัฒนธรรม เป็นเหมือนการสำรวจหาชุมชนทรัพย์ หากใครค้นหาเจอก็จะได้ชุมชนนั้นมาด้วยความมั่นคง มั่งคั่งและยั่งยืนให้แก่ชุมชนนั้น เช่น ชุมชนโบราณในบาง ค้นพบวิถีชีวิตของคลองร้อยสาย นำมาสร้างเป็นการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมนำมาซึ่งรายได้แก่ชุมชนจากอาชีพเสริมสู่อชีพหลัก ผู้เชี่ยวชาญเห็นว่าการควรค้นหาจากสิ่งที่มีอยู่ในชุมชนแล้วนำเสนอให้แตกต่างจากที่อื่น มีที่นี้ที่เดียว ใหญ่ที่สุด เล็กที่สุด อัจฉริยะที่สุด ฯลฯ นอกจากนี้การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดสุราษฎร์ธานีควรนำเสนอจุดเด่นจุดขายที่ละหนึ่งอย่างเพื่อไม่ให้ซ้ำกันและมีคุณภาพ เช่น อำเภอกาญจนดิษฐ์ นำเสนอเกี่ยวกับหอยนางรม อำเภอเมืองนำเสนอประเพณีชักพระ อำเภอพุนพินนำเสนอเรื่องราวศรีวิชัย อำเภอไชยานำเสนอ ท่านพุทธทาส ไข่เค็ม ผ้าไหมพุมเรียง โบราณสถานโบราณวัตถุ อำเภอเกาะสมุยนำเสนอเกี่ยวกับวิถีชีวิตชาวประมง รวมทั้งการค้นหาคุณค่าและอัตลักษณ์ของศิลปวัฒนธรรมในแต่ละชุมชนจะต้องค้นหาจาก ภูมิปัญญาท้องถิ่น การละเล่น ดนตรี และกีฬา และ วิถีชีวิต เสื้อผ้าเครื่องประดับ อาหาร ซึ่งเป็นผลมาจากผลการวิจัยในวัตถุประสงค์ที่ 1 เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่นักท่องเที่ยวสนใจ

1.2 การพัฒนาต่อยอดเพื่อสร้างมูลค่า

เมื่อค้นหาคุณค่าและอัตลักษณ์ ศิลปะและวัฒนธรรมได้แล้ว สร้างเป็นแหล่งท่องเที่ยวขึ้นมาจนติดตลาดเป็นที่รู้จักแล้ว เมื่อถึงจุดอิ่มตัวนักท่องเที่ยวจะเริ่มรู้สึกซ้ำซาก เกิดความเบื่อหน่ายกับสิ่งเดิม ดังนั้นการทำการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจะต้องหาทางพัฒนาต่อยอดเพื่อสร้างมูลค่าให้ได้ถ้าไม่อย่างนั้นนักท่องเที่ยวจะไปแสวงหาสิ่งใหม่ เที่ยวในที่ใหม่แทนซึ่งถ้าเราปล่อยให้เป็นอย่างนั้นก็จะทำให้การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในชุมชนนั้นต้องล้มเลิกไปในที่สุดซึ่งปัจจุบันเกิดขึ้นมากมายหลายที่ ที่ท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมบางที่เปิดตัวอย่างยิ่งใหญ่ มีนักท่องเที่ยวมาเที่ยวมาก พอผ่านไปประยะหนึ่งจำนวนนักท่องเที่ยวลดลงเรื่อย ๆ สุดท้ายก็ล้มเลิกไป นั่นเพราะไม่ได้พัฒนาและต่อยอดเพื่อสร้างมูลค่าในคุณค่าและอัตลักษณ์ ศิลปะและวัฒนธรรมนั้น การพัฒนานั้นนอกจากพัฒนา “ด้านวัตถุ” แล้วเราจะต้องพัฒนา “คน” ไปพร้อม ๆ กัน ผลจากการสนทนากลุ่มเฉพาะผู้เชี่ยวชาญเห็นว่านอกจากการค้นหาคุณค่าและอัตลักษณ์ ศิลปะวัฒนธรรมแล้วควรมีการพัฒนาต่อยอดเพื่อสร้างมูลค่าให้กับสิ่งนั้น เช่น ชุมชนบางใบไม้มีมะพร้าวเยอะเราก็พัฒนาเอามาทำน้ำมันมะพร้าวสกัดเย็น จนปัจจุบันเป็นสินค้าโอท็อป (OTOP) ระดับ 5 ดาว ชุมชนบางใบไม้มีป่าต้นจาก นำมาพัฒนาสร้างเป็นอุโมงค์จากเป็นแหล่งท่องเที่ยวนั่งเรือชมอุโมงค์ต้นจาก ชมวิถีชีวิตชาวในบางริมฝั่งครอง พัฒนาส่วนต่าง ๆ ของต้นจากมาทำน้ำส้มจาก และน้ำผึ้งจาก ทำม้าน้ำจากใบจาก นำไข่เค็มไชยามาทำกาแฟสดไข่เค็ม อำเภอกะสมัยสร้างวัด วัดพระใหญ่ วัดปลายแหลม (วัดแหลมสุวรรณาราม) วัดราชธรรมาราม (วัดศิลาสูง) มีเจดีย์ที่บรรจุพระบรมสารีริกธาตุเป็นเจดีย์สีทองเป็นสถานที่ที่หลาย ๆ คนในท้องถิ่นนิยมมาบูชานำมาซึ่งรายได้แก่ชาวเกาะสมัยในแต่ละปีจำนวนมหาศาล ที่อำเภอกะสมัยมีสถานที่ท่องเที่ยวหินตาหินยายเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่ทุกคนต้องไปชมเมื่อเดินทางมาสมุย ปัจจุบันมีการพัฒนาและต่อยอด นำเอาวัฒนธรรมการทำขนมกะละแม ซึ่งเป็นขนมพื้นบ้านมาทำไอศูรย์และจำหน่ายเป็นของกินของฝากแก่นักท่องเที่ยว จะเห็นได้ว่าเมื่อเราสร้างแหล่งท่องเที่ยวขึ้นมาหากไม่มีการพัฒนาและต่อยอด สิ่งที่เราสร้างก็จะกลายเป็นอนุสาวรีย์ จากที่ผู้เชี่ยวชาญได้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการดึงดูดใจด้านคุณค่าทางศิลปวัฒนธรรม ผู้เชี่ยวชาญเห็นว่าควรนำอัตลักษณ์ของแต่ละพื้นที่มาเป็นจุดดึงดูดใจด้านการท่องเที่ยว คำว่าการดึงดูดใจในที่นี้คือสิ่งดึงดูดใจที่เป็นวัฒนธรรม เช่น เป็นสิ่งที่ไม่มีที่ไหน ยิ่งใหญ่ที่สุด เล็กที่สุด มหัศจรรย์ที่สุด เป็นสิ่งสำคัญที่สุด งดงามที่สุดในจังหวัดสุราษฎร์ธานีมาเป็นสิ่งดึงดูดใจ เช่น วิถีแห่งสายน้ำคลองร้อยสาย ประวัติศาสตร์อาณาจักรศรีวิชัย บุคคลสำคัญของโลกท่านพุทธทาสภิกขุ อาหารที่โด่งดังไปทั่วโลก เช่น เงาะนาสาร หอยนางรม อาหารทะเลที่มีรสชาติเป็นที่ชื่นชอบของนักท่องเที่ยวทั่วโลก อาหารและขนมพื้นบ้านต่าง ๆ มาสร้างมูลค่าเพิ่มของวัฒนธรรมที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะ

1.3 การอนุรักษ์และการสืบสาน

ในการดำเนินการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดสุราษฎร์ธานีจะต้องมีการสืบทอดต่อไปยังชนรุ่นหลัง เมื่อรุ่นพ่อรุ่นแม่หมดไปจะต้องมีการสืบทอดกิจกรรมที่ชนรุ่นก่อนได้สร้างและพัฒนาไว้ให้คงอยู่ต่อไปจึงจะเกิดความยั่งยืนได้ ผู้เชี่ยวชาญเห็นว่า มรดกทางวัฒนธรรมที่สร้างและพัฒนาขึ้นมาจะต้องมีการอนุรักษ์และการสืบสานรุ่นต่อรุ่น อยู่ในกรณีของบางใบไม้ตอนที่มีการอบรมเคลื่อนที่เช่นของ ททท. ในเรื่องของการทำตลาดชุมชน ก็ต้องเฟ้นหาคนรุ่นใหม่ไปร่วมด้วยกิจกรรม เพื่อจะมาสืบทอด บ้านห้วยทรัพย์อำเภอบ้านพุนพินมีกองทุนเพื่อการศึกษาแก่เยาวชน ให้เยาวชน

มีส่วนร่วมในกิจกรรมการท่องเที่ยว เช่น จัดให้มีคัคคุเทศก์น้อย นักเล่าเรื่องชุมชนน้อย ในศาลาโรงเรียนวัดโพธารามเก่า ตั้งอยู่ภายในวัดโพธาราม อำเภอไชยา มีผ้าภาพวาดทศชาติของพระพุทธเจ้า หรือที่เรียกว่า “พระภูม” เป็นผ้าโบราณที่อำเภอไชยา อายุหลายร้อยปี ถูกสวมก่องไว้ในกล่องไม้ฝูฟงโดนปลวกทำลายเล็กน้อย แต่โชคดียังมีสภาพดีมาก นั่นคือผลที่เกิดจากการไม่มีการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมอันมีค่านี้ไว้ ปัจจุบัน สำนักศิลปวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี เป็นผู้ดูแลและเตรียมความพร้อมในการส่งมอบให้ชุมชนต่อไป เราเกือบสูญเสียสมบัติล้ำค่าที่ชนรุ่นก่อนสร้างไว้

2. ด้านการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยว

ผู้เชี่ยวชาญเห็นว่าด้านการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยว ควรบริหารการ 2 ประการดังนี้

2.1 กิจกรรมการท่องเที่ยว และโปรแกรมการท่องเที่ยวที่น่าสนใจ

- 1) มีกิจกรรมการท่องเที่ยวภายในชุมชนที่น่าสนใจ
- 2) มีกิจกรรมให้นักท่องเที่ยวมีโอกาสได้สัมผัสเสน่ห์ชุมชนด้วยการลงมือปฏิบัติ
- 3) มีโปรแกรมการท่องเที่ยว เช่น “พาเที่ยวบ้านฉัน” ที่เชื่อมโยงแหล่ง

ท่องเที่ยวกับสินค้าและบริการของชุมชนท่องเที่ยวแบบครบวงจรนักท่องเที่ยวสามารถ เลือกโปรแกรมการท่องเที่ยว ได้ตามความสนใจ และเวลาที่มีจำกัดได้

กิจกรรมการท่องเที่ยวควรมีกิจกรรมที่หลากหลายไม่ซ้ำซากเพื่อป้องกันการเบื่อหน่ายกับผู้ที่เคยมาเที่ยวชม จากการรวบรวมข้อมูลในการวิจัยในวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 พบว่า นักท่องเที่ยวชื่นชอบเกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่น รองลงมาคือการละเล่น ดนตรี และกีฬา และ วิถีชีวิต เสื้อผ้าเครื่องประดับ อาหาร ซึ่งการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดสุราษฎร์ธานีก็นำสิ่งเหล่านี้มาจัดเป็นกิจกรรม เช่น ภูมิปัญญาการทำน้ำผึ้งจาก ภูมิปัญญาการจักรสานกระจูด ภูมิปัญญาการทำเรือ ภูมิปัญญาการทำปลา ภูมิปัญญาการทำอาหาร เช่น ไข่เค็มไชยา เงาะโรงเรียนที่อำเภอบ้านนาสาร อาหารทะเลบริเวณรอบอ่าวบ้านดอน กีฬา คือ มวยไชยา การละเล่น ดนตรี เช่น หนังตะลุง เราก็ำนำศิลปวัฒนธรรมเหล่านี้มาแนะนำเสนอนักท่องเที่ยว ตามสถานที่ที่นักท่องเที่ยวต้องผ่านซึ่งผลการวิจัยพบว่า สนามบินคือสถานที่ที่นักท่องเที่ยวใช้เป็นเส้นทางเดินทางมากที่สุด เรามีสิ่งเหล่านี้อยู่แล้ว ภูมิปัญญาท้องถิ่น รวมทั้งนักท่องเที่ยวสามารถเลือกท่องเที่ยวได้ตามความสนใจและเวลาที่มีจำกัด

2.2 มีการจัดการที่พัก และสิ่งอำนวยความสะดวก ด้านการท่องเที่ยวอย่างเพียงพอ

2.2.1 มีที่พักภายในชุมชน เช่น โฮมสเตย์ หรือรีสอร์ท มีสิ่งอำนวยความสะดวก

สะดวกครบครัน มีความสะอาดปลอดภัย มีเครื่องปรับอากาศ มีสัญญาณอินเทอร์เน็ต

2.2.2 สามารถจัดหาที่พักให้นักท่องเที่ยวได้ กรณีที่พักในชุมชนไม่เพียงพอ

การเชื่อมโยงส่งต่อนักท่องเที่ยว ไปยัง ที่พัก ตำบลอื่น ในพื้นที่ใกล้เคียง เช่น Home Stay ตำบลคลองน้อย รีสอร์ทในพื้นที่ใกล้เคียง

2.2.3 มีสิ่งอำนวยความสะดวกพื้นฐาน เช่น มีไฟฟ้า น้ำประปาที่สะอาด

การคมนาคมสะดวก มีร้านค้า มีป้ายบอกทาง ป้ายบอกชื่อหมู่บ้านหรือชุมชน

2.2.4 มีนักเล่าเรื่องชุมชน ที่สามารถสร้างความประทับใจ ซึ่งเป็นผู้ที่มีความรอบ

รู้ ข้อมูลชุมชนอย่างถูกต้อง ชัดเจน สามารถนำเสนอและถ่ายทอดเรื่องราว ได้อย่างน่าประทับใจ มีบุคลิกดี แต่งกายเหมาะสม มีไหวพริบปฏิภาณ และการตัดสินใจที่ดี

2.2.5 คนในชุมชนมีรายได้เพิ่มขึ้น โดยแหล่งรายได้มาจาก การนำผลิตภัณฑ์ชุมชนมาจำหน่าย ในแหล่งท่องเที่ยว รายได้จากกิจกรรมการท่องเที่ยวต่าง ๆ เช่น เรือแจว สาธิตการทำขนมพื้นบ้าน สาธิตการทำ น้ำส้มจาก สาธิตการทำอาหารพื้นบ้าน เป็นต้น

การสร้างสิ่งอำนวยความสะดวกขั้นพื้นฐานมีความจำเป็นมากสำหรับการให้นักท่องเที่ยวเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวได้ง่าย ชุมชนต้องสร้างขึ้นมาเพื่อให้เกิดความประทับใจแก่ผู้มาเยือน หน่วยงานภาครัฐ เช่น องค์การบริหารส่วนจังหวัดก็สนับสนุนในการก่อสร้างหากชุมชนมีความพร้อม จากผลการวิจัยในวัตถุประสงค์ที่ 1 พบว่า นักท่องเที่ยวให้ความสำคัญกับด้านสิ่งอำนวยความสะดวก รองลงมา คือ ด้านความประทับใจ และด้านการเรียนรู้วัฒนธรรม ตามลำดับ ดังนั้นเมื่อดำเนินการจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม สิ่งเหล่านี้จะต้องสร้างให้เกิดขึ้นและมีการพัฒนาให้ได้มาตรฐานต่อไป

3. ด้านการบริหารจัดการ

ผู้เชี่ยวชาญเห็นว่าด้านการบริหารการจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดสุราษฎร์ธานี เพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ประกอบด้วย 11 ประการดังนี้

3.1 มีคณะกรรมการ บริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม และขับเคลื่อนการดำเนินงาน ได้อย่างมีประสิทธิภาพ แต่ผลงานต้องมีผู้รับผิดชอบ ดังนี้

1) ฝ่ายประชาสัมพันธ์ มีหน้าที่ประชาสัมพันธ์ จุดท่องเที่ยว และนำเสนอข้อมูลลงสื่อต่าง ๆ ลงเว็บเพจ

2) ฝ่ายการตลาด มีหน้าที่ ประสานงานกับภาครัฐและเอกชน ในการเชิญชวนนักท่องเที่ยว

3) ฝ่ายต้อนรับ มีหน้าที่ต้อนรับและอำนวยความสะดวกแก่นักท่องเที่ยว

4) ฝ่ายสถานที่ มีหน้าที่ อำนวยความสะดวกด้านสถานที่ เช่น ที่พัก ร้านอาหาร และโครงสร้างพื้นฐานของจุดท่องเที่ยวต่าง ๆ

5) ฝ่ายผลิตภัณฑ์ชุมชน มีหน้าที่ จัดหา พัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชน เพื่อนำมาจำหน่ายแก่นักท่องเที่ยว

3.2 คนในชุมชน ทำหน้าที่เป็นเจ้าบ้านที่ดี คือ สมาชิกในชุมชน ให้การต้อนรับ และบริการนักท่องเที่ยว ด้วยความเต็มใจ มีใบหน้ายิ้มแย้มแจ่มใส มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี มีจิตใจรักการบริการ มีความอดทนอดกลั้น ทำหน้าที่เป็นผู้ดูแลที่ดี ตลอดเส้นทางท่องเที่ยว

3.3 มีข้อมูลของแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ที่ชัดเจนและครอบคลุม คือ ชุมชน มีการน้อมนำหลัก เศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ ในการดำเนินงาน ได้มีการจัดทำข้อมูล ของชุมชน เป็นเอกสาร หรือเป็นคู่มือ ประกอบด้วย ข้อมูลทั่วไป ข้อมูลแหล่งท่องเที่ยว ข้อมูลภูมิปัญญาวิถีชีวิต วัฒนธรรม ประเพณีพื้นบ้าน ผลิตภัณฑ์และสินค้าชุมชน มีการนำข้อมูลชุมชน มาใช้ในการเผยแพร่ และเป็นข้อมูลในการศึกษาเรียนรู้ ของคนในชุมชน เพื่อ ขอให้เกิดการดึงดูดคน เข้ามาศึกษาชุมชน และวิถีชีวิต ของคนในชุมชนเพิ่มมากขึ้น

3.4 มีการนำทุนชุมชน และทุนทางวัฒนธรรม มาสร้างมูลค่าเพิ่ม ดังนี้

3.4.1. ทุนชุมชน

1). ทุนมนุษย์ คือ บุคคลที่มีความรู้ ความสามารถที่หลากหลายเช่น ด้านการบริหารจัดการชุมชน ด้านการแปรรูปมูลค่าสินค้า

2) ทุนทางสังคม คือ ต้นที่เกี่ยวกับ กลุ่มสตรี กลุ่มผู้สูงอายุ กลุ่มอาชีพ กลุ่มวิสาหกิจชุมชน กลุ่มการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ในชุมชน มีองค์กรรมมากมายที่เกิดจาก ความรัก ความสามัคคีของคนในชุมชน รวมตัวเข้าด้วยกัน จัดตั้งเป็นกลุ่มต่าง ๆ ซึ่งรวมเหล่านี้มีบทบาทในการส่งเสริม ให้ชุมชน กลายเป็นแหล่งท่องเที่ยว ที่มีความหลากหลาย

3) ทุนทางกายภาพ เช่น ทางคมนาคมการคมนาคมที่สะดวก เป็น ศูนย์กลางการเดินทาง

4) ทุนทางธรรมชาติ เช่น มีลำคลอง มีพันธุ์ไม้ มีแหล่งโบราณสถาน โบราณวัตถุ มีสัตว์ป่าต่าง ๆ

5) ทุนการเงิน เช่น ชุมชนมีกลุ่มออมทรัพย์ กองทุนหมู่บ้าน มีรายได้จากทรัพยากรของชุมชนด้านอื่น ๆ

3.4.2. ทุนทางวัฒนธรรม ที่เป็นเสน่ห์ของชุมชน

1) อาหารพื้นถิ่น เช่น ผัดไทย เคยจี น้ำมันมะพร้าวสกัดเย็น น้ำส้มจาก กุ้งแม่น้ำ ผลไม้ประจำถิ่น เครื่องดื่มต่าง ๆ

2) ที่อยู่อาศัย เช่น บ้านโบราณ

3) ประเพณี เช่น ประเพณีชักพระ ประเพณีรับส่งตายาย เเพณีลอยกระทง

4) อาชีพ เช่น ลิงขึ้นมะพร้าว ทำเรือ จักรสานก้านจากก้านมะพร้าว เย็บจาก จักรสานจากกระจูด ตกกุ้ง

5) ศิลปะพื้นถิ่น เช่น หนังตะลุง กลองยาว มโนราห์

3.5 มีแผนธุรกิจชุมชนท่องเที่ยว และมีการดำเนินงานตามแผน

3.6 มีการจัดระเบียบ สิ่งแวดล้อมชุมชน ภูมิทัศน์ จุดถ่ายภาพ รวมถึงเส้นทางคมนาคม ให้มีความสะอาด สวยงาม สะดวกและปลอดภัย

3.7 มีการประชาสัมพันธ์ และส่งเสริมการตลาดได้อย่างน่าสนใจ เช่น การตั้งคำขวัญชุมชน การทำ Social Media การประชาสัมพันธ์ตามทีวีช่องต่าง ๆ

3.8 มีการจัดทำปฏิทินกิจกรรมท่องเที่ยวของชุมชนและเผยแพร่

3.9 มีการเชื่อมโยงเครือข่าย การท่องเที่ยว ในแหล่งอื่น ๆ กล่าวคือ มีการส่งต่อนักท่องเที่ยวเมืองหลักเมืองรอง เช่น มีการเชื่อมโยงกับตำบลคลองน้อย ตำบลสี่เล็ด รับจากสนามบิน แล้วไปสักการะพระบรมธาตุไชยา และส่งต่อให้กับเครือข่ายพุมเรียง ชมวิถีชีวิตชาวพุมเรียง กินข้าวเที่ยงที่พุมเรียง และในตอนบ่ายเข้ามาบางใบไม้ สักการะพ่อท่านข้าวสุก ฟังการบรรยาย ล่องคลองไปชมจุดท่องเที่ยวต่าง ๆ เข้าที่พักในบางใบไม้ ทานข้าวเย็น ต่อจากนั้นก็ไปชมหิ่งห้อย เข้าที่พัก ตื่นมา ทานอาหารเช้า และเที่ยวต่อเขื่อนรัชชประภาต่อไป

3.10 มีการจัดทำแคมเปญส่งเสริมการท่องเที่ยวชุมชนท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม เมืองหลักและเมืองรอง

3.11 มีการจัดกิจกรรมพิเศษ Special Event ส่งเสริมการตลาดในลักษณะ แลกใหม่ ใหญ่ ดัง เช่น จัดกิจกรรม ในวันสำคัญต่าง ๆ วันเด็ก วันวาเลนไทน์ วันสงกรานต์ วันแม่ ฯลฯ

3.12 มีการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเพื่อให้แหล่งท่องเที่ยว มีความยั่งยืน

นอกจากนี้การบริหารจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดสุราษฎร์ธานี เพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ควรมีการดำเนินงานที่เริ่มจากสิ่งเล็กๆ สิ่งที่ทำได้ คือทำที่ละอย่าง เน้นการมีส่วนร่วม มีการสร้างเครือข่ายการท่องเที่ยว นักท่องเที่ยวมาเที่ยวเกาะสมุย เขาสมอก เขื่อนรัชชประภา สถานที่เหล่านี้มีชื่อเสียงนักท่องเที่ยวตั้งใจที่จะมาเป็นสถานที่เป้าหมายหลัก เปรียบเหมือนอาหารจานหลัก ส่วนการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่เพิ่งเริ่มดำเนินการหรือดำเนินการมานานแต่ไม่เป็นที่นิยมของนักท่องเที่ยวเปรียบเสมือนกับน้ำจิ้มทำอย่างไรให้เขาหันมากินอาหารจานหลักแล้วกินน้ำจิ้มด้วย นี่คือคำถามที่น่าสนใจ นักท่องเที่ยวมาเที่ยวจังหวัดสุราษฎร์ธานี ส่วนใหญ่มาเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวเชิงธรรมชาติ เช่น อุทยานแห่งชาติเขาสมอก เขื่อนรัชชประภา เกาะสมุย เกาะพะงัน เกาะเต่า ซึ่งเปรียบเหมือนอาหารจานหลัก การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมเป็นเหมือนอาหารจานรองหรือน้ำจิ้ม จะทำอย่างไรให้อาหารจานรองหรือน้ำจิ้มอยู่โต๊ะเดียวกันกับอาหารจานหลัก ทำอย่างไรให้คนมาเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวเชิงธรรมชาติและมาเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมด้วย จากผลการวิจัยพบว่า จะต้องสร้างเครือข่ายการท่องเที่ยวระหว่างเชิงธรรมชาติและเชิงวัฒนธรรมเพื่อให้มีการส่งต่อนักท่องเที่ยวระหว่างกันนั่นเอง

4. ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่น

ผู้เชี่ยวชาญเห็นว่าด้านการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดสุราษฎร์ธานี เพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ประกอบด้วย 2 ประการดังนี้

4.1 ชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการการท่องเที่ยว

- 1) ชุมชนท้องถิ่นเป็นส่วนหนึ่งของกิจกรรมการท่องเที่ยว เช่น การนำเที่ยว การให้บริการต่าง ๆ
- 2) ชุมชนมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นต่อการจัดการแหล่งท่องเที่ยวในท้องถิ่นของตน
- 3) ชุมชนมีส่วนร่วมในการวางแผนหรือบริหารจัดการ โดยการจัดตั้งองค์กรในท้องถิ่นเพื่อให้มีบทบาทในการจัดการแหล่งท่องเที่ยว

4) มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

4.2 ชุมชนมีส่วนร่วมเชิงเศรษฐกิจจากกิจกรรมการท่องเที่ยว

- 1) ชุมชนมีรายได้จากการจ้างงานที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว
- 2) ชุมชนมีรายได้จากการเป็นผู้นำเที่ยว หรือให้บริการท่องเที่ยว
- 3) ชุมชนมีรายได้จากการขายอาหาร ของที่ระลึก หรือสินค้าพื้นเมือง
- 4) ชุมชนมีรายได้จากการแสดงศิลปวัฒนธรรมพื้นเมือง

ดังนั้น ด้านการจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดสุราษฎร์ธานีเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน สรุปได้ว่าเราจะต้องค้นหาคุณค่าในศิลปวัฒนธรรมที่เป็นเอกลักษณ์ของชุมชนให้เจอ หรือเรียกว่าเสน่ห์ของชุมชน การสร้างสิ่งดึงดูดใจแต่ละชุมชนขึ้นมาจะต้องพัฒนาต่อยอดอยู่เสมอ ไม่ย่ออยู่กับที่ และต้องมีการอนุรักษ์สืบทอดไปยังชนรุ่นหลังไม่ให้สิ่งที่เราสร้างขึ้นตายไปพร้อมกับเรา การบริหารจัดการจะต้องมีการทำงานเป็นคณะหรือกลุ่ม เน้นการมีส่วนร่วมเพื่อให้ชาวบ้านเป็นเจ้าบ้านที่ดีนักท่องเที่ยวมาเยี่ยมก็เกิดความประทับใจ นอกจากนี้ผู้นำชุมชนและชาวบ้านต้องมีการนำทุนชุมชน และทุนทางวัฒนธรรม มาสร้างมูลค่าเพิ่มให้ได้ อาจต้องพัฒนาด้านความรู้และทัศนคติของคนใน

ชุมชนไปพร้อมกัน การทำงานการท่องเที่ยวจะต้องมีแผนธุรกิจชุมชนท่องเที่ยว มีการจัดระเบียบในแหล่งท่องเที่ยวเพื่ออนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมให้คงอยู่ต่อไป มีการประชาสัมพันธ์ และส่งเสริมการตลาดได้อย่างน่าสนใจ มีการจัดทำปฏิทินกิจกรรมท่องเที่ยวของชุมชนและเผยแพร่สู่สาธารณชน มีการเชื่อมโยงเครือข่ายการท่องเที่ยวในแหล่งอื่น ๆ มีการจัดทำแคมเปญส่งเสริมการท่องเที่ยว มีการจัดกิจกรรมพิเศษและสุดท้ายคนในชุมชนต้องมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการและการมีส่วนร่วมต่อรายได้ที่เกิดขึ้นในชุมชนอย่างเป็นธรรม จึงจะส่งผลให้การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดสุราษฎร์ธานีเกิดความยั่งยืน

4.2.3 ข้อมูลเกี่ยวกับการเสนอเส้นทางท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดสุราษฎร์ธานี

ขั้นตอนนี้ผู้วิจัยได้นำเส้นทางท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดสุราษฎร์ธานี ฉบับร่าง โดยให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 12 รูป/คน ตรวจสอบเพื่อยืนยันและเสนอแนะเพื่อให้ได้เส้นทางท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดสุราษฎร์ธานีที่สมบูรณ์ สำหรับการเสนอเส้นทางท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดสุราษฎร์ธานี โดยมีรายชื่อผู้เชี่ยวชาญดังนี้

1. พระครูจิริเจติยาทร ผู้ช่วยเจ้าอาวาสวัดพระบรมธาตุไชยาราชวรวิหาร
2. รองศาสตราจารย์ ดร.จำเริญ ชูช่วยสุวรรณ ข้าราชการบำนาญ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัยวิทยาเขตนครศรีธรรมราช
3. นายทศพล งานไพโรจน์ อดีตนายกเทศมนตรีเมืองท่าข้าม
4. นางยุพาพันธ์ คงชนะ ผู้อำนวยการกองการท่องเที่ยวและกีฬา องค์การบริหารส่วนจังหวัดสุราษฎร์ธานี
5. นายกิตติ ชินเจริญธรรม หัวหน้าพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติไชยา อำเภอไชยา จังหวัดสุราษฎร์ธานี
6. นายเทพศิลป์ ผ่องแก้ว ผู้อำนวยการการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สำนักงานสุราษฎร์ธานี
7. อาจารย์จากรุ ทิพย์ศักดิ์ ที่ปรึกษานวัตกรรมและเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์วิทยาเขตสุราษฎร์ธานี
8. นางจรัญญา ศรีรักษ์ กำนันตำบลบางใบไม้ อำเภอเมือง จังหวัดสุราษฎร์ธานี
9. นายเศรษฐพงศ์ โพธิ์โพ้น เจ้าหน้าที่ศูนย์บริการนักท่องเที่ยวป่าในเมืองไม้ในเมืองบ้านห้วยทรัพย์ อำเภอเมือง จังหวัดสุราษฎร์ธานี
10. นายสมชาย สินมา รองประธานหอการค้าจังหวัดสุราษฎร์ธานี
11. นายนายพรชัย มาลาสกุลชัย ผู้จัดการบริษัทพันทิพย์ 1970 จำกัด
12. นายธวัชชัย กลิ่นนาค ประธานกรรมการบริษัทดิเอิร์ธการท่องเที่ยว

โดยภาพรวมผู้เชี่ยวชาญเห็นว่าควรเพิ่มสถานที่ที่ยังไม่ครบถ้วน ควรเพิ่มข้อมูลเกี่ยวกับรูปภาพประกอบในแต่ละแหล่งท่องเที่ยว เพื่อให้เส้นทางท่องเที่ยวสมบูรณ์ขึ้น ซึ่งผู้วิจัยได้ดำเนินการแก้ไขตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ ได้เส้นทางท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดสุราษฎร์ธานีฉบับสมบูรณ์โดยมีรายละเอียดดังนี้

4.2.3.1 เส้นทางท่องเที่ยว “นวัตวิถีของดีรอบอ่าวบ้านดอน”

เส้นทางท่องเที่ยว “นวัตวิถีของดีรอบอ่าวบ้านดอน” เป็นการสร้างเส้นทางการท่องเที่ยวเกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่น วิถีชีวิต เสื้อผ้าเครื่องประดับ และอาหาร ผู้วิจัยได้สร้างขึ้นเป็นเส้นทางท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมฉบับร่าง ประกอบด้วยแหล่งท่องเที่ยว จำนวน 5 แห่ง คือ ศูนย์วัฒนธรรมศึกษา (เรือน 4 ภาค) ตลาดน้ำประจักษ์รัฐบ้านดอน ชุมชนบางไผ่ไม้ กลุ่มไขเค็มอาสาสมัครชุมชน (อสม.) อำเภอไชยา และหมู่บ้านทอผ้าพุมเรียง จากการยืนยันเส้นทางท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัด สุราษฎร์ธานีของผู้เชี่ยวชาญ ผู้เชี่ยวชาญเห็นด้วยกับเส้นทาง นวัตวิถีของดีรอบอ่าวบ้านดอนและเสนอแนะให้เพิ่ม 4 แหล่งท่องเที่ยว คือ ชุมชนจักรสานกระจูดบ้านห้วยลึก ประเพณีชักพระ ตลาดศาลเจ้า และวัดไทร เส้นทางท่องเที่ยวนี้ประกอบด้วย 2 ประการ คือ แผนที่ท่องเที่ยว และรายละเอียดเส้นทางท่องเที่ยว มีรายละเอียดดังนี้

1 แผนที่ท่องเที่ยว “นวัตวิถีของดีรอบอ่าวบ้านดอน”

ภาพที่ 2 แผนที่ท่องเที่ยว “นวัตวิถีของดีรอบอ่าวบ้านดอน”

จากภาพที่ 7 เกิดจากการนำผลการวิเคราะห์ข้อมูลในวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 พฤติกรรมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดสุราษฎร์ธานี เกี่ยวกับประเภทการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่นักท่องเที่ยวชื่นชอบ มาสร้างเป็นเส้นทางการท่องเที่ยว “นวัตกรรมวิถีของดีรอบอ่าวบ้านดอน” เพื่อตอบสนองความชอบของนักท่องเที่ยวด้านภูมิปัญญาท้องถิ่น วิถีชีวิต เสื้อผ้าเครื่องประดับ และอาหาร ซึ่งรายละเอียดแสดงในเส้นทางการท่องเที่ยววิถีของดีรอบอ่าวบ้านดอน

2. รายละเอียดของเส้นทางท่องเที่ยว “นวัตกรรมวิถีของดีรอบอ่าวบ้านดอน”

เส้นทางการท่องเที่ยววิถีของดีรอบอ่าวบ้านดอน ผู้เชี่ยวชาญเสนอแนะให้เพิ่มแหล่งท่องเที่ยว 4 แหล่งท่องเที่ยว คือ 1. ชุมชนหัตถกรรมจักรสานกระจูดบ้านห้วยลึก 2. ตลาดศาลเจ้าบ้านดอน 3. งานประเพณีชักพระ ทอดผ้าป่า แข่งเรือยาว 4. วัดไทร ในแต่ละแหล่งท่องเที่ยวประกอบด้วยกิจกรรมการท่องเที่ยว ร้านอาหาร และที่พักใกล้เคียง มีรายละเอียดดังนี้

1) ชุมชนหัตถกรรมจักรสานกระจูดบ้านห้วยลึก

แม่เฒ่าเพียร นิมเฝือก ผู้เป็นต้นแบบของคนรุ่นแรก ผู้เปี่ยมด้วยภูมิปัญญางานสานกระจูด ท่านสานกระจูดเป็นของใช้แบบต่าง ๆ เช่น เสื่อ กระจุง ไร่ใช้ในบ้าน เช่นเดียวกับคนท้องถิ่นภาคใต้ ซึ่งใช้เส้นใยจากพืชที่สามารถหาได้ในท้องถิ่น มาสานเป็นเครื่องใช้ในวิถีชีวิตประจำวัน ในปี 2527 มีการส่งเสริมศิลปอาชีพ แม่เฒ่าเพียร ได้สานสมุกอย่างประณีตให้กำนันจรัส เศรษฐเชื้อ ส่งเป็นผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกเข้าประกวด ณ พระตำหนักทักษิณราชธานีเขต จ.นราธิวาส และได้รับรางวัลในครั้งนั้น เป็นแรงบันดาลใจให้กับคนในชุมชนเห็นคุณค่าและความสำคัญของภูมิปัญญาความรู้ในงานจักสานที่ตนมีอยู่ และเริ่มการพัฒนาผลิตภัณฑ์กระจูด เพื่อให้เป็นประโยชน์แก่ชุมชนและเป็นที่รู้จักของคนทั่วไปมากขึ้น ในปี 2535 นางปรีชา แดงมา ซึ่งเป็นบุตรของแม่เฒ่าเพียร นิมเฝือก ได้มีโอกาสส่งผลิตภัณฑ์จักสานกระจูดเข้าประกวด ณ พระตำหนักทักษิณราชธานีเขต และได้รับรางวัลพระราชทานจากสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ ทำให้นางปรีชา เกิดแรงบันดาลใจที่จะอนุรักษ์และรักษาภูมิปัญญานี้ไว้ไม่ให้สูญหายไปจากชุมชน และเพื่อสืบทอดเจตนารมณ์ของแม่ที่ได้ทำมา จึงได้ชักชวนเพื่อนบ้านในชุมชนร่วมกันจัดตั้งเป็นกลุ่มแม่บ้านเพื่อร่วมกันจักสานผลิตภัณฑ์กระจูด ได้สำเร็จในปี 2538 มีสมาชิกแรกเริ่ม 20 คน ได้รับการสนับสนุนด้านความรู้ เงินทุน การตลาดจากหน่วยงานราชการต่าง ๆ หลายหน่วยงาน กลุ่มฯ ได้รับการพัฒนาในทุกด้าน ทำให้ผลการดำเนินงานดีขึ้นเรื่อย ๆ สินค้าเป็นที่รู้จักแก่บุคคลทั่วไป ได้จัดตั้งเป็นวิสาหกิจชุมชนหัตถกรรมจักสานกระจูดบ้านห้วยลึก เมื่อวันที่ 22 สิงหาคม 2549 โดยมีกิจกรรมมอชมทรัพย์เพื่อระดมทุน ต่อมาได้รับการยอมรับผลการดำเนินงานของกลุ่มจนประสบความสำเร็จมาจนถึงปัจจุบัน ในยุคปัจจุบัน ซึ่งเป็นรุ่นที่ 3 นายชยวัฒน์ แดงมา บุตรชาย นางปรีชา แดงมา และ นางสาวพัชรี จิรติลก ภรรยา ได้เข้ามาดูแลงานกลุ่มแทนแม่ และได้พัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์อย่างต่อเนื่อง ได้รับรางวัลต่าง ๆ มากมาย มีการขยายตลาดสู่ตลาดต่างประเทศ ทำให้สินค้าเป็นที่รู้จักทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศ ซึ่งปัจจุบันนางสาวพัชรี จิรติลก ดำรงตำแหน่งประธานกลุ่มฯ⁸⁰ *กิจกรรมการท่องเที่ยว* การชมการสาธิตการจักสานกระจูด เรียนรู้กระบวนการพัฒนาแปรรูปผลิตภัณฑ์จากต้นกระจูด การเลือกซื้อผลิตภัณฑ์จักสานต้นกระจูด

⁸⁰ หัตถกรรมกระจูด, ความเป็นมาหัตถกรรมกระจูดบ้านห้วยลึก, [ออนไลน์], แหล่งที่มา : <http://www.kajood.com/ourstory.php>, (18 เมษายน 2562).

นักท่องเที่ยวสามารถแวะรับประทานอาหารในร้านอาหารใกล้เคียงแหล่งท่องเที่ยว เช่น ร้านอาหาร ภูณิศา ระแนงน้ำ บนเขาวิวสวย ร้านอาหารเคียงเล ฯลฯ ที่พักใกล้เคียง เช่น โรงแรมดิโอวาเลย์ พลอยเพิลโฮเทล ฯลฯ

ภาพที่ 3 กลุ่มจักรสานกระจูดบ้านห้วยลึกแปรรูปผลิตภัณฑ์จากการสานกระจูด

2) ศูนย์วัฒนธรรมศึกษา (เรือน 4 ภาค)

จังหวัดสุราษฎร์ธานี ซึ่งเป็นอีกหนึ่งจังหวัดที่มีแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมมากมาย สำนักศิลปและวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี ได้มีการจัดตั้งศูนย์วัฒนธรรม "เรือนสี่ภาค" เป็นอีกหนึ่งแหล่งท่องเที่ยวใหม่ที่อยู่ใกล้เมือง ภายในศูนย์วัฒนธรรมศึกษา (เรือนไทย 4 ภาค) ประกอบด้วยเรือนไทยแบบโบราณ ทั้ง 4 ภาค ที่ตั้งถัดไปจากหอพุทธทาสธรรมโฆษณ์ ประมาณ 100 เมตร⁸¹ ภายในศูนย์วัฒนธรรมมีกิจกรรมท่องเที่ยวคือ การชมศิลปะเรือนไทยแบบโบราณ มีวิทยากรคอยให้ความรู้ การถ่ายภาพเป็นที่ระลึก ในอนาคตจะมีตลาดนัดวิถีไทยที่นี่ นักท่องเที่ยวสามารถแวะรับประทานอาหารในร้านอาหารภายในมหาวิทยาลัย และร้านอาหารริมทางผ่าน เช่น ร้านอาหาร เคียงเล อีสานเรือนหลวง ฯลฯ ที่พักใกล้เคียงคือ เอสดีแมนชั่น (SD Mansion) พลอยแอนด์เพิลโฮเทล (Ploy's Pearl Hotel) ราชกฤต เรซิดเอนท์ (Rachakrit Residence) ฯลฯ

⁸¹NBT2HD, "เรือนสี่ภาค" แหล่งท่องเที่ยวใหม่ในเขตเมืองสุราษฎร์ธานี, [ออนไลน์], แหล่งที่มา : <https://www.youtube.com/watch?v=36t-HxYXsdo> (18 เมษายน 2562).

ภาพที่ 4 ภาพเรือนไทย 4 ภาค

3) ตลาดน้ำประจักษ์รัฐบ้านดอน

ตลาดน้ำบ้านดอน ตั้งอยู่ริมเขื่อนแม่ น้ำตาปี ถนนหน้าเมือง ห่างจากศาลากลาง 4 กิโลเมตร เป็นตลาดที่รวบรวม ศิลปวัฒนธรรมพื้นบ้านแบบย้อนยุคเป็นแหล่งรวมอาหารขึ้นชื่อของจังหวัดสุราษฎร์ธานี ตลาดน้ำประจักษ์รัฐบ้านดอนมีทุกวันอาทิตย์ ช่วง 15.00 – 21.00 น. ภายในตลาดน้ำประจักษ์รัฐบ้านดอนมีกิจกรรมการท่องเที่ยวคือ การเลือกซื้อสินค้าและอาหารท้องถิ่น ชมการแสดงพื้นบ้าน เช่น มะโนราห์ ลิเกป่า เป็นต้น⁸² นักท่องเที่ยวสามารถรับประทานอาหารในร้านอาหารที่อยู่ภายในตลาดนัดได้เลย ที่พักใกล้เคียง เช่น โรงแรมวังใต้ โรงแรมพงศ์แก้ว แกรนด์ธารา ฯลฯ

⁸² การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, *ท่องเที่ยววิถีไทย เก๋ไก๋ไม่เหมือนใคร สุราษฎร์ธานี เมืองคนดี*, (สำนักงานสุราษฎร์ธานี), หน้า 9-10

ภาพที่ 5 บรรยากาศตลาดน้ำประจักษ์บ้านดอน

4) งานประเพณีชักพระ ทอดผ้าป่า แข่งเรือยาว

ประเพณีชักพระ บางท้องถิ่นเรียกว่า “ประเพณีลากพระ” เป็นประเพณีพื้นเมืองของชาวภาคใต้ ได้มีการสืบทอดกันมาตั้งแต่สมัยศรีวิชัย โดยสันนิษฐานว่าได้เกิดขึ้นครั้งแรกในประเทศอินเดีย มีพุทธตำนานเล่าขานสืบทอดกันมาว่า เมื่อพระพุทธเจ้าทรงผนวชได้ 7 พรรษา และพรรษาที่ 7 นั้นได้เสด็จไปจำพรรษา ณ สวรรค์ชั้นดาวดึงส์ ครั้นออกพรรษาแล้ว ยามเช้าของแรม 1 ค่ำ เดือน 11 ได้เสด็จกลับมายังโลกมนุษย์ ในการนี้พุทธบริษัททั้ง 4 ประกอบด้วย ภิกษุ ภิกษุณี อุบาสก และ อุบาสิกา ซึ่งรอคอยพระพุทธองค์มาเป็นเวลานานถึง 3 เดือน ครั้นทราบข่าว พระพุทธเจ้าเสด็จกลับ จึงได้รับเสด็จและได้นำภัตตาหารคาวหวานไปถวายด้วย ผู้ไปที่หลังนั่งไกล ไม่สามารถเข้าไปถวายภัตตาหารด้วยตัวเองได้ จึงใช้ใบไม้ห่ออาหารและส่งผ่านชุมชนต่อ ๆ กันไป⁸³

งานประเพณีชักพระ ทอดผ้าป่า แข่งเรือยาว เพื่อร่วมทำบุญเนื่องในเทศกาลออกพรรษา โดยความร่วมมือของหน่วยงานทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และประชาชนในจังหวัด ซึ่งจะจัดขึ้นเป็นเวลารวม 9 วัน 9 คืน ช่วงกลางเดือนตุลาคมของทุกปี ตั้งบริเวณริมแม่น้ำตาปี โดยจะมีการเตรียมเรือพระบกและเรือพระน้ำ มาประดับตกแต่งลวดลายอย่างประณีตตามความคิดสร้างสรรค์และภูมิปัญญาท้องถิ่น รวมถึงประดับตกแต่งพุ่มผ้าป่าซึ่งมีที่เดียวในประเทศไทยที่เรียกว่า พุ่มผ้าป่าหน้าบ้าน ขึ้นทั่วทุกมุมเมืองในเขตเทศบาลนครสุราษฎร์ธานี *กิจกรรมการท่องเที่ยว* คือ ชมการชักพระฯ แข่งเรือยาว การทำบุญตักบาตรกับพระภิกษุ-สามเณร มากกว่า 100 วัดในวันเดียว กิจกรรมในงานจะจัดจำลองฉากเป็นภาพพุทธประวัติ หรือพุทธชาดก ประดับประดาตกแต่งด้วยวัสดุต่าง ๆ ประกอบแสง สี เสียง ทำให้ภายในคืนออกพรรษาทั่วเขตตัวเมืองสุราษฎร์ธานี การเดินชมพุ่มผ้าป่าหน้าบ้าน มีกิจกรรมไหว้พระร้อยวัด มหัศจรรย์เมืองคนดี เพื่อสัมผัสและเรียนรู้ประเพณี วัฒนธรรม และวิถีชีวิตของชาวสุราษฎร์ธานี การเลือกซื้อสินค้าและอาหารท้องถิ่น ชมการแสดงพื้นบ้าน เป็นต้น นักท่องเที่ยวสามารถรับประทานอาหารในร้านอาหารที่อยู่ภายในตลาดนัดได้เลย ที่พักใกล้เคียง เช่น โรงแรมวังใต้ โรงแรมพงศ์แก้ว แกรนด์ธารา ฯลฯ

⁸³

เพชรรัตน์ สุวรรณ, ประเพณีชักพระวัฒนธรรมภาคใต้, [ออนไลน์], แหล่งที่มา : <https://sites.google.com/site/suratthanilocapraphenichakphra/praphenichakphrawatnthrmphakhti>, (15 กุมภาพันธ์ 2562).

ภาพที่ 6 ขบวนแห่เรือพนมพระบก (บนซ้าย) ขบวนเรือพนมพระน้ำ (บนขวา) การชักพุ่มผ้าวันออกพรรษา (ล่างซ้าย)
แข่งเรือยาวขึ้นโขนชิงธง (ล่างขวา)

5) ตลาดศาลเจ้าบ้านดอน

ตลาดศาลเจ้า เป็นที่รู้จักของคนทั่วไปเป็นอย่างดี เป็นตลาดของกินตอนกลางคืนที่ขึ้นชื่อของเมืองสุราษฎร์ เมื่อนักท่องเที่ยวมีโอกาสมาเยือนจังหวัดสุราษฎร์ธานีไม่ควรพลาดมาที่จะมาหาของอร่อย ๆ รับประทานที่นี่ แม้จะไม่มีแสงสีและคึกคักอย่างเมืองตามเกาะ แต่เมืองสุราษฎร์ยังมีตลาดของกินที่คึกคัก ละลานตา และราคาเป็นมิตร ที่มาของชื่อตลาดแห่งนี้สืบเนื่องจากทำเลที่ตั้งซึ่งอยู่ใกล้ ๆ กับศาลเจ้า ภายในตลาดจะเป็นซอยเล็ก ๆ ที่มีรถเข็น ร้านรวงตั้งอยู่เต็มสองข้างทาง ประดับประดาด้วยของกินของอร่อยแบบพื้นเมือง นับเป็นตลาดของกินที่มีความหลากหลายมากแห่งหนึ่ง⁸⁴ กิจกรรมการท่องเที่ยว คือ ชมและเลือกซื้ออาหารอร่อยและสินค้ามากกว่า 100 ร้าน นักท่องเที่ยวสามารถรับประทานอาหารในร้านอาหารที่อยู่ภายในตลาดนัดได้เลย ที่พักใกล้เคียง เช่น โรงแรมซีบีดี โรงแรมราชธานี เดอะวัน ออร์คิดอพาร์ทเมนท์ แกรนด์ธารา ฯลฯ

⁸⁴ ศาลเจ้าจังหวัดสุราษฎร์ธานี, (ออนไลน์),แหล่งที่มา : <http://palanla.com/index.php?op=domestic-Location-detail&id=142> (2 เมษายน 2562).

ภาพที่ 7 บรรยากาศตลาดศาลเจ้าบ้านดอน

6) วัดไทร

วัดไทรเป็นวัดเก่าแก่ของอำเภอสุราษฎร์ธานี สันนิษฐานว่าสร้างขึ้นในสมัยอาณาจักรศรีวิชัย ราว ๆ ระหว่าง พ.ศ. 1300 ถึง พ.ศ. 1800 โดยเชื่อมโยงกับวัดกลาง (เก่า) และวัดพระโยคที่อยู่ใกล้เคียงกัน วัดนี้มีศาลาการเปรียญไม้ 2 ชั้น ทั้งหลังอายุกว่า 100 ปี สร้างเมื่อ พ.ศ. 2475 โดยหลวงพ่อดุย (พระอนุสรณ์ธรรมศาสตร์) อดีตเจ้าอาวาส สมัยสงครามโลกครั้งที่ 2 เมื่อวันที่ 8 ธันวาคม 2484 ญี่ปุ่นยกพลขึ้นบกที่จังหวัดสุราษฎร์ธานี โดยยึดเอาศาลาแห่งนี้เป็นฐานบัญชาการในครั้งนั้น และเคยใช้เป็นสถาบันการศึกษาและสนามสอบของมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์และการเมือง สาขาสุราษฎร์ธานีอีกด้วย⁸⁵ วัดไทรยังมีตลาดแบบย้อนยุคเป็นแหล่งรวมอาหารขึ้นชื่อของจังหวัดสุราษฎร์ธานี ตลาดจะมีเฉพาะวันศุกร์ – เสาร์ เวลา 15.00 น. เป็นต้นไป *กิจกรรมการท่องเที่ยว* คือ ชมและเลือกซื้ออาหารอร่อยและสินค้าในตลาดแบบย้อนยุค การชมศาลาร้อยปี นักท่องเที่ยวสามารถรับประทานอาหารใน*ร้านอาหาร*ที่อยู่ภายในตลาดนัดได้เลย *ที่พักใกล้เคียง* เช่น โรงแรมซีบีดี โรงแรมราชธานี เดอะวัน ออร์คิดอพาร์ทเมนท์ แกรนด์ธารา ฯลฯ

⁸⁵ การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 5 ศาลเจ้า 9 วัด plus 4, (สุราษฎร์ธานี: อินฟินิท แอดเวอร์โทซ์, 2560), หน้า 26.

ภาพที่ 8 แหล่งท่องเที่ยววัดไทร

7) ชุมชนบางไผ่

ชุมชนบางไผ่เป็นชุมชนเก่าแก่เริ่มแรกของชาวในบาง มีประวัติความเป็นมายาวนานกว่าสองร้อยปีสมัยพระยาตากสินยกทัพมาตีเมืองนครศรีธรรมราช ขุนประจันตีกษัตริย์ซึ่งเป็นทหารคู่มือของเจ้าเมืองนครฯ รักษาหัวเมืองทางด้านทิศเหนือเห็นว่าพระยานครสูททัพพระยาตากสินไม่ได้ จึงสั่งให้ทหารลงเรือเพื่อจะหนีพระยาตากสิน ขุนประจันตีกษัตริย์พร้อมทหารคู่มือและครอบครัวหลบหนีมาทางแม่น้ำหลวง ผ่านบ้านดอนเพื่อจะไปเมืองไชยา แต่ปรากฏว่าเมืองไชยาก็โดนพระยาตากสินยกทัพมาตีแตก ขุนประจันตีกษัตริย์จึงล่องลงมาในลำคลองเล็ก ๆ ซึ่งเหมาะกับการตั้งบ้านเรือน โดยสร้างบ้านหลังใหญ่ประมาณห้าหลัง และตั้งชื่อว่าหมู่บ้านใหญ่และกลายเป็นตำบลบางไผ่ในปัจจุบัน⁸⁶ ชุมชนบางไผ่ ห่างจากศาลากลางจังหวัดสุราษฎร์ธานี ประมาณ 4.50 กิโลเมตร เดินทางไปตามถนนหมายเลข 2007 ในชุมชนบางไผ่ มีกิจกรรมการท่องเที่ยวคือ การล่องเรือชมวิถีชีวิตของคนริมฝั่งคลอง ชมหิ่งห้อยยามค่ำคืน และชมธรรมชาติใต้อุโมงค์ต้นจาก ชมสาธิตการทำน้ำส้มจาก การสาธิตการทำผลิตภัณฑ์จากส่วนต่าง ๆ ของต้นจาก ชมผลิตภัณฑ์จากชุมชน ในตลาดน้ำประชารัฐบางไผ่ตั้งอยู่ภายในวัดบางไผ่ จะมีตลาดทุกวันอาทิตย์เวลา 8.30 – 15.00 ในตลาดจะมีการแสดงพื้นบ้าน เช่น หนังตะลุง มะโนราห์ เป็นต้น นักท่องเที่ยวสามารถแวะรับประทานอาหารในร้านอาหารใกล้เคียงแหล่งท่องเที่ยว เช่น คริวกำนันสาว ครอลโรส คริวณิชา ก๊วยเตี่ยวบางภูชี บ้านลุงมูล ปลายคลอง ที่พักใกล้เคียงคือ โรงแรมออร์คิด สบายดี รีสอร์ท โรงแรมซีพีดี 2 เรือนไทยในบาง ฯลฯ

⁸⁶ กลุ่มท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์บางไผ่, ประวัติชุมชนบางไผ่, [ออนไลน์], แหล่งที่มา : <https://thailandtourismdirectory.go.th/th/info/attraction/detail/itemid/309> (2 เมษายน 2562)

ภาพที่ 9 บรรยากาศในชุมชนบางไผ่

8) กลุ่มไข่เค็มอาสาสมัครชุมชน (อสม.) อำเภอไชยา

ไข่เค็มไชยาเป็นสินค้าที่เป็นที่รู้จักโดยทั่วไปของผู้บริโภค เป็นของฝากที่ใคร ๆ ต้องแวะซื้อเมื่อผ่านมายังอำเภอไชยา จังหวัดสุราษฎร์ธานี การผลิตไข่เค็มไชยาของกลุ่มไข่เค็มอาสาสมัครชุมชน (อสม.) จึงเกิดขึ้นจากการรวมกลุ่มกันครั้งแรกเมื่อปี พ.ศ.2545 เพื่อจัดตั้งเป็นกลุ่มวิสาหกิจชุมชนไข่เค็ม อสม. และผลิตไข่เค็มไชยาชนิดดินพอก (ดินจอมปลวก) เพื่อจำหน่ายให้แก่สมาชิกและส่งขายเป็นของฝาก⁸⁷ กิจกรรมการท่องเที่ยวคือ การเลือกซื้อของที่ระลึกของฝาก การชมสาธิตการทำไข่เค็ม การทัศนศึกษาดูงาน การผลิตไข่เค็ม นักท่องเที่ยวสามารถแวะรับประทานอาหารในร้านอาหารใกล้เคียงแหล่งท่องเที่ยว เช่น ร้านอาหารอีสานเมียงปลา ร้านกวยจั๊บป่าทรัพย์ เดอะลอฟคอฟฟี่-อิทเทอร์รี่-เบเกอรี่ (The Loft coffee-eatery – bakery) ร้านอาหารบัวไชยา ฯลฯ ที่พักใกล้เคียง คือ แลรมโพธิ์รีสอร์ท เจพีเพรส มาร์วยรีสอร์ท (Maruay Resort) เพื่อนเดินทางรีสอร์ท ฯลฯ

⁸⁷ เทียวสุราษฎร์นำยล 6 ชุมชนต้องสัมผัส, ชุมชนละเม็ด ตำบลละเม็ด อำเภอไชยา, [ออนไลน์], แหล่งที่มา : <https://th.readme.me/p/10138> (2 เมษายน 2562).

ภาพที่ 10 กลุ่มไข่เค็มอาสาสมัครชุมชน

9) หมู่บ้านทอผ้าพุมเรียง

กลุ่มทอผ้าไหมพุมเรียง เป็นศิลปหัตถกรรมพื้นบ้านภาคใต้ของกลุ่มคนไทยมุสลิมที่ตั้งบ้านเรือนอยู่ที่บ้านหัวเลน หมู่ 2 บริเวณริมคลองพุมเรียง ตำบลพุมเรียง อำเภอไชยา จังหวัดสุราษฎร์ธานี ที่ได้สืบทอดมาหลายชั่วคนตั้งแต่สมัยตอนปลายกรุงศรีอยุธยาและรัตนโกสินทร์ ซึ่งเป็นการผสมผสานทางวัฒนธรรมท้องถิ่นของชาวไทยมุสลิมและชาวไทยพุทธพื้นเมืองท้องถิ่น⁸⁸ กิจกรรมการท่องเที่ยวคือ การชมสาธิตการทอผ้าด้วยมือ การเลือกซื้อเสื้อผ้า เพื่อเป็นของฝาก นักท่องเที่ยวสามารถแวะรับประทานอาหารในร้านอาหารใกล้เคียงแหล่งท่องเที่ยว เช่น ร้านก๋วยเตี๋ยวพี่ตาพุมเรียง ครัวเซฟองฮาลาล พลัปปลาซีฟู้ด ราตรีซีฟู้ด ศูนย์อาหาร 9 ชุมชนไทย-อิสลาม ฯลฯ ที่พักใกล้เคียง เช่น แพลมโพธิ์ปรีซอร์ท รุ่งอรุณรีสอร์ท วีระดาบูติกโฮม ฯลฯ

⁸⁸บ้านและสวน, บ้านพุมเรียงตำนานผ้าไทยที่รอการสืบสาน, [ออนไลน์], แหล่งที่มา : <http://www.baanlaesuan.com/97277/design/lifestyle/poomriang> (2 เมษายน 2562).

ภาพที่ 11 การทอผ้าแบบโบราณของกลุ่มทอผ้าไหมพุมเรียง

4.2.3.2 เส้นทางท่องเที่ยว “ขอพรสิ่งศักดิ์สิทธิ์”

เส้นทางท่องเที่ยว “ขอพรสิ่งศักดิ์สิทธิ์” เป็นการสร้างเส้นทางท่องเที่ยวเกี่ยวกับศาสนา ความเชื่อ จิตรกรรม ประติมากรรม ผู้วิจัยได้สร้างขึ้นเป็นเส้นทางท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมฉบับร่าง ประกอบด้วย 2 เส้นทาง คือ “เส้นทางขอพรสิ่งศักดิ์สิทธิ์ 1” ประกอบด้วยแหล่งท่องเที่ยวจำนวน 4 แห่ง คือ หลวงพ่อพัฒนา นารโท วัดพัฒนาราม (พระอารามหลวง) ศาลหลักเมืองสุราษฎร์ธานี หลวงพ่อกล่อม นันทะ วัดโพธารวาส พระธาตุศรีสุราษฎร์ (เขาท่าเพชร) ผู้เชี่ยวชาญเห็นด้วยกับเส้นทางขอพรสิ่งศักดิ์สิทธิ์ 1 และเสนอแนะให้เพิ่มแหล่งท่องเที่ยว จำนวน 4 แหล่งท่องเที่ยว คือ เจ้าแม่กวนอิมสุราษฎร์ธานี มูลนิธิกุศลศรัทธา ศาลเจ้าปึงเถกง และศาลเจ้าฮกเกี้ยน และ “เส้นทางขอพรสิ่งศักดิ์สิทธิ์ 2” ประกอบด้วยแหล่งท่องเที่ยว จำนวน 4 แห่ง คือ วัดพระใหญ่ วัดปลายแหลมสุวรรณาราม วัดราชธรรมาราม (วัดศิลาสูง) และหลวงพ่อด่าง ปิยะสีโล (วัดคุณาราม) จากการยืนยันเส้นทางท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของผู้เชี่ยวชาญพบว่าผู้เชี่ยวชาญเห็นด้วยกับเส้นทางขอพรสิ่งศักดิ์ 2 และเสนอแนะให้เพิ่มแหล่งท่องเที่ยว จำนวน 3 แหล่งท่องเที่ยว คือ ศาลเจ้าพ่อกวนอู เจดีย์แหลมสอ และวัดสำเร็จ เพื่อรองรับนักท่องเที่ยวที่ชื่นชอบด้านนี้ มีรายละเอียดดังนี้

1. แผนที่ท่องเที่ยว “ขอพรสิ่งศักดิ์สิทธิ์ 1” เป็นเส้นทางในอำเภอเมืองฯ พุนพิน และอำเภอไชยา ดังแสดงในภาพที่ 12

ภาพที่ 12 แผนที่ท่องเที่ยวขอพรสิ่งศักดิ์สิทธิ์ 1

2. รายละเอียดเกี่ยวกับเส้นทางขอพรสิ่งศักดิ์สิทธิ์ 1 ประกอบด้วย

1) หลวงพ่อพัฒน์ นารโท วัดพัฒนาราม (พระอารามหลวง)

มณฑปหลวงพ่อพัฒน์ นารโท เจ้าอาวาสรูปแรกของวัดใหม่ ท่านเป็นผู้สร้างวัดแห่งนี้ด้วยเงินเพียง 6 บาท เมื่อ พ.ศ. 2439 ท่านมรณภาพในปี พ.ศ. 2485 ด้วยท่านั่งสมาธิ มีการเก็บสังขารของท่านไว้จนปี พ.ศ. 2491 ได้เปิดที่บรรจุสังขารของท่านปรากฏว่าสังขารไม่เน่าไม่เปื่อย แม้ว่าท่านมรณภาพไปหลายปีแล้วก็ตาม ด้วยความเชื่อความศรัทธาในหลวงพ่อพัฒน์ ผู้คนมักขอให้ประสบความสำเร็จในเรื่องต่างๆ มากมาย พระอุโบสถมีรูปปั้นและแหกยามเย็นเฝ้าประตูพระอุโบสถที่ไม่เหมือนวัดใด ภายในประดิษฐานหลวงพ่อน้ำโรงพระประธานทรงเครื่องขัตติยราชแบบกษัตริย์องค์เดียวของจังหวัดสุราษฎร์ธานี⁸⁹ วัดพัฒนาราม (พระอารามหลวง) ตั้งอยู่เลขที่ 87/1 ถนนหน้าเมือง ตำบลตลาด อำเภอเมือง จังหวัดสุราษฎร์ธานี สังกัดคณะสงฆ์มหานิกาย ทิศเหนือจดถนนพัฒนาราม ทิศใต้จดถนนหน้าเมือง ทิศตะวันออกจดถนนสาธารณะ ทิศตะวันตกจดคูเมืองเดิม นักท่องเที่ยวมีกิจกรรมการท่องเที่ยว คือ การกราบไหว้ขอพรหลวงพ่อพัฒน์ นารโท เพื่อเป็นสิริมงคล ชมอุโบสถทรงไทยชั้นเดียว ชมและสักการะพระประธานปางมารวิชัยประจำอุโบสถ นักท่องเที่ยวสามารถแวะรับประทานอาหารในร้านอาหารใกล้เคียงแหล่งท่องเที่ยว เช่น ภัตตาคารลัคกี้ เสรีแต่เตี้ยม ข้าวแกงแม่จัน ร้านยกเข่ง ระเบียบไม้ ชุ่มกระดังงา ฯลฯ ที่พักใกล้เคียง เช่น โรงแรมไทยรุ่งเรือง โรงแรมมายเพลส โรงแรมซีบีดี โรงแรมราชธานี โรงแรมตาปี โรงแรมแกรนด์ธารา ฯลฯ

ภาพที่ 13 หลวงพ่อพัฒน์ นารโท

⁸⁹ การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 5 ศาลเจ้า 9 วัด plus 4, (สุราษฎร์ธานี : อินฟินิตี แอดเวอร์ไทซ์, 2560), หน้า 34.

2) พระโพธิสัตว์กวนอิม มูลนิธิมิถิตาจิตธรรมสถาน

เม่งเหมียวเซียงตัว หรือมูลนิธิมิถิตาจิตธรรมสถาน ก่อตั้งเมื่อ พ.ศ. 2500 มีองค์เทพเจ้าไ้ไปยเซียนประดิษฐานพร้อมด้วยเทพเจ้าศักดิ์สิทธิ์ต่าง ๆ ต่อมามีการขยายที่ดินของมูลนิธิเพิ่มเติมจึงจัดสร้างเทวสถานดาวนพเคราะห์และองค์โพธิสัตว์กวนอิม คนไทยเชื้อสายจีนได้ร่วมมือกันก่อตั้งมูลนิธิมิถิตาจิตธรรมสถานมี 8 เซียน เป็นประธาน ต่อมามีการก่อสร้างเจ้าแม่กวนอิมทำด้วยหินแกรนิตที่สูงที่สุดในประเทศไทย ทำให้คนทั่วไปเข้าใจว่าเป็นศาลเจ้าแม่กวนอิม ดังนั้นถ้ามากราบไหว้เจ้าแม่กวนอิมก็อย่าลืมไหว้ 8 เซียนด้วย⁹⁰ กิจกรรมการท่องเที่ยว คือ การกราบไหว้ขอพรเทพ 8 เซียน และเจ้าแม่กวนอิม เพื่อเป็นสิริมงคล ร่วมเทศกาลกิจเจง นักท่องเที่ยวสามารถแวะรับประทานอาหารในร้านอาหารใกล้เคียงแหล่งท่องเที่ยว เช่น ภัตตาคารลัคกี้ เสรีแต่เตียม ข้าวแกงแม่จิน ร้านยกเซ่ง ระเบียบงไม้ ซุ้มกระดังงา ฯลฯ ที่พักใกล้เคียง เช่น โรงแรมไทยรุ่งเรือง โรงแรมมายเพลส โรงแรมซีปิติ โรงแรมราชธานี โรงแรมตาปี โรงแรมแกรนธารา ฯลฯ

ภาพที่ 14 เจ้าแม่กวนอิม (ซ้าย) มูลนิธิมิถิตาจิตธรรมสถาน (ขวา)

⁹⁰ เรื่องเดียวกัน, หน้า 48

3) มูลนิธิกุศลศรัทธา

มูลนิธิกุศลศรัทธาเปิดอย่างเป็นทางการ พ.ศ. 2508 มีการอัญเชิญหลวงปู่โตฮองกง พระผู้เปี่ยมด้วยเมตตาแก่ผู้คนที่ตกทุกข์ได้ยาก พร้อมด้วยเทพเจ้าต่าง ๆ ประดิษฐานบนแท่นสักการะ นอกจากนี้ยังมีเทพเจ้าไท่ส่วยเอี้ย สำหรับฝากดวงแก่ปีชง แห่งเดียวในจังหวัดสุราษฎร์ธานีที่ผู้คนหลั่งไหลไปฝากดวงแก่ปีชงอย่างไม่ขาดสาย รวมถึงการร่วมสนับสนุนแก้อาสาสมัครกู้ภัยของมูลนิธิกุศลศรัทธาสุราษฎร์ธานี ได้อีกด้วย⁹¹ *กิจกรรมการท่องเที้ยว* คือ การกราบไหว้ขอพรเทพและเซียน เพื่อเป็นสิริมงคล และร่วมงานเทศกาลกิจเจของชาวไทยเชื้อสายจีน นักท่องเที้ยวสามารถแวะรับประทานอาหารในร้านอาหารใกล้เคียงแหล่งท่องเที้ยว เช่น ภัตตาคารลัคกี้ เสริแต่เตี้ยม ข้าวแกงแม่จิน ร้านยกเข่ง ระเบียบงไม้ ชุ่มกระดังงา ฯลฯ *ที่พักใกล้เคียง* เช่น โรงแรมไทยรุ่งเรือง โรงแรมมายเพลส โรงแรมซีบีดี โรงแรมราชธานี โรงแรมตาปี โรงแรมแกรนด์ธารา ฯลฯ

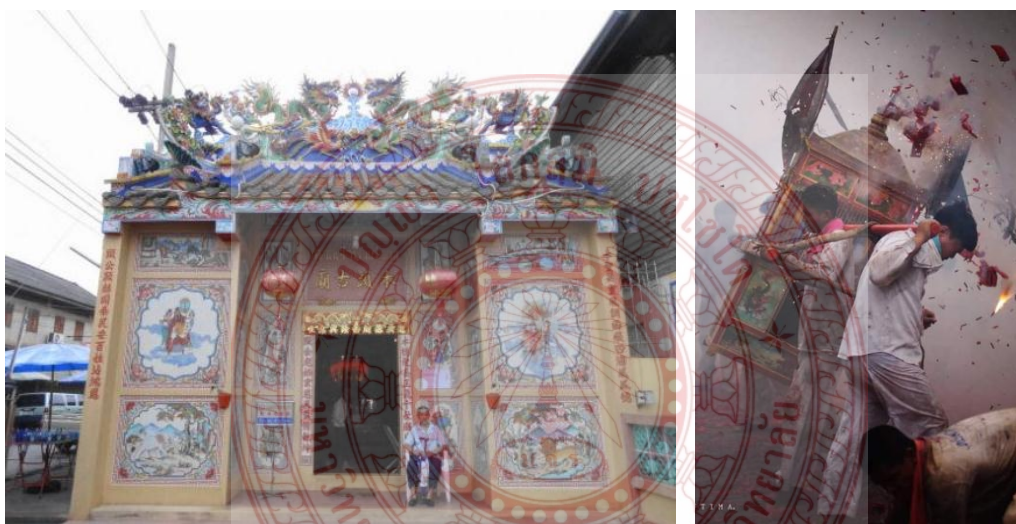
ภาพที่ 15 ศาลเจ้าหลวงปู่โตฮองกง

⁹¹ เรื่องเดียวกัน, หน้า 18

4) ศาลเจ้าปึงเถากง

ศาลเจ้าแห่งนี้มีประวัติว่าสร้างมากกว่า 230 ปีแล้ว และมีการปรับปรุงมาตลอดเวลา ศาลเจ้าแห่งนี้ตั้งอยู่ตรงข้ามท่าเรืออนุกรมมาไหว้พระที่ศาลเจ้าแห่งนี้ก็สะดวกมีเจ้าหน้าที่ดูแลศาลเจ้าแล้วจัดเตรียมดอกไม้ ธูป เทียน น้ำมัน ไข่ให้พร้อมเพรียง ถ้าท่านจะมาไหว้ก็เพียงเตรียมของที่ระลึกเพิ่มเติมนิดเองตามแต่ศรัทธา ไหว้เสร็จแล้วก็ทำบุญตามกำลังทรัพย์ไม่มีเรียกร้องหรือตั้งราคาแต่อย่างไร⁹² *กิจกรรมการท่องเที่ยว* คือ การกราบไหว้ขอพรเทพเจ้าเพื่อเป็นสิริมงคล ร่วมเทศกาลกิจเจของคนไทยเชื้อสายจีน นักท่องเที่ยวสามารถแวะรับประทานอาหารในร้านอาหารใกล้เคียงแหล่งท่องเที่ยว เช่น ภัตตาคารลัคกี้ เสรีแต่เตี้ยม ข้าวแกงแม่จิน ร้านยกแข่งระเปียงไม้ ชุมกระดั่งงา ฯลฯ *ที่พักใกล้เคียง* เช่น โรงแรมไทยรุ่งเรือง โรงแรมมายเพลส โรงแรมซีบีดี โรงแรมราชธานี โรงแรมตาปี โรงแรมแกรนด์ธารา เดอะวัน ฯลฯ

ภาพที่ 16 ศาลเจ้าปึงเถากง

⁹² เรื่องเดียวกัน, หน้า 10

5) ศาลเจ้าฮกเกี้ยน

ตำหนักฮกเกี้ยนหรือตำหนักฮกเกี้ยน ที่ได้ัญเชิญมาจากมณฑลฮกเกี้ยน ประเทศจีน ประดิษฐานตั้งแต่สร้างศาลนี้มาไม่ต่ำกว่า 100 ปี ต่อมา พ.ศ. 2550 ได้ตั้งชื่อศาลตามภาษาจีนฮกเกี้ยนว่า “ซุน ฮก เก็ง” แปลว่า “ตำหนักแห่งโชคลาภและความร่ำเย็น” พร้อมเปลี่ยนชื่อภาษาไทยที่หน้าศาลจากเดิมชื่อ “ศาลเจ้าฮกเกี้ยนสุราษฎร์ธานี” เป็น “ตำหนักฮกเกี้ยน” ดังเช่นปัจจุบันนำมาซึ่งสิริมงคลแก่ผู้สักการะ หลังจากสักการะองค์เทพแล้ว อย่าลืมรับน้ำมนต์จากเสามังกร (เสาที่ง) พ่นน้ำที่หน้าศาลเพื่อความเป็นสิริมงคลด้วย ภายหลังได้มีการอัญเชิญองค์เทพเจ้ามาร่วมศาลอีก 2 องค์ คือ เจ้าแม่กวนอิม และ เจ้าแม่ทับทิม⁹³ กิจกรรมการท่องเที่ยว คือ การกราบไหว้ขอพรเทพเจ้าเพื่อเป็นสิริมงคล ร่วมเทศกาลก๊องเจ๊ นักท่องเที่ยวสามารถแวะรับประทานอาหารในร้านอาหารใกล้เคียงแหล่งท่องเที่ยว เช่น ภัตตาคารลัคกี้ เสรีแต่เตียม ข้าวแกงแม่จิน ร้านยกเข่ง ระเบียบไม้ ชุ่มกระดังงา ฯลฯ ที่พักใกล้เคียง เช่น โรงแรมไทยรุ่งเรือง โรงแรมมายเพลส โรงแรมซีบีดี โรงแรมราชธานี โรงแรมตาปี โรงแรมแกรนด์ธารา เดอะวัน ฯลฯ

ภาพที่ 17 ตำหนักฮกเกี้ยน

⁹³ เรื่องเดียวกัน, หน้า 14

6) ศาลหลักเมืองสุราษฎร์ธานี

ศาลหลักเมืองแห่งนี้สร้างขึ้นเพื่อน้อมเกล้าฯ ถวายเป็นพระราชสักการะและเฉลิมพระเกียรติเนื่องในมหามงคลวโรกาสที่พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช รัชกาลที่ 9 ทรงครองสิริราชสมบัติ ครบ 50 ปี เมื่อวันที่ 9 มิถุนายน พ.ศ. 2539 เสาหลักเมืองแกะสลักจากไม้ราชพฤกษ์ลงรักปิดทองอย่างสวยงาม อาคารศาลหลักเมืองเป็นแบบศิลปะศรีวิชัย มีความสวยงามและโดดเด่น ด้วยตั้งอยู่ใจกลางเมืองบ้านดอนใกล้กับแม่น้ำตาปี ชาวบ้านนิยมนำมะพร้าวอ่อน ไข่ต้ม รวมถึงการจัดนางรำ มารำถวายเพื่อแก้บนหลังจากที่ประสบความสำเร็จในสิ่งที่ปรารถนา มีผู้คนกราบไหว้เพื่อความเป็นสิริมงคลเสมอมา⁹⁴ กิจกรรมการท่องเที่ยวคือ การกราบไหว้ขอพรเพื่อความเป็นสิริมงคล การถ่ายภาพ การชมความงดงามของสถาปัตยกรรมแบบศรีวิชัยของศาลหลักเมืองนักท่องเที่ยวสามารถแวะรับประทานอาหารในร้านอาหารใกล้เคียงแหล่งท่องเที่ยว เช่น ร้านอาหารคอรอสโรส ครั้วบ้านลุงมูล ร้านไถ่อย่างจิวพันธ์ ร้านอาหารอีสานริมน้ำ ฯลฯ ที่พักใกล้เคียง เช่น วังใต้ แกรนธรา เตอะวัน ฯลฯ

ภาพที่ 18 ศาลหลักเมืองสุราษฎร์ธานี

⁹⁴ เรื่องเดียวกัน, หน้า 46

7) หลวงพ่อกล่อม นันทะ วัดโพธาวาส

วัดนี้อยู่ติดกับคลองมะขามเตี้ยได้รับพระราชทานวิสุงคามสีมา เมื่อวันที่ 3 พฤศจิกายน พ.ศ. 2337 เจ้าอาวาสรูปที่ 2 พระครูวิสุทธิธรรมศาสน์ (หลวงพ่อกล่อม อานันโท) พระเกจิผู้ทรงวิทยาคม ชาวบ้านเรียกว่า “พ่อท่านก่ล่อม” ด้วยลำนํ้ามะขามเตี้ยและแม่น้ำตาปีในอดีตมีกระเซ้ชุกชุมมาก มีตำนานร่ำลือกันว่าพ่อท่านก่ล่อม มีคาถาสะกดกระเซ้ทำให้กระเซ้ที่ว่ายน้ำผ่านหน้าวัดต้องไหลล้หัวผ่านไปและไม่สามารถอ้าปากขึ้นได้ จึงเป็นที่มาของศรัทธาในวัดถุ่มงคลพ่อก่ล่อมมาจนถึงปัจจุบันผู้คนกราบไหว้ขอพรมีหลวงพ่อก่ล่อมมาจนถึงปัจจุบันผู้คนกราบไหว้ขอพรมีหลวงพ่อก่ล่อมคุ้มครองให้ปลอดภัย⁹⁵ วัดโพธาวาส จังหวัดสุราษฎร์ธานี ตั้งอยู่เลขที่ 50 บ้านมะขามเตี้ย ถนนวัดโพธิ์ ตำบลตลาด อำเภอเมืองสุราษฎร์ธานี จังหวัดสุราษฎร์ธานี สังกัดคณะสงฆ์มหานิกาย ทิศเหนือจดถนนวัดโพธิ์ ทิศใต้จดคลองมะขามเตี้ย ทิศตะวันออกจดคูระบายน้ำเทศบาล ทิศตะวันตกจดที่ดินเอกชน เสนาสนะสำคัญเช่น อุโบสถ มีพระประธานประจำอุโบสถ ปางมารวิชัย ขนาดหน้าตักกว้าง 71 นิ้ว สูง 80 นิ้ว สร้างเมื่อ พ.ศ.2462 *กิจกรรมการท่องเที่ยวในวัดโพธาวาส* เช่น การกราบไหว้ขอพรหลวงพ่อก่ล่อมเพื่อเป็นศิริมงคล นักท่องเที่ยวสามารถแวะรับประทานอาหารใน*ร้านอาหารใกล้เคียง* แหล่งท่องเที่ยว เช่น *ร้านข้าวแกงบ้านส้อง* *ร้านอาหารดีพร้อม* *ร้านอีสานหนึ่งเดียว* *ท่าโคราช* ฯลฯ *ที่พักใกล้เคียง* เช่น *โรงแรมวังใต้* *โรงแรมพงศ์แก้ว* ฯลฯ

ภาพที่ 19 หลวงพ่อก่ล่อม อานันโท

⁹⁵เรื่องเดียวกัน, หน้า 38

8) พระธาตุศรีสุราษฎร์ (เขาท่าเพชร)

ปูชนียสถานที่ชาวบ้านร่วมกันจัด ซึ่งสร้างขึ้นเมื่อ พ.ศ. 2500 เพื่อเป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์คู่บ้านคูเมือง ตั้งอยู่บนยอดเขาท่าเพชรประกอบพิธีบรรจุพระบรมสารีริกธาตุ ในวันที่ 2 มิถุนายน 2501 เมื่อวันที่ 27 มีนาคม 2502 พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช รัชกาลที่ 9 และสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ เสด็จพระราชดำเนินมายังจังหวัดสุราษฎร์ธานี ทรงเสด็จฯ ขึ้นนมัสการพระธาตุศรีสุราษฎร์ ทรงลงพระปรมาภิไธยไว้บนแผ่นศิลา และทรงปลุกต้นพะยอมไว้ที่ลานหน้าพระเจดีย์ พระองค์ละ 1 ต้น ดังที่เห็นในปัจจุบัน ต่อมาได้อยู่ในพระบรมราชูปถัมภ์ จึงได้มีคำเติมต่อทำว่า “พระธาตุศรีสุราษฎร์ในพระบรมราชูปถัมภ์” นำมาซึ่งความเป็นศิริมงคลยิ่งแก่ผู้ได้สักการะ⁹⁶ นับเป็นปูชนียสถานองค์แรกของชาวบ้านดอน มีลักษณะเป็นทรงสูงเรียว ลักษณะคล้ายลำเทียน ประดับด้วยลวดลายปูนปั้น นับว่าเป็นสถาปัตยกรรมแบบศรีวิชัยที่สวยงามและมีเอกลักษณ์เฉพาะ *กิจกรรมการท่องเที่ยว* คือ การกราบไหว้ขอพรเพื่อความเป็นศิริมงคล การถ่ายภาพ การชมความงดงามของสถาปัตยกรรมแบบศรีวิชัยของพระธาตุ ซึ่งชมธรรมชาติภายในสถานี่พัฒนาและส่งเสริมการอนุรักษ์สัตว์ป่าเขาท่าเพชร นักท่องเที่ยวสามารถแวะรับประทานอาหารใน *ร้านอาหาร* ใกล้เคียงแหล่งท่องเที่ยว เช่น ร้านอาหารเคียงเล อีสานเรือนหลวง ฯลฯ *ที่พักใกล้เคียง* เช่น แก้วสมุญรี สอร์ท เดอะพาร์คมาท์เทน ราชกฤต เรซิเดนซ์ (Rachakrit Residence) ฯลฯ

ภาพที่ 20 พระธาตุศรีสุราษฎร์

⁹⁶ เรื่องเดียวกัน, หน้า 44

3. แผนที่ท่องเที่ยว “ขอพรสิ่งศักดิ์สิทธิ์ 2 เป็นเส้นทางในอำเภอเกาะสมุย รัยละเอียดดังแสดงในภาพที่ 21

ภาพที่ 21 แผนที่ท่องเที่ยวขอพรสิ่งศักดิ์สิทธิ์ 2

4. รายละเอียดของเส้นทางท่องเที่ยวขอพรสิ่งศักดิ์สิทธิ์ 2

1) วัดพระใหญ่

วัดพระใหญ่ นั้นตั้งอยู่ทางด้านทิศเหนือของเกาะสมุยใกล้กับหาดบ่อผุด ซึ่งที่ตั้งของวัดนั้นอยู่บนเล็ก ๆ ที่มีชื่อว่า “เกาะฟาน” เดิมทีเกาะฟานนี้จะมีน้ำทะเลล้อมรอบ แต่ก่อนชาวบ้านใช้วิธีสร้างสะพานไม้เพื่อเชื่อมต่อระหว่างเกาะฟานกับเกาะสมุย แต่การสร้างสะพานไม้แต่ละครั้งนั้นจะมีอายุการใช้งานได้เพียง 2-3 ปีเท่านั้น ภายหลังชาวบ้านจึงได้ช่วยกันสร้างเป็นแนวสันเขื่อนหินขึ้นมาเป็นถนนอย่างถาวร ถึงแม้ “พระใหญ่” หรือ “พระพุทธรูปโคดม” จะไม่ใช่พระพุทธรูปโบราณ แต่พระพุทธรูปปางมารวิชัยองค์สี่เหลี่ยมทองขนาดใหญ่องค์นี้ก็สร้างขึ้นตั้งแต่ปี พ.ศ. 2515 โดยมีขนาดหน้าตักกว้างถึง 5 วา 9 นิ้ว และสูง 6 วา นับเป็นพระพุทธรูปองค์ใหญ่ที่สุดของภาคใต้ เป็นที่เคารพสักการะของพุทธศาสนิกชนชาวสมุย รวมถึงได้รับความสนใจจากนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติเป็นอย่างมาก *กิจกรรมการท่องเที่ยว* คือ การกราบไหว้ขอพรเพื่อความเป็นสิริมงคล การถ่ายภาพ การชมความงดงามของวิวสวยงามริมทะเล การเลือกซื้อสินค้าจากร้านค้าภายในแหล่งท่องเที่ยว นักท่องเที่ยวสามารถแวะรับประทานอาหารใน *ร้านอาหาร* ใกล้เคียงแหล่งท่องเที่ยว เช่น ร้านข้าวหอม Shambala Restaurant ฯลฯ *ที่พัก* ใกล้เคียง เช่น สมุยเพียร์บีชรีสอร์ท สมุยไฮเทล สมุยโฮมแอนด์รีสอร์ท สมุยเมอร์เมทรีสอร์ท⁹⁷

ภาพที่ 22 วัดพระใหญ่

⁹⁷ การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, *ท่องเที่ยววิถีไทย เก๋ไก๋ไม่เหมือนใคร* สุราษฎร์ธานี เมืองคนดี, (สำนักงาน สุราษฎร์ธานี), หน้า 50.

2) วัดปลายแหลมสุพรรณาราม

วัดปลายแหลม วัดแหลมสุพรรณาราม หรือ ที่ชาวบ้านที่นิยมเรียกกันว่า วัดปลายแหลม เป็นวัดเก่าแก่ที่มีความสวยงามมากแห่งหนึ่งของเกาะสมุย โดยวัดถูกก่อตั้งขึ้นตั้งแต่ปี พ.ศ 2423 ตั้งอยู่ที่บริเวณบ้านปลายแหลม ค่อนไปทางด้านทิศเหนือของเกาะสมุย ภายในวัดมี รูปปั้นพระสังกัจจายน์ คนส่วนใหญ่รู้จักในนาม “พระอ้วน” หรือ “พระมีความสุข” ปกติชาวจีนกราบไหว้เพื่อขอให้ร่ำรวยและมีความสุข บางคนเชื่อว่าจะสามารถขอบุตรได้ด้วย นอกจากนี้แล้ววัดปลายแหลมยังมีเจ้าแม่กวนอิมพันมืออยู่กลางสระน้ำ สีขาวสวยงาม สูง 20 เมตร แต่ละแขนแสดงถึงแต่ละด้านของศาสนาพุทธ⁹⁸ กิจกรรมการท่องเที่ยว คือ การกราบไหว้ขอพรเพื่อความเป็นสิริมงคล การถ่ายภาพ การชมความงดงามของสถาปัตยกรรม การเลือกซื้อสินค้าจากร้านค้าภายในแหล่งท่องเที่ยว นักท่องเที่ยวสามารถแวะรับประทานอาหารในร้านอาหารใกล้เคียงแหล่งท่องเที่ยว เช่น ร้านปูเป้ ก๋วยเตี๋ยวโบราณแม่บุญมา 4 ร้านอาหารสตอปแอดโซภา ฯลฯ ที่พักใกล้เคียง เช่น แห่งใกล้คิซวิลล่า แห่งใกล้คริสตอรัท เดวบีคริสตอรัทแอนด์สปา สมุยโบทลาก่อนพรอพเพอร์ตี้ ฯลฯ

ภาพที่ 23 วัดปลายแหลมสุพรรณาราม

⁹⁸Thailand Holiday Homes, วัดแหลมสุพรรณาราม (วัดปลายแหลม), [ออนไลน์], แหล่งที่มา : <https://www.thailandholidayhomes.com/th/koh-samui/attractions/thai-culture/temple/suvarnararam-temple-wat-plai-laem.html> , (7 เม.ย. 62)

3) วัดราชธรรมาราม (วัดศิลาสูง)

อยู่ห่างจากที่ว่าการอำเภอเกาะสมุย 17 กิโลเมตร สร้างโดยชาวบ้านตำบลมะเร็ต ชื่อ นายศรีทองและเจ้าคุณพระอรรถทศสิสุทธิพงศ์แห่งวัดซีโตน อำเภอผักไห่ จังหวัดพระนครศรีอยุธยาเป็นผู้มอบพระบรมสารีริกธาตุให้เมื่อวันที่ 12 มิถุนายน 2498 โดยพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ และสมเด็จพระนางเจ้าพระบรมราชินีนาถเสด็จฯ มาทรงนมัสการ เมื่อวันที่ 24 เมษายน 2505 ชาวเกาะสมุยจึงถือเป็นประเพณีมีงานนมัสการสืบมา⁹⁹ กิจกรรมการท่องเที่ยว คือ การกราบไหว้ขอพรพระธาตุศิลาสูงเพื่อความเป็นสิริมงคล การถ่ายภาพ การชมความงดงามของสถาปัตยกรรมอุโบสถสีแดง นักท่องเที่ยวสามารถแวะรับประทานอาหารในร้านอาหารใกล้เคียงแหล่งท่องเที่ยว เช่น ร้านอาหารโทระพา ร้านอาหารเสปียงเล สมุยซีฟู้ด ร้านอาหารชาวเล ฯลฯ ที่พักใกล้เคียง เช่น เมอร์คอร์เกาะสมุยบีชรีสอร์ท ลาซีเดย์สมุยบีชรีสอร์ท สโรชาวิลล่า อยู่สบายเรสซิเดนซ์ ฯลฯ

ภาพที่ 24 พระธาตุศิลาสูง

⁹⁹ การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, *ท่องเที่ยววิถีไทย เก๋ไก๋ไม่เหมือนใคร* สุราษฎร์ธานี เมืองคนดี, (สำนักงานสุราษฎร์ธานี), หน้า 50.

4) ศาลเจ้าพ่อกวนอู (มะเร็ต)

กิจกรรมจัดขึ้นบริเวณหน้าศาลเจ้ากวนอูเกาะสมุย ตำบลมะเร็ต อำเภอเกาะสมุย จังหวัดสุราษฎร์ธานี สองข้างทางประดับโคมไฟจีนย้อนยุคด้วยบรรยากาศไขนาทาวน์ โดยนายสิทธิ์พสุ ทองสุข ประธานการจัดงานถนนคนเดินศาลเจ้ากวนอูเกาะสมุย กล่าวถึงวัตถุประสงค์การจัดกิจกรรมเพื่อสืบสานขนบธรรมเนียมความเชื่อ พร้อมกับสืบสานวัฒนธรรมการกินของคนจีนไหหลำบนเกาะสมุยให้กับชนรุ่นหลังได้สัมผัส ด้านบนอาคารแสดงสิ่งของเครื่องใช้โบราณของชาวจีนไหหลำ ที่สำคัญยังเป็นการส่งเสริมการท่องเที่ยวให้กับเกาะสมุยด้วย กำหนดจัดให้มีอาทิตย์ 1 วัน คือวันพฤหัสบดีเท่านั้น *กิจกรรมการท่องเที่ยว* คือ การกราบไหว้ขอพรเทพเจ้ากวนอู เพื่อเป็นสิริมงคล และร่วมงานเทศกาลกิจเจของชาวไทยเชื้อสายจีนเดินซื้ออาหารเครื่องดื่มในตลาดนัดภายในศาลเจ้าพ่อกวนอู เนื่องจากศาลตั้งติดกับชายหาดนักท่องเที่ยวจึงสามารถลงเดินชมธรรมชาติชายหาดได้ด้วย ภายในศาลเจ้ามีการจัดแสดงพิพิธภัณฑ์วิถีชาวจีน นักท่องเที่ยวสามารถแวะรับประทานอาหารใน *ร้านอาหาร*ที่ตั้งอยู่ภายในศาลเจ้าและใกล้เคียงแหล่งท่องเที่ยว เช่น ร้านส้มตำอินดี้แอนด์เรสเตอร์รอง ลามะโล่ ส้มตำสองพี่น้อง ร้านจุดเอทีกินข้าว ฯลฯ *ที่พักใกล้เคียง* เช่น วิลล่ามาลาบา วิลล่าซี เนสสมุย¹⁰⁰

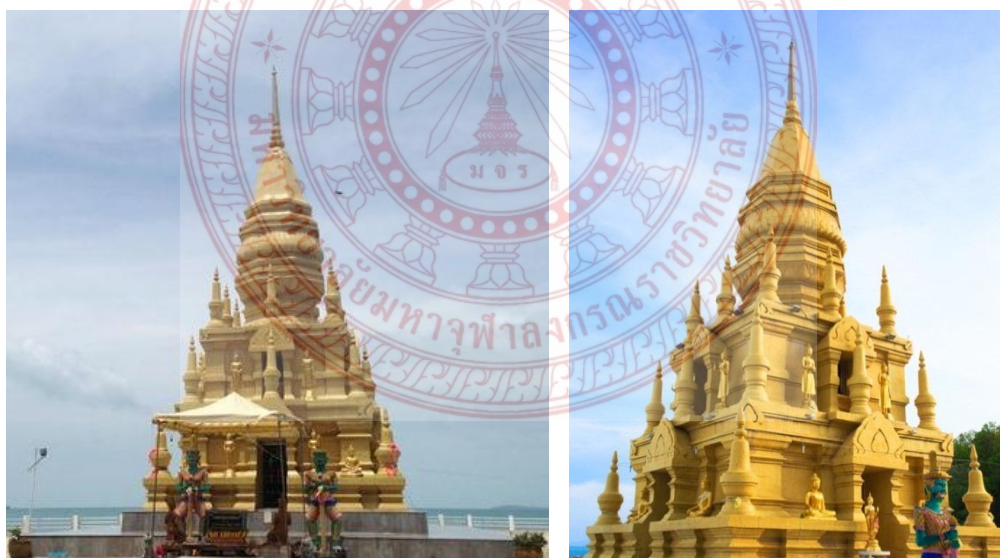

ภาพที่ 25 รูปปั้นเจ้าพ่อกวนอู

¹⁰⁰ องค์การบริหารส่วนจังหวัดสุราษฎร์ธานี, *เที่ยวเมืองร้อยเกาะ*, (สุราษฎร์ธานี : หจก.สุราษฎร์ทูเดย์, มปป), หน้า 20.

5) วัดเจดีย์แหลมสอ (หลวงพ่อด่าง ตีสู่โส)

เจดีย์แหลมสอตั้งอยู่ระหว่างบ้านทะเลและบ้านท้องกรูด ตั้งอยู่ในวัดแหลมสอ วัดที่ตั้งอยู่ริมทะเลแห่งเดียวของเกาะสมุย เป็นวัดที่มีความร่มรื่น นักท่องเที่ยวที่มาเที่ยวชมที่นี่ยังนอกจากจะมากราบขอพรพระบรมสารีริกธาตุภายในเจดีย์และขอพรหลวงพ่อด่างแล้ว ยังสามารถมานั่งพักผ่อนรับลมทะเลที่บริเวณวัดได้ ที่นี่จะมีเก้าอี้หินขัดและศาลาเล็ก ๆ สำหรับญาติโยมและนักท่องเที่ยวที่มาทำบุญได้นั่งพักผ่อน เจดีย์แหลมสอ เป็นเจดีย์ที่สร้างขึ้นโดยหลวงพ่อด่าง พระภิกษุที่เป็นที่เคารพนับถืออย่างยิ่งของ ชาวเกาะสมุยในเรื่องความศักดิ์สิทธิ์ มรณภาพเพราะเรืออัปปาง เมื่อ พ.ศ.2519 องค์พระเจดีย์ประดับด้วยกระเบื้องสีทองทั้งองค์ ภายในบรรจุพระบรมสารีริกธาตุ อยู่ริมทะเลเขตติดต่อกันระหว่างตำบลลิ้งงาม-หน้าเมือง เกาะสมุย เจดีย์แหลมสออยู่ใกล้ ๆ กับหมู่บ้านแหลมสออยู่ทางตอนใต้ของเกาะสมุย เจดีย์แหลมสอมีชื่อเสียงของกระเบื้อง เมื่อมองดูจากด้านหลังที่เป็นก้อนหินและคลื่นทำให้มันเหมือนพระอาทิตย์ที่กำลังขึ้นโผล่จากท้องทะเล นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่มาที่วัดแหลมสอเพื่อที่จะมานมัสการเจดีย์แหลมสอ กับวิวพระอาทิตย์ขึ้น มีเจดีย์สี่เหลี่ยมทองอร่ามตั้งอยู่ริมทะเล¹⁰¹ *กิจกรรมการท่องเที่ยว* คือ การกราบไหว้พระบรมสารีริกธาตุ เพื่อความเป็นสิริมงคล การถ่ายภาพ การชมความงดงามชายหาด การกราบไหว้หลวงพ่อด่างเพื่อความเป็นสิริมงคล นักท่องเที่ยวสามารถแวะรับประทานอาหารใน *ร้านอาหาร* ใกล้เคียงแหล่งท่องเที่ยว เช่น *ร้านอาหาร* ที่ตั้งอยู่ภายในศาลเจ้าและใกล้เคียงแหล่งท่องเที่ยว เช่น *ร้านส้มตำอินดี้แอนด์เรสเทอรอง* *ลาเมโล่ ส้มตำสองพี่น้อง* *ร้านจุดเอทีกินข้าว ฯลฯ ที่พักริมน้ำ* ใกล้เคียง เช่น *วิลล่ามาลาบา วิลล่าซีเนสสมุย*

ภาพที่ 26 เจดีย์แหลมสอ

¹⁰¹เจดีย์แหลมสอ – วัดแหลมสอ, [ออนไลน์], แหล่งที่มา : <https://www.thailandholidayhomes.com/th/koh-samui/attractions/arts-n-culture/temple/laemsor-pagoda.html> , (7 เมษายน 2562).

6) วัดสำเร็จ

วัดสำเร็จตั้งอยู่หมู่ที่ 5 ตำบลมะเร็ด อำเภอกะสมุย เป็นวัดเก่าแก่วัดหนึ่งของอำเภอกะสมุยที่ยังคงรักษารูปแบบของสถาปัตยกรรมที่ผสมผสานระหว่างสถาปัตยกรรมไทยและจีนไว้ได้อย่างกลมกลืนและยังคงรักษารูปแบบสถาปัตยกรรมเดิมเอาไว้ได้มากที่สุด วัดสำเร็จสันนิษฐานว่าคงจะสร้างในสมัยชรั่วพุทธสอนซึ่งเป็นพระในยุคปลายกรุงศรีอยุธยาถึงธนบุรีตอนต้น (ตามประวัติที่เล่าขานกันมา) ภายในวัดมีโบราณสถานและโบราณวัตถุที่สำคัญดังนี้ วิหารพระ ภายในวิหารยังมีพระพุทธรูปอีก 76 องค์ สร้างด้วยหินปะการัง สกูปบรรจุอัฐิขรั่วพุทธสอน หรือที่ชาวเกาะสมุยเรียกกันว่า “บัวพ่อเฒ่า” ตั้งอยู่บริเวณ ด้านทิศใต้ของวัดสำเร็จตัดกับวิหารพระ มณฑปक्रमมบนสถูปหอสดมนต์ พระศิลาวง (พระหินหยกขาว) พระประธานในอุโบสถวัดสำเร็จ มีพุทธลักษณะที่สวยงามตามพุทธศิลป์แบบพม่า มีแหล่งกำเนิดในเมืองมณฑลเลย ประเทศพม่า พระศิลาวงที่มีอิริยาบถแบบองค์นี้ในประเทศไทยมีเพียง 4 แห่ง ได้แก่ วัดสำเร็จ (อ.เกาะสมุย) วัดมะเดื่อหวาน (อ.เกาะพะงัน) วัดอัมพะวัน (อ.เกาะพะงัน) และวัดดอนแก้ว (อ.แม่ระมาด จ.ตาก)¹⁰² *กิจกรรมการท่องเที่ยว* คือ การกราบไหว้ขอพรขรั่วพุทธสอนเพื่อความเป็นสิริมงคล การชมโบราณสถาน-โบราณวัตถุภายในวัดสำเร็จ นักท่องเที่ยวสามารถแวะรับประทานอาหารในร้านอาหารที่ตั้งอยู่ใกล้เคียงแหล่งท่องเที่ยว เช่น ร้านส้มตำอินดี้แอนด์เรสเตอร์รอง ลามะโล่ ส้มตำสองพี่น้อง ร้านจุดเอทีกินข้าว ฯลฯ ที่พักใกล้เคียง เช่น วิลล่ามาลาบา วิลล่าซีเนสสมุย ฯลฯ

¹⁰²

สมุยทูเดย์, วัดสำเร็จ, [ออนไลน์], แหล่งที่มา : <http://www.samui2day.com/travel-samui/145-.html>, (7 เมษายน 2562)

ภาพที่ 27 วัดสำเร็จ

7) หลวงพ่อแดง ปิยะสีโล

วัดคุณาราม (วัดเขาโป๊ะ, วัดหลวงพ่อแดง) วัดคุณาราม เรียกอีกชื่อหนึ่งว่า วัดเขาโป๊ะ อยู่บริเวณกิโลเมตรที่ 13 ใกล้น้ำตกหน้าเมือง มีพระซึ่งชาวบ้านเรียกว่า หลวงพ่อแดง หรือ หลวงพ่อแดง ปิยะสีโล (ท่านพระครูสมถกิตติคุณ) มรณภาพไปแล้วแต่ศพไม่เน่าเปื่อย บรรจุอยู่ในโลงแก้ว ในท่านั่งวิปัสสนากรรมฐาน ซึ่งในระยะสุดท้ายท่านสั่งให้คนใกล้ชิดเตรียมหีบศพแบบนั่งสมาธิ ท่านตั้งใจจะเข้าไปนั่งสมาธิในหีบนั้นจนตาย แต่ไม่มีใครทำให้เพราะความรักห่วงหาพัน ไม่อยากให้ท่านจากไปและเห็นว่าท่านยังมีสุขภาพแข็งแรงอยู่ แต่เมื่อเดือน 5 ข้างแรม ท่านบอกย้าอีกครั้งที่ ถึงเดือน 6 ท่านจะตาย ก็ไม่มีใครเชื่อ ในที่สุดท่านก็ได้ละสังขารเมื่อวันที่ 6 พฤษภาคม 2516 แรม 5 ค่ำ เดือน 6 ปีฉลู อายุ 79 ปี 8 เดือน¹⁰³ *กิจกรรมการท่องเที่ยว* คือ การกราบไหว้ขอพรหลวงแดง ปิยะสีโล เพื่อเป็นสิริมงคล ชมอุโบสถทรงไทยที่สวยงาม นักท่องเที่ยวสามารถแวะรับประทานอาหารในร้านอาหารใกล้เคียงแหล่งท่องเที่ยว เช่น ร้านอาหารคุณชาย ส้มตำสองพี่น้อง ร้านจุดเอทีกินข้าว ฯลฯ ที่พักใกล้เคียง เช่น เดอะไอคอน มาตาแอดสมุย ฯลฯ

¹⁰³ การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, *ท่องเที่ยววิถีไทย เก๋ไม่เหมือนใคร สุราษฎร์ธานี เมืองคนดี*, (สำนักงานสุราษฎร์ธานี), หน้า 50.

ภาพที่ 28 มณฑปหลวงพ่อดง ปิยะสีโล

4.2.3.3 เส้นทาง “คีนซีพศรีวิชัย (อาณาจักรศรีวิชัย)”

เส้นทางนี้สร้างขึ้นเพื่อรองรับนักท่องเที่ยวกลุ่มที่สนใจประวัติศาสตร์ และศิลปกรรม ผู้วิจัยได้สร้างขึ้นเป็นเส้นทางท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมฉบับร่าง ประกอบด้วยจำนวนแหล่งท่องเที่ยวจำนวน 6 แห่ง คือ วัดทุ่งเขียด วัดเขาพระอานนท์ เขาศรีวิชัย (เขาพระนารายณ์ วัดพระบรมธาตุไชยา พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติไชยา โบราณสถานวัดรัตนาราม (วัดแก้ว) จากการยืนยันเส้นทางท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดสุราษฎร์ธานีของผู้เชี่ยวชาญ ผู้เชี่ยวชาญเห็นด้วยกับเส้นทางคีนซีพศรีวิชัยและเสนอแนะให้เพิ่มแหล่งท่องเที่ยวอีก จำนวน 2 แหล่งท่องเที่ยว คือ โบราณสถานวัดหลง และแหลมโพธิ์ รวมเส้นทางท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมสายนี้ จำนวน 8 เส้นทาง มีรายละเอียดดังนี้

1. แผนที่ท่องเที่ยวคีนซีพศรีวิชัย เป็นเส้นทางท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่อยู่ในอำเภอ พุนพิน และอำเภอไชยา ดังแสดงในภาพที่ 29

ภาพที่ 29 แผนที่ท่องเที่ยวควีนซีพศรีวิชัย

จากภาพที่ 29 เส้นทางนี้สร้างขึ้นเพื่อรองรับนักท่องเที่ยวกลุ่มที่สนใจประวัติศาสตร์และศิลปกรรม ในสมัยโบราณที่เคยเจริญรุ่งเรืองในจังหวัดสุราษฎร์ธานี นั่นคืออาณาจักรศรีวิชัย ประมาณพุทธศตวรรษที่ 12-18 เป็นอารยธรรมดั้งเดิมที่มีหลักฐานว่าตั้งอยู่ที่จังหวัดสุราษฎร์ธานี มีหลักฐานพบว่าอาณาจักรศรีวิชัยบริเวณนี้มีการค้าขายกับชาวอาหรับ ชาวจีน และอื่น ๆ มีการเดินทางค้าขายทางเรือตามเส้นทางคลองเล็กคลองน้อย เพื่อเข้ามาแลกเปลี่ยนสินค้า เมื่อเดินทางผ่านสถานที่ศักดิ์สิทธิ์บนเขาศรีวิชัย ก็ลงมากราบให้สิ่งศักดิ์สิทธิ์ทั้งของศาสนาพุทธนิกายมหายาน และศาสนาพราหมณ์ – ฮินดู ซึ่งอยู่บนเขาเดียวกันแล้วเดินทางต่อไป อำเภอไชยาเป็นอำเภอหนึ่งที่มีความรุ่งเรืองมากที่สุดเพราะเป็นเมืองเอกในสมัยนั้น มีการสร้างวัด สร้างเจดีย์ที่สำคัญไว้มากมาย เช่น พระบรมธาตุไชยา เจดีย์วัดแก้ว วัดหลง เป็นต้น รายละเอียดดังแสดงในเส้นทางการท่องเที่ยวควีนซีพศรีวิชัย

2. รายละเอียดของเส้นทางท่องเที่ยว “คืนชีพศรีวิชัย”

เส้นทางท่องเที่ยวคืนชีพศรีวิชัย ในแต่ละแหล่งท่องเที่ยวประกอบด้วย แหล่งท่องเที่ยว กิจกรรมการท่องเที่ยว ร้านอาหาร และที่พัก มีรายละเอียดดังนี้

1) วัดทุ่งเขียด

วัดทุ่งเขียด ตั้งอยู่หมู่ที่ 1 ตำบลท่าโรงช้าง อำเภอพุนพิน จังหวัดสุราษฎร์ธานี ปัจจุบันเจ้าอาวาสคือพระครูสารโสถิคุณ แหล่งท่องเที่ยวสำคัญคืออุโบสถกลางน้ำ รูปทรงและลวดลายเลียนแบบศิลปะสมัยศรีวิชัย¹⁰⁴ กิจกรรมการท่องเที่ยว คือ การกราบไหว้ขอพรพ่อท่านเขียดเพื่อเป็นสิริมงคล ชมอุโบสถกลางน้ำที่ออกแบบการสร้างเป็นศิลปะสมัยศรีวิชัยที่สวยงาม นักท่องเที่ยวสามารถแวะรับประทานอาหารในร้านอาหารใกล้เคียงแหล่งท่องเที่ยว เช่น ร้านดีหว่า (Dee Va) คริวศรีสวัสดิ์ ร้านน้องผึ้ง คริวโสภิช รานข้าวแกงป่าปู ฯลฯ ที่พักใกล้เคียง เช่น Lephant โรงแรมดีโอวาเลย์ สุราษฎร์ธานีแอร์พอร์ตโฮเทล ฯลฯ

ภาพที่ 30 อุโบสถกลางน้ำวัดทุ่งเขียดรูปทรงและลวดลายเลียนแบบศิลปะสมัยศรีวิชัย

¹⁰⁴ วัดทุ่งเขียด, เกี่ยวกับวัดทุ่งเขียด, [ออนไลน์] ที่มา : www.wattungsaid.com (8 เมษายน 2562)

2) วัดเขาพระอานนท์

จากจารึกวัดน้ำรอบที่อยู่ใกล้กันทำให้ทราบว่า วัดเขาพระอานนท์ วัดน้ำรอบ และวัดถ้ำสิงขร สร้างในสมัยกรุงศรีอยุธยา อาจสังเกตได้ว่าวัดแห่งนี้ได้ดัดแปลงภูเขาให้เป็นศาสนสถาน ลักษณะดังกล่าวแสดงถึงการรับอิทธิพลจากชุมชนโบราณในแถบนี้ อุโบสถก่ออิฐถือปูนมีขนาดเล็ก ใช้ฝาผนังรับน้ำหนักแทนเสา ซึ่งเป็นโครงสร้างที่นิยมตั้งแต่สมัยอยุธยาตอนปลาย สำหรับหลังคาตึบกลางซึ่งสร้างยื่นออกมา อาจทำขึ้นในภายหลัง โดยลักษณะหน้าบันที่ทำจากไม้และแกะเป็นรูปพระอาทิตย์เป็นที่นิยมในกลุ่มอาคารเครื่องไม้ทางภาคใต้พระพุทธรูปมีพระพักตร์รี ขมวดพระเกศาแหลมเล็ก เกตุมาลาเป็นเปลวเพลิง ครองจีวรห่มเฉียงชายสังฆาฏิตัดตรงจรดพระนาภี ประทับนั่งขัดสมาธิราบ วางพระหัตถ์ขวาบนพระขงฆ์ ลักษณะดังกล่าวเป็นลักษณะของพระพุทธรูปในสมัยศรีวิชัย นอกจากนี้ลักษณะที่น่าสนใจควรกล่าวถึงคือ พระหัตถ์ซ้ายซึ่งวางบนพระเพลาในลักษณะหักข้อพระหัตถ์เข้ามาอย่างเห็นได้ชัด ลักษณะเช่นนี้เป็นเอกลักษณ์อย่างหนึ่งของพระพุทธรูปสกุลช่างภาคใต้¹⁰⁵ *กิจกรรมการท่องเที่ยว* คือ การกราบไหว้พระประธานประจำอุโบสถ ชมอุโบสถที่เป็นศิลปะสมัยศรีวิชัยที่สวยงาม ศึกษาประวัติศาสตร์สมัยศรีวิชัย นักท่องเที่ยวสามารถแวะรับประทานอาหารในร้านอาหารใกล้เคียงแหล่งท่องเที่ยว เช่น ร้านโพธิ์ริกษ์ ร้านครัวผู้ใหญ่ลุย ร้านข้าวแกงครัวศรีวิชัย ร้านอาหารเรือแก้ว ฯลฯ *ที่พักใกล้เคียง* เช่น Baan URT แอร์พอร์ตโฮเทล ฯลฯ

ภาพที่ 31 อุโบสถก่ออิฐถือปูน (ซ้าย) พระพุทธรูปแบบศรีวิชัย (ขวา)

¹⁰⁵ฐานข้อมูลศิลปกรรมในภาคใต้, อุโบสถวัดเขาพระอานนท์ จังหวัดสุราษฎร์ธานี, [ออนไลน์] ที่มา : http://www.archae.su.ac.th/art_in_south/index.php/collections/suratthani/itemlist/category/33-วัดเขาพระอานนท์.html (8 เมษายน 2562).

3) เขาศรีวิชัย (เขาพระนารายณ์)

โบราณสถานเขาศรีวิชัย (เขาพระนารายณ์) ภายในบริเวณ ประกอบด้วยซากของอาคารก่อด้วยอิฐขนาดใหญ่ หันไปทางทิศตะวันตกเฉียงเหนือ สภาพในปัจจุบันเหลือเฉพาะส่วนฐาน เป็นอาคารในผังสี่เหลี่ยมจัตุรัส มีมุขยื่นออกมาทำเป็นบันไดทางขึ้นที่ด้านหน้าหรือด้านทิศตะวันตกเฉียงเหนือเพียงทิศเดียว ลักษณะของฐานหลังจากได้รับการบูรณปฏิสังขรณ์แล้ว เป็นลักษณะเป็นฐานเขียงซ้อนลดหลั่นกัน ด้านบนอาคารมีห้องคูหาซึ่งน่าจะเป็นห้องสำหรับประดิษฐานรูปเคารพและประกอบพิธีกรรม จากการขุดค้นทางโบราณคดีพบแผ่นกระเบื้องมุงหลังคาดินเผา แสดงให้เห็นว่าอาคารหลังนี้น่าจะมีการใช้เครื่องไม้มาประกอบเป็นอาคารด้วย จากโบราณวัตถุและโบราณสถานข้างเคียง จึงสันนิษฐานว่าโบราณสถานนี้ น่าจะมีอายุอยู่ในช่วงราวพุทธศตวรรษที่ 13-15¹⁰⁶ กิจกรรมการท่องเที่ยว คือ การชมโบราณสถานเขาศรีวิชัย (เขาพระนารายณ์) ศึกษาประวัติศาสตร์สมัยศรีวิชัย ชมธรรมชาติของป่าบนภูเขา นักท่องเที่ยวสามารถแวะรับประทานอาหารในร้านอาหารใกล้เคียงแหล่งท่องเที่ยว เช่น ร้านโพธิ์รักษ์ ร้านครัวผู้ใหญ่ลุย ร้านข้าวแกงครัวศรีวิชัย ร้านอาหารเรืองแก้ว ฯลฯ ที่พักใกล้เคียง เช่น Baan URT แอร์พอร์ตโฮเทล ฯลฯ

ภาพที่ 32 โบราณสถานเขาพระนารายณ์ (เขาศรีวิชัย)

¹⁰⁶ฐานข้อมูลศิลปกรรมในภาคใต้, เขาพระนารายณ์ (เขาศรีวิชัย), [ออนไลน์] ที่มา : http://www.archae.su.ac.th/art_in_south/index.php/collections/suratthani/itemlist/category/29-วัดเขาศรีวิชัย.html (8 เมษายน 2562).

4) วัดพระบรมธาตุไชยา

วัดพระบรมธาตุไชยาราชวรวิหาร ตั้งอยู่ที่ตำบลเวียง อำเภอไชยา จัดเป็นพระอารามหลวงชั้นเอก ชนิดราชวรวิหาร วัดพระบรมธาตุไชยาราชวรวิหาร เป็นที่ประดิษฐานขององค์พระบรมธาตุไชยา ซึ่งบรรจุพระบรมสารีริกธาตุของสมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เป็นปูชนียสถานสำคัญคู่บ้านคู่เมือง และเป็นหนึ่งในสามของโบราณสถานอันศักดิ์สิทธิ์ของภาคใต้ อันประกอบด้วยพระบรมธาตุไชยา พระบรมธาตุนครศรีธรรมราช และพระพุทธไสยาสน์ถ้ำคูหาภิมุขจังหวัดยะลา องค์พระบรมธาตุเป็นสถาปัตยกรรมแบบศรีวิชัยองค์เดียวที่ยังคงสภาพที่ดีที่สุด เข้าใจว่าสร้างในสมัยที่อาณาจักรศรีวิชัยเจริญรุ่งเรืองสูงสุด สันนิษฐานว่าสร้างขึ้นเมื่อประมาณพุทธศตวรรษที่ 13-14 ไม่ปรากฏประวัติของผู้สร้าง รอบองค์พระธาตุมีเจดีย์เล็ก ๆ 4 ทิศ ล้อมรอบด้วยวิหารคด ซึ่งประดิษฐานพระพุทธรูปเก่าแก่ทั้ง 4 ด้าน¹⁰⁷ กิจกรรมการท่องเที่ยว คือ การกราบไหว้พระบรมสารีริกธาตุ การชมพระบรมธาตุไชยาซึ่งสร้างขึ้นสมัยศรีวิชัย การกราบไหว้พระประธานภายในพระอุโบสถ การศึกษาประวัติศาสตร์สมัยศรีวิชัย นักท่องเที่ยวสามารถแวะรับประทานอาหารในร้านอาหารใกล้เคียงแหล่งท่องเที่ยว เช่น ร้านน้องหนึ่งอาหารตามสั่ง ร้านเสปียงไชยา ร้านก๋วยเตี๋ยวเรือน้ำพริกเผาสาขา 2 ร้านอาหาร “บัว” ไชยา ฯลฯ ที่พักใกล้เคียง เช่น เจพีเพรส มาร์เว็รรีสอร์ท เพื่อนเดินทางรีสอร์ท ฯลฯ

ภาพที่ 33 พระบรมธาตุไชยา

¹⁰⁷ ฐานข้อมูลศิลปกรรมในภาคใต้, วัดพระบรมธาตุไชยา, [ออนไลน์] ที่มา : http://www.archae.su.ac.th/art_in_south/index.php/collections/suratthani/itemlist/category/39-วัดพระบรมธาตุไชยา.html (8 เมษายน 2562)

ภาพที่ 34 อุโบสถก้ออิฐถือปูน (ซ้าย) พระพุทธรูปแบบศรีวิชัย (ขวา)

5) พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติไชยา

พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติไชยา ตั้งอยู่ฝั่งตรงข้ามวัดพระบรมธาตุไชยาราชวรวิหาร เป็นพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ ประเภทประวัติศาสตร์และโบราณคดี อาคารหลังแรกด้านหน้าจัดแสดง ประติมากรรมศิลา และสำริดที่ค้นพบในเมืองไชยาเก่า ได้แก่ เทวรูปพระนารายณ์ พระโพธิสัตว์อวโลกิเตศวร ส่วนอาคารที่สอง เป็นที่จัดแสดงหลักฐานสมัยก่อนประวัติศาสตร์ตั้งแต่สมัยศรีวิชัย ลพบุรี สุโขทัย อยุธยา นอกจากนี้ยังจัดแสดงงานประณีตศิลป์ต่าง ๆ อีกมากมาย เปิดให้เข้าชม เวลา 09.00-16.00 น. ปิดวันจันทร์ วันอังคาร และวันนักขัตฤกษ์¹⁰⁸ กิจกรรมการท่องเที่ยว คือ การชมการแสดง โบราณสถานจำลอง โบราณวัตถุ เครื่องมือเครื่องใช้สมัยศรีวิชัย เครื่องแต่งกายสมัยโบราณ เช่น ลูกปัด สมัยศรีวิชัย ผ้าไหมพุมเรียง เป็นต้น การศึกษาประวัติศาสตร์สมัยศรีวิชัย นักท่องเที่ยวสามารถแวะรับประทานอาหารในร้านอาหารใกล้เคียงแหล่งท่องเที่ยว เช่น ร้านนั่งหมอนอาหารตามสั่ง ร้านเสียบึงไชยา ร้านก๋วยเตี๋ยวเรือน้ำพริกเผาสาขา 2 ร้านอาหาร “บัว” ไชยา ฯลฯ ที่พักใกล้เคียง เช่น เจพีเพรส มารวยรีสอร์ท เพื่อนเดินทางรีสอร์ท ฯลฯ

¹⁰⁸ฐานข้อมูลศิลปกรรมในภาคใต้, พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติไชยา, [ออนไลน์] ที่มา : http://www.archae.su.ac.th/art_in_south/index.php/collections/suratthani/itemlist/category/3 1 - พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติไชยา.html (8 เมษายน 2562)

ภาพที่ 35 โบราณวัตถุภายในพิพิธภัณฑ

6) โบราณสถานวัดรัตนาราม (วัดแก้ว)

โบราณสถานวัดแก้วในปัจจุบัน ส่วนฐานชั้นล่างสุดเป็นฐานในผังสี่เหลี่ยมขนาดใหญ่ มีบันไดทางขึ้นทางด้านทิศตะวันออกและตะวันตก ตัวปราสาทเป็นปราสาทหลังเดียว อยู่ในผังสี่เหลี่ยม มีการยกเก็จออกมาทั้งสี่ด้านทำเป็นมุขยื่นออกมาภายในทำเป็นห้องจรรยา ยกเว้นห้องด้านทิศตะวันออก มีการทำเป็นห้องคูหาไว้ภายใน ฐานปราสาทเป็นฐานบัวล้น ที่ตัวเรือนธาตุมีการทำเสาติดผนัง โดยตัวเสามีการเจาะเป็นร่อง ส่วนชั้นหลังคาด้านบนพังทลายลงหมดแล้ว กำหนดอายุอยู่ในช่วงราวพุทธศตวรรษที่ 14-15 สมัยอาณาจักรศรีวิชัย นักวิชาการบางท่านเสนอว่า วัดแก้วนี้เป็นวัดที่ปรากฏในจารึกวัดเสมาเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช ที่กล่าวว่า พระเจ้ากรุงศรีวิชัยมีพระบรมราชโองการให้พระเถระนามว่าชยันตะ สร้างปราสาทอิฐ 3 หลัง เพื่อถวายให้เป็นที่ประทับแต่พระพุทธเจ้าพระโพธิสัตว์ปัทมปาณีและพระโพธิสัตว์วัชรปาณี¹⁰⁹ *กิจกรรมการท่องเที่ยว* คือ การชมโบราณสถานวัดแก้ว การศึกษาประวัติศาสตร์สมัยศรีวิชัย นักท่องเที่ยวสามารถแวะรับประทานอาหารใน

¹⁰⁹ ฐานข้อมูลศิลปกรรมในภาคใต้, วัดแก้ว, [ออนไลน์] ที่มา : http://www.archae.su.ac.th/art_in_south/index.php/collections/suratthani/itemlist/category/34-วัดแก้ว.html (8 เมษายน 2562)

ร้านอาหารใกล้เคียงแหล่งท่องเที่ยว เช่น ร้านนั่งหนึ่งอาหารตามสั่ง ร้านเสปียงไชยา ร้านก๋วยเตี๋ยว เรือน้ำพริกเผาสาขา 2 ร้านอาหาร “บัว” ไชยา ฯลฯ ที่พักใกล้เคียง เช่น เจพีเพรส มารวยรีสอร์ท เพื่อนเดินทางรีสอร์ท ฯลฯ

ภาพที่ 36 โบราณสถานวัดแก้ว

7) โบราณสถานวัดหลง

โบราณสถานวัดแก้วในปัจจุบัน เหลือเพียงส่วนฐานซ้อนลดหลั่นกัน 2 ชั้น เนื่องจากอิฐส่วนบนถูกรื้อไปสร้างกำแพงแก้วในคราวบูรณะวัดพระบรมธาตุไชยา ลักษณะผังของอาคารเป็นผังแบบกากบาท มีการทำบันไดทางขึ้นทั้งสี่ด้าน โดยบันไดทางด้านทิศตะวันออกจะเป็นทางขึ้นสู่ห้องครรภคฤหะ ฐานชั้นล่างสุดสามารถเดินประทักษิณได้โดยรอบ ลักษณะดังกล่าวอาจแสดงถึงความสัมพันธ์กับจันทิในศิลปะชวาภาคกลาง เช่น จันทิกะละสัน ซึ่งอาจเป็นอิทธิพลจากศิลปะอินเดียที่เข้ามาในเอเชียอาคเนย์ ที่แต่ละด้านของฐานตกแต่งด้วยอาคารจำลอง ปิดทับส่วนฐานบัวล้น กำหนดอายุอยู่ในช่วงราวพุทธศตวรรษที่ 14-15 มีนักวิชาการบางท่านเสนอว่า วัดหลงนี้เป็นวัดที่ปรากฏในจารึกวัดเสมาเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช ที่กล่าวว่า พระเจ้ากรุงศรีวิชัยมีพระบรมราชโองการให้พระเถระนามว่าชยันตะ สร้างปราสาทอิฐ 3 หลัง เพื่อถวายให้เป็นที่ประทับแต่พระพุทธรูปเจ้าพระโพธิสัตว์ปัทมปาณีและพระโพธิสัตว์วัชรปาณี¹¹⁰ กิจกรรมการท่องเที่ยว คือ การชมโบราณสถานวัดหลง การศึกษาประวัติศาสตร์สมัยศรีวิชัย นักท่องเที่ยวสามารถแวะรับประทานอาหารในร้านอาหารใกล้เคียงแหล่งท่องเที่ยว เช่น ร้านนั่งหนึ่งอาหารตามสั่ง ร้านเสปียงไชยา ร้านก๋วยเตี๋ยว เรือน้ำพริกเผาสาขา 2 ร้านอาหาร “บัว” ไชยา ฯลฯ ที่พักใกล้เคียง เช่น เจพีเพรส มารวยรีสอร์ท เพื่อนเดินทางรีสอร์ท ฯลฯ

¹¹⁰ ฐานข้อมูลศิลปกรรมในภาคใต้, วัดหลง, [ออนไลน์] ที่มา : http://www.archae.su.ac.th/art_in_south/index.php/collections/suratthani/itemlist/category/41-วัดหลง.html (8 เมษายน 2562)

ภาพที่ 37 ฐานปราสาทโบราณสถานวัดหลง

8) แหลมโพธิ์

หาดแหลมโพธิ์ อยู่ตำบลพุมเรียง ห่างจากตัวอำเภอ 6 กม. ฟ้าไหมพุมเรียงเป็นผ้าไหมยกด้นเงิน หรือด้นทองสวยงาม เป็นสินค้าพื้นเมืองที่มีชื่อของจังหวัดสุราษฎร์ธานี เลยจากหมู่บ้านไป 2 กม. ตามเส้นทาง พุมเรียง-ชายทะเล จะถึงแหลมโพธิ์ชายทะเลที่น้ำเขียวแห่งหนึ่งของตำบลพุมเรียง จากตัวเมืองสุราษฎร์ธานีใช้บริการรถโดยสารในเส้นทาง สายสุราษฎร์-ระนอง หรือ สุราษฎร์ธานี-ชุมพร จากตัวเมืองไชยาใช้บริการรถโดยสารประจำทางสายไชยา-พุมเรียง บริเวณแหลมโพธิ์เป็นสันทรายขนาดใหญ่ มีคลองพุมเรียงไหลผ่าน หาดแหลมโพธิ์ เป็นชายทะเลที่น้ำเขียวแห่งหนึ่งของตำบลพุมเรียง มีอาหารทะเลโดยเฉพาะหอยขาวที่มีอยู่ที่หาดแหลมโพธิ์เพียงแห่งเดียวเท่านั้น จากตลาดไชยาโดยสารรถยนต์ หรือ รถจักรยานยนต์ ถึงตลาดพุมเรียง ประมาณ 6 กิโลเมตร จากตลาดพุมเรียงถึงชายทะเลที่แหลมโพธิ์ประมาณ 2 กิโลเมตร มีรถประจำทางไชยา - พุมเรียง แหลมโพธิ์เป็นป่าโปร่ง บริเวณใกล้ปากน้ำเป็นที่ตั้งหมู่บ้าน และที่จอดเรือของชาวประมง ทางด้านทะเลฝั่งตะวันออกเป็นดินโคลน มีป่าโกงกางขึ้นอยู่ทั่วไป จากปลายแหลมเข้าไปประมาณ 2 กิโลเมตรมีซากโบราณสถาน หาดแหลมโพธิ์ เป็นชายทะเลที่น้ำเขียวแห่งหนึ่งของตำบลพุมเรียง มีอาหารทะเลโดยเฉพาะหอยขาวที่มีอยู่ที่หาดแหลมโพธิ์เพียงแห่งเดียวเท่านั้น เป็นชายหาดที่มีวิวทิวทัศน์สวยงาม มีการจัดการสถานที่อย่างเป็นระเบียบเรียบร้อยสะอาด มีที่นั่งพักผ่อนสำหรับนักท่องเที่ยวเป็นแนวริมหาด มีสนามเด็กเล่นริมหาด มีสวนสาธารณะที่จัดตกแต่งไว้อย่างสวยงามกับต้นไม้ชานาพันธุ์เหมาะสำหรับพาครอบครัวมาพักผ่อนจริง ๆ สำหรับใครที่ชอบปั่นจักรยานออกกำลังกายพร้อมกับการชมวิวทะเล ที่แหลมโพธิ์เป็นที่เหมาะสมที่สุด พุมเรียงเป็นชุมชนเก่าแก่ที่มีมาแต่โบราณ ตั้งอยู่ริมคลองพุมเรียงซึ่งไหลลงทะเลที่แหลมโพธิ์ แหล่งจอดเรือสินค้า ในเส้นทางการค้าข้ามสมุทรตั้งแต่สมัยโบราณ เช่น สมัยอาณาจักรศรีวิชัย ซึ่งเป็นเส้นทางเดินเรือสินค้าจากจีนไปยังอินเดียและตะวันออกกลาง หรือเป็นที่รู้จักกันใน

นามเส้นทางสายแพรวไหมทางทะเล จากการสำรวจทางโบราณคดีเมื่อครั้ง พ.ศ.2524 พบซากเรือบริเวณแหลมโพธิ์ เป็นสิ่งยืนยันถึงการเป็นที่จอดเรือของชาติต่าง ๆ และจากการขุดหลุมสำรวจเพื่อสู่มตัวอย่าง พบหลักฐานที่ชี้ว่าแหลมโพธิ์เป็นเมืองท่าทางพาณิชย์นาวีที่มีอายุราวพุทธศตวรรษที่ 12 – 18 ชื่อเมืองพุมเรียง อาจจะมาจากรชื่อของต้นโพธิ์ ซึ่งจากคำบอกเล่าต่อ ๆ กันมาว่าแต่ก่อนพื้นที่แถบนี้ไปจนจรดริมทะเลทั้งสองด้านฝั่งคลอง เต็มไปด้วยต้นโพธิ์ที่ขึ้นอยู่เรียงราย จึงเรียกชื่อบ้านว่าบ้านโพธิ์เรียง ต่อมาจึงเพี้ยนไปเป็นบ้านพุมเรียง เหมือนที่เรียกแหลมใหญ่ชายทะเลนั้นว่าแหลมโพธิ์¹¹¹

กิจกรรมการท่องเที่ยว คือ การพักผ่อนในสวนสาธารณะ การรับประทานอาหารทะเลริมชายหาด การศึกษาประวัติศาสตร์สมัยศรีวิชัย นักท่องเที่ยวสามารถแวะรับประทานอาหารในร้านอาหารใกล้เคียงแหล่งท่องเที่ยว เช่น ร้านน้องหญิงอาหารตามสั่ง ร้านเสปียงไชยา ร้านก้วยเตี่ยวเรือ น้ำพริกเผาสาขา 2 ร้านอาหาร “บัว” ไชยา ฯลฯ ที่พักใกล้เคียง เช่น เจพีเพรส มารวยรีสอร์ท เพื่อนเดินทางรีสอร์ท ฯลฯ

ภาพที่ 38 แหลมโพธิ์

¹¹¹ thailandtourismdirectory, ชายหาดแหลมโพธิ์, [ออนไลน์] ที่มา : <https://thailandtourismdirectory.go.th/th/info/attraction/detail/itemid/2978> (8 เมษายน 2562)

4.2.3.4 การสร้างเส้นทาง “สายหลุดพ้น”

เส้นทางสายหลุดพ้นสร้างขึ้นเพื่อรองรับนักท่องเที่ยวที่สนใจศาสนา และการปฏิบัติ ตามคำสอนทางศาสนา โดยมีท่านพุทธทาส อินทปัญโญ (พระธรรมโกศาจารย์) แห่งสวนโมกขพลาราม ผู้ที่เป็นแบบอย่างในการปฏิบัติของพุทธศาสนิกชน ซึ่งเป็นที่รู้จักไปทั่วโลก ผู้วิจัยได้สร้างเป็น เส้นทางท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมฉบับร่าง ประกอบด้วยแหล่งท่องเที่ยว จำนวน 5 แห่ง คือ สวน โมกขพลาราม วัดพุ่มเรียง บ้านท่านพุทธทาส (ตลาดพุ่มเรียง) วัดโพธาราม (วัดเหนือ) วัดตระพังจิก (สวนโมกขพลารามแห่งแรก) จากการยืนยันเส้นทางท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของผู้เชี่ยวชาญ ผู้เชี่ยวชาญเห็นด้วยกับเส้นทางตามรอยท่านพุทธทาส มีรายละเอียดดังนี้

1. แผนที่เส้นทาง “สายหลุดพ้น” เส้นทางท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม สายหลุด พ้น อยู่ในอำเภอไชยา ดังแสดงในภาพที่ 39

ภาพที่ 39 แผนที่ท่องเที่ยว “ทางหลุดพ้น”

จากภาพที่ 39 แผนที่ท่องเที่ยวเส้นทาง “สายหลุดพ้น” สร้างขึ้นเพื่อรองรับ นักท่องเที่ยวที่สนใจศาสนา และการปฏิบัติตามคำสอนของศาสนา ผู้วิจัยเห็นว่าในจังหวัดสุราษฎร์ธานีมี บุคคลสำคัญทางพุทธศาสนานั้นคือท่านพุทธทาสที่มีชื่อเสียงระดับโลก ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยใน วัตถุประสงค์ที่ 1 นั่นคือมีนักท่องเที่ยวกลุ่มที่ชื่นชอบศาสนาภาษาและวรรณกรรม ผู้วิจัยจึงสร้างเส้น ทางท่องเที่ยว “สายหลุดพ้น” เพื่อให้มีความรู้เกี่ยวกับท่านพุทธทาส อินทปัญโญ (พระธรรมโกศาจารย์) วัดและการปฏิบัติธรรมของท่าน เพื่อเป็นแนวทางการปฏิบัติเพื่อความหลุดพ้นต่อไป มีรายละเอียดดังนี้

2. รายละเอียดของเส้นทางท่องเที่ยว “ทางหลุดพ้น”

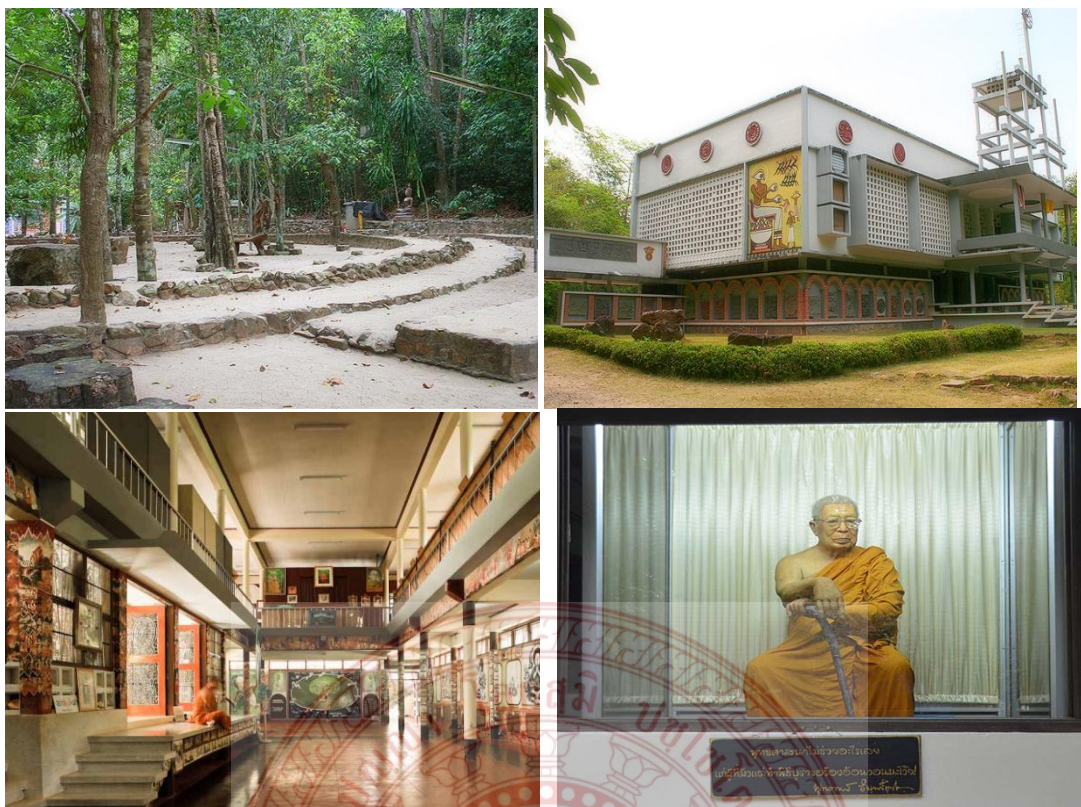
เส้นทางท่องเที่ยว “ทางหลุดพ้น” ในแต่ละแหล่งท่องเที่ยวประกอบด้วย แหล่งท่องเที่ยว กิจกรรมการท่องเที่ยว ร้านอาหาร และที่พัก มีรายละเอียดดังนี้

1) สวนโมกขพลาราม

สวนโมกขพลารามแห่งนี้ อยู่เลขที่ 68 หมู่ 6 ตำบลเสม็ด อำเภอ ไซยา จังหวัดสุราษฎร์ธานี ชาวบ้านเรียกกันเองว่า “วัดเขาพุทธทอง” ตามชื่อเรียกภูเขากลางวัด “เขาทอง” ก็มี “วัดเขา” ก็มี แต่ท่านพุทธทาสเรียกว่าสวนโมกข์ โดยท่านพุทธทาสได้จัดให้มีการจดทะเบียนเป็นวัดใช้ชื่อว่า “วัดธารน้ำไหล” ปัจจุบันสวนโมกข์มีเนื้อที่ 310 ไร่ วัดธารน้ำไหล จัดตั้งโดยท่านพุทธทาสภิกขุ ตั้งที่เขาพุทธทอง ริมทางหลวงหมายเลข 41 บริเวณกิโลเมตรที่ 134 อำเภอไซยา จังหวัดสุราษฎร์ธานี เพื่อให้เป็นสถานที่ปฏิบัติธรรมและสถานที่เผยแผ่พระพุทธศาสนาที่มีชื่อเสียงไปทั่วโลก ท่านพุทธทาสหรือ พระมหาเจี๊อม อินทปัญญา ออกเสาะหาสถานที่ ซึ่งคิดว่ามี ความวิเวก และ เหมาะสมจะเป็นสถานที่ เพื่อทดลองปฏิบัติธรรม ตามรอยพระอรหันต์ ท่านเห็นว่าบริเวณใกล้ที่พักนั้น มี ต้นโมก และ ต้นปลา ขึ้นอยู่ทั่วไป¹¹² *กิจกรรมการท่องเที่ยว* ปัจจุบันสวนโมกขพลารามจะมีการจัดปฏิบัติธรรมทุกวัน ที่ 19 – 27 ของทุกเดือน ผู้สนใจสามารถเข้าร่วมปฏิบัติธรรมได้ไม่ต้องเสียค่าใช้จ่ายใด ๆ หรือเดินชมสถานที่สำคัญของสวนโมกขพลารามก็ได้ทุกวัน แต่ต้องแต่งกายสุภาพและไม่ส่งเสียงรบกวนนักท่องเที่ยวสามารถแวะรับประทานอาหารใน *ร้านอาหาร* ใกล้เคียงแหล่งท่องเที่ยว เช่น *ร้านอาหาร* ประเสริฐ *ร้านกวงลูกขึ้นปลา* ไซยา *เพื่อนเดินทางอาหารและรีสอร์ท* *ร้านอาหาร* ฟันบ้านเพชรรัตน์ ฯลฯ *ที่พัก* ใกล้เคียง เช่น *มารวยรีสอร์ท* *เพื่อนเดินทางรีสอร์ท*

¹¹² พระประชา ปสนนธมโม และ อรศรี งามวิทยาพงศ์, *เล่าไว้เมื่อยามสนธยา : อัตชีวประวัติของ พระพุทธทาสภิกขุ*, พิมพ์ครั้งที่ 4, (กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์มูลนิธิโกมลคีมทอง, 2555), หน้า 84.

ภาพที่ 40 อุโบสถแบบสวนโมกขพลาราม (บน) มหรสพทางวิญญาน (ล่าง)

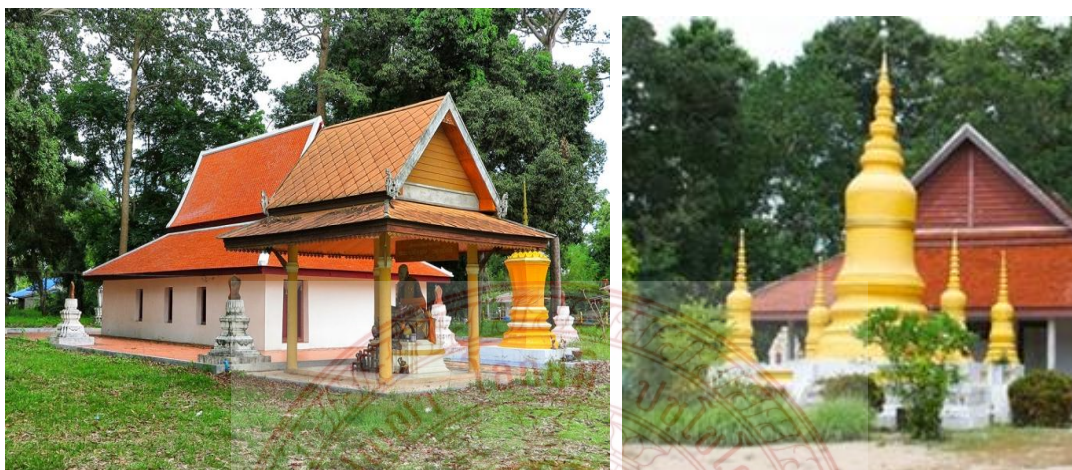
2) วัดพุมเรียง

วัดพุมเรียง หรือ วัดใหม่เป็นวัดเก่าแก่ที่มีมานานตั้งแต่ประมาณกรุงศรีอยุธยา และชำระพุทธโทรมลงเนื่องจากเกิดภาวะสงครามครั้งสงครามเก้าทัพ กองทัพพม่าบุกเข้ามา เมื่อประมาณปี พ.ศ.2328 หรือตอนช่วงกรุงรัตนโกสินทร์ตอนต้น พม่าเข้ามาตีเมืองไชยา และเผาวัดวาอารามและพระอุโบสถ เป็นเหตุให้เกิดความเสียหายชำระพุทธโทรมอย่างหนัก ต่อมาเมื่อสงครามสงบชาวบ้านและพระภิกษุชื่อ “อุ” ได้เข้ามาบูรณะและสร้างพระอุโบสถขึ้นมาใหม่ และได้รับพระราชทาน วิสคามสีมาเมื่อปี พ.ศ.2391 ภายในวัดมีของโบราณที่มีคุณค่าอยู่หลายอย่างเช่น หน้าซุ้มประตูทางเข้าที่รูปราหูอมจันทร์ไม้แกะสลักอายุกว่า 100 ปี เจดีย์ท่านขุนรองเมือง ที่เก็บอัฐิอดีตเจ้าอาวาสรูปแรก และเจดีย์เก็บอัฐิพระครูยาภิวัฒน์ พระอาจารย์สอนภาษาบาลี ให้กับท่านพุทธทาสเป็นต้น และ เมื่อท่านพุทธทาสบวชจากวัดอุบลก็มาจำพรรษาอยู่ที่วัดพุมเรียงแห่งนี้ วัดพุมเรียงเป็นวัดเก่าแก่อาคารเสนาสนะที่มีความสำคัญและเก่าแก่มีคุณค่าทางประวัติศาสตร์ หลังจากที่อยู่โบสถ์ของวัดพุมเรียงถูกพม่าเผาในปี 2328 วัดนี้ได้ร้างขาดการดูแลและต่อมาได้มีพระรูปหนึ่งเข้ามาที่วัดนี้และได้ ชักชวนให้ชาวบ้านพุมเรียงบูรณะอีกครั้งในปี 2390¹¹³ *กิจกรรมการท่องเที่ยว* ของวัดพุมเรียงคือ ชมซุ้มประตู

¹¹³ฐานข้อมูลแหล่งท่องเที่ยวและผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวสำหรับนักท่องเที่ยวสูงอายุ, *วัดพุมเรียง*, [ออนไลน์] ที่มา : http://www.me-fi.com/tourismdb/Seniortourists-st/data_detail.php?cateLv=3&cateID=71&subid=658&dataID=5195 (9 เมษายน 2562)

ทางเข้าที่รูปราหูอมจันทร์ไม้แกะสลักอายุกว่า 100 ปี สักการะเจดีย์เก็บอัฐิพระครูยาภิวัฒน์ พระอาจารย์ของท่านพุทธทาส ศึกษาตามรอยท่านพุทธทาสในฐานะวัดที่ท่านเคยจำพรรษาสมัยเป็นพระภิกษุหนุ่มและมาเรียนภาษาบาลีที่นี่ นักท่องเที่ยวสามารถแวะรับประทานอาหารในร้านอาหารใกล้เคียงแหล่งท่องเที่ยว เช่น คริวแหลมทรายซีฟู้ด ราตรีซีฟู้ด ร้านตำกระจายไชยา ปลั๊กพลาซีฟู้ด ฯลฯ ที่พักใกล้เคียง เช่น เจพีเพรส รุ่งอรุณรีสอร์ท วีระดาบูติคโฮม ฯลฯ

ภาพที่ 41 พระอุโบสถ (ซ้าย) เจดีย์เก็บอัฐิอาจารย์สอนบาลีท่านพุทธทาส (ขวา)

3) บ้านท่านพุทธทาส (ตลาดพุมเรียง) สถานที่เกิด ณ ตำบลพุมเรียง อำเภอไชยา จังหวัดสุราษฎร์ธานี ถึงแม้จะถูกเปลี่ยนมือ เปลี่ยนผู้อยู่อาศัยมาหลายรุ่นแล้ว แต่ตัวบ้านยังคงสภาพรอยอดีตเดิมเอาไว้ ไม่ได้ทุบทิ้งไปไหน ตัวเรือนมีความกว้างประมาณ 3 เมตร และลึกเข้าไปสัก 9 เมตร ยังคงเป็นอยู่ต่อเรือซึ่งเชื่อมต่อกับลำธารกว้างใหญ่ ความร่มรื่นและร่มเย็นของบรรยากาศโดยรอบในขณะนี้ ช่วยให้พอจะจินตนาการได้ว่า “เด็กชายเจี๊อม พานิช” หรือ “ท่านพุทธทาส” ที่ใคร ๆ ต่างเทิดทูนในวันนี้ โทมากับความสงบเสียบเช่นไร ถึงแม้บ้านเก่าของท่านจะเป็นร้านขายของชำประจำหมู่บ้าน “ร้านไชยาพานิช” มีชีวิตอยู่กับเรื่องเงิน ๆ ทอง ๆ ซื้อมาขายไปตลอดเวลา แต่ท่านกลับไม่ได้พกเอานิสัยเห็นแก่ได้อย่างที่พ่อค้าทั่ว ๆ ไปมักติดตัวมาด้วย ทั้งที่เคยใช้เวลาอยู่ดูแล เป็นผู้จัดการร้านแทนโยมแม่ “นางเคลื่อน พานิช” หลังโยมพ่อเสียชีวิตอยู่ระยะหนึ่ง อาจเป็นเพราะท่านเอาจิตใจใส่ลงไป ในกองหนังสือมากมายภายในร้านมากกว่า เพราะบ้านของท่าน นอกจากจะขายสินค้าเรือกสวนไร่นาและสินค้าจากทะเลแล้ว ยังมีสินค้าประเภทหนังสือขนส่งมาจากกรุงเทพฯ ด้วย เป็นหนังสือเหลือเอามาโละขายลดราคา ทางร้านจึงรับซื้อไว้ ทำให้เด็กชายไฝรู้ตัวน้อย ๆ ในตอนนั้นติดหนังสือ และกลายเป็นนักอ่านตัวยงตลอดชีวิตของเขา¹¹⁴ กิจกรรมการท่องเที่ยว คือ การชมบ้านเกิดท่านพุทธทาส เพื่อระลึกถึงท่านพุทธทาส รวมถึงการศึกษาอัตตชีวประวัติของท่าน การแวะชิมขนมพื้นบ้านที่ตลาดพุมเรียง นักท่องเที่ยวสามารถแวะรับประทานอาหารในร้านอาหารใกล้เคียงแหล่งท่องเที่ยว เช่น

¹¹⁴ ครูทิพย์, ตามรอยท่านพุทธทาสในมุมที่คุณอาจไม่เคยรู้, [ออนไลน์] ที่มา : <http://oknation.nationtv.tv/blog/Tip2/2013/06/03/entry-1/comment> (9 เมษายน 2562)

ครัวแหลมทรายซีฟู้ด ราตรีซีฟู้ด ร้านตำกระจ่ายไชยา ปลั๊บลลาซีฟู้ด ฯลฯ ที่พักใกล้เคียง เช่น เจพีเพรส รุ่งอรุณรีสอร์ท วีระดาบูติคโฮม ฯลฯ

ภาพที่ 42 บ้านเกิดท่านพุทธทาส

4) วัดโพธาราม (วัดเหนือ)

วัดโพธารามหรือวัดเหนือ ชาวบ้านเรียกว่าวัดโพธิ์ เป็นวัดเก่าแก่ ตามประวัติวัดนี้มีเจ้านายชั้นสูงเคยมาเยือนเช่น สมเด็จพระราชาธิบดีลพบุรี เจ้าฟ้าภาณุรังษีสว่างวงศ์ กรมพระยาภาณุพันธุวงศ์ เมื่อครั้ง พ.ศ.2427 และ รัชกาลที่ 5 เมื่อปี พ.ศ.2432 ภายในวัดมีสถานที่สำคัญเช่น อุโบสถ เก้าแก้วบาน ประติเป็นไม้แกะสลักสวยงาม ตู้พระธรรมลายรดน้ำเก่าแก่ หีบพระธรรมไม้ฉลุลาย ธรรมาสันไม้ทองบุชบก กล่องใส่คัมภีร์ใบลาน สมุดข่อย และ คัมภีร์ต่าง ๆ พระพุทธรูปสำริด สกุลช่างนครศรีธรรมราช กุฏิทรงไทย เป็นต้น ปัจจุบันเก็บของโบราณไว้ในศาลาโรงเรียน วัดโพธาราม โดยมหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานีเข้าไปบูรณะ นอกจากนี้วัดโพธิ์ยังเป็นวัดที่ท่านพุทธทาสเคยเรียนหนังสือระดับประถมศึกษาที่นี่¹¹⁵ *กิจกรรมการท่องเที่ยว* คือ การศึกษาประวัติของท่านพุทธทาส ในฐานะเป็นโรงเรียนที่ท่านพุทธทาสเคยเรียนหนังสือสมัยประถมศึกษา การชมของโบราณที่บรรจุไว้ในศาลาโรงเรียนวัดโพธาราม อุโบสถเก่าแก่ของวัด นักท่องเที่ยวสามารถแวะรับประทานอาหารในร้านอาหารใกล้เคียงแหล่งท่องเที่ยว เช่น ครัวแหลมทรายซีฟู้ด ราตรีซีฟู้ด ร้านตำกระจ่ายไชยา ปลั๊บลลาซีฟู้ด ฯลฯ ที่พักใกล้เคียง เช่น เจพีเพรส รุ่งอรุณรีสอร์ท วีระดาบูติคโฮม ฯลฯ

¹¹⁵ฐานข้อมูลแหล่งท่องเที่ยวและผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวสำหรับนักท่องเที่ยวสูงอายุ, วัดโพธารามหรือวัดเหนือ, [ออนไลน์] ที่มา : http://www.me-fi.com/tourismdb/Seniortourists-ust/data_detail.php?catelv=3&cateID=71&subid=658&dataID=5194

ภาพที่ 43 พระอุโบสถ ศาลาโรงเรียนวัดโพธาราม โบราณวัตถุภายในศาลาโรงเรียนวัดโพธาราม

5) วัดตระพังจิก (สวนโมกขพลารามแห่งแรก)

วัดตระพังจิก เป็นสำนักปฏิบัติธรรมของท่านพุทธทาสโดยให้ชื่อว่า สวนโมกขพลาราม (แห่งแรก) เพราะบริเวณที่ตั้งมีต้นโมกและต้นพลาขึ้นทั่วไป มีความหมายว่า "สวนป่าอันเป็นกำลังแห่งความหลุดพ้นจากทุกข์" มีเรื่องเล่าว่าในอดีตด้านทิศตะวันตกของวัดมีสระขนาดใหญ่ที่มีต้นจิกล้อมรอบ ขอบสระเมื่อต้นจิกออกดอกดอกจิกจะหล่นลงในสระแดงสะพรั่งทั้งสระ จึงชื่อตระพังจิก ต่อมาในปี 2486 สวนโมกขพลาราม ได้ย้ายมาอยู่ที่ วัดธารน้ำไหล หมู่ที่ 6 ตำบลเลม็ด อ.ไชยา จ.สุราษฎร์ธานี บริเวณเขาพุทธทอง ริมทางหลวงหมายเลข 41¹¹⁶ *กิจกรรมการท่องเที่ยว* คือ การชมสวนโมกข์แห่งแรกของท่านพุทธทาส ชมตระพังจิก หรือสระที่มีต้นจิกล้อมรอบ นักท่องเที่ยวสามารถแวะรับประทานอาหารในร้านอาหารใกล้เคียงแหล่งท่องเที่ยว เช่น คริวแหลมทรายซีฟู้ด ราตรีซีฟู้ด ร้านตำกระฉายไชยา พลัฒพลซีฟู้ด ฯลฯ ที่พักใกล้เคียง เช่น เจพีเพรส รุ่งอรุณรีสอร์ท วีระดาบูติคโฮม ฯลฯ

¹¹⁶ฐานข้อมูลแหล่งท่องเที่ยวและผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวสำหรับนักท่องเที่ยวสูงอายุ, วัดตระพังจิก, [ออนไลน์] ที่มา : http://www.me-fi.com/tourismdb/Seniortourists-ust/data_detail.php?cateLv=3&catelD=71&subid=658&dataID=5193

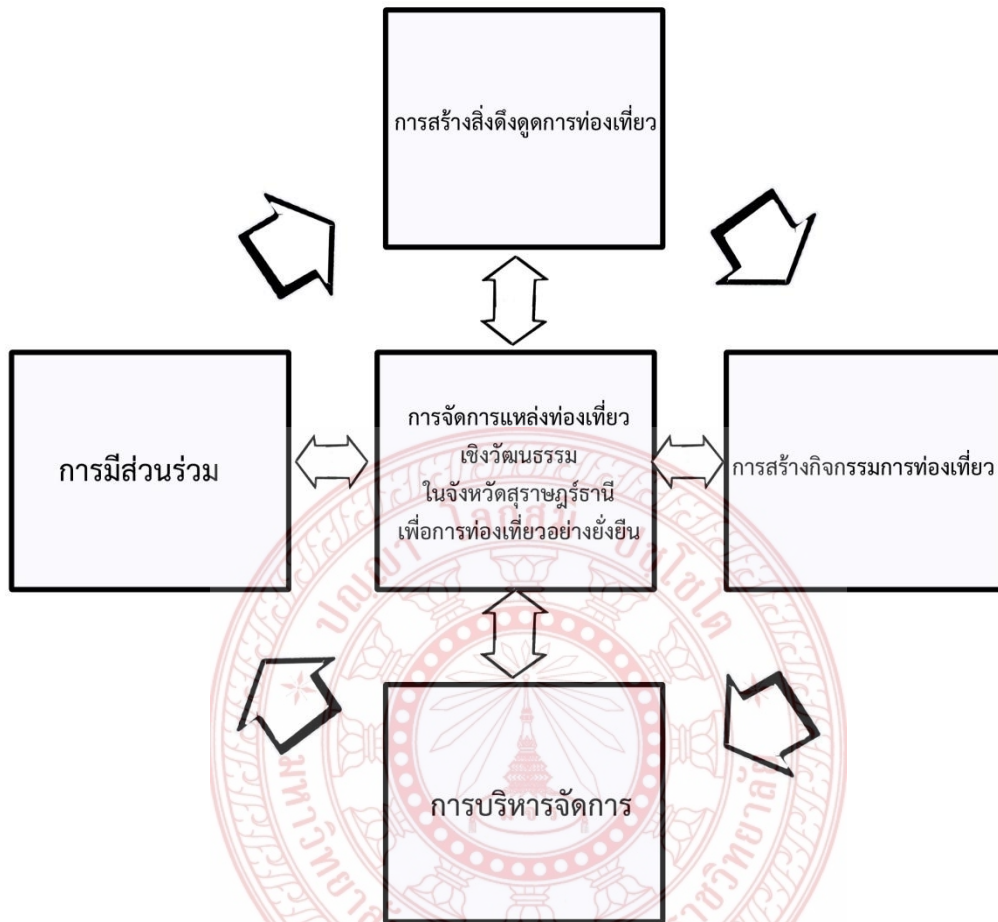
ภาพที่ 44 ลานหินโค้ง (ซ้าย) ธรรมชาติภายในวัด (ขวา)

4.3 องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย

ในการวิจัยเรื่องการจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดสุราษฎร์ธานีเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน มีกระบวนการวิจัยแบบผสมผสานระหว่างการวิจัยเชิงปริมาณและการวิจัยเชิงคุณภาพ ในวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 ศึกษาพฤติกรรมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของนักท่องเที่ยว ใช้วิธีการสำรวจ เพื่อใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานในการดำเนินการในวัตถุประสงค์ที่ 2 การจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม และวัตถุประสงค์ข้อที่ 3 การสร้างเส้นทางการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดสุราษฎร์ธานี หลังจากวิเคราะห์ผลในบทที่ 4 แล้วผู้วิจัยสรุปเป็นองค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัยดังนี้

4.3.1 รูปแบบการจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดสุราษฎร์ธานีเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ประกอบด้วย 4 ประการ คือ 1. การสร้างสิ่งดึงดูดการท่องเที่ยว 2. การสร้างกิจกรรมการท่องเที่ยว 3. การบริหารจัดการการท่องเที่ยว และ 4. สร้างการมีส่วนร่วม ผู้ที่จะสร้างแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ไม่ว่าจะขนาดเล็ก กลาง หรือใหญ่ จะต้องดำเนินการตาม 4 ประการที่กล่าวมา **ประการที่ 1 ด้านการสร้างสิ่งดึงดูดใจการท่องเที่ยว** ประกอบด้วย 3 ขั้นตอนคือการค้นหาคุณค่าและอัตลักษณ์ของชุมชนและท้องถิ่น การพัฒนาต่อยอดเพื่อสร้างมูลค่า และการอนุรักษ์และการสืบสาน **ประการที่ 2 ด้านการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยว** ประกอบด้วย 2 ขั้นตอน คือ 1. กิจกรรมการท่องเที่ยว และโปรแกรมการท่องเที่ยวที่น่าสนใจ 2. มีการจัดการที่พัก และสิ่งอำนวยความสะดวก อย่างเพียงพอ **ประการที่ 3 ด้านการบริหารจัดการ** ประกอบด้วย 11 ข้อ 1. มีคณะกรรมการ บริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม 2. คนในชุมชน ทำหน้าที่เป็นเจ้าบ้านที่ดี 3. มีข้อมูลของแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ที่ชัดเจนและครอบคลุม 4. มีการนำทุนชุมชน และทุนทางวัฒนธรรม มาสร้างมูลค่าเพิ่ม 5. มีแผนธุรกิจชุมชนท่องเที่ยว และมีการดำเนินงานตามแผน 6. มีการจัดระเบียบ สิ่งแวดล้อมชุมชน ภูมิทัศน์ จุดถ่ายภาพ รวมถึงเส้นทางคมนาคม ให้มีความสะอาด สวยงาม สะดวกและปลอดภัย 7. มีการประชาสัมพันธ์ และส่งเสริมการตลาดได้อย่างน่าสนใจ 8. มีการจัดทำปฏิทินกิจกรรมท่องเที่ยวของชุมชน และเผยแพร่ 9. มีการเชื่อมโยงเครือข่าย การท่องเที่ยว 10. มีการจัดกิจกรรมส่งเสริมการท่องเที่ยวชุมชนท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม เมืองหลักและเมืองรอง 11. มีการจัดกิจกรรมพิเศษ Special Event ส่งเสริมการตลาดในลักษณะ แพลก ใหม่ ใหญ่ ดัง เช่น จัดกิจกรรม ในวันสำคัญต่าง ๆ และ **ประการที่ 4 ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่น** ประกอบด้วย 2 ด้าน คือ 1. ชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการการท่องเที่ยว และ 2. ชุมชนมีส่วนร่วมเชิงเศรษฐกิจจากกิจกรรมการท่องเที่ยว เมื่อดำเนินการตามทีกล่าวมาก็

จะเกิดความยั่งยืนในการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวตามที่ผู้สร้างแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมตั้งเป้าหมายเอาไว้ ผู้วิจัยได้กำหนดรูปแบบโดยสังเขปดังแสดงในภาพที่ 45

ภาพที่ 45 รูปแบบการจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดสุราษฎร์ธานีเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

4.3.2 การเสนอเส้นทางท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดสุราษฎร์ธานี

การเสนอเส้นทางท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดสุราษฎร์ธานี ผู้วิจัยได้ดำเนินการการศึกษาข้อมูลพื้นฐานจากแหล่งท่องเที่ยว วางแผนการสร้างเส้นทางท่องเที่ยว สํารวจเส้นทางท่องเที่ยว การศึกษาพฤติกรรมนักท่องเที่ยว การร่างเส้นทางท่องเที่ยว การตรวจสอบเส้นทางท่องเที่ยว และการปรับปรุงแก้ไขเส้นทางท่องเที่ยว ได้เส้นทางท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดสุราษฎร์ธานี ประกอบด้วย 4 เส้นทางดังนี้

1. เส้นทางท่องเที่ยว “นวัตวิถีของดีรอบอ่าวบ้านดอน”
2. เส้นทางท่องเที่ยว “ขอพรสิ่งศักดิ์สิทธิ์”
3. เส้นทาง “คืนชีพศรีวิชัย (อาณาจักรศรีวิชัย)”
4. เส้นทาง “สายหลุดพ้น”

การเสนอเส้นทางท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดสุราษฎร์ธานี ประกอบด้วย 2 ส่วน คือ 1. แผนที่ท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดสุราษฎร์ธานี และ 2. รายละเอียดของเส้นทางท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดสุราษฎร์ธานี โดยในเส้นทางท่องเที่ยวแต่ละแหล่งท่องเที่ยวจะประกอบด้วยกิจกรรมการท่องเที่ยว ร้านอาหาร และที่พักที่สำคัญ อันจะเป็นประโยชน์ในการศึกษาเรียนรู้และการส่งเสริมการท่องเที่ยวของจังหวัดสุราษฎร์ธานีต่อไป

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่องการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดสุราษฎร์ธานีเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัย ได้สรุปผลการวิจัยเป็น 3 ส่วนดังนี้

- 5.1 สรุปผลการวิจัย
- 5.2 อภิปรายผลการวิจัย
- 5.3 ข้อเสนอแนะ

5.1 สรุปผลการวิจัย

การวิจัย “การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดสุราษฎร์ธานีเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน” ใช้รูปแบบการวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Methods Research) ระหว่างการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) และการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเชิงปริมาณคือแบบสอบถาม กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยเชิงปริมาณคือนักท่องเที่ยวที่มาเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมทั้งชาวไทยและต่างชาติ จำนวน 206 คน ส่วนการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ใช้วิธีการสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion) ในการเก็บข้อมูล โดยผู้ให้ข้อมูลสำคัญกลุ่มละ 3 คน ประกอบด้วย กลุ่มนักวิชาการ กลุ่มเจ้าหน้าที่ภาครัฐ กลุ่มผู้ประกอบการ และกลุ่มประชาชน ที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดสุราษฎร์ธานี รวมทั้งสิ้น 12 คน ส่วนประเด็นการสรุปผลมีรายละเอียดดังนี้

5.1.1 จุดประสงค์ที่ 1 ศึกษาพฤติกรรมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดสุราษฎร์ธานี

5.1.1.1 ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง

ผลการวิจัยพบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง/กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่อายุ 25-34 ปี/มีวุฒิการศึกษาระดับปริญญาตรี กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เดินทางยังแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมโดยเครื่องบิน กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่สนใจการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมประเภทภูมิปัญญาท้องถิ่น กลุ่มตัวอย่างที่เป็นนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและต่างประเทศส่วนใหญ่สนใจการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมประเภทภูมิปัญญาท้องถิ่น นักท่องเที่ยวชาวไทยส่วนใหญ่สนใจการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมประเภทการเล่นดนตรีและกีฬา ส่วนนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศส่วนใหญ่สนใจการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมประเภทภูมิปัญญาท้องถิ่น กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ชื่นชอบสินค้าประเภทอาหารพื้นเมือง ตามลำดับ

5.1.1.2 พฤติกรรมการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวในการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดสุราษฎร์ธานี

ผลการวิจัยพบว่าพฤติกรรมการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวในการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดสุราษฎร์ธานีโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านสิ่ง

อำนวยความสะดวก มีค่าเฉลี่ยสูงสุดในระดับมาก รองลงมาคือด้านความประทับใจ ส่วนด้านการแลกเปลี่ยนทางวัฒนธรรมมีค่าเฉลี่ยต่ำสุดตามลำดับ

ด้านการเรียนรู้ทางวัฒนธรรม กลุ่มตัวอย่างมีพฤติกรรมในการท่องเที่ยวด้านการเรียนรู้วัฒนธรรม โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายประเด็นพบว่า ประเด็นที่ 3 นักท่องเที่ยวสามารถเข้าไปมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ประเพณี วัฒนธรรมของสถานที่ท่องเที่ยว นั้น ๆ มีค่าเฉลี่ยสูงสุดในระดับมาก รองลงมาคือประเด็นที่ 1 มีการให้ความรู้จากมัคคุเทศก์เจ้าหน้าที่ในพื้นที่ท่องเที่ยว มีค่าเฉลี่ยในระดับมาก ส่วนประเด็นที่ 5 ท่านเข้าใจในขนบธรรมเนียมประเพณีไทย มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดระดับมาก ตามลำดับ

ด้านการแลกเปลี่ยนวัฒนธรรม โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายประเด็นพบว่า ประเด็นที่ 3 มีการบันทึกภาพเกี่ยวกับวัฒนธรรมไว้เป็นที่ระลึก มีค่าเฉลี่ยสูงสุดในระดับมาก รองลงมาคือประเด็นที่ 2 มีการชิมหรือรับประทานอาหารท้องถิ่น มีค่าเฉลี่ยในระดับมาก ส่วนประเด็นที่ 1 มีส่วนร่วมในการละเล่นพื้นบ้าน กีฬาพื้นบ้าน มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดระดับมาก ตามลำดับ

ด้านความประทับใจ โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายประเด็นพบว่า ประเด็นที่ 1 ความสวยงามของศิลปะ และสถาปัตยกรรม ประจำถิ่น มีค่าเฉลี่ยสูงสุดในระดับมาก รองลงมาคือประเด็นที่ 4 ขนบธรรมเนียมประเพณีประจำถิ่น มีค่าเฉลี่ยในระดับมาก ส่วนประเด็นที่ 2 ทัศนกรรมประจำถิ่น มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดระดับมาก ตามลำดับ

ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายประเด็นพบว่า ประเด็นที่ 5 เจ้าหน้าที่ให้บริการด้วยความเหมาะสม มีค่าเฉลี่ยสูงสุดในระดับมาก รองลงมาคือประเด็นที่ 1 แผนที่หรือข้อมูลการท่องเที่ยวมีความเหมาะสม มีค่าเฉลี่ยในระดับมาก ส่วนประเด็นที่ 4 ที่พัก ห้องน้ำ สะอาดถูกหลักอนามัย มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดระดับมาก ตามลำดับ

5.1.2 จุดประสงค์ที่ 2 ศึกษาการจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดสุราษฎร์ธานีเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

การจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดสุราษฎร์ธานีเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนผู้วิจัยเก็บข้อมูลโดยการสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion) ประกอบด้วยตัวแทนภาคประชาชน ภาครัฐ นักวิชาการ และผู้ประกอบการในพื้นที่ 4 แห่ง ๆ ละ 3 คน รวมทั้งสิ้น 12 คน โดยกำหนดกลุ่มเป้าหมายแบบเฉพาะเจาะจง ผลการวิจัยพบว่าการจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดสุราษฎร์ธานีเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ประกอบด้วย 4 ด้าน ดังนี้

5.1.2.1 ด้านการสร้างสิ่งดึงดูดใจนักท่องเที่ยว ประกอบด้วย 3 ประการ ดังนี้

1. การค้นหาคุณค่าและอัตลักษณ์ของศิลปะในแต่ละชุมชน การค้นหาคุณค่าและอัตลักษณ์ของชุมชน ก็จะเกิดประโยชน์แก่ชุมชนนั้น เช่น ทำให้เกิดธุรกิจการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมนำมาซึ่งรายได้สู่ชุมชน

2. การพัฒนาต่อยอดเพื่อสร้างมูลค่า คือ เมื่อสร้างแหล่งท่องเที่ยวขึ้นมาแล้ว หลังจากนั้นจะต้องพัฒนาต่อยอดเพื่อสร้างมูลค่าให้กับสิ่งที่สร้างขึ้น เช่น เป็นสิ่งที่ไม่มีที่ไหน ยิ่งใหญ่ที่สุด เล็กที่สุด มหัศจรรย์ที่สุด เป็นสิ่งสำคัญที่สุด งดงามที่สุด แล้วนำสิ่งนั้นมาพัฒนาต่อยอดเพื่อสร้างมูลค่า

3. การอนุรักษ์และการสืบสาน คือ การสืบทอดต่อไปยังชนรุ่นหลัง เมื่อรุ่นพ่อรุ่นแม่หมดไปจะต้องมีการสืบทอดไปสู่ลูกหลานเพื่อไม่ให้สูญหายไป

5.1.2.2 ด้านการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยว ประกอบด้วย 2 ประการดังนี้

1. กิจกรรมการท่องเที่ยว และโปรแกรมการท่องเที่ยวที่น่าสนใจ
2. มีการจัดการที่พัก และสิ่งอำนวยความสะดวก อย่างเพียงพอ มีที่พัก

ภายในชุมชนและนอกชุมชน

5.1.2.3 ด้านการบริหารจัดการ ประกอบด้วย 11 ประการดังนี้

1. มีคณะกรรมการ บริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม
2. คนในชุมชน ทำหน้าที่เป็นเจ้าบ้านที่ดี
3. มีข้อมูลของแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ที่ชัดเจนและครอบคลุม
4. มีการนำทุนชุมชน และทุนทางวัฒนธรรม มาสร้างมูลค่าเพิ่ม
5. มีแผนธุรกิจชุมชนท่องเที่ยว และมีการดำเนินงานตามแผน
6. มีการจัดระเบียบ สิ่งแวดล้อมชุมชน ภูมิทัศน์ จุดถ่ายภาพ รวมถึงเส้นทาง

คมนาคม ให้มีความสะอาด สวยงาม สะดวกและปลอดภัย

7. มีการประชาสัมพันธ์ และส่งเสริมการตลาดได้อย่างน่าสนใจ
8. มีการจัดทำปฏิทินกิจกรรมท่องเที่ยวของชุมชนและเผยแพร่
9. มีการเชื่อมโยงเครือข่าย การท่องเที่ยว
10. มีการจัดกิจกรรมส่งเสริมการท่องเที่ยวชุมชนท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

เมืองหลักและเมืองรอง

11. มีการจัดกิจกรรมพิเศษ Special Event ส่งเสริมการตลาดในลักษณะแปลก ใหม่ ใหญ่ ดัง เช่น จัดกิจกรรม ในวันสำคัญต่าง ๆ วันวาเลนไทน์ วันสงกรานต์ วันแม่

5.1.2.4 ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่น

ผู้เชี่ยวชาญเห็นว่าด้านการมีส่วนร่วมในการบริหารการจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดสุราษฎร์ธานี เพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ประกอบด้วย 2 ประการดังนี้

1. ชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการการท่องเที่ยว

1.1 ชุมชนท้องถิ่นเป็นส่วนหนึ่งของกิจกรรมการท่องเที่ยว เช่น การนำเที่ยว การให้บริการต่าง ๆ

1.2 ชุมชนมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นต่อการจัดการแหล่งท่องเที่ยวในท้องถิ่นของตน

1.3 ชุมชนมีส่วนร่วมในการวางแผนหรือบริหารจัดการ โดยการจัดตั้งองค์กรในท้องถิ่นเพื่อให้มีบทบาทในการจัดการแหล่งท่องเที่ยว

2. ชุมชนมีส่วนร่วมเชิงเศรษฐกิจจากกิจกรรมการท่องเที่ยว

2.1 ชุมชนมีรายได้จากการจ้างงานที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว

2.2 ชุมชนมีรายได้จากการเป็นผู้นำเที่ยว หรือให้บริการในกิจกรรมการท่องเที่ยว

2.3 ชุมชนมีรายได้จากการขายอาหาร ของที่ระลึก หรือสินค้าพื้นเมือง

2.4 ชุมชนมีรายได้จากการแสดงศิลปวัฒนธรรมพื้นเมือง

5.1.3 จุดประสงค์ที่ 3 การเสนอเส้นทางท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดสุราษฎร์ธานี

การสร้างเสนอเส้นทางท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดสุราษฎร์ธานี ประกอบด้วย 6 ขั้นตอนคือ ขั้นที่ 1 การศึกษาข้อมูลพื้นฐานจากแหล่งท่องเที่ยว ขั้นที่ 2 วางแผนการสร้างเส้นทางท่องเที่ยว ขั้นที่ 3 สำรวจเส้นทางท่องเที่ยว/การศึกษาพฤติกรรมนักท่องเที่ยว ขั้นที่ 4 การร่างเส้นทางท่องเที่ยว ขั้นที่ 5 การยืนยันเส้นทางท่องเที่ยว และขั้นที่ 6 การปรับปรุงแก้ไขเส้นทางท่องเที่ยว เพื่อเสนอเส้นทางท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดสุราษฎร์ธานี ใน 4 อำเภอ คือ อำเภอเมืองฯ อำเภอพุนพิน อำเภอไชยา และอำเภอเกาะสมุย ประกอบด้วย 4 เส้นทางมีรายละเอียดดังนี้

1. เส้นทางท่องเที่ยว “นวัตวิถีของดีรอบอ่าวบ้านดอน” ประกอบด้วย 9 แหล่งท่องเที่ยว

- 1) ชุมชนจักสานกระจูดบ้านห้วยลึก
- 2) ศูนย์วัฒนธรรมศึกษา (เรือน 4 ภาค)
- 3) ตลาดน้ำประชารัฐบ้านดอน
- 4) ประเพณีชักพระ
- 5) ตลาดศาลเจ้า
- 6) วัดไทร
- 7) ชุมชนบางใบไม้
- 8) กลุ่มไขเค็มอาสาสมัครชุมชน (อสม.) อำเภอไชยา
- 9) หมู่บ้านทอผ้าพุมเรียง

2. เส้นทางท่องเที่ยว “ขอพรสิ่งศักดิ์สิทธิ์” มี 2 เส้นทาง คือ เส้นทางขอพรสิ่งศักดิ์สิทธิ์ 1 และเส้นทางขอพรสิ่งศักดิ์สิทธิ์ 2 มีรายละเอียดดังนี้

2.1 เส้นทางขอพรสิ่งศักดิ์สิทธิ์ 1 ประกอบด้วย 8 แหล่งท่องเที่ยวดังนี้

- 1) หลวงพ่อพัฒน์ นารโท วัดพัฒนาราม (พระอารามหลวง)
- 2) เจ้าแม่กวนอิมสุราษฎร์ธานี
- 3) มุลนิธิกุศลศรัทธา
- 4) ศาลเจ้าปึงเถากง
- 5) ศาลเจ้าฮกเกี้ยน
- 6) ศาลหลักเมืองสุราษฎร์ธานี
- 7) หลวงพ่อกล่อม นันทะ วัดโพธารวาส
- 8) พระธาตุศรีสุราษฎร์ (เขาท่าเพชร)

2.2 เส้นทางขอพรสิ่งศักดิ์สิทธิ์ 2 ประกอบด้วย 7 แหล่งท่องเที่ยวดังนี้

- 1) วัดพระใหญ่
- 2) วัดปลายแหลมสุวรรณาราม
- 3) วัดราชธรรมาราม (วัดศิลาสูง)
- 4) ศาลเจ้าพ่อกวนอู

- 5) เจดีย์แหลมสอ
- 6) วัดสำเร็จ
- 7) วัดคุณาราม (หลวงพ่อด่าง ปิยะสีโล)

3. เส้นทาง “คีนซีพศรีวิชัย (อาณาจักรศรีวิชัย)” ประกอบด้วย 8 แหล่งท่องเที่ยวดังนี้

- 1) วัดทุ่งเขียด
- 2) เขาพระอานนท์
- 3) เขาศรีวิชัย (เขาพระนารายณ์)
- 4) วัดพระบรมธาตุไชยา
- 5) พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติไชยา
- 6) โบราณสถานวัดรัตนาราม (วัดแก้ว)
- 7) โบราณสถานวัดหลง
- 8) แหลมโพธิ์

4. เส้นทาง “สายหลุดพัน” ประกอบด้วย 5 แหล่งท่องเที่ยวดังนี้

- 1) สวนโมกขพลาราม
- 2) วัดพุมเรียง
- 3) บ้านท่านพุทธทาส (ตลาดพุมเรียง)
- 4) วัดโพธาราม (วัดเหนือ)
- 5) วัดตระพังจิก (สวนโมกขพลารามแห่งแรก)

5.2 อภิปรายผล

งานวิจัยเรื่อง “การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดสุราษฎร์ธานีเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน” ผู้วิจัยได้อภิปรายผลออกเป็น 3 ตอน มีรายละเอียดดังนี้

5.2.1 การศึกษาพฤติกรรมนักท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวที่มาท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดสุราษฎร์ธานี ผลการศึกษาพบว่า โดยภาพรวมมีพฤติกรรมการท่องเที่ยวอยู่ในระดับมาก โดยด้านสิ่งอำนวยความสะดวก มีค่าเฉลี่ยสูงสุดในระดับมาก รองลงมาคือด้านความประทับใจ ส่วนด้านการแลกเปลี่ยนทางวัฒนธรรมมีค่าเฉลี่ยต่ำสุดระดับมาก ที่เป็นเช่นนั้นเพราะว่า ความสะดวกสบายคือปัจจัยที่สำคัญที่สุดสำหรับนักท่องเที่ยวจะสังเกตเห็นได้ว่ามีโรงแรมที่พักที่เกิดขึ้นมากมายในแหล่งท่องเที่ยวเพื่ออำนวยความสะดวกให้นักท่องเที่ยว มีทั้งราคาหลักหมื่นจนถึงหลักพัน ที่ไหนมีการอำนวยความสะดวกได้ดีนักท่องเที่ยวก็พร้อมจะไปที่นั่น ยกตัวอย่างเช่นนักท่องเที่ยวมาเที่ยวที่อุทยานแห่งชาติเขาสกแต่นักท่องเที่ยวไปพักค้างคืนที่เกาะสมุยหรือที่เกาะภูเก็ตสาเหตุสำคัญคือที่เกาะสมุยและที่เกาะภูเก็ตมีที่พักที่สะดวกสบาย นอกจากนี้จากผลการวิจัยพบว่าด้านความประทับใจมีค่าเฉลี่ยรองลงมา ความประทับใจจากสถานที่ท่องเที่ยว ความประทับใจจากคนในชุมชนต้องทำหน้าที่เป็นเจ้าบ้านที่ดี คือ สมาชิกในชุมชน ให้การต้อนรับ และบริการนักท่องเที่ยวด้วยความเต็มใจ มีใบหน้ายิ้มแย้มแจ่มใส มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี มีจิตใจรักการบริการ มีความอดทนอดกลั้น ทำหน้าที่เป็นผู้ดูแลที่ดีในการท่องเที่ยว ส่วนการเรียนรู้วัฒนธรรมและการแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมของนักท่องเที่ยวมีค่าเฉลี่ยน้อยกว่าสองด้านที่กล่าวมาเนื่องจากการเรียนรู้และการแลกเปลี่ยน

วัฒนธรรมเป็นพฤติกรรมที่ลึกซึ้งและต้องใช้เวลามากในการเรียนรู้ให้เข้าใจอย่างแท้จริงซึ่งนักท่องเที่ยวที่มาเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดสุราษฎร์ธานี ส่วนมากมาเที่ยวในเชิงความบันเทิงและเชิงธรรมชาติเป็นเป้าหมายหลักส่วนการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมเป็นเป้าหมายรองรวมทั้งเวลาการท่องเที่ยวก็ใช้เวลาอยู่ในจังหวัดสุราษฎร์ธานีไม่นานทำให้การเรียนรู้และการแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมมีค่าเฉลี่ยน้อยกว่าด้านอื่น ๆ ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ วริศรา บุญสมเกียรติ¹¹⁷ ได้ศึกษาเรื่องแนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจังหวัดนครศรีธรรมราช : วัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร วัดธาตุน้อย และโบราณสถานวัดโมคัลลาน ผลการวิจัยพบว่า แหล่งท่องเที่ยวทั้งสามแหล่งมีศักยภาพมากที่สุดในด้านสิ่งอำนวยความสะดวก ด้านศักยภาพการท่องเที่ยวและด้านสิ่งดึงดูดใจ และสอดคล้องกับผลวิจัยของ บุญพิเชษฐ์ จันทร์เมือง¹¹⁸ ศึกษาการจัดการการท่องเที่ยวในพระอารามหลวงชั้นเอกในเกาะรัตนโกสินทร์ ผลการศึกษาพบว่าแนวทางการจัดการการท่องเที่ยวภายในพระอารามหลวงนั้นควรเน้นการชื่นชมศิลปกรรมต่าง ๆ การนมัสการไหว้พระและสิ่งศักดิ์สิทธิ์การฝึกสมาธิภาวนาในวันหยุดและวันพักผ่อนสิ่งที่นักท่องเที่ยวควรได้รับในการมาท่องเที่ยว คือความเพลิดเพลินคติธรรมเกื้อความรู้ทางศาสนาที่ประกอบด้วยประวัติศาสตร์ที่ละเอียดลึกซึ้งและควรปรับปรุงด้านการบริการท่องเที่ยวของวัดที่ยังไม่เป็นที่ดึงดูดใจเพื่อมาตรฐานแรงจูงใจ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการจัดการสาธารณูปโภค และสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ศุภโชค เพชรรัตน์¹¹⁹ ศึกษาการจัดการทรัพยากรธรรมชาติเพื่อการท่องเที่ยวตำบลอ่าวนางอำเภอเมืองกระบี่จังหวัดกระบี่ ผลการวิจัยพบว่าการจัดการทรัพยากรธรรมชาติเพื่อการท่องเที่ยวตำบลอ่าวนางอำเภอเมืองกระบี่จังหวัดกระบี่ปัจจัยการจัดการทรัพยากรธรรมชาติเพื่อการท่องเที่ยวที่สำคัญ ๆ ได้แก่ปัจจัยด้านสภาพพื้นที่ด้านนโยบายของรัฐและท้องถิ่นด้านสิ่งอำนวยความสะดวกและด้านจำนวนนักท่องเที่ยวซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นปัจจัยที่เอื้อต่อการจัดการทรัพยากรธรรมชาติเพื่อการท่องเที่ยวที่ตำบลอ่าวนางในส่วนของวิธีการจัดการทรัพยากรธรรมชาติเพื่อการท่องเที่ยวมีวิธีดำเนินการอย่างมีขั้นตอนเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อการท่องเที่ยวทางธรรมชาติได้แก่การประชาสัมพันธ์การจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติการอำนวยความสะดวกการกำหนดกฎระเบียบและการดูแลรักษาความสะอาดจากการจัดการในลักษณะต่าง ๆ ดังกล่าวได้ส่งผลกระทบต่อในด้านที่สำคัญ ๆ คือผลกระทบต่อด้านสิ่งแวดล้อมผลกระทบต่อด้านเศรษฐกิจและผลกระทบต่อด้านสังคมและวัฒนธรรมผลกระทบต่อด้านสิ่งแวดล้อมนั้นจำแนกได้เป็นผลกระทบต่ออนุรักษทรัพยากรธรรมชาติและระบบนิเวศในท้องถิ่นและผลกระทบต่อปกป้องกันและกำจัดมลภาวะของท้องถิ่นผลกระทบต่อด้านเศรษฐกิจนั้นจำแนกได้เป็นผลกระทบต่ออาชีพผลกระทบต่อการครองชีพและผลกระทบต่ออาชญากรรมและแลกเปลี่ยนสินค้าภายในท้องถิ่นและ

¹¹⁷ วริศรา บุญสมเกียรติ, “แนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจังหวัดนครศรีธรรมราช : วัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร วัดธาตุน้อย และโบราณสถานวัดโมคัลลาน”, รายงานวิจัย, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต, 2555) หน้า 103.

¹¹⁸ บุญพิเชษฐ์ จันทร์เมือง, “ศึกษาการจัดการการท่องเที่ยวในพระอารามหลวงชั้นเอก ในเกาะรัตนโกสินทร์”, วารสารศรีนครินทร์วิโรจน์วิจัยและพัฒนาสาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์, ปีที่ 2 ฉบับพิเศษ 2553, หน้า 96

¹¹⁹ ศุภโชค เพชรรัตน์, “ศึกษาการจัดการทรัพยากรธรรมชาติเพื่อการท่องเที่ยวตำบลอ่าวนางอำเภอเมืองกระบี่จังหวัดกระบี่”, รายงานวิจัย, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยทักษิณ, 2547), หน้า 16.

ระหว่างท้องถิ่นส่วนผลกระทบด้านสังคมและวัฒนธรรมนั้นจำแนกได้เป็นผลกระทบต่อความสัมพันธ์ทางสังคมผลกระทบต่อปัญหาสังคมและผลกระทบต่อวัฒนธรรม แลสอดคล้องกับผลการวิจัยของ อัจฉรา สมบัติ นันทนา¹²⁰ ได้วิจัยเรื่อง พฤติกรรมการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวชาวจีนที่เดินทางเข้ามาท่องเที่ยวในประเทศไทย ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยด้านลักษณะที่พักแหล่งท่องเที่ยวและการส่งเสริมการท่องเที่ยวของรัฐ มีผลต่อพฤติกรรมการท่องเที่ยวของชาวจีนที่เดินทางเข้ามาท่องเที่ยวในประเทศไทยอยู่ในระดับมาก

5.2.2 การจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดสุราษฎร์ธานีเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ผลการวิจัยพบว่าการจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดสุราษฎร์ธานีเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ประกอบด้วย 4 ด้าน คือด้านการสร้างสิ่งดึงดูดใจนักท่องเที่ยว ด้านการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยว ด้านการบริหารจัดการ และด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่น มีรายละเอียดการอภิปรายผลดังนี้

ด้านการสร้างสิ่งดึงดูดใจนักท่องเที่ยว พบว่าการจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดสุราษฎร์ธานีเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน จะต้องสร้างสิ่งดึงดูดใจนักท่องเที่ยว ประกอบด้วย 3 ขั้นตอนคือ 1. การค้นหาคุณค่าและอัตลักษณ์ของศิลปะในแต่ละชุมชน 2. การพัฒนาต่อยอดเพื่อสร้างมูลค่า และ 3. การอนุรักษ์และการสืบสาน สาเหตุที่ต้องสร้างสิ่งดึงดูดใจนักท่องเที่ยว 3 ขั้นตอน เนื่องจาก ในแต่ละชุมชนมีวิถีชีวิต ที่เหมือนกันและแตกต่างกันการค้นหาคุณค่าและอัตลักษณ์ของตนเองเจอ ก็จะเกิดประโยชน์แก่ชุมชนนั้น เช่น ทำให้เกิดธุรกิจการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมนำมาซึ่งรายได้สู่ชุมชน ทำให้ประชาชนในชุมชนมีรายได้เพิ่มขึ้น มาตรฐานะดีขึ้น ชุมชนเข้มแข็งขึ้น ประเทศก็พัฒนาขึ้น คุณค่าและอัตลักษณ์ของศิลปะในแต่ละชุมชน เช่น ภูมิปัญญาท้องถิ่น การละเล่น ดนตรี และ กีฬา และ วิถีชีวิต เสื้อผ้าเครื่องประดับ อาหาร ฯลฯ เมื่อสร้างแหล่งท่องเที่ยวขึ้นมาแล้ว หลังจากนั้นจะต้องพัฒนาต่อยอดเพื่อสร้างมูลค่าให้กับสิ่งที่สร้างขึ้น การพัฒนาและต่อยอดเพื่อสร้างมูลค่าในคุณค่าและอัตลักษณ์ ศิลปะและวัฒนธรรมนั้น จะต้องพัฒนาคนและสิ่งของไปพร้อมกัน คำว่าการดึงดูดใจในที่นี้คือสิ่งดึงดูดใจที่เป็นวัฒนธรรม เช่น เป็นสิ่งที่ไม่มีที่ไหน ยิ่งใหญ่ที่สุด เล็กที่สุด มหัศจรรย์ที่สุด เป็นสิ่งสำคัญที่สุด งดงามที่สุด แล้วนำสิ่งนั้นมาพัฒนาต่อยอดเพื่อสร้างมูลค่า การอนุรักษ์และการสืบสาน คือการสืบทอดต่อไปยังรุ่นหลัง เมื่อรุ่นพ่อรุ่นแม่หมดไปจะต้องมีการสืบทอดไปสู่ลูกหลาน สอดคล้องกับคำกล่าวที่ว่า “เด็กในวันนี้คือผู้ใหญ่ในวันหน้า” จะเห็นได้ว่าศิลปวัฒนธรรมและภูมิปัญญาจะลบลหายไปจากแผ่นดินหากไม่มีการอนุรักษ์สืบสานต่อจากรุ่นสู่รุ่น ศิลปวัฒนธรรมและภูมิปัญญาบางอย่างอยู่ในที่ที่ไม่มีคนเห็นค่าสุดท้ายก็หายไปดังนั้นการอนุรักษ์ย่อมดีกว่าการฟื้นฟูและซ่อมแซมเพราะมันจะไม่เหมือนเดิม ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ กาญจนา สุกันธศิริกุล¹²¹ ได้ศึกษาเรื่อง การพัฒนาคุณภาพการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ผลการศึกษาพบว่า ศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ประกอบด้วย 3 ด้าน ได้แก่ 1) ศักยภาพในการดึงดูดใจในด้านการท่องเที่ยว แหล่งท่องเที่ยวมีความเป็นเอกลักษณ์ด้านวิถีชีวิต ภูมิปัญญา และองค์ความรู้ในงานประเพณีส่วนใหญ่เป็นทางพุทธศาสนา การ

¹²⁰ อัจฉรา สมบัติ นันทนา, “พฤติกรรมการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวชาวจีนที่เดินทางเข้ามาท่องเที่ยวในประเทศไทย”, *รายงานวิจัย*, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 2555).

¹²¹ กาญจนา สุกันธศิริกุล, “การพัฒนาคุณภาพการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ”, *รายงานการวิจัย สาขาวิชาเทคโนโลยีการจัดการ* (สำนักวิชาเทคโนโลยีสังคม : มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี, 2556) หน้า ข.

ประกอบพิธีกรรมสืบทอดกันมาจากอดีตถึงปัจจุบัน และมีกิจกรรมเสริมเพื่อให้เกิดความสนุกสนานและน่าสนใจ และความงดงามทางศิลปวัฒนธรรม เช่น การแต่งกาย ภาษาที่ใช้ในการสื่อสาร ความเป็นอยู่ของคนในท้องถิ่นการแสดงและการละเล่น 2) ศักยภาพในการรองรับด้านการท่องเที่ยว แหล่งท่องเที่ยวมีการพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกขั้นพื้นฐาน แหล่งท่องเที่ยวบางแห่งมีข้อจำกัดบางประการในการพัฒนาต่อไปในอนาคต ไม่ว่าจะเป็นลักษณะภูมิประเทศ การวางผังเมืองและสิ่งก่อสร้างต่าง ๆ ที่ไม่สามารถขยายได้ และสอดคล้องกับผลการวิจัยของ จุฑาภรณ์ ทองเพ็ญ¹²² ได้วิจัยเรื่อง ความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวที่มีต่อการจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของวัดโสธรวรารามวรวิหาร จังหวัดฉะเชิงเทรา ผลการวิจัยพบว่า ความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวที่มีต่อการจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของวัดโสธรวรารามวรวิหาร จังหวัดฉะเชิงเทรา นักท่องเที่ยวที่เดินทางมาท่องเที่ยวบริเวณวัดโสธรวรารามวรวิหาร มีระดับความคิดเห็นในภาพรวมอยู่ในระดับที่ค่อนข้างสูง โดยนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาท่องเที่ยวบริเวณวัดโสธรวรารามวรวิหาร มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการสร้างสิ่งดึงดูดใจการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของวัดโสธรวรารามวรวิหาร และด้านการอนุรักษ์วัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อมสูงที่สุด

ด้านการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยว ผลการวิจัยพบว่าการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวควรบริหารการ 2 ประการ คือ 1. กิจกรรมการท่องเที่ยว และโปรแกรมการท่องเที่ยวที่น่าสนใจ 2. มีการจัดการที่พัก และสิ่งอำนวยความสะดวก ด้านการท่องเที่ยวอย่างเพียงพอ สาเหตุที่ต้องจัดกิจกรรมการท่องเที่ยว 2 ประการที่กล่าวมานี้เนื่องจาก การมีกิจกรรมการท่องเที่ยวภายในชุมชนที่น่าสนใจ มีกิจกรรมให้นักท่องเที่ยวมีโอกาสได้สัมผัสเสน่ห์ชุมชนด้วยการลงมือปฏิบัติ หรือมีโปรแกรมการท่องเที่ยว เช่น “พาเที่ยวบ้านฉัน” สามารถดึงดูดใจนักท่องเที่ยวได้ หากสร้างกิจกรรมให้ตรงกับความสนใจของนักท่องเที่ยวจะทำให้นักท่องเที่ยวมาเที่ยวและสถานที่ท่องเที่ยวนั้นมีชื่อเสียงจนสามารถเป็นที่รู้จักของนักท่องเที่ยวไทยและต่างประเทศ สิ่งอำนวยความสะดวกพื้นฐาน เช่น มีไฟฟ้า น้ำประปาที่สะอาด การคมนาคมสะดวก มีร้านค้า มีป้ายบอกทาง ป้ายบอกชื่อหมู่บ้านหรือชุมชน ควร มีนิกเล่เรื่องชุมชน ที่สามารถสร้างความประทับใจ ซึ่งเป็นผู้ที่มีความรอบรู้ ข้อมูลชุมชนอย่างถูกต้อง ชัดเจน สามารถนำเสนอและถ่ายทอดเรื่องราว ได้อย่างน่าประทับใจ มีบุคลิกดี แต่งกายเหมาะสม มีไหวพริบปฏิภาณ และการตัดสินใจที่ดี รวมทั้งคนในชุมชนมีรายได้เพิ่มขึ้น โดยแหล่งรายได้ อาจมาจากการนำผลิตภัณฑ์ชุมชนมาจำหน่าย ในแหล่งท่องเที่ยว รายได้จากกิจกรรมการท่องเที่ยวต่าง ๆ เช่น เรือแจว สาธิตการทำขนมพื้นบ้าน สาธิตการทำน้ำส้มจาก สาธิตการทำอาหารพื้นบ้าน เป็นต้น ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ กิตติศักดิ์ คุ้มวงษ์¹²³ ได้วิจัยเรื่องแนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม : กรณีศึกษาชุมชนวัดบางหัวเสือ อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ ผลการศึกษาพบว่า ชุมชนวัดบางหัวเสือมีทรัพยากรการท่องเที่ยวที่สำคัญได้แก่ พิพิธภัณฑสถานพื้นบ้าน ตลาดน้ำ สถาปัตยกรรมสมัยใหม่ของโบสถ์วัดบางหัวเสือ มีการฟื้นฟูแนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวบรรลุศักยภาพสูงสุด ชนบธรรมนิยมประเพณี และรักษาเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมของชุมชน แนวทางการพัฒนาคือควรมีการเพิ่มกิจกรรมการท่องเที่ยว ควรมีมีคฤหาสน์นำชม ควรเพิ่มแสงสว่างในตู้เก็บวัตถุโบราณ ควรส่งเสริมการขายที่ดีแก่พ่อค้าแม่ค้า และควรควบคุมราคาสินค้า

¹²² จุฑาภรณ์ ทองเพ็ญ, “ความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวที่มีต่อการจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของวัดโสธรวรารามวรวิหาร จังหวัดฉะเชิงเทรา”, **รายงานวิจัย**, (วิทยาลัยการบริหารรัฐกิจ : มหาวิทยาลัยบูรพา, 2554), หน้า 15.

¹²³ กิตติศักดิ์ คุ้มวงษ์, “แนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม : กรณีศึกษาชุมชนวัดบางหัวเสือ อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ”, **รายงานวิจัย**, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี, 2554), หน้า 20.

ด้านการบริหารจัดการ ผลการวิจัยพบว่า ด้านการบริหารจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดสุราษฎร์ธานี เพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ประกอบด้วย 11 ประการ คือ

1. มีคณะกรรมการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม
2. คนในชุมชน ทำหน้าที่เป็นเจ้าบ้านที่ดี
3. มีข้อมูลของแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ที่ชัดเจนและครอบคลุม
4. มีการนำทุนชุมชน และทุนทางวัฒนธรรม มาสร้างมูลค่าเพิ่ม
5. มีแผนธุรกิจชุมชนท่องเที่ยว และมีการดำเนินงานตามแผน
6. มีการจัดระเบียบสิ่งแวดล้อมชุมชน ภูมิทัศน์ จุดถ่ายภาพ รวมถึงเส้นทางคมนาคม
7. มีการประชาสัมพันธ์ และส่งเสริมการตลาดได้อย่างดี
8. มีการจัดทำปฏิทินกิจกรรมท่องเที่ยวของชุมชนและเผยแพร่
9. มีการเชื่อมโยงเครือข่าย การท่องเที่ยว
10. มีการจัดกิจกรรมส่งเสริมการตลาดท่องเที่ยวชุมชนท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม เมืองหลักและเมืองรอง
11. มีการจัดกิจกรรมพิเศษ Special Event ส่งเสริมการตลาดในลักษณะแปลก ใหม่ ใหญ่ ดัง

สาเหตุที่ต้องบริหารจัดการการท่องเที่ยว 11 ประการเนื่องมาจากการมีคณะกรรมการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จะทำให้การทำงานอยู่ภายใต้การวางแผนการดำเนินงานทำให้การทำงานมีประสิทธิภาพ เพราะว่าแต่ละงานต้องมีผู้รับผิดชอบ เมื่อนักท่องเที่ยวมาเที่ยว คนในชุมชนต้องทำหน้าที่เป็นเจ้าบ้านที่ดี คือ สมาชิกในชุมชน ให้การต้อนรับและบริการนักท่องเที่ยว ด้วยความเต็มใจ มีใบหน้ายิ้มแย้มแจ่มใส มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี มีจิตใจรักการบริการ มีความอดทนอดกลั้น ทำหน้าที่เป็นผู้ดูแลที่ดี ตลอดเส้นทางการท่องเที่ยว สาเหตุที่ต้องทำเช่นนี้เพราะว่าการเป็นเจ้าบ้านที่ดีจะทำให้นักท่องเที่ยวเกิดความประทับใจนำไปสู่การการกลับมาเที่ยวอีกครั้งในอนาคต หลังจากนั้นชุมชนจะต้องมีข้อมูลของแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ที่ชัดเจนและครอบคลุม มีการจัดทำข้อมูล ของชุมชนเป็นเอกสาร หรือเป็นคู่มือ ประกอบด้วย ข้อมูลทั่วไป ข้อมูลแหล่งท่องเที่ยว ข้อมูลภูมิปัญญาวิถีชีวิต วัฒนธรรม ประเพณีพื้นบ้าน ผลิตภัณฑ์และสินค้าชุมชน มีการนำข้อมูลชุมชน มาใช้ในการเผยแพร่ และเป็นข้อมูลในการศึกษาเรียนรู้ ของคนในชุมชน เพื่อ ขอให้เกิดการดึงดูดคน เข้ามาศึกษาชุมชนและวิถีชีวิต ของคนในชุมชนเพิ่มมากขึ้น สิ่งหนึ่งที่ทำให้การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมต้องตระหนักคือการนำทุนชุมชน และทุนทางวัฒนธรรม มาสร้างมูลค่าเพิ่ม ทุนชุมชน ได้แก่ทุนมนุษย์ คือ บุคคลที่มีความรู้ ความสามารถที่หลากหลาย ทุนทางสังคม คือ กลุ่มประชาสังคมต่าง ๆ เช่น กลุ่มสตรี กลุ่มผู้สูงอายุ กลุ่มอาชีพ กลุ่มวิสาหกิจชุมชน กลุ่มการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ฯลฯ ทุนทางกายภาพ เช่น ทางคมนาคมการคมนาคมที่สะดวก เป็นศูนย์กลางการเดินทาง ทุนทางธรรมชาติ เช่น มีลำคลอง มีพันธุ์ไม้ มีแหล่งโบราณสถาน โบราณวัตถุ มีสัตว์ป่าต่าง ๆ ทุนการเงิน เช่น ชุมชนมีกลุ่มออมทรัพย์ กองทุนหมู่บ้าน มีรายได้จากทรัพยากรของชุมชนด้านอื่น ๆ ทุนทางวัฒนธรรม ที่เป็นเสน่ห์ของชุมชน เพื่อใช้สร้างแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมขึ้นมา หลังจากการสร้างแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมแล้วผู้ทำแหล่งท่องเที่ยวจะต้องมีแผนธุรกิจชุมชนท่องเที่ยว และมีการดำเนินงานตามแผน เพื่อไว้รองรับความเสี่ยงที่จะเกิดขึ้นในอนาคต แหล่ง

ท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจะต้องมีการจัดระเบียบ สิ่งแวดล้อมชุมชน ภูมิทัศน์ จุดถ่ายภาพ รวมถึงเส้นทางคมนาคม ให้มีความสะอาด สวยงาม สะดวกและปลอดภัย อยู่เสมออันจะส่งผลให้นักท่องเที่ยวเกิดความประทับใจและย้อนกลับมาเที่ยวอีกครั้งในอนาคต แหล่งท่องเที่ยวจะต้องมีการโฆษณาประชาสัมพันธ์ และส่งเสริมการตลาดได้อย่างน่าสนใจ เช่น การตั้งคำขวัญชุมชน การทำ Social Media การประชาสัมพันธ์ตามทีวีช่องต่าง ๆ เพื่อให้เป็นที่รู้จักของนักท่องเที่ยว แล้วลงรายละเอียดกิจกรรมการท่องเที่ยวโดยการจัดทำปฏิทินกิจกรรมท่องเที่ยวของชุมชนและเผยแพร่สู่สาธารณะ นักท่องเที่ยวจะได้ตัดสินใจได้ง่ายสำหรับมาเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวของเรา ในยุคแห่งการติดต่อไร้พรหมแดนการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมไม่สามารถดำเนินโดยลำพังได้จะต้องมีการเชื่อมโยงเครือข่าย การท่องเที่ยวกับชุมชนท่องเที่ยวอื่น ๆ ทั้งภายในและภายนอก จะต้องทำให้นักท่องเที่ยวสามารถ เลือกโปรแกรมการท่องเที่ยว ได้ตามความสนใจ และเวลาที่มีจำกัดได้ การเชื่อมโยงการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม หรือเรียกว่าการส่งต่อนักท่องเที่ยวไปยังแหล่งท่องเที่ยวอื่น ๆ ทั้งแหล่งท่องเที่ยวเมืองหลักเมืองรอง เช่น มีการเชื่อมโยงกับตำบลคลองน้อย ตำบลลีเล็ด รับประทานนาบินแล้วไปสักการะพระบรมธาตุไชยา และส่งต่อให้กับเครือข่ายพุมเรียง ชมวิถีชีวิตชาวพุมเรียง กินข้าวเที่ยงที่พุมเรียง และในตอนบ่ายเข้ามาบางใบไม้ สักการะพ่อท่านข้าวสุก ฟังการบรรยาย ล่องคลองไปชมจุดท่องเที่ยวต่าง ๆ เข้าที่พักในบางใบไม้ ทานข้าวเย็น ต่อจากนั้นก็ไปชมหิ่งห้อย เข้าที่พัก ตื่นมา ทานอาหารเช้า และเที่ยวต่อเขื่อนรัชชประภาต่อไป การจัดการที่พัก และสิ่งอำนวยความสะดวก ด้านการท่องเที่ยวอย่างเพียงพอ เช่น โฮมสเตย์ หรือรีสอร์ท มีสิ่งอำนวยความสะดวกครบครัน มีความสะอาดปลอดภัย มีเครื่องปรับอากาศ มีสัญญาณอินเทอร์เน็ตสามารถจัดหาที่พักให้นักท่องเที่ยวได้ กรณีที่พักในชุมชนไม่เพียงพอ การเชื่อมโยงส่งต่อนักท่องเที่ยว ไปยัง ที่พัก ตำบลอื่น ในพื้นที่ใกล้เคียง เช่น Home Stay ตำบลคลองน้อย รีสอร์ทในพื้นที่ใกล้เคียง สุดท้ายจะต้องมีการจัดกิจกรรมพิเศษ Special Event ส่งเสริมการตลาดในลักษณะ แปลก ใหม่ ใหญ่ ดัง เช่น จัดกิจกรรม ในวันสำคัญต่าง ๆ วันวาเลนไทน์ วันสงกรานต์ วันแม่ เพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยวทั้งภายในและภายนอกชุมชนมาเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม การบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจะต้องมีผู้นำที่เข้มแข็ง เสียสละ อดทน และเป็นที่ยอมรับ จึงสามารถบริหารจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมได้สำเร็จ ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ภัทธา แจ่มใจเจริญ¹²⁴ ได้วิจัยเรื่อง การจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมกรณีศึกษา ชุมชนโอหิงมาจิ หมู่บ้านชิราคาว่าโก จังหวัดกัญญะ ประเทศญี่ปุ่น ผลการวิจัยพบว่า การจัดการทรัพยากรเพื่อการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของชุมชนโอหิงมาจินั้น มีพัฒนาการที่ดีขึ้นอย่างต่อเนื่อง ทั้งนี้เนื่องมาจากทางชุมชนโอหิงมาจิมิระบบสังคมตามประเพณีที่มีความเข้มแข็ง และได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานภายนอก ทั้งรัฐบาลและหน่วยงานไม่แสวงหากำไรในด้านวิชาการในการเป็นพี่เลี้ยงในการสร้างระบบจัดการมรดกวัฒนธรรมและการเงิน เป็นต้น ทรัพยากรส่วนใหญ่ในชุมชนถูกจัดการโดยเริ่มจากการชี้ให้เห็นถึงคุณค่าของทรัพยากรวัฒนธรรมจากหน่วยงานภายนอก โดยเฉพาะอย่างยิ่งหลังจากที่ชุมชนโอหิงมาจิได้รับการขึ้นทะเบียนในบัญชีมรดกโลกนั้น ชุมชนได้รับความสนใจจากกลุ่มนักวิชาการ สื่อ และหน่วยงานเพื่อการอนุรักษ์

¹²⁴ ภัทธา แจ่มใจเจริญ, “การจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมกรณีศึกษา ชุมชนโอหิงมาจิ หมู่บ้านชิราคาว่าโก จังหวัดกัญญะ ประเทศญี่ปุ่น”, รายงานวิจัย, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2558), หน้า 106.

มรดกวัฒนธรรม ชุมชนรับฟังข้อเสนอแนะจากหลายฝ่ายและหาแนวทางเพื่อรักษามรดกวัฒนธรรมของชุมชนให้สมกับเป็นแหล่งมรดกโลกทางวัฒนธรรม โดยมีแรงจูงใจเพื่อรักษาชื่อเสียงของชุมชนในการเป็นแหล่งมรดกโลกและต้องการรักษาความนิยมจากกลุ่มนักท่องเที่ยว จากการศึกษาสภาพการจัดการมรดกวัฒนธรรมเพื่อการท่องเที่ยวจากเอกสารรายงานผลการวิจัยการจัดการมรดกทางวัฒนธรรมของเขตโอกิม่าจิ หมู่บ้านชิราคาวาโก จังหวัดกิฟุ ของสถาบันสถาปัตยกรรมศาสตร์ญี่ปุ่น ตั้งแต่ปี ค.ศ. 1995 จนถึงปี ค.ศ. 2009 เอกสารรายงานแผนแม่บทการจัดการมรดกโลกทางวัฒนธรรมหมู่บ้านชิราคาวาโกปี ค.ศ. 2010 และเอกสารอิเล็กทรอนิกส์ข้อมูลสมบัติมรดกวัฒนธรรมหมู่บ้านชิราคาวาโกปี ค.ศ. 2015 พบว่า ชุมชนมีการร่วมมือกับหน่วยงานภายนอกเช่น กลุ่มนักวิชาการ บริษัทนาเที่ยว เป็นต้น ในการจัดการทรัพยากรต่าง ๆ ในชุมชนเพื่อการท่องเที่ยว โดยมีการสร้างเครื่องมือต่าง ๆ เพื่อการจัดการทรัพยากรเหล่านั้น และสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ญัฐินี ทองดี¹²⁵ ได้วิจัยเรื่อง การพัฒนาและการถ่ายทอดความสามารถทางการแข่งขันของวิสาหกิจชุมชนด้านการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่นบนพื้นฐานของความพอเพียงของหมู่บ้านสินค้าหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ จังหวัดนครราชสีมา ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวของพื้นที่ได้จากการพัฒนา คือ การจัดการโฮมสเตย์ ซึ่งต่อมาได้รับการผ่านประเมินมาตรฐานโฮมสเตย์ไทย จากกระทรวงท่องเที่ยวและกีฬา ปัจจัยสำเร็จของการพัฒนาการท่องเที่ยวในพื้นที่คือภาวะผู้นำหรือการมีผู้นำที่เข้มแข็ง เป็นที่ยอมรับ และการมีหน่วยงานในพื้นที่ที่เห็นความสำคัญและการส่งเสริมในเรื่องของการท่องเที่ยว ตลอดจนความเข้มแข็งและการเกาะเกี่ยวกันอย่างเหนียวแน่นของคนในชุมชน และสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ศิราภรณ์ ภิญญูโชโต¹²⁶ ได้วิจัยเรื่อง รูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพโดยความร่วมมือขององค์กรท้องถิ่นและชุมชนบ้านช่วงบุก ตำบลห้วยไร่ อำเภอเด่นชัย จังหวัดแพร่ ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพโดยร่วมมือขององค์กรท้องถิ่นและชุมชนชุมชนบ้านช่วงบุก ตำบลห้วยไร่ อำเภอเด่นชัย จังหวัดแพร่ ร่วมกัน 4 ด้าน คือ ด้านการบริหารจัดการท่องเที่ยว ด้านการบริการและกิจกรรมการท่องเที่ยว ด้านประชาสัมพันธ์ ด้านสร้างพันธมิตร มีคณะทำงาน ประกอบด้วยประธาน รองประธาน เภรัญญิก เลขาธิการ และคณะกรรมการ

ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่น ผลการวิจัยพบว่าควรประกอบด้วย 2 ประการ คือ 1. ชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการการท่องเที่ยว 2. ชุมชนมีส่วนร่วมเชิงเศรษฐกิจจากกิจกรรมการท่องเที่ยว สาเหตุชุมชนควรมีส่วนร่วมในการจัดการแหล่งท่องเที่ยวเนื่องมาจากประเด็นสำคัญที่จะทำให้การท่องเที่ยวเกิดความยั่งยืนจะต้องให้คนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการการท่องเที่ยว ตั้งแต่การมีส่วนร่วมในการวางแผน การดำเนินงาน และการติดตามประเมินผล ชุมชนควรมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นต่อการจัดการแหล่งท่องเที่ยวในท้องถิ่นของ

¹²⁵ ญัฐินี ทองดี, “การพัฒนาและการถ่ายทอดความสามารถทางการแข่งขันของวิสาหกิจชุมชนด้านการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่นบนพื้นฐานของความพอเพียงของหมู่บ้านสินค้าหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ จังหวัดนครราชสีมา”, งานวิจัย โปรแกรมวิชาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวและธุรกิจบริการ, (คณะวิทยาการจัดการ : มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา, 2552)

¹²⁶ ศิราภรณ์ ภิญญูโชโต, “รูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพโดยความร่วมมือขององค์กรท้องถิ่นและชุมชนบ้านช่วงบุก ตำบลห้วยไร่ อำเภอเด่นชัย จังหวัดแพร่”, วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการวิจัยและพัฒนาท้องถิ่น, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์, 2550).

ตน ควรมีส่วนร่วมในการวางแผนหรือบริหารจัดการ โดยการจัดตั้งองค์กรในท้องถิ่นเพื่อให้มีบทบาทในการจัดการแหล่งท่องเที่ยว หลังจากที่ชุมชนได้สร้างแหล่งท่องเที่ยวมาระยะหนึ่งจะมีรายได้จากการท่องเที่ยว ทุกคนในชุมชนจะต้องมีส่วนร่วมในรายได้จากการท่องเที่ยวเป็นผู้ เช่น นำเที่ยว หรือให้บริการในกิจกรรมการท่องเที่ยว จากการขายอาหาร ของที่ระลึก หรือสินค้าพื้นเมือง หรือรายได้จากการแสดงศิลปวัฒนธรรมพื้นเมือง หากไม่มีส่วนร่วมและไม่ได้รับความเป็นธรรมในรายได้ อาจเกิดความขัดแย้งขึ้นได้ ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ พรณี จุฑานนท์¹²⁷ ได้วิจัยเรื่อง รูปแบบการท่องเที่ยวชุมชนบ้านนาทะเล หมู่ 5 ตำบลชัยชุมพล อำเภอลับแล จังหวัดอุตรดิตถ์ ผลการวิจัยพบว่า ชุมชนบ้านนาทะเล มีศักยภาพที่สามารถนำไปใช้เพื่อพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวได้ โดยพบว่าปัจจัยที่มีผลในการทำให้ชุมชนเกิดศักยภาพคือ การมีส่วนร่วมของชุมชน และความเข้มแข็งของชุมชน เนื่องจากเป็นชุมชนที่พึ่งตนเองได้ทางเศรษฐกิจประกอบกับมีความภาคภูมิใจในภูมิปัญญาท้องถิ่นของตน มีผลให้คนในชุมชนภายใต้การนำของผู้เป็นทางการและไม่เป็นทางการ มีความกระตือรือร้นและพร้อมให้ความร่วมมือกันในการพัฒนาชุมชนในด้านการท่องเที่ยว และสอดคล้องกับ มาลินี หาญยุทธ¹²⁸ ได้วิจัยเรื่อง รูปแบบการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารจัดการการท่องเที่ยว : กรณีศึกษา ตำบลนาไร่หลวง อำเภอสองแคว จังหวัดน่าน ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารจัดการการท่องเที่ยวตำบลนาไร่หลวง อำเภอสองแคว จังหวัดน่าน ประกอบด้วย 5 ขั้นตอนดังนี้ 1.ร่วมค้นหาปัญหา 2. การจัดลำดับความสำคัญของปัญหา 3. การวิเคราะห์หาสาเหตุของปัญหา 4. การวางแผนการแก้ปัญหา 5. การสรุปทเรียนในการบริหารจัดการการท่องเที่ยว

5.2.3 วัตถุประสงค์ข้อที่ 3 การเสนอเส้นทางท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดสุราษฎร์ธานี ผลการวิจัยพบว่า เส้นทางท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดสุราษฎร์ธานี ประกอบด้วย 4 เส้นทาง คือ เส้นทางนวัตวิถีของดีรอบอ่าวบ้านดอน เส้นทางขอพรสิ่งศักดิ์สิทธิ์ เส้นทางคืนชีพศรีวิชัย (อาณาจักรศรีวิชัย) และเส้นทางสายหลุดพ้น สาเหตุที่ผู้วิจัยสร้างเส้นทางท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดสุราษฎร์ธานี 4 เส้นทาง เนื่องจากผู้วิจัยนำผลการวิจัยในวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 พฤติกรรมการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวที่มาท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดสุราษฎร์ธานี ในหัวข้อประเภทการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่นักท่องเที่ยวสนใจ ซึ่งผลการวิจัยพบว่า นักท่องเที่ยวสนใจประเภทการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมเรียงลำดับจากสนใจมากที่สุดไปหาน้อยดังนี้ คือ ภูมิปัญญาท้องถิ่น การละเล่นดนตรีและกีฬา ประวัติศาสตร์โบราณคดีและพิพิธภัณฑ์ สถาปัตยกรรมเก่าแก่ ศิลปกรรมและหัตถกรรม และวิถีชีวิต เสื้อผ้าเครื่องประดับ และอาหาร ตามลำดับ แล้วนำผลการวิจัยมาวิเคราะห์เป็นเส้นทางท่องเที่ยวตามความสนใจของนักท่องเที่ยวเพื่อไว้รองรับนักท่องเที่ยวในอนาคตซึ่งเป็นอีกทางเลือกหนึ่งของการท่องเที่ยวเชิง

¹²⁷ พรณี จุฑานนท์, “รูปแบบการท่องเที่ยวชุมชนบ้านนาทะเล หมู่ 5 ตำบลชัยชุมพล อำเภอลับแล จังหวัดอุตรดิตถ์”, **รายงานวิจัย**, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์, 2548).

¹²⁸ มาลินี หาญยุทธ, “รูปแบบการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารจัดการการท่องเที่ยว : กรณีศึกษา ตำบลนาไร่หลวง อำเภอสองแคว จังหวัดน่าน”, **รายงานวิจัย**, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์, 2551).

¹²⁹ ศิริเพ็ญ ดาบเพชร และคณะ, “การสร้างเส้นทางท่องเที่ยวในกลุ่มจังหวัดภาคเหนือตอนล่าง 1 จากพฤติกรรมการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวชาวไทย”, (วารสารสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ปีที่ 18 ฉบับเดือนมกราคม-ธันวาคม, 2558), หน้า 226-227.

วัฒนธรรมที่มีความเป็นเรื่องราวมากขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ศิริเพ็ญ ดาบเพชร และคณะ¹³⁰ ได้วิจัยเรื่อง การสร้างเส้นทางท่องเที่ยวในกลุ่มจังหวัดภาคเหนือตอนล่าง 1 จากพฤติกรรมการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวชาวไทย ผลการวิจัยพบว่า นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีอายุระหว่าง 21-30 ปี สำเร็จการศึกษาในระดับปริญญาตรี กิจกรรมการท่องเที่ยวที่นักท่องเที่ยวสนใจ 5 อันดับ แรก คือ ทำบุญ/ไหว้พระ ถ่ายรูป ชมโบราณสถาน ชมวิวและธรรมชาติและ การเที่ยวพิกิธัมภ์ โดยสถานที่ที่นักท่องเที่ยวสนใจไปเยี่ยมชม ได้แก่ อุทยานประวัติศาสตร์ วัด และอุทยาน แห่งชาติ และเส้นทางท่องเที่ยวที่มีความเชื่อมโยงกับกิจกรรมและแหล่งท่องเที่ยวจากความสนใจของนักท่องเที่ยวมี 3 เส้นทาง ได้แก่ เส้นทาง “เมื่อน้ำถิบ...จักรยาน” เส้นทาง “ถ่ายดอกหมอก” และเส้นทาง “หลงอดีต” และสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ชนิดาภา ไมตรีแก้ว¹³¹ ได้วิจัยเรื่องการจัดวางเส้นทางท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวกลุ่มประเทศตะวันออกกลางให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด กรณีศึกษา บริษัท เอ็กซ์โซติกส์เกทอะเวย์ จำกัด ผู้ศึกษาได้ดำเนินการศึกษา โดยการวิเคราะห์จากแบบสอบถาม ที่ได้ทำการสำรวจความต้องการของนักท่องเที่ยวชาวตะวันออกที่เข้ามาใช้บริการการท่องเที่ยวกับทางบริษัททำให้ทราบผลดังนี้ ระยะเวลาของโปรแกรมที่นักท่องเที่ยวชาวตะวันออกกลางสนใจมากที่สุดคือโปรแกรมท่องเที่ยวที่มีระยะเวลา 10 วัน โดยมี งบประมาณค่าใช้จ่ายในการเดินทางท่องเที่ยวแต่ละครั้งต่อคนโดยเฉลี่ยอยู่ที่ 136,923 บาท ประเภทร้านอาหารที่ต้องการใช้บริการ คือ ร้านอาหารมุสลิมมาตรฐานของโรงแรมที่ต้องการเข้าพักคือ โรงแรมระดับมาตรฐาน 4 ดาว ประเภทของสายการบินภายในประเทศไทยที่นิยมใช้บริการ คือ สายการบินชั้นนำของประเทศได้ Thai Airways และ Bangkok Airways โรงพยาบาลที่ต้องการเข้าตรวจสุขภาพประจำปีในเมืองไทย คือ โรงพยาบาลกรุงเทพ ลักษณะการเดินทางท่องเที่ยว คือ เดินทางท่องเที่ยวแบบ Group Private โดยนิยมเดินทางท่องเที่ยวกับครอบครัวและแหล่งท่องเที่ยวใน 4 ภาคหลัก ๆ ได้แก่ ภาคกลาง ภาคใต้ ภาคตะวันออก ที่นักท่องเที่ยวชาวตะวันออกกลางที่ต้องการไปท่องเที่ยว จากนั้นนำผลการวิเคราะห์ของแหล่งท่องเที่ยวแต่ละภาคมาปรับเปลี่ยนแหล่งท่องเที่ยวในเส้นทางท่องเที่ยวของโปรแกรมที่เป็นระยะเวลาการท่องเที่ยว 10 วันโดยการคำนึงถึง Save time ในการเดินทางแต่ละเส้นทางแต่ละวันเพื่อลดต้นทุนให้น้อยลงและทำการเปรียบเทียบต้นทุน

¹³⁰ ชนิดาภา ไมตรีแก้ว, “การจัดวางเส้นทางท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวกลุ่มประเทศตะวันออกกลางให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุดกรณีศึกษา บริษัท เอ็กซ์โซติกส์เกทอะเวย์ “ รายงานวิจัย, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย, 2554).

5.3 ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัยการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดสุราษฎร์ธานีเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนมีรายละเอียดดังนี้

5.3.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

- 1) กรมการท่องเที่ยวและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรมีนโยบายในการส่งเสริมการสร้างภาคีกับภาคประชาชนและภาคเอกชนเกี่ยวกับการบริหารจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมให้มากขึ้น
- 2) กรมการท่องเที่ยวและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรมีนโยบายให้หน่วยงานในกำกับติดตามการทำงานเกี่ยวกับการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอย่างต่อเนื่อง
- 3) กรมการท่องเที่ยวและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ควรมีนโยบายในการวางแผนเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในอนาคตว่าจะเพิ่มรายได้ด้านการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมได้อย่างไร
- 4) กรมการท่องเที่ยวควรมีนโยบายในการให้เยาวชนมีส่วนร่วมในการสืบทอดมรดกทางวัฒนธรรมของตนเอง
- 5) หน่วยงานภาครัฐควรมีการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในระยะยาว เนื่องจากการสร้างและพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวแต่ละแห่งกว่าจะสำเร็จต้องใช้ระยะเวลายาวนาน
- 6) องค์การบริหารส่วนจังหวัดสุราษฎร์ธานีและกรมการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ควรมีนโยบายในการส่งเสริมให้อาณาจักรศรีวิชัยกลายเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญของจังหวัดสุราษฎร์ธานี
- 7) หน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวและภาคเอกชนควรมีนโยบายในการสร้างสถานที่และกิจกรรมเพื่อดึงเงินจากนักท่องเที่ยว เช่น การสร้างพิพิธภัณฑ์ในสนามบินหรือเส้นทางที่นักท่องเที่ยวต้องเดินทางผ่าน
- 8) หน่วยงานภาครัฐจะต้องมีนโยบายในการจัดให้ผู้เชี่ยวชาญด้านการตลาด ด้านการพัฒนาผลิตภัณฑ์ ด้านการประชาสัมพันธ์ แก่ผู้ประกอบการด้านการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดสุราษฎร์ธานี

5.3.2 ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติ

- 1) แหล่งท่องเที่ยวแต่ละที่ที่ต้องค้นหาอัตลักษณ์ของตนเองให้เจอ และนำเสนอจุดเด่นของตนโดยไม่ซ้ำกับที่อื่น เช่น บางไปไม้้นำเสนอเกี่ยวกับต้นจาก ไซยานำเสนอไข่เค็ม เป็นต้น
- 2) การบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมกุญแจสำคัญคือผู้นำ ดังนั้นควรส่งเสริมให้ผู้นำชุมชนเห็นความสำคัญด้านการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมก่อน
- 3) การบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวควรนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาและหลักเศรษฐกิจพอเพียงไปประยุกต์ใช้
- 4) นักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศที่มาเที่ยวจังหวัดสุราษฎร์ธานีมีเป้าหมายหลักไม่ใช่การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมแต่เป็นเชิงธรรมชาติ ดังนั้นการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมควรเชื่อมโยงเครือข่ายการท่องเที่ยวเชิงธรรมชาติเพื่อให้เกิดการส่งต่อนักท่องเที่ยว
- 5) ในแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดสุราษฎร์ธานีควรจัดให้มีมัคคุเทศก์ หรือนักเล่าเรื่องชุมชน หรือผู้ต้อนรับที่คอยทำหน้าที่ตลอด 24 ชั่วโมง

6) เครือข่ายภาคีในการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอย่างยั่งยืนจะต้องประกอบด้วย บ้าน วัด โรงเรียน (บวร) ทำงานร่วมกัน

7) แหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจะต้องมีกิจกรรมอยู่เสมอและมีความหลากหลาย เช่น จัดการแข่งขันทักษะทางศิลปวัฒนธรรม จัดงานเทศกาล (Festival) จัดงานแข่งขันกีฬา ฯลฯ ในแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

8) การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดสุราษฎร์ธานี จะต้องให้เยาวชนเข้ามามีส่วนร่วมในฐานะผู้สืบทอดทางวัฒนธรรมในอนาคต

9) หน่วยงานด้านการเดินทางและขนส่ง เช่น สนามบิน ท่าเรือ สถานีขนส่ง โรงแรม ร้านอาหาร ควรมีส่วนร่วมในการประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมให้มากขึ้น เพราะแหล่งบริการด้านการเดินทางและขนส่งเป็นประตูด่านแรกที่นักท่องเที่ยวจะต้องเดินเข้ามาในจังหวัดสุราษฎร์ธานี

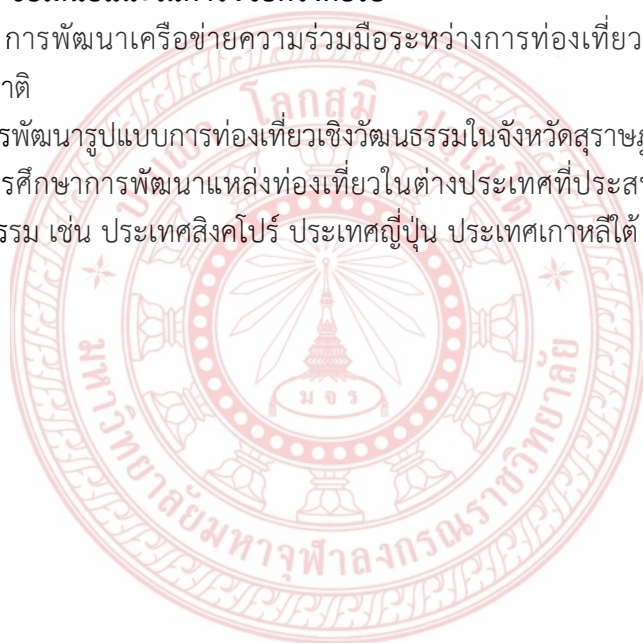
10) การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจะต้องมีการอนุรักษ์วิถีชีวิตประเพณีและวัฒนธรรมเดิมเอาไว้

5.3.3 ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1) การพัฒนาเครือข่ายความร่วมมือระหว่างการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมกับการท่องเที่ยวเชิงธรรมชาติ

2) การพัฒนารูปแบบการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดสุราษฎร์ธานี

3) การศึกษาการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวในต่างประเทศที่ประสบความสำเร็จด้านการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม เช่น ประเทศสิงคโปร์ ประเทศญี่ปุ่น ประเทศเกาหลีใต้

บรรณานุกรม

(1) หนังสือ

การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. 5 ศาลเจ้า 9 วัด plus 4. สุราษฎร์ธานี : อินฟินิท แอดเวอร์ไทซ์, 2560.

_____. **ท่องเที่ยววิถีไทย เก๋ไก๋ไม่เหมือนใคร สุราษฎร์ธานี เมืองคนดี.** สำนักงานสุราษฎร์ธานี, มมป,

_____. **ฝ่ายสถิติและการวิจัย Thailand Tourism Statistics December 2000.** เอกสารประกอบการประชุมเพื่อหาแนวทางพัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยวแห่งชาติ. 20-21 เมษายน 2544. ฌโรงแรม เชียงใหม่พลาซ่า (อัดสำเนา), 2545.

_____. **นโยบายการท่องเที่ยวไทย.** กรุงเทพฯ : กองอนุรักษ์การท่องเที่ยวฯ, 2540.

_____. **นโยบายและแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์.** กรุงเทพฯ : กองอนุรักษ์การท่องเที่ยวฯ, 2553.

_____. **แผนปฏิบัติการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ.** กรุงเทพฯ : กองอนุรักษ์การท่องเที่ยวฯ, 2544.

กระทรวงท่องเที่ยวและกีฬา. **การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม.** กรุงเทพฯ : สำนักพัฒนาการท่องเที่ยว, 2553.

กรมการท่องเที่ยว. **คู่มือการตรวจประเมินมาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์, พิมพ์ครั้งที่ 2,** กรุงเทพฯ : สำนักงานกิจการโรงพิมพ์องค์การสงเคราะห์ทหารผ่านศึก ในพระบรมราชูปถัมภ์, 2557.

กองอนุรักษ์การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. **นโยบายและแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์.** กรุงเทพฯ : อัมรินทร์พรินต์ติ้งพับลิชชิ่ง, 2545..

ชาญวิทย์ เกษตรศิริ. **วิถีไทย : การท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม.** กรุงเทพมหานคร : อมรินทร์ตั้งแอนด์พับลิชชิ่ง, 2540.

เทิดชาย ช่วยบำรุง. “**การท่องเที่ยวโดยใช้ชุมชนเป็นฐานจุดเริ่มต้นของการพัฒนาอย่างยั่งยืนในการประชุม เทศกาลการท่องเที่ยวไทย.** กรุงเทพฯ : การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2550.

ธรรมศักดิ์ โรจนสุนทร. **สรุปผลการสัมมนาการพัฒนาการท่องเที่ยวภาคเหนือ.** กรุงเทพฯ : การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2542.

นิรันดร ทัพไชย. **พฤติกรรมนักท่องเที่ยว.** นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, 2548.

นิยพรรณ วรรณศิริ. **มานุษยวิทยา สังคม และวัฒนธรรม.** กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2540.

บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา. **การพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน.** เชียงใหม่ : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2542.

_____. **การพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน.** กรุงเทพมหานคร : เพรสแอนด์ไซน์, 2548.

พจนา สวนศรี. **คู่มือการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน (Community Based Tourism Handbook).** กรุงเทพฯ: โครงการท่องเที่ยวเพื่อชีวิตและธรรมชาติ, 2546.

พระครูกล้วยาณสิทธิวัฒน์. **วัฒนธรรมไทย.** พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ : บริษัทเคล็ดไทย จำกัด, 2558.

- พะยอม ธรรมบุตร. เอกสารประกอบการเรียนการสอนเรื่องหลักการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์. กรุงเทพฯ : สถาบันพัฒนาการท่องเที่ยวเพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อม มหาวิทยาลัยศรีนครินทร-วิโรฒ, 2548.
- พระประชา ปสนนธมโม และ อรศรี งามวิทยาพงศ์. เล่าไว้เมื่อยามสนธยา : อัตชีวประวัติของ พระพุทธทาส ภิกขุ, พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์มูลนิธิโกมลคีมทอง, 2555.
- มูลนิธิสิ่งแวดล้อมไทย. แผนแม่บทเพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวกรุงเทพมหานคร ฉบับที่ 1. กรุงเทพฯ : มูลนิธิสิ่งแวดล้อมไทย, 2549.
- รชพร จันทรสว่าง. ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับการท่องเที่ยว. เอกสารชุดฝึกอบรมทางไกลหลักสูตรการจัดการท่องเที่ยวชุมชนอย่างยั่งยืน. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาราช, 2546.
- ไศรยา สิ่งชูวงศ์. วิวัฒนาการแหล่งท่องเที่ยว : กรณี เกาะช้าง จังหวัดตราด. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยมหิดล, 2546.
- สมบัติ กาญจนกิจ. นันทนาการชุมชนและโรงเรียน. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2533.
- สินธุ์ สโรบล. การจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน, ประชาคมวิจัย 57: (15-21), 2547.
- สุจินต์ ธรรมชาติ. การวิจัยภาคปฏิบัติ. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย, 2544.
- สุรพงษ์ โสธนเสถียร. หลักการและทฤษฎีการวิจัยทางสังคมศาสตร์. พิมพ์ครั้งที่ 3, กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ประสิทธิ์ ภัณฑ์แอนด์พริ้นติ้ง, 2549.
- สำนักงานท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดสุราษฎร์ธานี. สถิติการท่องเที่ยวจังหวัดสุราษฎร์ธานี ปี 2556-2558, 2559.
- สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ. แนวคิดเกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ, 2513.
- องค์การบริหารส่วนจังหวัดสุราษฎร์ธานี. เที่ยวเมืองร้อยเกาะ. หจก.สุราษฎร์ทูต: สุราษฎร์ธานี, 2560.
- _____. ยุทธศาสตร์การพัฒนาและกรอบการประสานแผนพัฒนาท้องถิ่น ขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่นใน เขตจังหวัดสุราษฎร์ธานี พ.ศ. 2559 – 2563. สุราษฎร์ธานี, 2558.
- _____. แผนพัฒนาจังหวัดสุราษฎร์ธานี พ.ศ. 2558-2560. สุราษฎร์ธานี, 2558.
- อารีย์ลักษณ์ อุดมแก้ว. วัฒนธรรมบ้านไทย. นนทบุรี : วัน ชิซต์ไเอท จำกัด, 2558.
- Fennell. Ecotourism and Introduction. London :Routledge,1990.
- J. Cronbach Le., Essential of Psychological Testing. New York : Harper & Row Publishers, 1974.
- Perreault. W.D.. & Dorden. W.R. A psychological classification of vacation lifestyles. Journal of Leisure Research, 9, 1979.
- Cohen. E. A phenomenology of tourist experience. Sociology. 13 (2), 1977.

2) บทความวิชาการ/รายงานวิจัย

กาญจนา สุคันธศิริกุล. “การพัฒนาคุณภาพการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ”.

รายงานการวิจัย. สาขาวิชาเทคโนโลยีการจัดการ สำนักวิชาเทคโนโลยีสังคม: มหาวิทยาลัยเทคโนโลยี สุรนารี, 2556.

กฤษดา ชู่อารักษ์. “ศึกษาเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม : กรณีศึกษาบ้านหลวงเหนือ ตำบลหลวงเหนือ อำเภอดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่”. **รายงานวิจัย.** บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2552.

กิตติศักดิ์ คุ้มวงษ์. “แนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม : กรณีศึกษาชุมชนวัดบางหัวเสือ อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ”. **รายงานวิจัย.** สาขาสังคมศาสตร์ เพื่อการพัฒนา. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี. 2554.

คุณากรณ์ ชื่นวิเศษ. “การจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในอำเภอไชยา จังหวัดสุราษฎร์ธานี”. **รายงานวิจัย.** บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี, 2557.

จารุจน์ กลิ่นดีปสี. “การประเมินศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวสำหรับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ กรณีศึกษา : อุทยานแห่งชาติไทรโยค จังหวัดกาญจนบุรี”. **รายงานวิจัย.** สำนักพัฒนาบัณฑิตศึกษา : สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, 2541.

จิรายุ พินจันทร์ประสงค์ และก่องกานดา ชยามฤต. **สารานุกรมไทยสำหรับเยาวชน โดยพระราชประสงค์ในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ฉบับเสริมการเรียนรู้ เล่ม 5.** กรุงเทพมหานคร : บริษัทด้านสุทธาการพิมพ์ จำกัด, 2553.

จุฑาภรณ์ ทองเพ็ญ. “ความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวที่มีต่อการจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของ วัดโสธร วรารามวรวิหาร จังหวัดฉะเชิงเทรา”. **รายงานวิจัย.** สาขาการจัดการ ภาครัฐและภาคเอกชน วิทยาลัยการบริหารรัฐกิจ : มหาวิทยาลัยบูรพา, 2554.

จุฬาวดี จันท์เทวลิขิต. “การพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนบนเกาะช้าง : กรณีศึกษาความคิดเห็นของผู้มีส่วนได้เสียในพื้นที่หมู่ 2 บ้านสลักเพชร กิ่งอำเภอเกาะช้างใต้ จังหวัดตราด”. **รายงานวิจัย.** บัณฑิตวิทยาลัย : สถาบันพัฒนบริหารศาสตร์, 2549.

ชนิดาภา ไมตรีแก้ว. “การจัดวางเส้นทางท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวกลุ่มประเทศตะวันออกกลาง ให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด : กรณีศึกษาบริษัทเอ็กซ์โซติกส์เกทอะเวย์” **รายงานวิจัย.** บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย, 2554.

ณัฐินี ทองดี. “การพัฒนาและการถ่ายทอดความสามารถทางการแข่งขันของวิสาหกิจชุมชนด้านการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่นบนพื้นฐานของความพอเพียงของหมู่บ้านสินค้าหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ จังหวัดนครราชสีมา”. **รายงานวิจัยโปรแกรมวิชาอุตสาหกรรม การท่องเที่ยวและธุรกิจบริการ.** คณะวิทยาการจัดการ : มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา, 2552.

ธฤชวรรณ นนทพุท. “ศึกษาการพัฒนากระบวนการเรียนรู้โดยชุมชนในการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ กรณีศึกษาป่าชุมชนเขาหัวช้าง ตำบลตะโหนด จังหวัดพัทลุง”. **รายงานวิจัย.** บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์, 2545.

- นันทรัตน์ ทองมีเพชร. “แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์กรณีศึกษาชุมชนลีเล็ดตำบลลีเล็ดอำเภอพุนพินจังหวัดสุราษฎร์ธานี”. **รายงานวิจัย**. สาขาการจัดการโรงแรม. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยนเรศวร, 2552.
- บุญพิเชษฐ์ จันทร์เมือง. “ศึกษาการจัดการการท่องเที่ยวในพระอารามหลวงชั้นเอก ในเกาะรัตนโกสินทร์”, **วารสารศรีนครินทรวิโรฒวิจัยและพัฒนา**. สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์. ปีที่ 2 ฉบับพิเศษ, 2553.
- ประพัทธ์ชัย ไชยนอก. “แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม: กรณีศึกษาบ้านด่านซ้าย อำเภอด่านซ้ายจังหวัดเลย” **ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต**. สาขาพุทธศาสตร์การพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย, 2548.
- พรธณี จุฑานนท์. “รูปแบบการท่องเที่ยวชุมชนบ้านนาทะเล หมู่ 5 ตำบลชัยชุมพล อำเภอลับแล จังหวัด อุตรดิตถ์”. **รายงานวิจัย**. สาขาการวิจัยและพัฒนาท้องถิ่น. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์, 2548.
- พรทิพย์ ทวีพงษ์. “ศึกษาเรื่องการสำรวจศักยภาพของคนท้องถิ่นไชยา จังหวัดสุราษฎร์ธานี ในการจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมศรีวิชัย”. **รายงานวิจัย**. กรุงเทพมหานคร : สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ, 2551.
- ภัทรา แจ่มใจเจริญ. “การจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมกรณีศึกษา ชุมชนโอหิงมาจิ หมู่บ้านชีราคาวาโก จังหวัดกิฬุ ประเทศญี่ปุ่น” **รายงานวิจัย**. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2558.
- มาลินี หาญยุทธ. “รูปแบบการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารจัดการการท่องเที่ยว : กรณีศึกษาตำบลนาไร่หลวง อำเภอสองแคว จังหวัดน่าน”. **รายงานวิจัย**. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์, 2551.
- มิ่งสรรพ์ ขาวสะอาด. “การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงบูรณาการที่ยั่งยืนในลุ่มแม่น้ำโขง”, **รายงานวิจัย**. เชียงใหม่ : สถาบันวิจัยสังคม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2548.
- รุ่งตะวัน เกิดโสภา. “แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศอย่างยั่งยืนของจังหวัดอุทัยธานี”. **รายงานวิจัย**. สาขาวิชาการจัดการ สิ่งแวดล้อม. บัณฑิต วิทยาลัย : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, 2553.
- รลิกา อังกูร. “การพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงศิลปวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น”. **วารสารการวิจัย** มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, 2549.
- วรพร ฉายกี้. “ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติที่มีต่อการเข้าชมอุทยานประวัติศาสตร์ศรีสัชนาลัย จังหวัดสุโขทัย”. **รายงานวิจัย**, บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 2556.
- วริศรา บุญสมเกียรติ. “แนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจังหวัดนครศรีธรรมราช วัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร วัดธาตุน้อย และโบราณสถานวัดโมคัลลาน”. **รายงานวิจัย**. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัย ธรรมศาสตร์, 2555.
- ศิริภรณ์ ภิญญชุโต. “รูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพโดยความร่วมมือขององค์กรท้องถิ่นและชุมชนบ้านช่วงบุก ตำบลห้วยไร่ อำเภอเด่นชัย จังหวัดแพร่”. **รายงานวิจัย**. สาขาการวิจัยและพัฒนาท้องถิ่น. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์, 2550.

ศิริเพ็ญ ดาบเพชร และคณะ. “การสร้างเส้นทางการท่องเที่ยวในกลุ่มจังหวัดภาคเหนือตอนล่าง 1 จากพฤติกรรมการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวชาวไทย”. **วารสารสังคมศาสตร์**. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ปีที่ 18 ฉบับเดือนมกราคม-ธันวาคม, 2558.

ศุภโชค เพชรรัตน์. “ศึกษาการจัดการทรัพยากรธรรมชาติเพื่อการท่องเที่ยวตำบลอ่าวนางอำเภอเมืองกระบี่ จังหวัดกระบี่”. **รายงานวิจัย**. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยทักษิณ, 2547.

อุษาวดี พูนพิพัฒน์. “การท่องเที่ยวแบบยั่งยืน : กรณีศึกษาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยชุมชนในประเทศไทย”. ในเอกสารสัมมนาทางวิชาการ ครั้งที่ 1. **สาขาอุทยานและนันทนาการ**. มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2544.

อัจฉรา สมบัตินันทนา. “พฤติกรรมนักท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวชาวจีนที่เดินทางเข้ามาท่องเที่ยวในประเทศไทย”, **รายงานวิจัย**. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัย ศรีนครินทรวิโรฒ, 2555.

3) สื่ออิเล็กทรอนิกส์

กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา : <https://tourismatbuu.wordpress.com> (21 กุมภาพันธ์ 2561).

กรุงเทพธุรกิจ, **ภาคท่องเที่ยวปี 59 ดันรายได้ 17% ของจีดีพี**, [ออนไลน์]. แหล่งที่มา : <http://www.bangkokbiznews.com/news/detail/740824> (28 พฤษภาคม 2561)

กลุ่มท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์บางใบไม้. **ประวัติชุมชนบางใบไม้**. [ออนไลน์], แหล่งที่มา : <https://thailandtourismdirectory.go.th/th/info/attraction/detail/itemid/309> (2 เมษายน 2562)

ข้อมูลท่องเที่ยว, **รู้จักภาคใต้ก่อนไปเที่ยว**. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา : <http://www.dooasia.com/south/> (28 พฤษภาคม 2561)

คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี, **เรือนไทย 4 ภาค**, [ออนไลน์] แหล่งที่มา <http://msc.sru.ac.th/offering-food-monks/> (5 เมษายน 2562)

ครูทิพย์. **ตามรอยท่านพุทธทาสในมุมที่คุณอาจไม่เคยรู้**. [ออนไลน์] ที่มา : <http://oknation.nationtv.tv/blog/Tip2/2013/06/03/entry-1/comment> (9 เมษายน 2562)

เจดีย์แหลมสอ – วัดแหลมสอ, [ออนไลน์], แหล่งที่มา : <https://www.thailandholidayhomes.com/th/koh-samui/attractions/arts-n-culture/temple/laemsor-pagoda.html> ,(7 เมษายน 2562).

ฐานข้อมูลศิลปกรรมในภาคใต้. [ออนไลน์] แหล่งที่มา : <http://www.archae.su.ac.th> (8 เมษายน 2562).

เที่ยวสุราษฎร์น่ายล 6 ชุมชนต้องสัมผัส. **ชุมชนละเม็ด ตำบลละเม็ด อำเภอไชยา**. [ออนไลน์] แหล่งที่มา : <https://th.readme.me/p/10138> (2 เมษายน 2562).

บ้านและสวน, **บ้านพุมเรียงตำนานผ้าไทยที่รอการสืบสาน**, [ออนไลน์], แหล่งที่มา : <http://www.baanlaesuan.com/97277/design/lifestyle/poomriang> (2 เมษายน 2562).

เพชรรัตน์ สุวรรณ. **ประเพณีชักพระวัฒนธรรมภาคใต้**. [ออนไลน์], แหล่งที่มา : <https://sites.google.com/site/suratthaniloca/prapheni-chakphra/praphenichakphrawathnthrmphakhti>, (15 กุมภาพันธ์ 2562).

โพสต์ทูเดย์. **รัฐบาลตั้งเป้าปี 61 สร้างรายได้จากการท่องเที่ยว 3 ล้านล้าน**. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา : <https://www.posttoday.com/economy/513990> (28 พฤษภาคม 2561)

- มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี. แผนพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติ ฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2560 – 2564). [ออนไลน์], แหล่งที่มา : http://www.ubu.ac.th/web/files_up/03f2017052216244626.pdf (28 พฤษภาคม 61)
- วิกิพีเดีย สารานุกรมเสรี. **จังหวัดสุราษฎร์ธานี**. [ออนไลน์] แหล่งที่มา : <https://th.wikipedia.org/wiki/จังหวัดสุราษฎร์ธานี> (29 พฤษภาคม 2560)
- วัดทุ่งเขียด, **เกี่ยวกับวัด**, [ออนไลน์] แหล่งที่มา : www.wattungsaid.com (8 เมษายน 2562)
- ศูนย์วิจัยด้านตลาดการท่องเที่ยว. **การศึกษาตลาดท่องเที่ยวกลุ่มอาเซียน**. [ออนไลน์]. ที่มา : <http://marketingdatabase.tat.or.th> (20 ธันวาคม 2560)
- สมุยทูเดย์. **วัดพระใหญ่เกาะฟาน**. [ออนไลน์] แหล่งที่มา : <http://www.samui2day.com/travel-samui/13-เที่ยวเกาะสมุย-วัดพระใหญ่-เกาะสมุย.html>
- สมุยทูเดย์. **วัดศิลาสูง**. [ออนไลน์] แหล่งที่มา : <http://www.samui2day.com/travel-samui/123-เที่ยวเกาะสมุย-วัดศิลาสูง-เกาะสมุย.html>
- สมุยทูเดย์, **วัดสำเร็จ**. [ออนไลน์] แหล่งที่มา : <http://www.samui2day.com/travel-samui/145-.html>, (7 เมษายน 2562)
- หัตถกรรมกระจูด, **ความเป็นมาหัตถกรรมกระจูดบ้านห้วยลึก**, [ออนไลน์], แหล่งที่มา : <http://www.kajood.com/ourstory.php>, (18 เมษายน 2562).
- NBT2HD. "เรือสี่ภาค" แหล่งท่องเที่ยวใหม่ในเขตเมืองสุราษฎร์ธานี. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา : <https://www.youtube.com/watch?v=36t-HxYXsdo> (18 เมษายน 2562).
- palanla.com. **ศาลเจ้าจังหวัดสุราษฎร์ธานี**, [ออนไลน์], แหล่งที่มา : <http://palanla.com/index.php?op=domesticLocation-detail&id=142> (2 เมษายน 2562).
- Thailand Holiday Homes, **วัดแหลมสุวรรณาราม (วัดปลายแหลม)**, [ออนไลน์], แหล่งที่มา : <https://www.thailandholidayhomes.com/th/kohsamui/attractions/thaiculture-temple/suwannaram-temple-wat-plai-laem.html> , (7 เมษายน 62)
- Thailandtourismdirectory. **ชายหาดแหลมโพธิ์**. [ออนไลน์] ที่มา <https://thailandtourismdirectory.go.th/th/info/attraction/detail/itemid/2978> (8 เมษายน 2562)

การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดสุราษฎร์ธานีเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน Sustainable Cultural Tourism in Surat Thani province

สุเทพ สุดเอี่ยม/Suthep Sudiam
ดร.สุภาภรณ์ โสภา/Dr.Supaporn Sopa
ดร.สุขอุษา นุ่นทอง /Dr.Sukkusar Nuntong
ดร.อำพล ปุญญา/Dr.Amphon Poonya

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้ใช้รูปแบบการวิจัยแบบผสมผสานวิธี ระหว่างการวิจัยเชิงปริมาณ และการวิจัยเชิงคุณภาพ มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1. ศึกษาพฤติกรรมกรรมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดสุราษฎร์ธานี 2. ศึกษาการจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดสุราษฎร์ธานีเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน และ 3 การเสนอเส้นทางการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดสุราษฎร์ธานี กลุ่มตัวอย่าง คือนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จำนวน 206 คน และผู้ให้ข้อมูลในการสนทนากลุ่ม จำนวน 12 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือ แบบสอบถาม ผลการวิจัยพบว่า

พฤติกรรมกรรมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดสุราษฎร์ธานี โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก มีค่าเฉลี่ยสูงสุดในระดับมาก รองลงมาคือด้านความประทับใจ มีค่าเฉลี่ยในระดับมาก ส่วนด้านการแลกเปลี่ยนทางวัฒนธรรมมีค่าเฉลี่ยต่ำสุดระดับมาก

การจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดสุราษฎร์ธานีเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ประกอบด้วย 4 ด้าน คือ ด้านการสร้างสิ่งดึงดูดใจนักท่องเที่ยว ด้านการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยว ด้านการบริหารจัดการ และด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่น

การเสนอเส้นทางการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดสุราษฎร์ธานี ประกอบด้วย 6 ขั้นตอน คือ 1. ศึกษาข้อมูลพื้นฐานของแหล่งท่องเที่ยว 2. วางแผนการสร้างเส้นทางท่องเที่ยว 3. สำรวจเส้นทางการท่องเที่ยว และการศึกษาพฤติกรรมกรรมการท่องเที่ยว 4. ร่างเส้นทางการท่องเที่ยว 5. การยืนยันเส้นทางการท่องเที่ยว และ 6 ปรับปรุงแก้ไขเส้นทางการท่องเที่ยว ผลจากการนำเสนอเส้นทางการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดสุราษฎร์ธานี ได้เส้นทางการท่องเที่ยว 4 เส้นทาง คือ เส้นทาง นวัตกรรมของดีรอบอ่าวบ้านดอน เส้นทางขอพรสิ่งศักดิ์สิทธิ์ เส้นทางคืนชีพศรีวิชัย (อาณาจักรศรีวิชัย) และเส้นทางสายหลุดพ้น ในแต่ละเส้นทางการท่องเที่ยวประกอบด้วย แผนที่ท่องเที่ยว และรายละเอียดของเส้นทางท่องเที่ยว เช่น แหล่งท่องเที่ยว ข้อมูลแหล่งท่องเที่ยว กิจกรรมการท่องเที่ยว จุดพักรับประทานอาหาร และจุดพักผ่อน

คำสำคัญ : พฤติกรรมกรรมการท่องเที่ยว, การจัดการแหล่งท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน, การนำเสนอเส้นทางการท่องเที่ยว

ABSTRACT

This research used a combined research methodology. They were quantitative and qualitative research. The purposes of this research were: 1. to study cultural tourism behavior in Surat Thani Province 2. to study the management of cultural tourism for sustainability in Surat Thani and 3. present to build cultural tourism routes in Surat Thani Province. The sample group consisted of 206 tourists visiting the cultural tourism destination and 12 informants of a group discussion. Questionnaires were used in the research. The results showed that:

The overall of cultural tourism behavior in Surat Thani province was at a high level. When considering each aspect, it was found that facilities and impression at high levels. The average of cultural exchanges was at very lowest level.

The cultural tourism management in Surat Thani province for sustainable tourism consisted of 4 areas: creation of tourist attraction, tourism activities, management, and participation of local communities

Presentation of building cultural tourism routes in Surat Thani Province consists of 6 steps: 1. study the basic information of tourist attractions 2. plan the building of tourist routes 3. explore travel routes 4. draft travel routes 5. confirmation of tourist routes and 6 improve the travel route. The presented result of building cultural tourism routes in Surat Thani Province consisted of 4 routes: a path to the good way creation of life around Ban Don Bay, a path to blessing, Si Wichai revival route (Srivijaya Kingdom) and a released path of Phutthathat. Each route consisted of tourist maps. And details of tourist routes, such as tourist attractions, tourist information, tourism activities, dining and resting spots.

Key words: tourism behavior, management of cultural tourism for sustainability, presentation of building cultural tourism routes

บทนำ

อุตสาหกรรมท่องเที่ยวถือเป็นหนึ่งในอุตสาหกรรมหลักของโลกซึ่งในปี 2558 อุตสาหกรรมท่องเที่ยวทั่วโลก มีมูลค่ากว่า 7.86 ล้านล้านเหรียญสหรัฐ หรือร้อยละ 9.8 ของผลิตภัณฑ์มวลรวมของประเทศทั่วโลก (Gross Domestic Product: GDP) ในส่วนของอุตสาหกรรมท่องเที่ยวของไทยนั้นได้สร้างรายได้กว่า 2.23 ล้านล้านบาท มีมูลค่าอุตสาหกรรม ท่องเที่ยวกว่าร้อยละ 17 ของผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ ซึ่งถือได้ว่าเป็นหนึ่งในอุตสาหกรรมสำคัญที่ช่วยขับเคลื่อนเศรษฐกิจโดยรวมของประเทศ กอปรกับอุตสาหกรรมท่องเที่ยวที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลาตามสภาวการณ์โลกและพฤติกรรมของผู้บริโภค อุตสาหกรรมท่องเที่ยวของไทยจึงต้องมีการปรับตัวตามกระแสโลกที่เปลี่ยนแปลงไป และวางแผนการพัฒนาให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาด เพื่อรักษาและพัฒนาขีดความสามารถด้านการท่องเที่ยวของประเทศ (มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี, 2560 : ออนไลน์) ประเทศไทยมีรายได้จากการท่องเที่ยวซึ่งอยู่ในรูปแบบของธุรกิจบริการและสินค้าที่เกี่ยวกับการท่องเที่ยว ซึ่งเป็นตัวขับเคลื่อนเศรษฐกิจที่สำคัญให้กับประเทศ จะเห็นได้จากรายได้รวมของภาคการท่องเที่ยวในปี 2559 ซึ่งมีรายได้ประมาณ 2.51 ล้านล้านบาท เป็นการสร้างมูลค่าเพิ่มแก่เศรษฐกิจไทยหรือมีความสำคัญคิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 17.7 ของผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ (GDP) โดยภาคธุรกิจที่ได้รับประโยชน์จากการใช้จ่ายซื้อ สินค้า/บริการ ของนักท่องเที่ยวมากที่สุด 5 อันดับแรก ประกอบด้วย ธุรกิจสถานพักผ่อน ประมาณ 580,000 ล้านบาท ธุรกิจอาหาร/เครื่องดื่ม ประมาณ 448,000 ล้านบาท ธุรกิจการขนส่งโดยสารทางบก ประมาณ 136,000 ล้านบาท ธุรกิจการขนส่งโดยสารทางอากาศ ประมาณ 122,000 ล้านบาท และธุรกิจบริการกีฬา/นันทนาการ ประมาณ 100,000 ล้านบาท ตามลำดับ นอกจากนี้ ธุรกิจในภาคการท่องเที่ยวส่วนใหญ่เป็นธุรกิจบริการและกระจายตัวตามภูมิภาคต่าง ๆ ภาคการท่องเที่ยวจึงเป็นแหล่งสร้างการจ้างงานที่สำคัญกว่า 4,230,000 คน สร้างรายได้ภาษีแก่รัฐ ประมาณ 64,200 ล้านบาท และก่อให้เกิดมูลค่าการลงทุนในประเทศอีก ประมาณ 93,600 ล้านบาท ทั้งนี้ ภาคการท่องเที่ยวยังมีบทบาทสำคัญในการกระจายประโยชน์ทางเศรษฐกิจสู่ภูมิภาคต่าง ๆ โดยในปีที่ผ่านมา ภาคการท่องเที่ยวได้สร้างมูลค่าเพิ่ม (ทั้งตรงและทางอ้อม) ในเขตพัฒนาการท่องเที่ยวทั้ง 8 แห่ง รวมประมาณ 407,000 ล้านบาท โดยเขตพัฒนาการท่องเที่ยวที่มีมูลค่าเพิ่มจากการท่องเที่ยวสูงสุด 2 อันดับแรกเป็นเขตพัฒนาการท่องเที่ยวทางทะเล/ชายฝั่ง คือ เขตพัฒนาการท่องเที่ยวอันดามัน และเขตพัฒนาการท่องเที่ยวฝั่งทะเลตะวันออก นอกจากนี้ เมื่อพิจารณาจากสัดส่วนมูลค่าเพิ่มจากการท่องเที่ยวต่อมูลค่าเพิ่มทั้งหมดในแต่ละพื้นที่ พบว่า เขตพัฒนาการท่องเที่ยวที่ภาคการท่องเที่ยวมีบทบาทสำคัญต่อการเติบโตทางเศรษฐกิจในพื้นที่มากที่สุด 2 อันดับแรก คือ เขตพัฒนาการท่องเที่ยวอันดามันซึ่งมีสัดส่วนสูงถึงร้อยละ 43.3 และเขตพัฒนาการท่องเที่ยวอารยธรรมล้านนา ร้อยละ 10.5 ตามลำดับ สถานการณ์ท่องเที่ยวมกราคม ปี 2560 มีนักท่องเที่ยวต่างชาติเดินทางมาท่องเที่ยวประเทศไทยจำนวน 3.19 ล้านคน ขยายตัวร้อยละ 6.52 จากช่วงเวลาเดียวกันของปีที่ผ่านมา ซึ่งเป็นผลจากการเพิ่มขึ้นของนักท่องเที่ยวจากเกือบทุกภูมิภาค โดยเฉพาะภูมิภาคอเมริกาและเอเชียใต้ที่ขยายตัวกว่าร้อยละ 16.87 และ 14.31 จากช่วงเวลาเดียวกันของปีที่ผ่านมา ตามลำดับ สำหรับภูมิภาคเอเชียตะวันออกและยุโรป ซึ่งเป็นตลาดนักท่องเที่ยวหลักขยายตัวเช่นเดียวกัน (กรุงเทพธุรกิจ, 2560 : ออนไลน์) ประเทศไทยมีทรัพยากรท่องเที่ยวจำนวนมากเป็นที่รู้จักของนักท่องเที่ยวทั่วโลกว่ามีแหล่งท่องเที่ยวที่มีความสวยงามหลากหลาย

ทั้งทะเล ภูเขา น้ำตก แหล่งปะการังตลอดจนขนบธรรมเนียมประเพณี ศิลปวัฒนธรรมที่มีความโดดเด่น เป็นเอกลักษณ์น่าประทับใจ มีแหล่งท่องเที่ยวที่สามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวทั้งในประเทศและต่างประเทศ มากมาย เนื่องจากมีปัจจัยต่าง ๆ ภายในประเทศที่เอื้อต่อพัฒนาการท่องเที่ยว ในด้านความอุดมสมบูรณ์ ของภูมิอากาศ ภูมิประเทศ ด้านวัตถุดิบของอาหารและการปรุง ด้านอรรถาธิบายใจของคนในท้องถิ่น ด้าน ศิลปวัฒนธรรมประเพณีและสัญลักษณ์ของท้องถิ่นและประเทศแต่ละภูมิภาคมากมาย อีกทั้งมีแหล่ง ท่องเที่ยวทางธรรมชาติ และแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม (วรพร ฉายกั, 2556 : 2)

ภาคใต้ นับเป็น 1 ใน 4 ภูมิภาคหลักของประเทศไทย มีพื้นที่ 70,715.2 ตารางกิโลเมตร ความยาวจากเหนือจดใต้ประมาณ 750 กิโลเมตร ประกอบด้วย 14 จังหวัด ได้แก่ ชุมพร ระนอง กระบี่ ภูเก็ต นครศรีธรรมราช สุราษฎร์ธานี พังงา พัทลุง ตรัง สงขลา สตูล ปัตตานี นราธิวาส และ ยะลา ในด้านประวัติศาสตร์การตั้งถิ่นฐานนั้น มีหลักฐานบ่งบอกว่านานกว่า 20,000 ปี มีวิวัฒนาการ ทางด้านความเป็นอยู่ รวมถึงวิถีวัฒนธรรมที่มีการผสมผสานจนกลมกลืนเป็นเอกลักษณ์ของชาติ ทั้ง ภาษา การนับถือศาสนา การแต่งกาย อาหาร ประเพณีต่าง ๆ โดยการผสมผสานส่วนใหญ่ที่สัมพันธ์ แนบแน่นกับชวามลายู รวมทั้งวิถีชีวิตของจีนกลมกลืนเข้ามาบ้าง เห็นได้ชัดเจนในแถบอันดามัน คือ ระนอง พังงา และภูเก็ต สำหรับทางด้านกายภาพ บนพื้นที่ประมาณ 513,115 ตารางกิโลเมตรของ แผ่นดินไทย ซึ่งมีรูปร่างคล้ายขวานโบราณ หรือที่นักการทหารมองว่าคล้ายหัวช้างนั้น ได้รับการแบ่ง ออกเป็นภูมิภาคต่าง ๆ ตามลักษณะภูมิประเทศ ภูมิอากาศ เศรษฐกิจ และวิถีทางวัฒนธรรม เพื่อให้ สะดวกต่อการปกครองและการพัฒนาในด้านต่าง ๆ โดยภาคใต้เปรียบดั่งด้ามขวาน หรือวงช้างในแผนที่ ประเทศไทยนั่นเอง ลักษณะทางกายภาพที่โดดเด่นของภาคใต้ คือ มีรูปร่างเรียวยาวแหลมและถูกขนาบ ด้วยทะเล โดยฝั่งตะวันออกติดอ่าวไทย ส่วนฝั่งตะวันตกติดทะเลอันดามัน ทุกจังหวัดในภาคใต้มีพื้นที่ ติดชายฝั่งทะเล ยกเว้นจังหวัดยะลา ในส่วนของชายหาดฝั่งอ่าวไทยนั้นเกิดจากการที่เปลือกโลกยกตัว ขึ้นสูง ทำให้เกิดที่ราบชายฝั่งทะเลยาว เรียบ กว้าง และน้ำตื้น ชายหาดสวยงามทางฝั่งอ่าวไทยมี มากมาย เช่น หาดทุ่งวัว หาดอรุณไทย์ จังหวัดชุมพร หาดขนอม จังหวัดนครศรีธรรมราช แหลมสมิ หลา จังหวัดสงขลา ฯลฯ ส่วนพื้นที่ฝั่งทะเลอันดามันเกิดการยุบตัวของเปลือกโลก ชายฝั่งจึงยุบต่ำลง มีที่ราบน้อยชายหาดเว้าแหว่ง เป็นโขดหิน มีหน้าผาสูง มีอ่าวและเกาะมากมาย เช่น เกาะภูเก็ต เกาะ ตะรุเตา เกาะลันตา เกาะลิบง เกาะสมุย ฯลฯ อีกทั้งยังมีชายป่าชายเลนขึ้นอยู่หนาแน่นตั้งแต่อ่าว พังงาลงไปถึงจังหวัดสตูล ส่วนพื้นที่ที่สองฝั่งทะเลของภาคใต้มีความแตกต่างเช่นนี้ นับเป็นข้อดีที่ทำให้ นักท่องเที่ยวมีโอกาสเลือกเดินทางไปเยือนได้ตลอดทั้งปี ยกเว้นการลงเรือไปยังหมู่เกาะต่าง ๆ ต้องดู ดินฟ้าอากาศเป็นสำคัญ โดยช่วงเดือนพฤษภาคม-ตุลาคม ซึ่งเป็นช่วงที่ลมมรสุมตะวันตกเฉียงใต้พัด ปกคลุมประเทศไทย ก็ควรเลือกไปเที่ยวทะเลฝั่งตะวันออก คืออ่าวไทย ส่วนช่วงมรสุม ตะวันออกเฉียงเหนือพัดผ่านประเทศไทย เดือน พฤศจิกายน- มกราคม ก็ควรไปเที่ยวทะเลฝั่ง ตะวันตก คือด้านอันดามัน แต่สำหรับแหล่งท่องเที่ยวมากมายบนบกและชายฝั่ง สามารถท่องเที่ยวได้ ตลอดทั้งปี สำหรับลักษณะทางกายภาพบนบก ส่วนใหญ่เป็นที่ราบ มีเทือกเขาสำคัญ คือเทือกเขา ภูเก็ต อยู่ในเขตจังหวัดชุมพร ระนอง สุราษฎร์ธานี พังงา และภูเก็ต เทือกเขานครศรีธรรมราช ซึ่ง ทั้งหมดคือแหล่งต้นน้ำสำคัญของภาคใต้ โดยสายน้ำย่อย ๆ ได้ไหลลงไปรวมกันเป็นแม่น้ำสายสำคัญ ได้แก่ แม่น้ำตาปี (จังหวัดนครศรีธรรมราชและสุราษฎร์ธานี) แม่น้ำศรีรัฐ (สุราษฎร์ธานี) แม่น้ำปาก พนัง (จังหวัดนครศรีธรรมราช) แม่น้ำสายบุรี (จังหวัดยะลา ปัตตานี และนราธิวาส) และแม่น้ำกระบุรี

(จังหวัดระนอง) นอกจากนี้ ความล้ำค่าของภาคใต้ยังอยู่ที่พรรณพืชและสรรพสัตว์มากมาย ทั้งบนบกและใต้ทะเล ซึ่งล้วนแล้วแต่เป็นทรัพยากรทางธรรมชาติที่ทรงคุณค่า หลายชีวิตนับเป็นทรัพยากรทางการท่องเที่ยว เช่น ดอกบัวผุดแห่งเขาสก ฉลามวาฬ กระเบนราหูใต้ทะเลอันดามัน ปลาหมอตะเล และสิ่งมีชีวิตใต้ห้วงน้ำอ่าวไทย ฯลฯ ซึ่งควรดูแลรักษาไว้ให้คงอยู่เป็น Amazing Thailand และ Unseen Thailand สืบต่อไป (Dooasia, 2560 : ออนไลน์)

จังหวัดสุราษฎร์ธานีตั้งอยู่บนฝั่งตะวันออกของภาคใต้ห่างจากกรุงเทพฯ โดยทางรถยนต์ประมาณ 645 กิโลเมตรและอยู่ห่างจากจังหวัดสงขลาและภูเก็ต ซึ่งเป็นจังหวัดสำคัญในภาคใต้ 400 และ 300 กิโลเมตร ตามลำดับ มีเนื้อที่ประมาณ 13,079.61 ตารางกิโลเมตรหรือ 8,174,758.61 ไร่ มีเนื้อที่มากเป็นอันดับ 6 ของประเทศและมีพื้นที่มากที่สุดในภาคใต้ฝั่งทะเลด้านอ่าวไทยในจังหวัด สุราษฎร์ธานี มีความยาวประมาณ 156 กิโลเมตรมีเกาะขนาดใหญ่เป็นที่รู้จักในระดับประเทศ เช่น เกาะสมุย เกาะพะงัน และหมู่เกาะอ่างทอง มีลักษณะภูมิประเทศประมาณร้อยละ 49 ของพื้นที่เป็นภูเขา ภูเขาสำคัญของจังหวัดสุราษฎร์ธานีได้แก่เทือกเขาบรรทัด เทือกเขาตะนาวศรี ซึ่งทอดยาวผ่านเนื้อที่จังหวัดใกล้เคียงหลายจังหวัดและทอดเปิดสู่อ่าวไทยเทือกเขาภูเก็ตด้านตะวันตกเป็นต้นกำเนิดลุ่มน้ำใหญ่น้อยรวม 14 ลุ่มน้ำ จนได้ชื่อว่าเป็นเมืองแห่งลุ่มน้ำแม่น้ำลำคลองทุกสายล้วนไหลลงสู่อ่าวไทย จากฝั่งตะวันตกพื้นที่ลาดเอียงไปทางทิศตะวันออกซึ่งมีลักษณะคล้ายกระหงาย ภูมิประเทศของจังหวัดสุราษฎร์ธานี โดยสรุปมีลักษณะดังต่อไปนี้ 1. ภูมิประเทศเป็นที่ราบสูงภูเขาสลับซับซ้อนได้แก่พื้นที่ในเขตอำเภอคีรีรัฐนิคม พระแสง พนม ท่าฉาง ไชยา ท่าชนะ เวียงสระ ชัยบุรี และวิภาวดี 2. ภูมิประเทศเป็นที่ราบสูงด้านตะวันออกได้แก่พื้นที่อำเภอ เมืองสุราษฎร์ธานี ดอนสัก กาญจนดิษฐ์ เวียงสระ และบ้านนาสาร 3. ภูมิประเทศที่เป็นที่ราบสูงตอนกลางส่วนใหญ่อยู่ในอำเภอ พุนพิน เคียนซาพระแสง พนม บ้านนาเดิม ท่าชนะ ท่าฉาง และไชยา 4. ภูมิประเทศเป็นที่ราบชายฝั่งทะเลได้แก่พื้นที่อำเภอเมือง และพุนพิน 5. ลักษณะภูมิประเทศเป็นเกาะในอ่าวไทยได้แก่พื้นที่อำเภอ เกาะสมุย เกาะพะงัน หมู่เกาะอ่างทอง และเกาะบริวารรวม 42 เกาะ (องค์การบริหารส่วนจังหวัด สุราษฎร์ธานี, 2558 : 5)

จะเห็นได้ว่า ทรัพยากรท่องเที่ยวของจังหวัดสุราษฎร์ธานีนั้นมีอยู่กระจายอยู่ทุกอำเภอ จากการศึกษาด้านศักยภาพของการท่องเที่ยวในจังหวัดสุราษฎร์ธานี มีศักยภาพในแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ และแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม จากการที่กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬาได้ให้จังหวัดต่าง ๆ ทำแผนยุทธศาสตร์ด้านการท่องเที่ยวของจังหวัด เพื่อใช้เป็นแนวทางในการปฏิบัติงานระยะ 5 ปี และสอดคล้องกับยุทธศาสตร์การพัฒนาจังหวัด ยุทธศาสตร์ที่ 2 การส่งเสริมการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน เป้าประสงค์เชิงยุทธศาสตร์คือจังหวัดมีการจัดการศักยภาพทางการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนสอดคล้องกระแสโลก จากการศึกษาสถิติของนักท่องเที่ยวที่ผ่านมาย้อนหลัง พบว่า อำเภอต่าง ๆ ในจังหวัดสุราษฎร์ธานีเป็นทางผ่าน ภาพลักษณ์การรับรู้ของนักท่องเที่ยวมีเพียง เกาะสมุย เกาะพะงัน เกาะเต่า อุทยานแห่งชาติเขาสก ทั้ง ๆ ที่จังหวัดสุราษฎร์ธานีมีแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมและธรรมชาติอื่น ๆ ที่น่าสนใจอีกมาก ดังนั้นในแนวคิดในการเขียนยุทธศาสตร์ที่สำคัญจึงต้องส่งเสริมให้การจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมและเชิงนิเวศ พฤติกรรมของนักท่องเที่ยวที่กล่าวถึงข้างต้น ทำให้อำเภอต่าง ๆ ไม่ได้รับผลประโยชน์เท่าที่ควร ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะทำการศึกษาวิจัยการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมใน

จังหวัดสุราษฎร์ธานีเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดสุราษฎร์ธานีให้ได้รับประโยชน์จากการท่องเที่ยวให้มากขึ้นต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาพฤติกรรมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดสุราษฎร์ธานี
2. เพื่อศึกษาการจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดสุราษฎร์ธานีเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน
3. เพื่อเสนอเส้นทางการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดสุราษฎร์ธานี

ขอบเขตของการวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ใช้ซึ่งใช้รูปแบบการวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Methods Research) ระหว่างการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) และการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research)

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตเนื้อหา โดยทบทวนเอกสาร ตำรา หนังสือ บทความวิชาการ และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง (documentary research) ที่เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดสุราษฎร์ธานีเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ประกอบด้วย

1) พฤติกรรมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดสุราษฎร์ธานี ประกอบด้วย 4 ด้าน คือ ด้านการเรียนรู้วัฒนธรรม ด้านการแลกเปลี่ยนวัฒนธรรม ด้านความประทับใจ และด้านสิ่งอำนวยความสะดวก

2) การจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดสุราษฎร์ธานีเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ประกอบด้วย 4 ด้าน คือ ด้านการสร้างสิ่งดึงดูดใจ ด้านการสร้างกิจกรรมการท่องเที่ยว ด้านการบริหารจัดการ และด้านการมีส่วนร่วม

3) การเสนอเส้นทางการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดสุราษฎร์ธานีเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ประกอบด้วย การสร้างเส้นทางการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม แบบร่างและการสร้างเส้นทางการท่องเที่ยวแบบสมบูรณ์

2. ขอบเขตประชากร และกลุ่มตัวอย่าง

การวิจัยเชิงปริมาณ

1. ประชากรในงานวิจัยการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) โดยใช้แบบสอบถาม เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากประชากรที่เป็นนักท่องเที่ยวรวมจำนวนทั้งสิ้น 2,573,355 คน

2. กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยได้จากการคำนวณหาขนาดกลุ่มตัวอย่างของ ทาโร ยามาเน่ (Taro Yamane) โดยใช้ความคลาดเคลื่อน 7 % ได้จำนวนกลุ่มตัวอย่างจำนวน 206 คน ที่เป็นนักท่องเที่ยวคนไทย จำนวน 103 คน และคนต่างประเทศ จำนวน 103 คน รวมจำนวนทั้งสิ้น 206 คน ใช้วิธีการเลือกตัวอย่างแบบสะดวก (Convenient Sampling) (สุรพงษ์ โสธนเสถียร, 2549 : 140)

การวิจัยเชิงคุณภาพ

การวิจัยเชิงคุณภาพ การสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion) โดยประกอบด้วย ผู้นำชุมชน ตัวแทนภาครัฐ นักวิชาการ และผู้ประกอบการในพื้นที่ 4 แห่ง ๆ ละ 3 คน รวม 12 คน โดยกำหนดกลุ่มเป้าหมายแบบเฉพาะเจาะจง

3. ขอบเขตด้านพื้นที่

ขอบเขตด้านสถานที่ 4 อำเภอ โดยการคัดเลือกแบบเจาะจง จำนวน 4 แห่ง ประกอบด้วย อำเภอไชยา, อำเภอเกาะสมุย อำเภอพุนพิน และอำเภอเมืองสุราษฎร์ธานี

วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัยเรื่อง “การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดสุราษฎร์ธานีเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน” มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1. ศึกษาพฤติกรรมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม 2. ศึกษาการจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดสุราษฎร์ธานีเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน และ 3. เพื่อเสนอเส้นทางการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดสุราษฎร์ธานี ซึ่งใช้รูปแบบการวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Methods Research) ระหว่างการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) และการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยและขั้นตอนในการดำเนินการวิจัยดังนี้

1. การวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research)

การวิจัยเชิงปริมาณเป็นการศึกษาเชิงสำรวจ (Survey Research) เพื่อศึกษาพฤติกรรมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดสุราษฎร์ธานี เก็บข้อมูลกับนักท่องเที่ยวที่เดินทางเข้ามาเที่ยวในจังหวัดสุราษฎร์ธานี ทั้งชาวไทยและต่างประเทศ ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2556 ถึง พ.ศ. 2558 จำนวนทั้งหมด 206 คน

2 การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research)

การวิจัยเชิงคุณภาพเพื่อศึกษาการจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดสุราษฎร์ธานีเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน และการเสนอเส้นทางการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดสุราษฎร์ธานี การจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดสุราษฎร์ธานีเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ใช้วิธีการสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion) โดยประกอบด้วยตัวแทน ภาคประชาชน ภาครัฐ นักวิชาการ และผู้ประกอบการในพื้นที่ แห่งละจำนวน 3 คน รวมจำนวนทั้งสิ้น 12 คน โดยกำหนดกลุ่มเป้าหมายแบบเฉพาะเจาะจง ส่วนการเสนอเส้นทางการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดสุราษฎร์ธานี ประกอบด้วย 6 ขั้นตอน คือ ขั้นที่ 1 การศึกษาข้อมูลพื้นฐานจากแหล่งท่องเที่ยว ขั้นที่ 2 วางแผนการสร้างเส้นทางการท่องเที่ยว ขั้นที่ 3 สำรวจเส้นทางการท่องเที่ยว และการศึกษาพฤติกรรมการท่องเที่ยว ขั้นที่ 4 การร่างเส้นทางการท่องเที่ยว ขั้นที่ 5 การยืนยันเส้นทางการท่องเที่ยว ขั้นที่ 6 การปรับปรุงแก้ไขเส้นทางการท่องเที่ยว และการเสนอเส้นทางการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม โดยแต่ละเส้นทางประกอบด้วย 1. แผนที่ท่องเที่ยว และ 2. รายละเอียดเกี่ยวกับเส้นทางการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดสุราษฎร์ธานี

ผลการวิจัยพบว่า

1. พฤติกรรมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดสุราษฎร์ธานี ผลการวิจัยพบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็น ส่วนใหญ่อายุ 25-34 ปี มีวุฒิการศึกษาระดับปริญญาตรี กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เดินทางยังแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมโดยเครื่องบิน กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่สนใจการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมประเภทภูมิปัญญาท้องถิ่น กลุ่มตัวอย่างที่เป็นนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและต่างประเทศส่วนใหญ่สนใจการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมประเภทภูมิปัญญาท้องถิ่น นักท่องเที่ยวชาวไทยส่วนใหญ่สนใจการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมประเภทการเล่นดนตรีและกีฬา ส่วนนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศส่วนใหญ่สนใจการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมประเภทภูมิปัญญาท้องถิ่น กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ชื่นชอบสินค้าประเภทอาหารพื้นเมือง ด้านพฤติกรรมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดสุราษฎร์ธานีโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก มีค่าเฉลี่ยสูงสุดในระดับมาก รองลงมาคือ ด้านความประทับใจ ส่วนด้านการแลกเปลี่ยนทางวัฒนธรรมมีค่าเฉลี่ยต่ำสุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านการเรียนรู้ทางวัฒนธรรมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายประเด็นพบว่า ประเด็นที่ 3 นักท่องเที่ยวสามารถเข้าไปมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ประเพณี วัฒนธรรมของสถานที่ท่องเที่ยว นั้น ๆ มีค่าเฉลี่ยสูงสุดในระดับมาก ด้านการแลกเปลี่ยนวัฒนธรรม โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายประเด็นพบว่า ประเด็นที่ 3 มีการบันทึกภาพเกี่ยวกับวัฒนธรรมไว้เป็นที่ระลึก มีค่าเฉลี่ยสูงสุดในระดับมาก ด้านความประทับใจ โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายประเด็นพบว่า ประเด็นที่ 1 ความสวยงามของศิลปะ และสถาปัตยกรรม ประจําถิ่น มีค่าเฉลี่ยสูงสุดในระดับมาก ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายประเด็นพบว่า ประเด็นที่ 5 เจ้าหน้าที่ให้บริการด้วยความเหมาะสม มีค่าเฉลี่ยสูงสุดในระดับมาก รองลงมาคือประเด็นที่ 1 แผนที่หรือข้อมูลการท่องเที่ยวมีความเหมาะสม มีค่าเฉลี่ยในระดับมาก ส่วนประเด็นที่ 4 ที่พัก ห้องน้ำ สะอาดถูกหลักอนามัย มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดระดับมาก ตามลำดับ

2. การจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดสุราษฎร์ธานีเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน เก็บข้อมูลโดยการสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion) ประกอบด้วยตัวแทน ภาคประชาชน ภาครัฐ นักวิชาการ และผู้ประกอบการในพื้นที่ 4 แห่ง ๆ ละ 3 คน รวมทั้งสิ้น 12 คน โดยกำหนดกลุ่มเป้าหมายแบบเฉพาะเจาะจง ผลการวิจัยพบว่าการจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดสุราษฎร์ธานีเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ประกอบด้วย 4 ด้าน ดังนี้

2.1 ด้านการสร้างสิ่งดึงดูดใจนักท่องเที่ยว ประกอบด้วย 3 ประการ ดังนี้

1. การค้นหาคุณค่าและอัตลักษณ์ของศิลปะในแต่ละชุมชน การค้นหาคุณค่าและอัตลักษณ์ของชุมชน ก็จะทำให้เกิดประโยชน์แก่ชุมชนนั้น เช่น ทำให้เกิดธุรกิจการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมนำมาซึ่งรายได้สู่ชุมชน

2. การพัฒนาต่อยอดเพื่อสร้างมูลค่า คือ เมื่อสร้างแหล่งท่องเที่ยวขึ้นมาแล้ว หลังจากนั้นจะต้องพัฒนาต่อยอดเพื่อสร้างมูลค่าให้กับสิ่งที่สร้างขึ้น เช่น เป็นสิ่งที่ไม่มีที่ไหน ยิ่งใหญ่ที่สุด เล็กที่สุด มหัศจรรย์ที่สุด เป็นสิ่งสำคัญที่สุด งดงามที่สุด แล้วนำสิ่งนั้นมาพัฒนาต่อยอดเพื่อสร้างมูลค่า

3. การอนุรักษ์และการสืบสาน คือ การสืบทอดต่อไปยังชนรุ่นหลัง เมื่อรุ่นพ่อรุ่นแม่หมดไปจะต้องมีการสืบทอดไปสู่ลูกหลานเพื่อไม่ให้สูญหายไป

2.2 ด้านการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยว ประกอบด้วย 2 ประการดังนี้

1. กิจกรรมการท่องเที่ยว และโปรแกรมการท่องเที่ยวที่น่าสนใจ
2. มีการจัดการที่พัก และสิ่งอำนวยความสะดวก อย่างเพียงพอ มีที่พักภายใน

ชุมชนและนอกชุมชน

2.3 ด้านการบริหารจัดการ ประกอบด้วย 11 ประการดังนี้

1. มีคณะกรรมการ บริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม
2. คนในชุมชน ทำหน้าที่เป็นเจ้าบ้านที่ดี
3. มีข้อมูลของแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ที่ชัดเจนและครอบคลุม
4. มีการนำทุนชุมชน และทุนทางวัฒนธรรม มาสร้างมูลค่าเพิ่ม
5. มีแผนธุรกิจชุมชนท่องเที่ยว และมีการดำเนินงานตามแผน
6. มีการจัดระเบียบ สิ่งแวดล้อมชุมชน ภูมิทัศน์ จุดถ่ายภาพ รวมถึงเส้นทาง

คมนาคม ให้มีความสะอาด สวยงาม สะดวกและปลอดภัย

7. มีการประชาสัมพันธ์ และส่งเสริมการตลาดได้อย่างน่าสนใจ
8. มีการจัดทำปฏิทินกิจกรรมท่องเที่ยวของชุมชนและเผยแพร่
9. มีการเชื่อมโยงเครือข่าย การท่องเที่ยว
10. มีการจัดกิจกรรมส่งเสริมการท่องเที่ยวชุมชนท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม เมือง

หลักและเมืองรอง

11. มีการจัดกิจกรรมพิเศษ Special Event ส่งเสริมการตลาดในลักษณะ

แปลก ใหม่ ใหญ่ ดัง เช่น จัดกิจกรรม ในวันสำคัญต่าง ๆ วันวาเลนไทน์ วันสงกรานต์ วันแม่

2.4 ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่น

ด้านการมีส่วนร่วมในการบริหารการจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัด สุราษฎร์ธานี เพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ประกอบด้วย 2 ประการดังนี้

1. ชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการการท่องเที่ยว

1.1 ชุมชนท้องถิ่นเป็นส่วนหนึ่งของกิจกรรมการท่องเที่ยว เช่น การนำเที่ยว การให้บริการต่าง ๆ

1.2 ชุมชนมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นต่อการจัดการแหล่งท่องเที่ยวในท้องถิ่นของตน

1.3 ชุมชนมีส่วนร่วมในการวางแผนหรือบริหารจัดการ โดยการจัดตั้งองค์กรในท้องถิ่นเพื่อให้มีบทบาทในการจัดการแหล่งท่องเที่ยว

2. ชุมชนมีส่วนร่วมเชิงเศรษฐกิจจากกิจกรรมการท่องเที่ยว

2.1 ชุมชนมีรายได้จากการจ้างงานที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว

2.2 ชุมชนมีรายได้จากการเป็นผู้นำเที่ยว หรือให้บริการในกิจกรรมการท่องเที่ยว

ท่องเที่ยว

2.3 ชุมชนมีรายได้จากการขายอาหาร ของที่ระลึก หรือสินค้าพื้นเมือง

2.4 ชุมชนมีรายได้จากการแสดงศิลปวัฒนธรรมพื้นเมือง

3. การเสนอเส้นทางท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดสุราษฎร์ธานี ผลการวิจัยพบว่าการสร้างเสนอเส้นทางท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดสุราษฎร์ธานี ประกอบด้วย 6 ขั้นตอนคือ ขั้นที่ 1 การศึกษาข้อมูลพื้นฐานจากแหล่งท่องเที่ยว ขั้นที่ 2 วางแผนการสร้างเส้นทางท่องเที่ยว ขั้นที่ 3 สํารวจเส้นทางท่องเที่ยว/การศึกษาพฤติกรรมนักท่องเที่ยว ขั้นที่ 4 การร่างเส้นทางท่องเที่ยว ขั้นที่ 5 การยืนยันเส้นทางท่องเที่ยว และขั้นที่ 6 การปรับปรุงแก้ไขเส้นทางท่องเที่ยว เพื่อเสนอเส้นทางท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดสุราษฎร์ธานี ใน 4 อำเภอ คือ อำเภอเมืองฯ อำเภอพุนพิน อำเภอไชยา และอำเภอเกาะสมุย ประกอบด้วย 4 เส้นทางมีรายละเอียดดังนี้

1. เส้นทางท่องเที่ยว “นวัตวิถีของดีรอบอ่าวบ้านดอน” ประกอบด้วย 9 แหล่งท่องเที่ยว

- 1) ชุมชนจักสานกระจูดบ้านห้วยลึก
- 2) ศูนย์วัฒนธรรมศึกษา (เรือน 4 ภาค)
- 3) ตลาดน้ำประชารัฐบ้านดอน
- 4) ประเพณีชักพระ
- 5) ตลาดศาลเจ้า
- 6) วัดไทร
- 7) ชุมชนบางใบไม้
- 8) กลุ่มไข่เค็มอาสาสมัครชุมชน (อสม.) อำเภอไชยา
- 9) หมู่บ้านทอผ้าพุมเรียง

2. เส้นทางท่องเที่ยว “ขอพรสิ่งศักดิ์สิทธิ์” มี 2 เส้นทาง คือ เส้นทางขอพรสิ่งศักดิ์สิทธิ์ 1 และเส้นทางขอพรสิ่งศักดิ์สิทธิ์ 2 มีรายละเอียดดังนี้

2.1 เส้นทางขอพรสิ่งศักดิ์สิทธิ์ 1 ประกอบด้วย 8 แหล่งท่องเที่ยวดังนี้

- 1) หลวงพ่อพัฒน์ นารโธ วัดพัฒนาราม (พระอารามหลวง)
- 2) เจ้าแม่กวนอิมสุราษฎร์ธานี
- 3) มุลินีฤกษ์ศลศรีธา
- 4) ศาลเจ้าปึงเถากง
- 5) ศาลเจ้าฮกเกี้ยน
- 6) ศาลหลักเมืองสุราษฎร์ธานี
- 7) หลวงพ่อกล่อม นันทะ วัดโพธารวาส
- 8) พระธาตุศรีสุราษฎร์ (เขาท่าเพชร)

2.2 เส้นทางขอพรสิ่งศักดิ์สิทธิ์ 2 ประกอบด้วย 7 แหล่งท่องเที่ยวดังนี้

- 1) วัดพระใหญ่
- 2) วัดปลายแหลมสุวรรณาราม
- 3) วัดราชธรรมาราม (วัดศิลาสูง)
- 4) ศาลเจ้าพ่อกวนอู
- 5) เจดีย์แหลมสอ
- 6) วัดสำเร็จ

7) วัดคุณาราม (หลวงพ่อดัง ปิยะสีโล)

3. เส้นทาง “คีนชีพศรีวิชัย (อาณาจักรศรีวิชัย)” ประกอบด้วย 8 แหล่งท่องเที่ยว ดังนี้

- 1) วัดทุ่งเขียด
- 2) เขาพระอานนท์
- 3) เขาศรีวิชัย (เขาพระนารายณ์)
- 4) วัดพระบรมธาตุไชยา
- 5) พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติไชยา
- 6) โบราณสถานวัดรัตนาราม (วัดแก้ว)
- 7) โบราณสถานวัดหลง
- 8) แหลมโพธิ์

4 เส้นทาง “สายหลุดพัน” ประกอบด้วย 5 แหล่งท่องเที่ยว ดังนี้

- 1) สวนโมกขพลาราม
- 2) วัดพุมเรียง
- 3) บ้านท่านพุทธทาส (ตลาดพุมเรียง)
- 4) วัดโพธาราม (วัดเหนือ)
- 5) วัดตระพังจิก (สวนโมกขพลารามแห่งแรก)

สรุปผลการวิจัย

1. การศึกษาพฤติกรรมการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวที่มาท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดสุราษฎร์ธานี โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก มีค่าเฉลี่ยสูงสุดในระดับมาก รองลงมาคือด้านความประทับใจ ส่วนด้านการแลกเปลี่ยนทางวัฒนธรรมมีค่าเฉลี่ยต่ำสุด

2. การจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดสุราษฎร์ธานีเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ประกอบด้วย 4 ด้าน คือด้านการสร้างสิ่งดึงดูดใจนักท่องเที่ยว ด้านการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยว ด้านการบริหารจัดการ และด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่น มีรายละเอียดการอภิปรายผลดังนี้

3. การเสนอเส้นทางท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดสุราษฎร์ธานี ประกอบด้วย 4 เส้นทาง คือ 1. เส้นทางนวัตวิถีของดีรอบอ่าวบ้านดอน 2. เส้นทางขอพรสิ่งศักดิ์สิทธิ์ 3. เส้นทางคีนชีพศรีวิชัย (อาณาจักรศรีวิชัย) และ 4. เส้นทางสายหลุดพัน

อภิปรายผล

1. การศึกษาพฤติกรรมการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวที่มาท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดสุราษฎร์ธานี ผลการศึกษาพบว่า โดยภาพรวมมีพฤติกรรมท่องเที่ยวอยู่ในระดับมาก โดยด้านสิ่งอำนวยความสะดวก มีค่าเฉลี่ยสูงสุดในระดับมาก รองลงมาคือด้านความประทับใจ ส่วนด้านการแลกเปลี่ยนทางวัฒนธรรมมีค่าเฉลี่ยต่ำสุดระดับมาก ที่เป็นเช่นนั้นเพราะว่าความสะดวกสบายคือปัจจัยที่สำคัญที่สุดสำหรับนักท่องเที่ยวจะสังเกตเห็นได้ว่ามีโรงแรมที่พักที่เกิดขึ้นมากมายในแหล่งท่องเที่ยวเพื่ออำนวยความสะดวกให้นักท่องเที่ยว มีทั้งราคาหลักหมื่นจนถึง

หลักพัน ที่ไหนมีการอำนวยความสะดวกได้ดีนักท่องเที่ยวก็พร้อมจะไปที่นั่น ยกตัวอย่างเช่น นักท่องเที่ยวมาเที่ยวที่อุทยานแห่งชาติเขาสกแต่นักท่องเที่ยวไปพักค้างคืนที่เกาะสมุยหรือที่เกาะภูเก็ต สาเหตุสำคัญคือที่เกาะสมุยและที่เกาะภูเก็ตมีที่พักที่สะดวกสบาย นอกจากนี้จากผลการวิจัยพบว่า ด้านความประทับใจมีค่าเฉลี่ยรองลงมา ความประทับใจจากสถานที่ท่องเที่ยว ความประทับใจจากคน ในชุมชนต้องทำหน้าที่เป็นเจ้าบ้านที่ดี คือ สมาชิกในชุมชน ให้การต้อนรับ และบริการนักท่องเที่ยว ด้วยความเต็มใจ มีใบหน้ายิ้มแย้มแจ่มใส มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี มีจิตใจรักการบริการ มีความอดทนอดกลั้น ทำหน้าที่เป็นผู้ดูแลที่ดีในการท่องเที่ยว ส่วนการเรียนรู้วัฒนธรรมและการแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมของนักท่องเที่ยวมีค่าเฉลี่ยน้อยกว่าสองด้านที่กล่าวมาเนื่องจากการเรียนรู้และการแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมเป็นพฤติกรรมที่ลึกซึ้งและต้องใช้เวลามากในการเรียนรู้ให้เข้าใจอย่างแท้จริงซึ่ง นักท่องเที่ยวที่มาเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดสุราษฎร์ธานี ส่วนมากมาเที่ยวในเชิงความบันเทิงและเชิงธรรมชาติเป็นเป้าหมายหลักส่วนการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมเป็นเป้าหมายรอง รวมทั้งเวลาการท่องเที่ยวก็ใช้เวลาอยู่ในจังหวัดสุราษฎร์ธานีไม่นานทำให้การเรียนรู้และการแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมมีค่าเฉลี่ยน้อยกว่าด้านอื่น ๆ ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ วริศรา บุญสมเกียรติ (2555 : 103) ได้ศึกษาเรื่องแนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจังหวัด นครศรีธรรมราช : วัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร วัดธาตุน้อย และโบราณสถานวัดโมคัลลาน ผลการวิจัยพบว่า แหล่งท่องเที่ยวทั้งสามแหล่งมีศักยภาพมากที่สุดในด้านสิ่งอำนวยความสะดวก ด้านศักยภาพการท่องเที่ยวและด้านสิ่งดึงดูดใจ

2. การจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดสุราษฎร์ธานีเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ผลการวิจัยพบว่าการจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดสุราษฎร์ธานีเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ประกอบด้วย 4 ด้าน คือด้านการสร้างสิ่งดึงดูดใจนักท่องเที่ยว ด้านการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยว ด้านการบริหารจัดการ และด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่น มีรายละเอียดการอภิปรายผลดังนี้

ด้านการสร้างสิ่งดึงดูดใจนักท่องเที่ยว พบว่าการจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดสุราษฎร์ธานีเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน จะต้องสร้างสิ่งที่ดึงดูดใจนักท่องเที่ยว ประกอบด้วย 3 ขั้นตอนคือ 1. การค้นหาคุณค่าและอัตลักษณ์ของศิลปะในแต่ละชุมชน 2. การพัฒนาต่อยอดเพื่อสร้างมูลค่า และ 3. การอนุรักษ์และการสืบสาน สาเหตุที่ต้องสร้างสิ่งดึงดูดใจนักท่องเที่ยว 3 ขั้นตอนเนื่องมาจาก ในแต่ละชุมชนมีวิถีชีวิต ที่เหมือนกันและแตกต่างกันการค้นหาคุณค่าและอัตลักษณ์ของตนเองเจอ ก็จะเกิดประโยชน์แก่ชุมชนนั้น เช่น ทำให้เกิดธุรกิจการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมนำมาซึ่งรายได้สู่ชุมชน ทำให้ประชาชนในชุมชนมีรายได้เพิ่มขึ้น มาตรฐานดีขึ้น ชุมชนเข้มแข็งขึ้น ประเทศก็พัฒนาขึ้น คุณค่าและอัตลักษณ์ของศิลปะในแต่ละชุมชน เช่น ภูมิปัญญาท้องถิ่น การละเล่น ดนตรี และกีฬา และวิถีชีวิต เสื้อผ้าเครื่องประดับ อาหาร ฯลฯ เมื่อสร้างแหล่งท่องเที่ยวขึ้นมาแล้ว หลังจากนั้นจะต้องพัฒนาต่อยอดเพื่อสร้างมูลค่าให้กับสิ่งที่สร้างขึ้น การพัฒนาและต่อยอดเพื่อสร้างมูลค่าในคุณค่าและอัตลักษณ์ ศิลปะและวัฒนธรรมนั้น คำว่าการดึงดูดใจในที่นี้คือสิ่งดึงดูดใจที่เป็นวัฒนธรรม เช่น เป็นสิ่งที่ไม่เป็นที่ไหน ยิ่งใหญ่ที่สุด เล็กที่สุด มหัศจรรย์ที่สุด เป็นสิ่งสำคัญที่สุด งดงามที่สุด หรือ แปลก ใหม่ ใหญ่ ดังแล้วนำสิ่งนั้นมาพัฒนาต่อยอดเพื่อสร้างมูลค่า การอนุรักษ์และการสืบสาน คือการสืบทอดต่อไปยังชนรุ่นหลัง เมื่อรุ่นพ่อรุ่นแม่หมดไปจะต้องมีการสืบทอดไปสู่ลูกหลาน สอดคล้องกับคำกล่าวที่ว่า “เด็กในวันนี้คือ

ผู้ใหญ่ในวันหน้า” จะเห็นได้ว่าศิลปวัฒนธรรมและภูมิปัญญาจะลอบหายไปจากแผ่นดินหากไม่มีการอนุรักษ์ สืบสานต่อจากรุ่นสู่รุ่น ศิลปวัฒนธรรมและภูมิปัญญาบางอย่างอยู่ในที่ที่ไม่มีคนเห็นค่าสุดท้ายก็หายไป ดังนั้นการอนุรักษ์ย่อมดีกว่าการฟื้นฟูและซ่อมแซมเพราะมันจะไม่เหมือนเดิม ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัย ของ กาญจนา สุภัคธศิริกุล (2556 : ข) ได้ศึกษาเรื่อง การพัฒนาคุณภาพการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมใน ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ผลการศึกษาพบว่า ศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ประกอบด้วย 3 ด้าน ได้แก่ 1) ศักยภาพในการดึงดูดใจในด้านการท่องเที่ยว แหล่งท่องเที่ยวมีความเป็นเอกลักษณ์ด้านวิถีชีวิต ภูมิปัญญา และองค์ความรู้ในงานประเพณีส่วนใหญ่เป็นทางพุทธศาสนา การประกอบพิธีกรรมสืบทอดกัน มาจากอดีตถึงปัจจุบัน และมีกิจกรรมเสริมเพื่อให้เกิดความสนุกสนานและน่าสนใจ และความงามทาง ศิลปวัฒนธรรม เช่น การแต่งกาย ภาษาที่ใช้ในการสื่อสาร ความเป็นอยู่ของคนในท้องถิ่นการแสดงและ การละเล่น 2) ศักยภาพในการรองรับด้านการท่องเที่ยว แหล่งท่องเที่ยวมีการพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวก สะดวกขั้นพื้นฐาน แหล่งท่องเที่ยวบางแห่งมีข้อจำกัดบางประการในการพัฒนาต่อไปในอนาคต ไม่ว่าจะเป็น เป็นลักษณะภูมิประเทศ การวางผังเมืองและสิ่งก่อสร้างต่าง ๆ ที่ไม่สามารถขยายได้

ด้านการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยว ควรบริหารการ 2 ประการ คือ 1. กิจกรรมการ ท่องเที่ยว และโปรแกรมการท่องเที่ยวที่น่าสนใจ 2. มีการจัดการที่พัก และสิ่งอำนวยความสะดวก ด้านการ ท่องเที่ยวอย่างเพียงพอ สาเหตุที่ต้องจัดกิจกรรมการท่องเที่ยว 2 ประการที่กล่าวมาเนื่องจาก การมี กิจกรรมการท่องเที่ยวภายในชุมชนที่น่าสนใจ มีกิจกรรมให้นักท่องเที่ยวมีโอกาสได้สัมผัสเสน่ห์ชุมชนด้วย การลงมือปฏิบัติ หรือมีโปรแกรมการท่องเที่ยว เช่น “พาเที่ยวบ้านฉัน” สามารถดึงดูดใจนักท่องเที่ยวได้ หากสร้างกิจกรรมให้ตรงกับความสนใจของนักท่องเที่ยวจะทำให้นักท่องเที่ยวมาเที่ยวและสถานที่ท่องเที่ยว นั้นมีชื่อเสียงจนสามารถเป็นที่รู้จักของนักท่องเที่ยวไทยและต่างประเทศ ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ กิตติศักดิ์ คุ่มวงษ์ (2554 : 20) ได้วิจัยเรื่องแนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม : กรณีศึกษา ชุมชนวัดบางหัวเสือ อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ ผลการศึกษาพบว่า ชุมชนวัดบางหัวเสือมี ทรัพยากรการท่องเที่ยวที่สำคัญได้แก่ พิพิธภัณฑสถานพื้นบ้าน ตลาดน้ำ สถาปัตยกรรมสมัยใหม่ของโบสถ์วัดบาง หัวเสือ มีการฟื้นฟูแนวทางในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวบรรลุศักยภาพสูงสุด ชนบธรรมนิยมประเพณี และ รักษาเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมของชุมชน แนวทางการพัฒนาคือควรมีการเพิ่มกิจกรรมการท่องเที่ยว ควรมี มัคคุเทศก์นำชม ควรเพิ่มแสงสว่างในตู้เก็บวัตถุโบราณ ควรส่งเสริมมารยาทที่ดีแก่พ่อค้าแม่ค้า และควร ควบคุมราคาสินค้า

ด้านการบริหารจัดการ ผลการวิจัยพบว่า ด้านการบริหารจัดการการท่องเที่ยวเชิง วัฒนธรรมในจังหวัดสุราษฎร์ธานี เพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ควรมีคณะกรรมการบริหารจัดการ แหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม คนในชุมชน ทำหน้าที่เป็นเจ้าบ้านที่ดี มีข้อมูลของแหล่งท่องเที่ยวเชิง วัฒนธรรม ที่ชัดเจนและครอบคลุม มีการนำทุนชุมชน และทุนทางวัฒนธรรม มาสร้างมูลค่าเพิ่ม มี แผนธุรกิจชุมชนท่องเที่ยว และมีการดำเนินงานตามแผน มีการจัดระเบียบสิ่งแวดล้อมชุมชน ภูมิทัศน์ จุดถ่ายภาพ รวมถึงเส้นทางคมนาคม มีการประชาสัมพันธ์ และส่งเสริมการตลาด มีการจัดทำปฏิทิน กิจกรรมท่องเที่ยวของชุมชนและเผยแพร่ มีการเชื่อมโยงเครือข่าย การท่องเที่ยว มีการจัดกิจกรรม ส่งเสริมการท่องเที่ยวชุมชนท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม เมืองหลักและเมืองรอง มีการจัดกิจกรรม พิเศษ Special Event ส่งเสริมการตลาดในลักษณะ แพลก ใหม่ ใหญ่ ดัง สาเหตุที่ต้องบริหาร จัดการแหล่งท่องเที่ยว เนื่องมาจากการมีคณะกรรมการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

จะทำให้การทำงานอยู่ภายใต้การวางแผนการดำเนินงานทำให้การทำงานมีประสิทธิภาพ เพราะว่าแต่ ละงานต้องมีผู้รับผิดชอบ เมื่อมีนักท่องเที่ยวมาเที่ยว คนในชุมชนต้องทำหน้าที่เป็นเจ้าบ้านที่ดี คือ สมาชิกในชุมชน ให้การต้อนรับ และบริการนักท่องเที่ยว ด้วยความเต็มใจ มีใบหน้าที่ยิ้มแย้มแจ่มใส มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี มีจิตใจรักการบริการ มีความอดทนอดกลั้น ทำหน้าที่เป็นผู้ดูแลที่ดี ตลอดเส้นทางการท่องเที่ยว สาเหตุที่ต้องทำเช่นนี้เพราะว่าการเป็นเจ้าบ้านที่ดีจะทำให้นักท่องเที่ยวเกิดความประทับใจนำไปสู่การการกลับมาเที่ยวอีกครั้งในอนาคต หลังจากนั้นชุมชนจะต้องมีข้อมูลของแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ที่ชัดเจนและครอบคลุม มีการจัดทำข้อมูล ของชุมชนเป็นเอกสาร หรือเป็นคู่มือ ประกอบด้วย ข้อมูลทั่วไป ข้อมูลแหล่งท่องเที่ยว ข้อมูลภูมิปัญญาวิถีชีวิต วัฒนธรรม ประเพณี พื้นบ้าน ผลิตภัณฑ์และสินค้าชุมชน มีการนำข้อมูลชุมชน มาใช้ในการเผยแพร่ และเป็นข้อมูลในการศึกษาเรียนรู้ ของคนในชุมชน เพื่อให้เกิดการดึงดูดคน เข้ามาศึกษาชุมชนและวิถีชีวิต ของคนในชุมชนเพิ่มมากขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ภัทรา แจ่มใจเจริญ (2558 : 106) ได้วิจัยเรื่อง การจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมกรณีศึกษา ชุมชนโอหิงมาจิ หมู่บ้านชिरาคาว่าโก จังหวัดกัมพู ประเทศญี่ปุ่น ผลการวิจัยพบว่า การจัดการทรัพยากรเพื่อการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของชุมชนโอหิงมาจินั้น มีพัฒนาการที่ดีขึ้นอย่างต่อเนื่อง ทั้งนี้เนื่องมาจากทางชุมชนโอหิงมาจิมีระบบสังคมตาม ประเพณีที่มีความเข้มแข็ง และได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานภายนอก ทั้งรัฐบาลและหน่วยงานไม่ แสวงหากาไรในด้านวิชาการในการเป็นที่เอื้ออำนวยในการสร้างระบบจัดการมรดกวัฒนธรรมและการเงิน เป็นต้น ทรัพยากรส่วนใหญ่ในชุมชนถูกจัดการโดยเริ่มจากการชี้ให้เห็นถึงคุณค่าของทรัพยากร วัฒนธรรมจากหน่วยงานภายนอก โดยเฉพาะอย่างยิ่งหลังจากที่ชุมชนโอหิงมาจิได้รับการขึ้นทะเบียน ในบัญชีมรดกโลกนั้น ชุมชนได้รับความสนใจจากกลุ่มนักวิชาการ สื่อ และหน่วยงานเพื่อการอนุรักษ์ มรดกวัฒนธรรม ชุมชนรับฟังข้อเสนอแนะจากหลายฝ่ายและหาแนวทางเพื่อรักษามรดกวัฒนธรรม ของชุมชนให้สมกับเป็นแหล่งมรดกโลกทางวัฒนธรรม โดยมีแรงจูงใจเพื่อรักษาชื่อเสียงของชุมชนใน การเป็นแหล่งมรดกโลกและต้องการรักษาความนิยมจากกลุ่มนักท่องเที่ยว

ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่น ควรประกอบด้วย 2 ประการ คือ 1. ชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการการท่องเที่ยว 2. ชุมชนมีส่วนร่วมเชิงเศรษฐกิจจากกิจกรรม การท่องเที่ยว สาเหตุชุมชนควรมีส่วนร่วมในการจัดการแหล่งท่องเที่ยวเนื่องมาจากประเด็นสำคัญที่ จะทำให้การท่องเที่ยวเกิดความยั่งยืนจะต้องให้คนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการ การท่องเที่ยว ตั้งแต่การมีส่วนร่วมในการวางแผน การดำเนินงาน และการติดตามประเมินผล ชุมชนควรมี ส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นต่อการจัดการแหล่งท่องเที่ยวในท้องถิ่นของตน ควรมีส่วนร่วมใน การวางแผนหรือบริหารจัดการ โดยการจัดตั้งองค์กรในท้องถิ่นเพื่อให้มีบทบาทในการจัดการแหล่ง ท่อท่องเที่ยว หลังจากที่ชุมชนได้สร้างแหล่งท่องเที่ยวมาระยะหนึ่งจะมีรายได้จากการท่องเที่ยว ทุกคนใน ชุมชนจะต้องมีส่วนร่วมในรายได้จากการท่องเที่ยวเป็นผู้ เช่น นำเที่ยว หรือให้บริการในกิจกรรมการ ท่อเที่ยว จากการขายอาหาร ของที่ระลึก หรือสินค้าพื้นเมือง หรือรายได้จากการแสดง ศิลปวัฒนธรรมพื้นเมือง หากไม่มีส่วนร่วมและไม่ได้รับความเป็นธรรมในรายได้จะเกิดความขัดแย้ง ขึ้นได้ ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ พรรณี จุฑานนท์ (2548) ได้วิจัยเรื่อง รูปแบบการท่องเที่ยว ชุมชนบ้านนาทะเล หมู่ 5 ตำบลชัยชุมพล อำเภอลับแล จังหวัดอุตรดิตถ์ ผลการวิจัยพบว่า ชุมชนบ้าน นาทะเล มีศักยภาพที่สามารถนำไปใช้เพื่อพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวได้ โดยพบว่าปัจจัยที่มีผลในการ

ทำให้ชุมชนเกิดศักยภาพคือ การมีส่วนร่วมของชุมชน และความเข้มแข็งของชุมชน เนื่องจากเป็นชุมชนที่พึ่งตนเองได้ทางเศรษฐกิจประกอบกับมีความภาคภูมิใจในภูมิปัญญาท้องถิ่นของตน มีผลให้คนในชุมชนภายใต้การนำของผู้เฒ่าอย่างเป็นทางการและไม่เป็นทางการ มีความกระตือรือร้นและพร้อมให้ความร่วมมือกันในการพัฒนาชุมชนในด้านการท่องเที่ยว

3. การเสนอเส้นทางท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดสุราษฎร์ธานี ประกอบด้วย 4 เส้นทาง คือ เส้นทางนวัตวิถีของดีรอบอ่าวบ้านดอน เส้นทางขอพรสิ่งศักดิ์สิทธิ์ เส้นทางคืนชีพศรีวิชัย (อาณาจักรศรีวิชัย) และเส้นทางสายหลุดพ้น สาเหตุที่ผู้วิจัยสร้างเส้นทางท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดสุราษฎร์ธานี 4 เส้นทาง เนื่องมาจากผู้วิจัยนำผลการวิจัยในวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 พฤติกรรมการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวที่มาท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดสุราษฎร์ธานี ในหัวข้อประเภทการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่นักท่องเที่ยวสนใจ ซึ่งผลการวิจัยพบว่า นักท่องเที่ยวสนใจประเภทการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมเรียงลำดับจากสนใจมากที่สุดไปหาน้อยดังนี้ คือ ภูมิปัญญาท้องถิ่น การละเล่นดนตรีและกีฬา ประวัติศาสตร์โบราณคดีและพิพิธภัณฑสถาน สถาปัตยกรรมเก่าแก่ ศิลปกรรมและหัตถกรรม และวิถีชีวิต เสื้อผ้าเครื่องประดับ และอาหาร ตามลำดับ แล้วนำผลการวิจัยมาวิเคราะห์เป็นเส้นทางท่องเที่ยวตามความสนใจของนักท่องเที่ยวเพื่อไว้รองรับนักท่องเที่ยวในอนาคตซึ่งเป็นอีกทางเลือกหนึ่งของการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่มีความเป็นเรื่องราวมากขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ศิริเพ็ญ ดาบเพชร และคณะ (2554) ได้วิจัยเรื่อง การสร้างเส้นทางท่องเที่ยวในกลุ่มจังหวัดภาคเหนือตอนล่าง 1 จากพฤติกรรมการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวชาวไทย ผลการวิจัยพบว่า นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีอายุระหว่าง 21-30 ปี สำเร็จการศึกษาในระดับปริญญาตรี กิจกรรมการท่องเที่ยวที่นักท่องเที่ยวสนใจ 5 อันดับแรก คือ ทำบุญ/ไหว้พระ ถ่ายรูปชมโบราณสถาน ชมวิวและธรรมชาติ และการเที่ยวพิพิธภัณฑสถาน โดยสถานที่ที่นักท่องเที่ยวสนใจไปเยี่ยมชม ได้แก่ อุทยานประวัติศาสตร์ วัด และอุทยาน แห่งชาติ และเส้นทางท่องเที่ยวที่มีความเชื่อมโยงกับกิจกรรมและแหล่งท่องเที่ยวจากความสนใจของนักท่องเที่ยวมี 3 เส้นทาง ได้แก่ เส้นทาง “เมืองนำถิ...จักรยาน” เส้นทาง “ถ่ายดอกหมอก” และเส้นทาง “หลงอดีตา”

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัยการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดสุราษฎร์ธานีเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนมีรายละเอียดดังนี้

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

- 1) กรมการท่องเที่ยวและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรมีนโยบายในการส่งเสริมการสร้างภาคีกับภาคประชาชนและภาคเอกชนเกี่ยวกับการบริหารจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมให้มากขึ้น
- 2) กรมการท่องเที่ยวและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรมีนโยบายให้หน่วยงานในกำกับติดตามการทำงานเกี่ยวกับการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอย่างต่อเนื่อง
- 3) กรมการท่องเที่ยวและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ควรมีนโยบายในการวางแผนเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในอนาคตว่าจะเพิ่มรายได้ด้านการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมได้อย่างไร
- 4) กรมการท่องเที่ยวควรมีนโยบายในการให้เยาวชนมีส่วนร่วมในการสืบทอดมรดกทางวัฒนธรรมของตนเอง

5) หน่วยงานภาครัฐควรมีการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในระยะยาว เนื่องจากการสร้างและพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวแต่ละแห่งกว่าจะสำเร็จต้องใช้ระยะเวลายาวนาน

6) องค์การบริหารส่วนจังหวัดสุราษฎร์ธานีและกรมการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ควรมีนโยบายในการส่งเสริมให้อาณาจักรศรีวิชัยกลายเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญของจังหวัดสุราษฎร์ธานี

7) หน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวและภาคเอกชนควรมีนโยบายในการสร้างสถานที่และกิจกรรมเพื่อดึงเงินจากนักท่องเที่ยว เช่น การสร้างพิพิธภัณฑ์ในสนามบินหรือเส้นทางที่นักท่องเที่ยวต้องเดินทางผ่าน

8) หน่วยงานภาครัฐจะต้องมีนโยบายในการจัดให้ผู้เชี่ยวชาญด้านการตลาด ด้านการพัฒนาผลิตภัณฑ์ ด้านการประชาสัมพันธ์ แก่ผู้ประกอบการด้านการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดสุราษฎร์ธานี

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัย

1) การพัฒนาเครือข่ายความร่วมมือระหว่างการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมกับการท่องเที่ยวเชิงธรรมชาติ

2) การพัฒนารูปแบบการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดสุราษฎร์ธานี

3) การศึกษาการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวในต่างประเทศที่ประสบความสำเร็จด้านการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม เช่น ประเทศสิงคโปร์ ประเทศญี่ปุ่น ประเทศเกาหลีใต้

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบคุณพระมหาติลกร์ศรีมิ ฐิตจาโร รองผู้อำนวยการฝ่ายวิชาการ ปฏิบัติหน้าที่แทน ผู้อำนวยการ โครงการขยายห้องเรียนสุราษฎร์ธานี รองศาสตราจารย์ดร. จำเริญ ชูช่วยสุวรรณ ดร. ชูศักดิ์ เอกเพชร อาจารย์อนุรัตน์ แพนสกุล และขอขอบคุณผู้ให้ข้อมูลหลัก ในการสนทนากลุ่มเฉพาะ ประกอบด้วย พระครูจิระเจติยาทร รองศาสตราจารย์ดร. จำเริญ ชูช่วยสุวรรณ นายทศพล งานไพโรจน์ นางยุพาพรรณ คงชนะ นายกิตติ ชินเจริญธรรม นายเทพศิลป์ ผ่องแก้ว อาจารย์จาร์ ทิพย์ศักดิ์ นางจรัญญา ศรีรักษ์ นายเศรษฐพงศ์ โพธิ์พื้น นายสมชาย สินมา นายพรชัย มาลาสกุลชัย และนายธวัชชัย กลิ่นนาค ที่ได้ช่วยให้การวิจัยสมบูรณ์ทำให้เกิดผลงานวิจัยอันเป็นคุณูปการที่จะนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อไป

เอกสารอ้างอิง

กาญจนา สุคันธศิริกุล. “การพัฒนาคุณภาพการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ”.

รายงานการวิจัย. สาขาวิชาเทคโนโลยีการจัดการ สำนักวิชาเทคโนโลยีสังคม: มหาวิทยาลัยเทคโนโลยี สุรนารี, 2556.

กิตติศักดิ์ คุ่มวงษ์. “แนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม : กรณีศึกษาชุมชนวัดบางหัวเสือ อำเภอบางขัน จังหวัดสมุทรปราการ”. รายงานวิจัย. สาขาสังคมศาสตร์ เพื่อการพัฒนา. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี. 2554.

- ชนิดาภา ไมตรีแก้ว. “การจัดวางเส้นทางการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวกลุ่มประเทศตะวันออกกลาง ให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด : กรณีศึกษาบริษัทเอ็กซ์โซติกส์เกทอะเวย์” **รายงานวิจัย**. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย, 2554.
- พรรณี จุฑานนท์. “รูปแบบการท่องเที่ยวชุมชนบ้านนาทะเล หมู่ 5 ตำบลชัยชุมพล อำเภอลับแล จังหวัด อุตรดิตถ์”. **รายงานวิจัย**. สาขาการวิจัยและพัฒนาท้องถิ่น. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์, 2548.
- ภัทรา แจ่มใจเจริญ. “การจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมกรณีศึกษา ชุมชนโอหิงมาจิ หมู่บ้านชีราคาวาโก จังหวัดกัญญา ประเทศญี่ปุ่น” **รายงานวิจัย**. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2558.
- วิศรา บุญสมเกียรติ. “แนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจังหวัดนครศรีธรรมราช วัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร วัดธาตุน้อย และโบราณสถานวัดโมคัลลาน”. **รายงานวิจัย**. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัย ฐรกิจบัณฑิต, 2555.
- วรพร ฉายกั. “ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติที่มีต่อการเข้าชมอุทยานประวัติศาสตร์ ศรีสัชนาลัย จังหวัดสุโขทัย”. **รายงานวิจัย**, บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 2556.
- สุรพงษ์ โสธนเสถียร. หลักการและทฤษฎีการวิจัยทางสังคมศาสตร์. พิมพ์ครั้งที่ 3, กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ประสิทธิ์ ภัณฑ์แอนด์พริ้นติ้ง, 2549.
- องค์การบริหารส่วนจังหวัดสุราษฎร์ธานี. **แผนพัฒนาจังหวัดสุราษฎร์ธานี พ.ศ. 2558-2560**. สุราษฎร์ธานี, 2558.
- กรุงเทพธุรกิจ, **ภาคท่องเที่ยวปี 59 ดันรายได้ 17% ของจีดีพี**, [ออนไลน์]. แหล่งที่มา : <http://www.bangkokbiznews.com/news/detail/740824> (28 พฤษภาคม. 2561)
- มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี. **แผนพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติ ฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2560 – 2564)**. [ออนไลน์], แหล่งที่มา : http://www.ubu.ac.th/web/files_up/03f2017052216244626.pdf (28 พฤษภาคม 61)
- Dooasia ข้อมูลท่องเที่ยว, รู้จักภาคใต้ก่อนไปเที่ยว, [ออนไลน์] แหล่งที่มา : <http://www.dooasia.com/south/> (28 พ.ค. 2561)

ภาคผนวก ข

ตารางกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการนำผลการวิจัยไปใช้

ตารางกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการนำผลการวิจัยไปใช้

กิจกรรม	การนำไปใช้	ประโยชน์และแผนที่วางไว้
1. กระบวนการศึกษาวิจัยไปประยุกต์ใช้ในการเรียนการสอนในหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรบัณฑิต หลักสูตรพุทธศาสตรบัณฑิต สาขาการจัดการเชิงพุทธ	วิชาการบริหารโครงการ วิชาสถิติเบื้องต้นและการวิจัย วิชาการระบบสารสนเทศเพื่อการจัดการ	ทำให้การเรียนการสอนสอดคล้องกระเปียบวิธีวิจัยและการนำผลการวิจัยไปเป็นเนื้อหาการเรียนการสอน
2. ด้านสังคมและชุมชน	1. เทศบาลนครสุราษฎร์ธานี 2. ชุมชนบางใบไม้ ตำบลบางใบไม้ อำเภอเมือง จังหวัดสุราษฎร์ธานี	1. แผนพัฒนาจังหวัดสุราษฎร์ธานีระยะ 20 ปี (พ.ศ.2560-2579) 2. ข้อมูลในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวชุมชนบางใบไม้

ภาคผนวก ค
เครื่องมือสำหรับการวิจัย

1. ( )	ภูมิปัญญาท้องถิ่น	2. ( )	วิถีชีวิตเสื้อผ้าเครื่องประดับ อาหาร
3. ( )	ศิลปกรรมและหัตถกรรม	4. ( )	ประวัติศาสตร์โบราณคดี และพิพิธภัณฑ์
5. ( )	สถาปัตยกรรมเก่าแก่	6. ( )	การเล่น ดนตรี และกีฬา
7. ( )	ศาสนาและพิธีกรรมทางศาสนา	8. ( )	ประเพณีวัฒนธรรมพื้นบ้าน (ช่วงเทศกาลต่าง ๆ)
9. ( )	ภาษาและวรรณกรรม	10. ( )	อื่น ๆ ระบุ .....

ตอนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับพฤติกรรมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดสุราษฎร์ธานี

คำชี้แจง : ทำเครื่องหมาย✓ลงในระดับการปฏิบัติการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของจังหวัดสุราษฎร์ธานี

พฤติกรรมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม	ระดับการปฏิบัติ				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
1. ด้านการเรียนรู้ทางวัฒนธรรม					
1.1 มีการให้ความรู้จากมัคคุเทศก์/เจ้าหน้าที่ในพื้นที่					
1.2 มีป้ายติดบอกประจำวัตถุที่สำคัญ ๆ					
1.3 นักท่องเที่ยวสามารถเข้าไปมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ประเพณี วัฒนธรรมของสถานที่ท่องเที่ยววนั้น ๆ					
1.4 มีส่วนร่วมในการเรียนรู้ในแหล่งท่องเที่ยวด้านประวัติศาสตร์และโบราณสถาน โบราณวัตถุ					
1.5 ท่านเข้าใจในขนบธรรมเนียมประเพณีไทย					
2. ด้านการแลกเปลี่ยนวัฒนธรรม					
2.1 มีส่วนร่วมในการเล่นพื้นบ้าน กีฬาพื้นบ้าน					
2.2 มีการชิมหรือรับประทานอาหารท้องถิ่น					
2.3 มีการบันทึกภาพเกี่ยวกับวัฒนธรรมไว้เป็นที่ระลึก					
2.4 มีการนำวัฒนธรรมประจำถิ่นไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน					
2.5 มีการพูดคุยและแลกเปลี่ยนประสบการณ์ด้านวัฒนธรรม					
3. ด้านความประทับใจ					
3.1 ความสวยงามของศิลปะและสถาปัตยกรรมประจำถิ่น					
3.2 หัตถกรรมประจำถิ่น					
3.3 การเล่น การแสดงประจำถิ่น					
3.4 ขนบธรรมเนียมประเพณีประจำถิ่น					
3.5 มีความประทับใจในวิถีชุมชนในท้องถิ่น					
4. ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก					
4.1 แผนที่หรือข้อมูลการท่องเที่ยวมีความเหมาะสม					

พฤติกรรมगत่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม	ระดับการปฏิบัติ				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
4.2 การคมนาคมเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวมีความสะดวกปลอดภัย					
4.3 ร้านอาหารและเครื่องดื่มมีความเหมาะสม					
4.4 ที่พัก ห้องน้ำ สะอาดถูกหลักอนามัย					
4.5 เจ้าหน้าที่ให้บริการด้วยความเหมาะสม					

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะ

.....

.....

.....

ขอขอบคุณที่อนุเคราะห์ตอบแบบสอบถามในครั้งนี้
คณะวิจัย

Research Questionnaire
Sustainable Cultural Tourism in Surat Thani

Explanation

1. This questionnaire will use for research on sustainable cultural tourism in Surat Thani province.
2. This questionnaire consists of 3 parts. Please respond to all parts.

Part I : Personal Facts

Explanation : Please mark ✓ in the box ( ) to match your reality.

1. Gender

1. ( ) Male	2. ( ) Female

2. Age

1. ( ) 15 - 24	2. ( ) 25-34
3. ( ) 35-44	4. ( ) 45-54
5. ( ) 55 up	

3. Education

1. ( ) Undergraduate	2. ( ) Bachelor's degree
3. ( ) Master's degree	4. ( ) Higher than master's degree

4. Country (specify) .....

5. How to travel to the destination (Can answer more than one)

1. ( ) Plane	2. ( ) Ship
3. ( ) Private car	4. ( ) Coach / bus
5. ( ) Motorcycle	6. ( ) Bicycle
7. ( ) Rental car	8. ( ) Train
9. ( ) Walk	10.( ) Others (specify) .....

6. Your favourite products (Can answer more than one)

1. ( ) Local food	2. ( ) Local souvenirs
3. ( ) Local fruit	4. ( ) Handicraft
5. ( ) Garment	6. ( ) Accessories
7. ( ) Others (specify)	

7. Cultural Tours of Interest (Can answer more than one)

1. ( ) Local Knowledge	2. ( ) Lifestyle Clothes and Food
3. ( ) Fine art and Handwork	4. ( ) History Archeology anc Museum
5. ( ) Ancient Architecture	6. ( ) Music and Sport
7. ( ) Religion and rituals	8. ( ) Tradition

9. ( ) Language and Literature   10.( ) Others (specify).....

Part II : Information on Cultural Tourism Behavior in Surat Thani Province

Explanation: Marked ✓ in the level of cultural tourism operations of Surat Thani.

Behavior of cultural tourism	Level of execution				
	Excellence	Good	Fairly good	Fair	Poor
1. Cultural Learning					
1.1 Educate by local guide and Service officer					
1.2 There are signs attached to important objects.					
1.3 Tourists can participate in traditional conservation and the culture of the place.					
1.4 Participate in learning about historic sites and antiquities.					
1.5 You understand the Thai traditions.					
2. Cultural exchange					
2.1 Participate in traditional folk and games.					
2.2 Have a taste or try local food.					
2.3 There are cultural images recorded as souvenirs.					
2.4 Apply the local culture to everyday life.					
2.5 Discuss and exchange cultural experiences.					
3. Impression					
3.1 Impressed by the beauty of local art and architecture.					
3.2 Impression of local handicrafts.					
3.3 Impressive in the play and local show					
3.4 Impression in local tradition					
3.5 Impressions of the local community.					
4. Facilities					
4.1 Map or tourist information are appropriate.					
4.2 Transportations are safe and convenient.					
4.3 Restaurants and beverages are appropriate.					
4.4 Room and bathroom are hygienic.					

Behavior of cultural tourism	Level of execution				
	Excellence	Good	Fairly good	Fair	Poor
4.5 Service officer.					

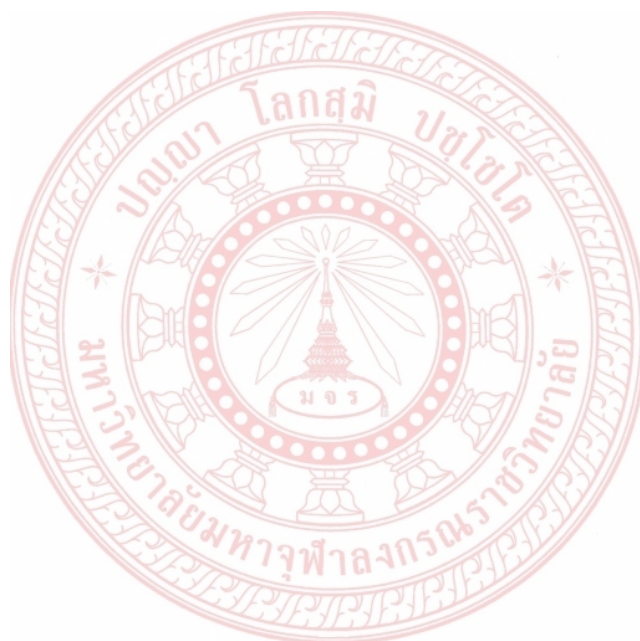
Part III : Suggestion

.....

.....

Thank you for taking the time to respond to this questionnaire.

Research Team

ประมวลภาพประกอบการสนทนากลุ่มเฉพาะเรื่องการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดสุราษฎร์ธานี
เพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน
ในหัวข้อ “การจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน”
ในวันที่ 1 ตุลาคม 2561

ผู้ให้ข้อมูลหลักเสนอแนะเกี่ยวกับการจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมฯ และยืนยันเส้นทางการ
ท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดสุราษฎร์ธานี

อ.ประสิทธิ์ พิณวงศ์ และ ดร.อำพล ปุญญา อาจารย์ประจำสาขารัฐประศาสนศาสตร์ วิทยาลัยสงฆ์ สุราษฎร์ธานีบันทึกสรุปประเด็นสำคัญจากการสนทนากลุ่มเฉพาะแบบแผนที่ความคิด

ผู้ให้ข้อมูลหลักในการสนทนากลุ่มเฉพาะ ประกอบด้วย ตัวแทนนักวิชาการ ตัวแทนภาครัฐ ตัวแทนภาคประชาชน และตัวแทนภาคเอกชน ถ่ายภาพรวมกันหลังจากการสนทนากลุ่มเฉพาะ

ภาคผนวก จ

รายนามผู้ทรงคุณวุฒิ/ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

รายนามผู้ทรงคุณวุฒิตรวจเครื่องมือวิจัย

1. รองศาสตราจารย์ ดร.จำเริญ ชูช่วยสุวรรณ ตำแหน่ง นักวิชาการอิสระ ผู้เชี่ยวชาญด้านมนุษยศาสตร์
กับสังคม
2. รองศาสตราจารย์ ดร.ชูศักดิ์ เอกเพชร ตำแหน่ง รักษาการอธิการบดีมหาวิทยาลัย ราชภัฏ
สุราษฎร์ธานี ผู้เชี่ยวชาญด้านการท่องเที่ยวและวัฒนธรรม
3. อาจารย์อนูรัตน์ เพนสกุล ตำแหน่ง ผู้อำนวยการสำนักศิลปะและวัฒนธรรม มหาวิทยาลัย
ราชภัฏสุราษฎร์ธานี ผู้เชี่ยวชาญด้านศิลปะและวัฒนธรรม

รายนามผู้ทรงคุณวุฒิในการให้ข้อมูลสำคัญสำหรับการสนทนากลุ่มเฉพาะ

1. พระครูจิระเจติยาทร ผู้ช่วยเจ้าอาวาสวัดพระบรมธาตุไชยาราชวรวิหาร
2. รองศาสตราจารย์ ดร.จำเริญ ชูช่วยสุวรรณ ข้าราชการบำนาญ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัยวิทยาเขตนครศรีธรรมราช
3. นายทศพล งานไพโรจน์ อดีตนายยกเทศมนตรีเมืองท่าข้าม
4. นางยุพาพันธ์ คงชนะ ผู้อำนวยการกองการท่องเที่ยวและกีฬา องค์การบริหารส่วนจังหวัดสุราษฎร์ธานี
5. นายกิตติ ชินเจริญธรรม หัวหน้าพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติไชยา อำเภอไชยา จังหวัดสุราษฎร์ธานี
6. นายเทพศิลป์ ผ่องแก้ว การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สำนักงานสุราษฎร์ธานี
7. อาจารย์จาร์ ทิพย์ศักดิ์ ที่ปรึกษานวัตกรรมและเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตสุราษฎร์ธานี
8. นางจรูญญา ศรีรักษ์ กำนันตำบลบางใบไม้ อำเภอเมือง จังหวัดสุราษฎร์ธานี
9. นายเศรษฐพงศ์ โพธิ์โพ้น เจ้าหน้าที่ศูนย์บริการนักท่องเที่ยวป่าในเมืองไม้ในเมืองบ้านห้วยทรัพย์ อำเภอเมือง จังหวัดสุราษฎร์ธานี
10. นายสมชาย สีนมา รองประธานหอการค้าจังหวัดสุราษฎร์ธานี
11. นายพรชัย มาลาสกุลชัย ผู้จัดการบริษัทพันทิพย์ 1970 จำกัด
12. นายธวัชชัย กลิ่นนาค ประธานกรรมการบริษัทดิเอิร์ธการท่องเที่ยว

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ - ฉายา - นามสกุล : นายสุเทพ สุตเอี่ยม
 ว/ ด/ ป/ เกิด : 16 มีนาคม 2522
 ภูมิลำเนาที่เกิด : 26 หมู่ที่ 10 ตำบลพนม อำเภอพนม จังหวัดสุราษฎร์ธานี
 การศึกษา : พ.ศ. 2548 สำเร็จการศึกษาหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต (ศศ.บ.) สาขาการพัฒนชุมชน มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี
 พ.ศ. 2549 สำเร็จการศึกษาหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพครู
 พ.ศ. 2553 สำเร็จการศึกษาหลักสูตรการศึกษามหาบัณฑิต (กศ.ม.) สาขาการวิจัยและประเมิน มหาวิทยาลัยทักษิณ
 ประสบการณ์การทำงาน : พ.ศ. 2554 อาจารย์ประจำ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยห้องเรียนสุราษฎร์ธานี
 พ.ศ. 2554 อาจารย์พิเศษ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี
 พ.ศ. 2555 อาจารย์ประจำหลักสูตรรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ห้องเรียนสุราษฎร์ธานี
 พ.ศ. 2556 อาจารย์พิเศษ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี
 ผลงานทางวิชาการ : คำนิยามวัยรุ่นในสังคมไทยยุคปัจจุบัน
 ที่อยู่ปัจจุบัน 140/32 หมู่ที่ 2 ตำบลวัดประตู่ อำเภอเมือง จังหวัด สุราษฎร์ธานี 84000 โทรศัพท์ 08-1251-5198 อีเมล suthapsu1234@gmail.com

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ - ฉายา - นามสกุล	: นางสุภาภรณ์ โสภา
ว/ ด/ ป/ เกิด	: 4 กุมภาพันธ์ 2495
ภูมิลำเนาที่เกิด	: 151 หมู่ที่ 4 ถนนดอนนก ซอย 21 ตำบลมะขามเตี้ย อำเภอเมือง จังหวัดสุราษฎร์ธานี 84000
การศึกษา	: พ.ศ. 2537 สำเร็จการศึกษาหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต (ศศ.บ.) สาขาวิชาการจัดการทั่วไป มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี พ.ศ. 2549 สำเร็จการศึกษาหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต (รป.ม.) สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ (นิด้า) พ.ศ. 2560 สำเร็จการศึกษาหลักสูตรปริญญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์
ผลงานทางวิชาการ	: พรหมวิหารธรรมกับการพัฒนาภาวะผู้นำในสังคมแห่งการเปลี่ยนแปลง
ประสบการณ์การทำงาน	: พ.ศ. 2522 พนักงานธุรการ กองวิชาการและแผนงาน เทศบาลเมืองสุราษฎร์ธานี พ.ศ. 2540 หัวหน้างานธุรการ สำนักปลัด เทศบาลเมืองนาสาร พ.ศ. 2540 เจ้าพนักงานธุรการ สำนักปลัดเทศบาลเมืองท่าข้าม พ.ศ. 2542 หัวหน้างานธุรการ สำนักปลัดเทศบาลเมืองท่าข้าม พ.ศ. 2545 นักบริหารงานทั่วไป ระดับ 7 สำนักปลัดเทศบาลตำบล ชุนทะเล พ.ศ. 2553 อาจารย์ประจำหลักสูตรสาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตสุราษฎร์ธานี พ.ศ. 2560 อาจารย์ประจำหลักสูตรสาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตสุราษฎร์ธานี
ที่อยู่ปัจจุบัน	: 151 หมู่ที่ 4 ถนนดอนนก ซอย 21 ตำบลมะขามเตี้ย อำเภอเมือง จังหวัดสุราษฎร์ธานี 84000 โทรศัพท์ 08-1737-2007 อีเมลล์ well.mcu@gmail.com

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ - ฉายา - นามสกุล	: นายสุชัชชา นุ่นทอง
ว/ ด/ ป/ เกิด	: 6 พฤษภาคม 2514
ภูมิลำเนาที่เกิด	: 55 หมู่ที่ 5 ตำบลทุ่งสง อำเภอนาบอน จังหวัดนครศรีธรรมราช
การศึกษา	: พ.ศ. 2545 สำเร็จการศึกษาหลักสูตรพุทธศาสตรบัณฑิต (พธ.บ.) สาขาวิชาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย พ.ศ. 2547 สำเร็จการศึกษาหลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (ศศ.ม.) สาขาวิชาพุทธศาสตร์การพัฒนาศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี พ.ศ. 2561 สำเร็จการศึกษาหลักสูตรปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิตสาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
ผลงานทางวิชาการ	: กระบวนการพัฒนาสมรรถนะบุคลากรในทศวรรษหน้าด้วยหลักพุทธธรรม
ประสบการณ์การทำงาน	: พ.ศ. 2548 อาจารย์ประจำโครงการขยายห้องเรียนวิทยาเขตนครศรีธรรมราช วัดพัฒนาราม จังหวัดสุราษฎร์ธานี พ.ศ. 2548 ผู้ช่วยประธานกรรมการบริหาร ฝ่ายกิจการทั่วไป โครงการขยายห้องเรียนวิทยาเขตนครศรีธรรมราช จังหวัดสุราษฎร์ธานี พ.ศ. 2555 อาจารย์ประจำหลักสูตรพุทธศาสตรบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย โครงการขยายห้องเรียนวิทยาเขตนครศรีธรรมราช วัดพัฒนาราม จังหวัดสุราษฎร์ธานี พ.ศ. 2560 อาจารย์ประจำหลักสูตรพุทธศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ โครงการขยายห้องเรียนวิทยาเขตนครศรีธรรมราช วัดพัฒนาราม จังหวัดสุราษฎร์ธานี พ.ศ. 2560 คณะกรรมการผู้รับผิดชอบหลักสูตรพุทธศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ โครงการขยายห้องเรียนวิทยาเขตนครศรีธรรมราช จังหวัดสุราษฎร์ธานี
ที่อยู่ปัจจุบัน	: 93/298 หมู่ที่ 5 ถนนตลาดล่าง ซอย 26 ตำบลบางกุ้ง อำเภอเมือง จังหวัดสุราษฎร์ธานี 84000 โทรศัพท์ 08-4189-3148 อีเมล suk.mcu@gmail.com

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ - ฉายา - นามสกุล	นายอำพล ปุญญา
ว/ ด/ ป/ เกิด	9 กรกฎาคม 2524
ภูมิลำเนาที่เกิด	
การศึกษา	: พ.ศ. 2552 สำเร็จการศึกษาหลักสูตรพุทธศาสตรบัณฑิต (พธ.บ.) สาขาวิชารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย พ.ศ. 2555 สำเร็จการศึกษาหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต (รป.ม.) เอกการปกครองท้องถิ่น สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ (นิด้า) พ.ศ. 2559 สำเร็จการศึกษาหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต (พธ.ด.) สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
ผลงานทางวิชาการ	: การพัฒนาภาวะผู้นำขององค์กรเกี่ยวกับการบริหารจัดการน้ำด้วยหลักพุทธธรรม
ประสบการณ์การทำงาน	: พ.ศ. 2560 อาจารย์ประจำหลักสูตรสาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ห้องเรียนสุราษฎร์ธานี
ที่อยู่ปัจจุบัน	: บ้านเลขที่ 98/121 หมู่ 4 หมู่บ้านฮาบีเตีย ตำบลเกาะแก้ว อำเภอเมืองภูเก็ต จังหวัดภูเก็ต รหัสไปรษณีย์ 83000 โทรศัพท์มือถือ 08-5603-5419 อีเมล Phon.972524@gmail.com